

TREI ANI DE PROPOVĂDUIRE PASTORALĂ

CUVÂNTĂRI

ȚINUTE DE

INALTPREASFINȚIA SA DOMNUL DOMN

DR. MIRON CRISTEA

MITROPOLIT PRIMAT AL ROMÂNIEI

BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, S. A.

TREI ANI DE PROPOVĂDUIRE PASTORALA

Drz

Biblioteca Liceului „Regina Maria din Capitală”
„Daustiunea, Cartea Românească”

52557 S. Noi 1941.

Sublit

CUVÂNTĂRI

3 V

TINUTE DE

INALTPREASFINȚIA SA DOMNUL DOMN

DR. MIRON CRISTEA

MITROPOLIT PRIMAT AL ROMÂNIEI

147699
669741

BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCA”, S. A.

1923

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" - București
52557
Cota.....

1956

„La început eră Cuvântul“...

Ev. IOAN.

B.C.U. "Carol I" - Bucuresti

C147699

2010

Fotogramă

Cartea Româneasii

D. Miron Cristea
mitrop. primat al României

I.

CUVÂNTARE

ROSTITĂ ÎN FAȚA CELOR 100.000 ROMÂNI ADUNAȚI LA ALBA-IULIA, UNDE S'A DECIS UNIREA POLITICĂ CU REGATUL ROMÂNIEI.
18 NOEMVRIE (1 DECEMVRIE) 1918

Sunt aproape două mii de ani, de când împăratul Traian a sădit, a altoit, nobila viță romană în trupina vânjoasă a rezistentului neam dacic, dând astfel naștere poporului nostru român.

Ca o sentinelă neadormită și credincioasă a organizației și a civilizațiunii romane, a răspândit acest popor lumina culturii latine, prefăcând aceste plaiuri și ținuturi—pe-atunci încă sălbatice—în „Dacia felix“.

*

Dară năvălirea Hunilor și a numeroaselor hoarde barbare — câte s'au strecurat pe-aicea în curs de veacuri — nu numai ne-au stingherit în munca și opera noastră, ci ne-au înfrânt pentru multă vreme, și — ceea ce a fost mai rău pentru noi — ne-au divizat, ne-au împărțit.

Astfel cu timpul am ajuns ușor unii în jugul Maghiarilor, dedați dela fire — ca și ceilalți Turani — a trăi din sudoarea altora; — alții au ajuns în robia Turcilor, mai târziu a Germanilor și a țarismului rusesc. Mai lungă a fost robia noastră, a Românilor din Ungaria și Transilvania, care a durat o mie de ani.

*

V'ași amări prea tare sufletele și ași prea întuneca seninătatea acestui frumos praznic național, dacă v'ași

înfățișa icoana amănunțită a lungilor noastre suferințe din cursul acestor 10 veacuri.

Amintesc numai:

Cum am zăcut veacuri întregi în cea mai neagră iobăgie,

cum am fost proscriși de legile nu numai aspre, ci draconice ale lui Verböczy,

cum în atâtea rânduri ne-am pierdut pe toți conducătorii,

cum ne-au sfășiat chiar credința strămoșască,

cum au rupt legăturile canonice și firești ale bisericii noastre cu biserica mamă a fraților de dincolo,

cum ne-au bătut păstorii, ca să risipească mai ușor turma,

cum au hrănit cu scump sângele nostru toate lipitorile lăpădaturilor străine, ș. a. ș. a.

Dară cu toate acestea — precum după vorba lui ALEXANDRI „Ceahlăul sub furtună nu cade mușuroiu“ — așa și puterile neamului românesc n'au putut fi zdrobite pentru totdeauna. Din contră! Mulțumită puternicei însușiri a poporului de-a să spori văzând cu ochii, s'au împlinit față de noi cuvântul poetului:

„Barbarii vin, barbarii trec, Românul îi petrece;

„Și — unde unul a căzut — răsar în locu-i zece.

Astfel codrul neamului a odrăslit mereu, suplinind nu numai golurile marilor jertfe, ci am fost chiar în stare să dăm lumii — pe lângă multe altele — și eroi, ca Ioan Corvinul, carele — cași Ștefan cel Mare — a frânt puterea semilunii păgâne, pe Matei Corvinul, carele a fost cel mai mare rege al Ungariei.

Însă cu cât începeau să iasă mai bine la iveală strălucitele noastre însușiri strămoșești — cu atâta se sileau mai tare turanicii noștri tirani a ne asupra și strămtora.

Orbiți de gogorița «ideei de stat național maghiar» nu s'au rușinat a născoci cele mai drăcești căi și mijloace, cu scopul hotărît de-a ne desființa și maghiariza. Deoparte Habsburgii haini și meșteri întru a semăna intrigi și discordie între popoarele fostei monarhii, ca astfel să le poată domina și să se poată

susține; de altă parte barbarii de Germani au aflat în finii lor Maghiari pe cei mai tipici ucenici ai imoralei lor devize: «Macht geth von Recht». Contele negru Iuliu Andrásy, pe care intenționează republica maghiară al trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară: „Că, cauza naționalităților din Ungaria este chestie de putere și nu de drept“. Mai ales ceea ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile. Strigau la cer răsbunare nedreptățile, cari trebuia să le suferim. Ne durea mai ales încătușarea sufletului nostru românesc și răpirea școlilor, căci n'am uitat nici-o clipă admoniția dela 1848 a marelui Bărnuț: „Și cu cât vor învăța mai mulți Români la școli streine, cu atât va pierde națiunea mai mulți fii“. Fiecare fiu înstrăinat era o bucată ruptă cu dureri din trupul nostru.

*

În fața asupririlor și a nedreptăților, pe cari nu le puteam opri, ne-am retras resignați la vetrele familiilor și la altarele bisericuțelor noastre; și acolo am străjuit cu neadormită grijă și am salvat scumpele comori ale sufletului: legea, limba, datinile strămoșest și toată moștenirea ființei noastre etnice de români.

Dar asupririle acestea — deși ne-au împestrizat cu streini pământul strămoșesc prin colonisări și cu toată forța mijloacelor de guvernament, ne-au înstrăinat orașele, ne-au ținut în neștiință, împiedcând aproape orice progres; — totuși, nu ne-au putut istovi, ci ne-au făcut mai rezistenți, ne-au întărit, ne-au închegat. Iară țara fraților din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejdiilor noastre de mai bine.

Prinzând curaj, am întezit tot mai mult lupta noastră politică, pornită în contra opresorilor noștri, cristalizând tot mai clar ținta aspirațiilor noastre naționale.

În anul 1866 scrie Papiu Ilarian unui deputat român din parlamentul ungar: „Românii să pretindă curat și simplu, ca să fie națiune politică egală...”

Numai înainte cu curaj și cauza voastră va ajunge la cunoștința Europei — ȘI ATUNCI AȚI CĂȘTIGAT TOTUL.

Bărbăteștile lupte politice ale episcopilor și fruntașilor noștri conducători, pecetluite cu însemnate jertfe de mucenici naționali, formează pagini strălucite ale trecutului nostru întreg.

Ele au convins pe marele popoare, care conduc destinele lumii, despre sfințenia cauzei noastre și despre îndreptățirea aspirațiilor noastre spre libertate.

Și când tiranii noștri seculari au intrat și în sfințele noastre biserici și ne-au pângărit altarele, pe cât de sfinte pe atât și de românești, frații noștri liberi n'au mai putut suferi umilirea noastră. Atunci **și Maimarele fiu al marelui său părinte Ioan C. Brătianu** — în casa căruia s'au cultivat cu sfințenie cultul desrobirii noastre, cu aprobarea plină de însuflețire a tuturor factorilor competenți, urmați de toată țara — au sfătuit din poziția sa plină de răspundere pe Vodă. să scoată sabia și să înceapă lupta alături de acele popoare, pe-a căror steag este scris: „**Infrângerea tiraniei, biruința dreptății și eliberarea popoarelor asuprite**“. Ajutorul Celui-de-sus a fost cu ele și cu noi; căci adevăr cuprind cuvintele însuflețitului Nicolae Bălcescu: „**Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu**“.

După 52 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc, vărsat în lupte crâncene, a biruit sfânta și mântuitoarea poruncă din solia puternicului Wilson: „**Tot poporul trebuie să aibă libertatea a fi stăpân pe sine și a-și croi însuși viitorul și soarta**“.

*

Ca să ne folosim și noi Românii din Ungaria și Transilvania de dreptul, cuprins în acest evanghelic principiu, am venit la această istorică și măreață adunare națională în străvechia Alba-Iulie, de care ne leagă amintirea celor mai crude chinuri și suferințe, dară și cea mai sfântă nădejde.

Deși au trecut decenii și veacuri de atunci, totuși și acum aud cum geme de adânc din fundul temniței regele munților **Iancu**, aud mai ales suspinele, vaetele și sfâșiitoarele urlete de durere ale mucenicilor **Horia** și **Cloșca**, cari aici au fost trași pe roată.

Sub impresia acestor amintiri amare, sub impresia proaspetelor noastre suferințe din anii războiului, ... care Român mai poate dori, să mai trăim în acelaș stat cu Maghiarii? Cine-ar dori aceasta, nu poate fi Român.

*

Dară chiar de s'ar fi șters din sufletul nostru orice amintire a muceniei noastre de veacuri și încă nu ne putem gândi la altceva, decât la aceea, ce-au hotărât și făcut frații din Basarabia și Bucovina, adevă la **Unirea cu scumpa noastră Românie**, alipindu-i întreg pământul strămoșesc.

Aceasta trebuie să fie singura noastră tendință firească; doară idealul suprem al fiecărui popor, ce locuiește pe un teritor compact, trebuie să fie **unitatea sa națională și politică**. Am fi niște ignoranți, vrednici de disprețul și râsul lumii, dacă în situația de azi am avea altă dorință. Numai din unirea tuturor Românilor de pretutindenea, vor putea răsări astfel de produse și manifestațiuni ale geniului nostru național, cari prin însușirile lor specific românești să contribuie la progresul omenimei.

Deci — oricât ar fi de tare zidul Carpaților, care până acuma ne-a despărțit de frații noștrii — totuși azi și aici — în atmosfera tradițiunilor lui Mihai Vodă Viteazul — nu pot decât să esclam împreună cu scriitorul **Rădulescu Niger** :

«Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,

«de care timpul râde;

«Căci el pătrunde'n taina ursitei viitoare,

«când ele s'or deschide!

Ceasul deschiderii a sosit.

Nu putem și n'avem lipsă să retezăm Carpații, căci ei sunt și trebuie să rămână și'n viitor inima Ro-

mânismului, dar simțesc că astăzi prin glasul nostru unanیم vom deschide larg și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arteriile lor cea mai caldă viață românească și ca prin aceasta să ni se înfăptuiască :

«acel vis neîmplinit, copil al suferinții,
de-a cărui dor au adormit și moșii și părinții.

Am ferma nădejde, că toți cu un singur glas și prin voi glasul întregii națiuni se va concentra asupra singurei dorințe, pe care o pot exprima în 3 cuvinte :

«Pân' la Tisa!» Amin

CUVÂNTARE

ROSTITĂ LA GARA DE NORD, LA SOSIREA CELOR 4 SOLI ARDELENI, CARI AU ÎNCHINAT ARDEALUL, BĂNATUL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘUL REGELUI ROMÂNIEI, CU CARE S'A UNIT PE VECIE

Domnilor Miniștri,

Domnule Primar, Fraților,

Noi — Români de dincolo de Carpați — am venit adeseaori pe aici; am călcat de multe ori pe pământul sfânt al patriei mame. Am venit toți — îndemnați de o necesitate superioară — și anume de a ne recrea sufletește și a ne oțeli inima spre a putea rezista mai ușor asupririlor, ce ne așteptau acasă în patria, ce până ieri alaltăieri ne-a fost noua patrie a noastră.

Când am fost pe aci ultima dată, nici unul dintre noi, nici măcar a visa n'a îndrăsnit, că venirea noastră viitoare în capitala românismului *va avea misiunea epocală de a închina întreg pământul nostru strămoșesc*: — Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureșul, — *patriei mame*, adică scumpei României.

Și iată că în zilele acestea, cel mai îndrăzneț vis se înlăptuește. Cuvine-se deci să dăm mulțumită puternicului Dumnezeu, pentru că a îndreptat duhul vremii într'o direcție favorabilă intereselor neamului românesc, și a ridicat civilizațiunea lumii la înălțimea, dela care să pretindă imperativ desrobirea popoarelor asuprite.

Voi, iubiților frați ați fost ostașii acestei civilizații. În numele ei, și mai mult în numele *legăturii*

firești de sânge, ați pornit în frunte cu un rege mare lupta — alătura de iubitele noastre surori latine, Franța și Italia, de puternica Anglie și de armatele înțeleptului Wilson și ați adus mari și grele jertfe pentru desrobirea noastră. Cu sentimente de adâncă și veșnică recunoștință pentru tot ce ați făcut pentru noi, atât acum cât și în cursul veacurilor trecute — începând cu Voivodul Ștefan cel Mare, (Episcopia Vadului), Radu IV cel Mare (Episcopia Geoagiului), Mihai Viteazul (Mitropolia Alba Iulia), și până la Constantin Brâncoveanu și Carol I — dăm mulțumită miostivului Dumnezeu, pentru că pe noi cei din generația de azi, ne-a învrednicit să trăim cele mai mărețe zile din întreaga vieață de aproape 2000 de ani ai națiunii noastre.

În fine — mulțumindu-vă tuturor pentru frățeasca bineventare — vă aducem și noi nu numai îmbrățișarea noastră — a celor 4 soli — ci și salutul și îmbrățișarea frățească a tuturor Românilor de dincolo ; și strigăm din toată inima :

Să trăiți fraților desrobitori din patria mamă !

Să trăiască Maiestatea Sa regele Ferdinand I, acum al tuturor Românilor ;

Să trăiască Maiestatea Sa iubita noastră regină Maria, acest înger păzitor al Românilor de pretutindenea.

Să trăiască și scumpele odrasle ale dinastiei române, una cu țara la bine și mai ales la rău.

Să trăiască în veci România-Mare și democratica dreptate și libertatea cetățenilor ei.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ LA STATUIA LUI «MIHAIU VITEAZUL» ÎN PREZENȚA
UNEI IMENSE MULTIMI DE CETĂȚENI AI CAPITALII

Fraților, Surorilor!

Din încredințarea «Marelui Sfat al Națiunii Române din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș», noi — cei 4 soli trimiși — venit-am înaintea feței Maiestății Sale Regelui, ca să-i închinăm pe vecie acest pământ românesc; venit-am în inima României, ca să-i vestim din acest loc marea bucurie, că robia noastră de aproape zece veacuri nu ne-a înfrânt.

Din contră bunul Dumnezeu ne-a întărit, încât cu ajutorul brațului înalt al Maiestății Sale și al vitejiei armatei române, cu ajutorul iubitelor noastre surori latine Franța și Italia, cu ajutorul puternicei Anglii și cu ajutorul înțeleptului protector al popoarelor asuprite Wilson: — am putut rupe lanțurile robiei de pe trupurile noastre.

Și — îndată ce ne-a fost dată putința a ne sfătui în deplină libertate sufletească asupra viitorului nostru, — într'un elan de însuflețire până aci necunoscută la noi — am luat în marea Adunare Națională dela Alba Iulia — cetatea lui Mihai Vodă Viteazul — la 18 Octombrie 1918 unanima hotărâre: «*Vrem unirea pe vecie a întregului nostru pământ strămoșesc cu patria mamă, cu scumpa noastră Românie*».

După ce cu omagială venerațiune, dar și cu cea mai caldă iubire de credincioși supuși — am adus această nestrămutată hotărâre la prea înalta cunoștință a Maiestății Sale Regelui, vă rugăm în fața acestei

statui, a acestui simbol al unității noastre naționale, pe voi — zecile de mii de cetățeni ai Capitalei și prin voi întreaga țară — cu lacrimi de necunoscută bucurie până acum :

Primiți-ne cu drag și cu calde îmbrățișări la sânul vostru — care de veacuri și pentru noi a bătut, — drept răsplată a jertfelor uriașe, pe cari și pentru desrobirea noastră le-ați adus.

Noi Românii de dincolo de Carpați — venim la voi fraților — cu cea mai frățească încredere și ne alipim cu cea mai firească dragoste de Augusta Dinastie română, având ferma convingere, că aflăm în Majestatea Sa pe cel mai bun și iubitor părinte, carele — în cele mai mărețe, dară și cele mai grele clipe din viața națiunii noastre — s'a știut inspira din izvorul celor mai curate idealuri ale întregului neam românesc, pe care, — cum era și firesc — prin suferinți trăite împreună cu voi, l-a ridicat la înălțimea zilelor de azi.

Iară despre dragostea de mamă și căldura inimii, cu care voi — și țara întreagă primește la sânul ei pe fica-i atâta timp înstreinată, — mărturisește chiar entuziasmul fără margini și clocotele de însuflețire, ce izbucnesc la fiecare frază rostită de mine, cu elementară forță din miile de piepturi ale fraților și surorilor din jurul nostru.

Rămâne acum, ca închegarea aceasta sufletească să cuprindă toate provinciile desrobite, ca împreună cu țara mună să ne așezăm la muncă stăruitoare, ca să refacem pustiirile lungului războiu, să readucem la cale normală toți ramii de activitate publică, să sporim mijloacele pentru ușurarea datoriilor publice, cu un cuvânt să consolidăm și întărim astfel patria mărită, încât s'o lăsăm fiilor moștenire în stare cât mai înfloritoare.

Depunem sentimentele noastre de evlavioasă recunoștință pe mormântul tuturor acelor voievozi și bărbați de Stat, conducători și scriitori, cari au ostentit pentru realizarea unității noastre naționale, începând cu Ștefan și Mihai până la Vodă-Cuza și Carol,

cu Miron Costin, Dosofteiu, Ienăchiță Văcărescu și până la Eminescu, Coșbuc, Ștefan Iosif ș. a.

Adânc respect și veșnică recunoștință bărbaților de Stat în viață, cari în înțelepciunea lor, au știut croi drumul, care a dus țara și poporul la suprema sa țintă.

Salutul și binecuvântarea noastră armatei și popoului, care a intrupat cu jertfe grele dorința de veacuri a noastră și a strămoșilor noștri.

Trăiască în veci România Mare, Trăiască armata țării și toți vitejii ei și toți cetățenii ei!

CUVÂNTARE

LA TRECEREA GENERALULUI FRANCEZ BERTHELOT PRIN
CARANSEBEȘ. 13/26 DECEMBRIE 1918.

Domnule General !

«In numelo celor peste 400.000 de Români din eparhia mea, salut cu toată căldura pe generalul Berthelot, reprezentantul glorioasei Franțe ; mai întâi din admirație față de prima națiune a lumii, care este cea mai aleasă ; apoi din cea mai intimă iubire frățască către sora noastră mai mare, fiind mândri că în vinele noastre curge acelaș sânge nobil latin ; și în fine din adâncă recunoștință față de uriașul concurs, ce ni l-a dat Franța și în deosebi salvatorul nostru generalul Berthelot, întru realizarea aspirațiunilor noastre naționale. Trăiască Franța ! Trăiască Generalul Berthelot !»

CUVÂNTARE

ROSTITĂ LA CONGRESUL PREOȚILOR ȚINUT ÎN SIBIU.

6 MARTIE 1919.

Inubiților Frați întru Hristos!

«Darul Domnului nostru Iisus Hristos,
dragostea lui D-zeu Tatăl și împărtășirea
sf. Duh, să fie cu voi cu toți!».

Preacucernică Preoțime!

Un duh nou străbate bătrânele noastre plaiuri strămoșești de dincoace de Carpați. E dubul desrobirii și libertății, duhul învierii noastre naționale și *bisericești*.

Căci, alătura de neamul nostru, mai ales biserica ortodoxă-română—ca cea mai de frunte și mai istorică instituțiune a lui—a trebuit să îndure dimpreună cu clerul ei în cursul veacurilor de urgie cele mai grozave atacuri și prigoniri.

Dușmanii noștri știau, că această biserică este fortăreața nu numai divină, ci și națională, care prin credința și ritul ei răsăritean a izolat și închegat poporul român într'un întreg din cele mai rezistente și l-a ferit de infiltrarea spiritului, care tindea a-l distruge. Tocmai de aceea vedeau dușmanii noștri în biserica ortodoxă-română, din punctul lor de vedere, cel mai mare pericol.

Fostul ministru de culte și instrucțiune publică al Ungariei, contele Albert Apponyi, care a întrunit în sine în cel mai mare grad posibil ura în contra a tot ce-i românesc și ortodox, spunea anume în rescriptul său dela 17 Iulie 1917 Nr. 100.891 VI-b., «că învățătorii, ieșiți din pedagogiile confesionale-române, de aceea înveninează sufletul la sute de mii de poporani

din starea fragedă a copilăriei... pentru că *biserica*, care susține și conduce pedagogiile, are organizație pusă pe *temelii naționale*, înrudite cu națiunile inimice din statele vecine».

Asta îl durea pe el și pe tovarășii lui rău de tot; deci fortăreața aceasta voiau s'o distrugă.

În cursul veacurilor biserica noastră a fost ținta celor mai vehemente atacuri. Dar n'au putut-o distruge.

În anii ultimi atacurile urmau cu o vehemență rară. În ziua sf. proroc Ilie 1918 pentru ultima dată am fost amenințați noi episcopii, citați telegrafic la guvern: «că dacă nu declarăm a preda de bună voie cele mai multe și mai bune școli primare române statului ungar, spre a le maghiariza, vor aduce legi ca să ne sdrobească». Am răspuns: «Faceți în fața lumii legi cât mai aspre, însă, de bună voie nu dăm nimic». Dar n'au mai apucat a vota legile proiectate, căci i-a prăbușit Prea-dreptul Judecător.

*

Iar astăzi noi, preoții—conducătorii firești și multă vreme unici ai poporului român—alături de fruntașii mireni, cari s'au sporit abia în epoca mai nouă, simțim acea ușurare sufletească, pe care o simțesc vâslașii corăbieri, când le-a succes a duce naia prin o greată furtună ce amenința cu prăpăd, la limanul de mântuire.

După o liniștită răsuflare, plină de odihnă și recreere, stând acum la mal și reprivind asupra trecutului, cu satisfacție, ba chiar cu mândrie, putem constata, că pe lângă conservatismul înăscut românului și pe lângă marea sa putere de rezistență,—biserica română și clerul ei au contribuit mai mult la salvarea poporului; încât fruntașii neamului pot închină patriei-mame milioanele noastre de români cu un suflet mai curat și mai românesc decât ori unde aiurea.

Nu numai cu crucea în frunte ni-am împlinit chemarea, ci—văzând că-i lipsă absolută și inomisibilă—am creat cum am putut și cum ne-am priceput, și multe alte mijloace culturale, sociale, economice, financiare, artistice etc., care, pe lângă biserică și școală,

să-i fie poporului român sprijin puternic în lupta pentru existența sa națională.

Să privim numai în jurul nostru, și vom afla, că d. e., aici în Sibiu biserici, școale, clădiri mărețe, băncile «Albina», «Lumina», «Frăția», «Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român», «Societatea de cântări», «Societățile de femei», «Societatea meseriașilor», «Societatea de înmormântare», «Școala agronomică», etc. etc., care toate au la activul lor o activitate plină de frumoase rezultate: s'au întemeiat prin clerici și oameni de-ai bisericii. Ea ne-a crescut și pe intelectuali.

Cam așa și în alte părți.

De aceea putem exclama împreună cu ev. Ioan:

«Toate prin biserica noastră ortodoxă română s'au făcut și fără de biserică până acuma puține s'au făcut, din câte s'au făcut».

Deci dela culmea realizării idealului nostru național putem declara în fața României noi sus și tare: «Ori câte greșeli s'ar găsi și la noi, ca la toți oamenii muritori, avem conștiința împăcată, că în împrejurări excepțional de grele ne-am împlinit datorința. Și toate le-am făcut nu pentru răsplată materială, ci din iubire de neam, trăind în cele mai modeste împrejurări, lipsindu-ne — ca mama cea bună — adeseori și de cele mai elementare trebuințe și de cele mai strict necesare, numai ca să nu sufere alții și în deosebi binele obștesc».

Am condus instituțiunile extra-bisericești și chiar băncile făcute de noi, și le-am trecut prin greutatea începutului de cele mai multe ori absolut fără nici o plată, ci cu grele sacrificii morale și chiar materiale, iar după ce le-am întărit, am cedat conducerea altora; căci pe noi ne-au călăuzit numai simțul de datorință față de neam și adevărul cuprins în cuvintele marelui poet Vlahuță: «Sfânta muncă e aceea», «Ce răsplată 'n ea-și găsește».

Acum în situația cea nouă a libertății naționale, nu mai avem aceleași îndatoriri multilaterale. Pe temelii puse de noi, de-o parte vechile instituțiuni modeste iau și vor lua tot mai mare avânt, conduse

de forțe cu pricepere de specialiști, iar de altă parte mereu se vor spori cu altele nouă, care sunt de lipsă pentru progresul și coasolidarea țării.

Iară noi, preoții, vom putea să punem munca și energia noastră în mai mare măsură ca până acum în serviciul bisericii, a așezămintelor și a intereselor inerente misiunii bisericii, care este lățirea cuvântului lui Dumnezeu și formarea convingerilor religioase, fără ca să denegăm experiențele și sprijinul nostru tuturor acțiunilor, ce urmăresc înălțarea și înțărirea țării în frunte cu o dinastie respectată și iubită.

*

Iată, pentru ce fiorul vieții celei nouă ne cuprinde și pe noi, preoții, conducătorii firești a noilor cetățeni ai României întregite! Acest fior ne îndeamnă la asocierea forțelor, la consfătuire asupra statoririi unui program de muncă mai intensivă și mai cu sistem, pentru împlinirea greii și sfinte noastre misiuni prin care să se descătușeze aripile bisericii noastre ca să poată lua un avânt mai mare ca până acum.

Iubiți frați întru Hristos!

Se cere foarte mult tact și un puternic simț de prevedere în viitor și o temeinică cunoaștere a evoluției religioase și bisericesti din toate țările civilizate, pentru ca — în cadrul unei autonomii perfecționate și conforme cu principiul ierarhic, care formează temelia organizației în biserica ortodoxă, — să putem găsi căile și modul de a câștiga și a asigura sprijinul și ajutorul moral și material al noului stat român pe seama bisericii, ca astfel biserica noastră — ocrotitoare bimilenară a neamului român — și până la deplină înțărare a propriilor sale forțe și mijloace, să poată desvolta acea binefăcătoare și salutară activitate pentru țară și poporul ei, pe care lumea o așteaptă dela ea.

Nu există în hotarele României nouă instituțiune națională, față de care noul stat român să aibă mai

669741

multe îndatoriri, ca față de biserica ortodoxă română dela noi, care până acum a fost cea mai desconsiderată, care nu numai că n'a primit dela vechii stăpâni, de tristă memorie, domenii și daruri, ci i s'au luat și cele ce biet le-a avut din grația unor binecredincioși Voivozi ai Principatelor Române; iar mijloacele, ce le-a putut storce dela fiii săi, le-a sleit pentru cultura poporului, pentru salvarea sufletului românesc, pe care nu putea să-l lase în grija statului maghiarizător.

Speranțele trebuesc să ne fie cele mai bune. Doar acum, când biserica ortodoxă română din cenușotca disprețuită, neîndreptățită și prigonită de mai înainte a devenit biserica covârșitoarei majorități a cetățenilor României nouă, când a devenit biserica dominantă a statului român, când a devenit biserica însăși a dinastiei române: ne va succede a o ridica prin lucrarea armonică și în spirit evangelic a clerului cu toți fruntașii și factorii țării la acea înălțime și strălucire, dela care să poată lucra cu cele mai mari succese.

Nu pot ascunde în aceste momente bucuria ce o simțesc personal, când prin această cucernică întrunire a preoțimii pastorale văd că se întrupează dorința mea des exprimată și un punct al programului activității mele: adică organizarea clerului nostru într'o puternică *asociație* a sa, dela care aștept mult bine pentru biserică și neam.

De încheiere salut acest prim congres preoțesc atât în numele meu, cât și în numele Prea-finițului nostru frate în Hristos dela Arad, și — împărtășindu-vă arhipăstoreasca noastră binecuvântare doresc, să fie lucrările frățiilor voastre, spre lauda, slava lui Dumnezeu, spre întărirea bisericii și spre binele slujitorilor și al credincioșilor ei.

«Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea sfântului Duh să fie cu noi eu toți».

RUGĂCIUNEA

UNIRII TUTUROR ROMÂNILOR, CITITĂ ÎN CATEDRALA MITROPOLIEI DIN SIBIU, DUPĂ DOXOLOGIA PENTRU ALTEȚA SA REGALĂ
PRINCIPELE CAROL, MOȘTENITORUL TRONULUI.

26 MARTIE 1919

Doamne ¹⁾ Dumnezeu nostru, Cela-ce pui la grele încercări pe aceia, pe cari îi iubești ; răătăcit-am dela calea adevărului și lumina dreptății până acum nu ni-a strălucit nouă, și soarele nu ni-a răsărit nouă. Și iată robi eram în pământul ce l-ai dat părinților noștri, spre a mânca rodul lui și bunătățile lui.

Dară drept ești, Doamne, și drepte sunt judecățile Tale, și toate lucrurile Tale, și toate căile Tale sunt milă și adevăr și judecată adevărată, și drept judeci în veac.

Deaceea cutremurat-ai pământul, Doamne ! Cine este asemenea Ție, mărit întru sfinți, minunat întru mărire, făcător de minuni ! ?

Iată, noi venim la Tine, că Tu ești Dumnezeu nostru, căci Tu ai zis : «O poporul meu ! Rana ta este dureroasă ; pedeapsa fărădelegii tale împlinitu-s'a ; scoală-te. Eu sunt Domnul Dumnezeu vostru ; Eu sunt cu tine ; de voiu și nimici toate popoarele, între care Te-am împrăștiat, pe tine nu te voiu nimici. Sfărâma-voiu jugul de pe tine și voiu rumpe cătușile tale ; lărgi-voiu hotarele tale ; aduna-vă-voiu dintre popoare

¹⁾ Aceeași rugăciune am citit-o în biserica parohială din Alba-Iulia la 18 Noemvrie (1 Dec.) 1918 cu ocazia memorabilei adunări naționale. Toată lumea plângea cu lacrimi Schimbare e numai la sfârșit. Rugăciunea se compune tot din citate scoase din psalmi, pe cari mi le-a pus la dispoziție consilierul consistorial Dr. Ciuhandu din Arad. Eu le-am aranjat în forma prezentă.

și vă voi strânge din țările în cari sunteți împrăștiați; restatori-voiu judecătorii tăi, ca mai nainte, și sfetnicii tăi, ca la început».

Și acum, Doamne Dumnezeul nostru, cel mare în sfaturi, puternic în lucruri, ai căruia ochi pururea sunt deschiși asupra tuturor faptelor fiilor oamenilor; Celace înalți pe cei smeriți și ridici la mântuire pe cei ce plâng, care zădărnicești sfaturile celor vicleni, pentruca mânilor lor să nu împlinescă cugetele lor: să nu se pară mică înaintea Ta toată strâmtoarea ce a fost și în parte mai este asupra noastră, a părinților noștri și asupra întreg poporului Tău.

Doamne, — înaintea Ta aducem rugăciunile noastre, nu pentru dreptățile noastre, ci pentru multele Tale îndurări. Scoală Te întru ajutorul nostru și mântuește-ne pentru mila Ta. Dă ajutor glorioasei armate române, ca să scape pe toți frații noștri din strâmtoare și să întărească noile hotare ale patriei mărite. Dumnezcule Mântuitorul nostru, ajută-ne nouă pentru mărirea Neamului Tău, ca să se sălășluiască mărirea în pământul nostru.

Primește în jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri smerita rugăciune a robilor tăi, ce-o înălțăm astăzi pentru sănătatea și fericita domnie a Maiestății Sale Preainălțatul și Multstăpânitorul nostru rege Ferdinand I, pentru slăvita Sa soție regina noastră Maria și pentru Alteța Sa regală principele de coroană Carol, carele pentru întâia dată pășește ca moștenitor de drept, pe acest pământ strămoșesc, sfântit prin suferințele noastre de veacuri, întărind prin înalta Sa prezență, pentru vecie, legătura dintre noi — frații desrobiți — și sfânta Coroană română, acum și pururea și'n vecii vecilor, Amin.

CUVÂNTARE

ÎN NUMELE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, CU OCAZIA RECEP-
ȚIUNII LA ALTEȚA SA PRINCIPELE CAROL.
MARTIE 1919.

Alteța Voastră!

Înainte cu mai bine de trei veacuri Mihai Vodă Viteazul, cucerind cu armele române aceste frumoase plaiuri strămoșești, ca român bun, s'a dovedit și de *bun creștin*. El a întărit temeliiile vechei noastre mitropolii ortodoxe române, pe atunci cu centrul în Alba-Iulia, și — așezând în scaunul arhieresc de acolo un mitropolit, adus dela frații de dincolo de Carpați, i-a dat și strălucirea ce se cuveneă celui mai însemnat așezământ nu numai dumnezeesc, dar și național al neamului românesc: bisericii ortodoxe române din aceste părți.

Și tocmai pentru stăruințele sale neînduplecate în lupta de existență a neamului, biserica a fost în cursul veacurilor ținta celor mai cumplite asupriri și nedreptățiri. Tăria dreptmăritoarei noastre credințe și lumina nădejdi în viitorul neamului ni-a dat putere de rezistență.

Astăzi o clipă de fericire ne este de ajuns să uităm suferințele chinuitoare ale trecutului. Și clipa aceasta de negrăită fericire ni-o îmbie înalta prezență a Alteței Voastre în mijlocul nostru. E un mare fapt istoric acesta și un pas cu neînchipuite consecințe de mărire, care ne face să uităm nu numai trecutul de restrîște, ci învăluie sufletul fiecărui român, dela palat până la ultima colibă țărănească, cu o îndreptățită mândrie,

căci Alteța Voastră sunteți primul vlăstar ortodox al Dinastiei Române și cel mai de frunte credincios al bisericii noastre strămoșești.

Din mândria aceasta izvoarește nădejdea mângâietoare, că sub puternicul scut al de toată suflarea iubitului nostru Rege *Ferdinand I*, cu ajutorul întregii Dinastii Române și îndeosebi sub ocrotirea binevoitoare a Alteței Voastre, vom fi în fericita situație să înălțăm din nou această biserică istorică la strălucirea ce a avut-o pe vremea celor mai mari voivozi români, pe vremea Mușatinilor și Basarabilor, ca să fie astfel nu numai cel mai de seamă factor în consolidarea țării și în prosperarea neamului, ci totodată să reverse lumina credinței ortodoxe asupra tuturor popoarelor megieșe, cu care voim să fim în pașnică viețuire.

În această nădejde, în numele întregului cler și popor din mitropolie și în numele meu, Vă zic cu omagială supunere: Bine ați venit în pământul desrobii al strămoșilor și Vă promit, că puternicul sprijin dat bisericii noastre va cimentea pe veci legătura între poporul nostru și adorata Dinastie Română.

Alteța Voastră, să trăiți la mulți ani, spre mândria țării, spre bucuria neamului și spre binecuvântarea bisericii noastre!

RUGĂCIUNE

CU OCAZIA DOXOLOGIEI DE MULȚUMITĂ, OFICIATĂ ÎN CATE-
DRALA MITROPOLIEI DELA SIBIU CU PRILEJUL VENIRII PENTRU
PRIMA DATĂ A MAIESTĂȚILOR LOR REGELUI FERDINAND I
ȘI A REGINEI MARIA ÎN ARDEALUL LOR.

26 MAIU (8 Iunie 1919)

Stăpâne, Doamne Dumnezeu nostru,

Cela-ce prin robul tău Moisi ai mântuit neamul lui
din robia cea amară a Egiptului și cu puterea Ta cea
nebiruită ai aruncat în adâncul mării pe Faraon cu
toată oastea lui ;

Cela ce ai rânduit pe Moisi cârmuitor poporului
său, și mulțimea cea mare a neamului lui o ai adunat
într'o unire, și — dându-i singură stăpânire — i-ai arătat
stâlp de foc povățuitor, ca să nu se împiedece pașii lui.

Insuți, Preasfinte Impărate, pleacă urechea ta
spre noi — cari nu suntem vrednici să căutăm spre
înălțimea măririi Tale -- și ascultă cucernicile noastre
cuvinte de mulțumită, pentru că pe Maiestatea Sa Prea-
înălțatul nostru Rege Ferdinand I-ul L-ai luminat a
cunoaște virtuțile poporului român, a înțelege rosturile
și aspirațiunile neamului și — inspirat de încrederea
în viitorul țării — L-ai învrednicit a surpa hotarele
nefirești și nedrepte dintre frați, și — desrobindu-i —
a creea tuturor românilor o patrie nouă și încăpătoare.

Păzește-L, Doamne, pe gloriosul nostru Rege,
dimpreună cu slăvita Sa soție, Regina noastră Maria,
și cu întreaga augusta Dinastie Română, sub acopere-
mântul aripelor Tale ; îmulțește zilele vieții Lui întru
sănătate nevătămată. Luminează-I mintea și încălzește-I
inima, ca să cârmuiască și să judece pe poporul

său cu dreptate. Arată-L făcătorilor de rele înfricoșat și celor buni milostiv ; îndreptează-I luarea aminte spre cei săraci și asupriți ; iară pe ostașii Lui și căpitanii lor, întărește-i pretutindenea cu puterea Ta cea nebiruită. Sporește înțelepciunea sfetnicilor Săi ; dirigătoriile, Lui supuse, îndreptează-le pe calea adevărului și a dreptății, oprindu-le dela părtinire și mitărnicie ; și pe toți curtenii, slujitorii și casnicii Lui, cari merg împreună cu dânsul, îi scutește de toate relele întâmplări.

Împrăștie dușmanii, ce se ridică asupra stăpânirii Lui, și adună tot poporul într'o unire nedespărțită și dreaptă supunere ; și ne dăruiește nouă tuturor în zilele Lui pace și bună sporire, bună liniște văzduhurilor, îmbelșugarea roadelor pământului și toate cele trebuincioase către viața cea vremelnică și veșnică, ca astfel, prin muncă pașnică propășind, cu o gură și cu o inimă să Te preaslăvim pe Tine, Dumnezeuul dreptății și al milelor, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

CUVINTE

DE SALUTARE MAIESTĂȚILOR LOB REGELUI ȘI REGINEI PE
CÂMPIA TURZII CU PRILEJUL PARASTASULUI PENTRU
MIHAI VITEAZUL. 28 MAI (10 IUNIE) 1919

Maiestatele Voastre,

Iubit popor român,

Indoit sfânt este pământul, pe care ne aflăm acum, pentru că în țarina lui se odihnesc scumpele moaște ale marelui Voivod *Mihai Viteazul*, care nu numai cu mâna, ci și cu fapta, ba chiar cu suprema jertfă, cu jertfa de sine, a arătat iubiților noștri frați de dincolo de Carpați calea spre falnicul nostru Ardeal.

Se mișcă astăzi țărâna din trupul lui, simțind, cum Maiestatea Voastră, ca bun român și bun creștin, ați venit — însoțit de adorata noastră Regină și de entuziasmul românilor de pretutindenea — să-i aduceți — precum ați mărturisit aseară — prinosul de înaltă recunoștință Aceluia, care mai întâi ni-a croit calea supremului nostru ideal; iar sufletul marelui Voivod se veselește acolo sus în cer, văzând că Maiestatea Voastră — ca un al doilea Mihai — nu v'ați oprit cu oștirile la T u da — acest loc de obștească jale — ci — înaintând victorios până la T i s a — ați înfăptuit visul lui și visurile noastre cele mai îndrăznețe, câștigând neamului românesc prin fapte de netrecătoare glorie o dreaptă, bogată și binemeritată răsplată pentru moartea lui de mucenic și pentru suferințele noastre de veacuri.

De altă parte suntem aici la cheia și poalele

istoricilor noștri Munți Apuseni. Deasupra lor plutesc în sbor vulturii, acest simbol al idealurilor mărețe și al avânturilor sublime; adâncurile acestor munți cuprind lamura celui mai de preț aur; iar prin văile și plaiurile lor romantice locuiesc vitejii noștri *Moși*, acești fii de aur ai neamului nostru românesc.

Din sânul lor s'au coborât Horia, Cloșca, și Crișan, precum și craiul munților Iancu, toți mucenici ai avântului pentru desrobirea noastră.

În fața acestui sfânt mormânt și în fața acestor vestiți munți, de unde ne-au venit tablele legii noastre naționale românești, ne închinăm înaintea Maiestății Voastre nu numai cu omagială supunere, ci cu nețărmurită iubire și cu inimile pline de recunoștință, pentru că Maiestatea Voastră — cunoscând vitejia ostașilor, întemeiat pe virtuțile țaranului român și inspirat de aspirațiunile atât de firești ale neamului și de îndemnul luminaților sfetnici ai tronului — ați călcat în momente hotărîtoare pe urmele lui Mihai.

Să fii în veci slăvit, Căla ce ne-ai dat, ca moartea mucenicilor noștri să nu fie în zadar.

Românimea de dincoace de Carpați va păstra o vecinică recunoștință ostașilor din vechiul regat român, cari — în frunte cu M. V., supremul lor Căpitan — au întregit hotarele patriei române, desrobindu-ne și înscriind în istoria neamului cele mai strălucite pagini de glorioase fapte.

Iară Maiestatea Ta, scumpa noastră Doamnă și Regină, care atât de conștient ai conlucrat la întruparea aspirațiunilor noastre și ai contribuit la sosirea frumoaselor zile istorice cu atât de adânci emoții, fii fericită, că ai dat naștere dinastiei române din viitor, care doresc să fie concrecută una cu poporul român, precum astăzi, așa și pururea, și în vecii vecilor, Amin.

CUVANTAREA

DELA ÎNFIINȚAREA REGIUNII SIBIU A SOCIETĂȚII

«OCROTIREA ORFANILOR DIN RĂSBOIU».

DUMINICA FLORIILOR 1919

Doamnelor și Domnilor!

Infăptuirea idealului nostru național a deslănțuit o bucurie nemărginită în sufletul românilor de pre-tutindenea.

Dară sufletele nobile au resimțit repede, că bucuria noastră nu poate fi deplină, câtă vreme pe întreg întinsul României se vor afla sute și mii, chiar zeci de mii de orfani «flămânzi și goi, fără adăpost», ajunși — pe urma războiului — vorba lui Goga — «copiii nimănuși». — Aceste inimi generoase și nobile au fost și sunt scumpele noastre surioare din Moldova, din Iași în frunte cu princessa Olga Sturdza, și dela București în frunte cu princessa Alexandrina Cantacuzino.

Aceste distinse românce — urmând exemplul vechilor domnițe, urmând în deosebi îndemnul adoratei noastre Regine Maria — care cu mâna-i plină de un îngeresc farmec a știut să aline atâtea suferințe și dureri ale ostașilor răniți și muribunzi — și-au zis: «Ca să ne putem bucura din toată inima și să ne putem simți mai fericiți, trebuie mai întâi să ne îngrijim de copiii acelora, cari prin moartea lor de eroi ne-au creat *România Mare*, România nouă.

Cum ne-am și putea bucura noi, pe câtă vreme acești orfani plâng, lipsiți nu numai de iubirea ocro-

titoare a părinților pierduți, ci și de pâinea cea de toate zilele și de îmbrăcămintea necesară?

În fața acestei porniri sfinte nu pot decât să exclam: Ce suflete alese de nobile surioare!

Ilustră întrunire!

Ne simțim nespuse de fericiți, că astăzi putem saluta în mijlocul nostru câteva reprezentante ale acestor iubite surioare; anume pe doamnele principesa Alexandrina Gr. Cantacuzino, Zoe Râmniceanu, Elena M. Săulescu și d-șoara Odobescu, venite din vechiul regat, în scopul de a contribui la estinderea acțiunii pentru ocrotirea orfanilor din război și asupra Ardealului, Banatului și a părților românești din fosta Ungarie.

Ca arhiereu mi-am ținut de o părintească datorință a cerceta în cursul războiului mulți ostași răniți de prin multe spitale și lazarete, și la cuvintele mele de mângâiere toți cei vulnerați greu și de moarte mi-au dat aproape acelaș răspuns stereotip: «Toate le-ași suferi ușor — Preasfințite — numai gândul la copilășii de-acasă, cari rămân orfani, îmi sfășie inima de-o cumplită durere».

Deci, scumpe surioare de dincolo, nu eu, ci sufletul acestor părinți, acestor mucenici morți pentru neam, vă șoptește prin graiul meu, un «bine ați venit» iară micii lor orfani își întind spre voi mânușitele lor nevinovate cu încrederea și zâmbetul, cu care copilul întâmpină pe buna sa maică, ce vine să-l îngrijească.

Doamnelor și Domnilor!

Sunt sigur, că toată suflarea românească dela noi, — pe lângă frumoasele jertfe ce le-a făcut și până acuma pentru înființarea orfelinatelor dela Sibiu, Blaj și Brașov, — se va alătura cu drag la mișcarea pornită de «Societatea ocrotirea orfanilor din război» mai ales, că ajutorul oferit de guvernul dela București pentru părțile noastre în sumă de 3 milioane lei anual, ușurează mult mișcarea aceasta umanitară.

În deosebi nădăjduesc că doamele din aceste părți își vor pune cu cea mai creștinească abnegațiune stăruințele lor în serviciul acestei acțiuni atât de nobile, atât de naționale și atât de creștinești.

Un adânc cugetător a zis: «A fi creștin, înseamnă a mântui pe alții din nevoi». Deci — îmbrățișând cu toții și cu toată căldura cauza orfanilor și făcând tot ce ne stă în putință pentru îngrijirea și creșterea lor — vom da dovezi că fiecare în particular își știe împlini creștineasca misiune de a contribui la salvarea și mântuirea celor în lipse și nevoi.

În scopul acesta am adresat cunoscutul apel, chemându-vă la această întrunire. Și mulțumindu-vă pentru că în număr atât de frumos ați dat ascultare chemării noastre, vă invit și vă rog atât în numele meu, în numele iubitelor noastre surioare de dincolo, și mai ales în numele M. Sale slăvitei noastre Regine Maria, acest înger mângâietor și alinător al durerilor întregului neam românesc, să vă înșirați toți între membrii Societății pentru ocrotirea orfanilor, îndemnând pe toți și toate de pretutindenea să vă urmeze acest pas, ca astfel, pe lângă ajutorul guvernului dela București, să putem și din contribuiri proprii să împlinim cu mână largă vorba atât de creștinească a cronicarului Neculcea care zice: «Lacrimile celor orfani nu le usucă nici vântul nici soarele, fără numai ajutorul creștinului cu milă».

În această nădejde binecuvintez lucrările noastre și ale tuturor, ce ne vor sprijini, dorind să fie încununate de cele mai frumoase succese.

CUVÂNTAREA

LA PARASTASUL OFICIAT ÎN TURNU-SEVERIN PENTRU EROII
NEAMULUI. 30 IUNIE 1919.

Iubiți credincioși!

S'a împlinit o jumătate de secol, de când toate provinciile române înstreinate — în temeiul dreptului de autodeterminațiune, ce ni l-am câștigat cu uriașe jertfe, în temeiul dreptului de a ne croi și hotări noi înșine soarta și viitorul — s'a încheiat cu țara mună într'un stat unitar român, într'o patrie comună: România întregită. Nu voi să prejudec, căci noi Românii trebuie să stăruim pentru toate revindicările patriei noastre în cadrele etnice și geografice; dară totuși se poate ca hotărele ei să nu fie pretutindenea cele dorite de noi. Și în cazul cel mai rău însă succesul nostru rămâne mare. Și — fiindcă acest măreț ideal — l-am înfăptuit — cât pentru noi cei desrobiți — după suferințe de multe veacuri, inimile românești au fost inundate pretutindenea de atâta bucurie, încât pare că nici astăzi nu ne-am dezmeticit din noianul sentimentelor ce ne-au copleșit.

Dovadă grăitoare pentru aceasta este și entuziasmul Severinenilor, care a erupt cu forță elementară acum cu prilejul primei noastre întâlniri — ca Români liberi — pe pământul scump al patriei mume. Este și firesc să fie așa, doar pentru întâiași dată ne revedem aici, în acest loc istoric — noi — frații, cari deși de veacuri multe, am fost atât de aproape, totuși am trăit atât de îndepărtați unii de alții.

Dar, iubiți creștini, oricât de mare ar fi bucuria ce ne cuprinde la asemenea ocazii, totuși nu-i iertat ca această bucurie să întunece sentimentele noastre de recunoștință față de aceia, cari au adus suprema jertfă, cari și-au sacrificat însăși viața, ca prin aceasta să răscumpere pentru toți frații lor din robii străine un trai în deplină libertate națională.

A cultiva prin toate mijloacele amintirea acestor eroi și a le asigura vecinica pomenire, este pentru noi urmașii lor una din cele mai sfinte și mai de frunte îndatoriri atât creștinești cât și patriotice.

Iată de ce în cadrele primei noastre conveniri, plină de însuflețire, am ținut să prăznuim printr'un parastas festiv amintirea distinsului general Ioan Drăgălina, un fiu al Caransebeșului, carele cu vitejie rară a apărat neamul tocmai în aceste părți periclitare și expuse, precum și pe toți aceia cari fie pe câmpurile de luptă, fie în lazarete și spitale, — au închis pentru totdeauna ochii, șoptind cu ultima lor răsuflare dorul ce ardea în pieptul lor mai puternic decât durerea cumplită a ranelor mortale, dorul lor și al tuturor: *Trăiască România Mare.*

Da — Iubiți eroi — acum mutați delă noi! Pe cât e de mic, de strâmt și de îngust mormântul ce cuprinde scumpele voastre oseminte de mucenici naționali, pe atât e de mare și încăpătoare țara, patria nouă, ce ne-ați câștigat-o prin sângele vostru prețios, cu care ați îngrășat câmpiile atâtor fronturi de luptă și de onoare pentru ostașul român.

Noi nu vă vom uita în veci; ci alătura de mucenicii creștinătății, vom vesti generațiilor viitoare, îndeosebi tinerimii, mărețele voastre fapte, drept pilde vii, cari să inspire tuturor însuflețirea întru îndeplinirea datorințelor mici și mari, întru cultivarea virtuților cetățenești și întru dezvoltarea unei munci dezinteresate, cinstite, pentru întărirea țării și pentru promovarea tuturor adevăratelor ei interese. Dacă acești eroi, cu prețul vieții lor ne-au întregit patria cu toate provinciile înstrăinate, apare de tot neînsemnată jertfa, ba nici nu-i jertfă, ci mai bine zis e o minimală îndă-

torire, a cărei împlinire să cere dela noi, anume: de a apăra ce ei ne-au câștigat și de-a prefăce prin muncă conștiințioasă și succesivă întreaga țară în o țară de model și în toate privințele înfloritoare.

Deci — iubiți ascultători — împreună cu psalmistul să rugăm pe Domnul «*să binecuvinteze poporul nostru cu pace*» ca sub scutul și ocrotirea ei să ne putem apuca de lucru toți, încât să nu rămâie nimenea, nici tineri sau bătrâni, nici bărbați sau femei, nici bogat sau sărac — care să nu-și îndeplinească cu drag, cu însuflețire chiar, postata sa de lucru întru vindecarea ranelor cauzate de războiu, întru refacerea țării cotropite de inamici și întru așezarea temelilor pentru acele instituțiuni, cari sunt de lipsă, ca s'o ridicăm între primele țări ale lumii.

Ca arhipăstor român, carele în cursul activității mele publice mi-am câștigat o nestrămutată convingere asupra adevăratelor interese ale neamului românesc, oriunde ar trăi, folosesc acest prilej de a Vă sfătui pe toți, ca, **temeliile oricărui progres să le clădiți pe tradițiile probate din trecutul neamului nostru, cari — ca un duh vivificător — străbat toate așezămintele lui și toate acțiunile vieții sale și obștești și familiare. Și acest duh este duhul românismului ortodox, sau al ortodoxismului Român.**

Am convingerea nestrămutată, că de ne vom abate dela aceste strămoșești tradiții, pânza vieții noastre atât de frumoase și de românești, prin care tradițiile amintite se trag ca niște fire de aur, în loc să se închege, se va destrăma; și vom clădi viitorul neamului și al țării noastre pe temelie de nisip.

Mi-aduc aminte de cuvintele învățatului **Tiers**, când zice: «Dacă ași putea lua în mână adevărurile credinței creștine, le-aș semăna în pământul patriei mele, căci prețuiesc mai mult o nație credincioasă, care să știe însufleți cu mult mai bine pentru lucruri ideale și desvoltă mai mult eroism întru apărarea marilor sale interese, decât una necredincioasă».

Urmând înțelepciunea acestor cuvinte, cu tot dinadinsul vă îndemn și eu, zicându-vă: **Faceți-vă toți**

cărturarii, atât cei fără oficiu cât și cei dela cărma-
 afaierilor publice, apostoli neobosiți ai tradițiilor creș-
 tine, ortodoxe și românești, moștenite dela părinți și
 înaintași «cari s'au luptat mai mult pentru ele, decât
 pentru viață», însufletind poporul român în masele lui
 largi, ca în duhul acestor tradiții să-și continue traiul
 și activitatea, acum și pururea. Amin.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ LA SOSIREA ARMATEI FRANCEZE ÎN CARANSEBEȘ-
BANAT.—VARA 1919.

Onorați Domni!

Națiunea franceză a fost totdeauna nobilă și generoasă. Ea a fost și este prima națiune din lume. Ea merge în fruntea gîntei latine, pe care atît de bine o caracterizează poetul român Alexandri, cînd zice, mergînd «varsă lumină în urma ei».

Simbolul Franței este «Chante-Clairul», cocoșul cîntat de genialul poet francez Rostand, mort de cîrînd. Și cu adevărat parecă cocoșul francez, mai mult decît oricare altul, pretinde prin cîntecul său să se împrăstie întunerecul, să se facă ziuă, să se facă lumină!

Din sufletul mare al poporului francez au purces toate idealurile mărețe ale omenirii și civilizației; ba mai mult: Franța a și luptat și a adus enorme sacrificii pentru realizarea idealurilor sociale.

Războiul mondial, ce acum s'a finit, este o nouă dovadă clasică în această privință, căci Franța a fost centrul de acțiune pentru Antanta întreagă și contra Franței au fost îndreptate cele mai concentrice atacuri ale puterilor inamice — centrale.

Dară Antanta a ieșit învingătoare; și a **trebut** să învingă, pentrucă scopurile ideale pentru cari a luptat, sunt **invincibile**. Și astfel în lunile viitoare, tot din Paris—capitala lumii—va naște congresul de pace, noua evanghelie a democrației, a dreptății și a

libertății pentru toate națiunile și țările, capabile a înțelege legile firești ale evoluțiunii politice și sociale.

De aceea toate națiunile sunt datoare a fi recunoscătoare Franței.

Iară — cât ne privește pe noi Români — noi știm cât de mult a lucrat Franța încă prin Napoleon al III pentru întemeierea României vechi, — pentru unirea Principatelor Moldova cu Muntenia, — și că Franța de azi ne-a dat cel mai valoros concurs la realizarea supremului nostru ideal: unitatea noastră națională, în cadrele căreia noi vrem ca și celelalte popoare să fie libere și mulțumite.

Iată pentru ce nu numai noi Români, ci și celelalte națiuni aici prezente simțim *deastădată* nu o simpatie de formă, ci o sinceră bucurie că avem ocazia a saluta în orașul și ținutul nostru o mică parte a glorioasei armate franceze.

Fraților Francezi !

De mult v'am așteptat cu mare nerăbdare, dar și cu multă iubire de frați; și — la dreptul vorbind — prezența voastră ne-a scăpat de-o grea apăsare, ne-a ușurat sufletul. Fiți bineveniți!

Vive la France !

CUVANTARE

LA SOSIREA ARMATEI ROMÂNE ÎN CABANSEBEȘ-BANAT
28 IULIE 1919.

Domnule General, Iubiți Ostași Români!

Vedeți acest semn, acest simbol al suferințelor, această sf. cruce? Pentru legea românească ce o înfățișează și ea însăși a avut să îndure goanele unui dușman, care nu putea suferi nimic ce-i românesc. Lângă această cruce avem noi — cei de aici — străvechea datină a oficia an de an sfânta slujbă a învierii Domnului, bucurându-ne de biruința luminii asupra întunerecului.

Această cruce ne-a hrănit cu învățăturile ei nădejdea noastră nestrămutată, că suferințele pentru o cauză dreaptă și ideală — ori cât ar fi de grele și de lungi — odată totuș au să înceteze, căci *trebuie* să ne sosească ziua dreptei răsplătiri, ziua de mântuire. Tot aici prăznuim azi — în fața voastră, iubiți ostași, cari pentru întâia dată pășiți pe pământul mândrului și mănosului nostru Bănat, *învierea noastră națională* și mântuirea noastră de sub jugul unui dușman hain și al atâtor venetici de tot soiul.

Deși în acest colț din Bănat este leagănul românismului întreg, căci în părțile acestea și în nemijlocita vecinătate a țării Hațegului au fost luptele hotărâtoare ale oștirilor împăratului Traian, cari ne-au cucerit întreg pământul Daciei: — totuș împrejurările au adus cu sine — căci așa a voit Dumnezeu — ca viteaza armată română din vechiul regat să desrobească *mai întâi* pe frații din Basarabia mult mai cotropiți decât noi, apoi pe cei din Maramureș, Crișana

și din celelalte părți ungurene. Iară noi Bănățenii suntem fericiți și mândri, că am putut suferi mai mult decât ceilalți frați mântuiți mai înainte, că am putut aștepta până acum și că am putut rămânea la urmă.

Căci cu cât am răbdat mai mult, — cu atât *mai mare* ne este și bucuria mântuirii noastre; cu atât *mai mare* ne este și dragostea noastră, către voi, iubiți ostași și dorobanți, mai ales că în timpul din urmă — pe lângă neîntrecuta vitejie dela Oituz, Mărăști și Mărășești, — ați dovedit și prin noile fapte de vitejie și prin noile lupte de-a lungul Tisei, cu cât foc, cu câtă însuflețire, vă știți lupta în cele mai grele împrejurări, vă știți jertfi viața pentru desrobirea *tuturor* fraților voștri, ca astfel și Românul cel mai răzleț să se poată alipi de sânul mamei sale iubitoare.

Astfel ostașul român, dorobanțul român, va rămânea pentru toate timpurile fala și mândria neamului, căci el a înfăptuit cea mai măreață faptă din istoria națiunii române: Unirea tuturor Românilor; a înfăptuit-o în frunte cu vitejii ofițeri ai armatei și cu supremul ei căpitan Maiestatea Sa, cel mai glorios rege al nostru: FERDINAND I.

Tie — dorobanț român — să închină astăzi toată româניה cu inimile pline de recunoștință. Iară noi, Români Bănățeni, cari v'am așteptat cum așteaptă cerbul însetat apa cristalină din izvorul de munte, cum așteaptă robul o rază de lumină, cum așteaptă creștinul ziua de Paști, — ca să împlântați parul stăpânirii românești și pe cel din urmă petec de pământ strămoșesc, — vă îmbrățișăm cu toată căldura inimii noastre, mulțumindu-vă pentru clipele de fericire ce ni le-a cauzat venirea voastră, cari sunteți acum la noi, — dar de azi înainte sunteți aicia și la voi acasă.

În numele credincioșilor din întinsa mea episcopie, în numele Banatului întreg, vă salut și vă binecuvintez; și totodată vă și rog ca: dacă silințele înțelepte ale bărbaților noștri de stat nu vor putea convinge pe tovarășii noștri Sârbi, — cu cari din toată inima voim să trăim în bună pace și vecinătate, — că în-

treg Bănatul este pământul nostru strămoșesc, pe care
nu-l putem împărți cu nimenea, — să găsim împre-
ună cu toți factorii hotărâtori, calea și mijloacele cari
— precum au așezat strajă neadormită a dorobanțului
român dealungul Nistrului și a Tisei, așa să știe a-
șeză sentinela neclintită a aceluiaș dorobanț și în col-
țul dintre Dunăre și gurile Tisei, — ca astfel tot pe-
tecul de pământ românesc să se alipească la patria
mamă. Trăiască disciplinata armată română! Trăiască
Regimentul de inf. No. 3 dela Oltul lui Tudor Vladi-
mirescu și comandantul Reg. Col. Bucică! Trăiască
D-l general Bădescu! Trăiască M. S. Regele Ferdinand I.,
regina Maria și întreaga dinastia noastră!

CUVÂNTARE

LA INAUGURAREA LICEULUI DE STAT CARANSEBES
NOEMVRIE 1919

Noi, Românii din fosta monarhie Austro-Ungară, am îndurat în cursul veacurilor de robie multe prigoniri; dar niciuna n'am simțit-o atât de greu, ca *îndușirea sufletului nostru românesc*, care n'a putut trăi și nu s'a putut manifesta liber.

Marele nostru istoric, profesorul Nicolae Iorga, a zis într'o conferință, ținută mai deunăzi în Cernăuți: «Austro-Ungaria a fost numai sub Maria Terezia și fiul ei Iosif al II un stat ca altele; iar mai 'nainte a fost mai mult un stat misionar în serviciul papismului». Aceasta este foarte adevărat, căci împăratul Austriei avea un fel de drept de «veto» la alegerea papii, iar regele Ungariei era regele *apostolic al scaunului papal*.

Atacurile acestui stat erau în cursul veacurilor în mod firesc îndreptate cu deosebire în contra poporului românesc, celce mai întâi a sădit credința lui Hristos în aceste părți, credință, pe care a cultivat-o pe temelia ei originală, în cadrele bisericii ortodoxe răsăritene. Dar poporul român era atacat nu numai în cele religioase, ci în toate privințele, ca să-l umilească, să-l zdrobească, și pe urmă să-i promită ușurare, însă cu condiția de a trece la papistașism.

Amărit de nedreptățile față de poporul său, Dragoș Vodă, Domnul Maramureșului, și-a adunat poporul și a plecat spre răsărit. Trecând prin ținuturile de astăzi ale Bucovinei, a întemeiat principatul Moldovei. Iară cu 50 de ani mai înainte cam pela 1300, s'a adunat și obștea românească din țara Făgărașului — mereu ne-

liniștită de cavalerii teutoni, catolici și ei — în jurul lui Negru Vodă și a trecut Carpații, întemeind Principatul Munteniei. Dușmanii ne-au voit răul; dar Dumnezeu dreptății l-a întors după multe veacuri spre binele nostru, căci cele două Principate Dunărene române au purtat în ele sâmburile peririi monarhiei Austro-Ungare și a statului Ungar, ceea ce cu ajutorul aliaților, ce e drept abia după 7 veacuri, a și succedut.

Din ambele Principate s'a închiegat regatul român, al cărui viteaz dorobanț nu numai a întregit hotarele României până la marginile extreme ale neamului nostru, ci a intrat biruitor și în capitala dușmanilor noștri seculari, unde prin o purtare exemplar disciplinată a dat vechilor dușmani — în loc să-și răsbune asupra lor — mână de ajutor, ca să-și reorganizeze țara ce le-a mai rămas, pe care le-a mântuit-o din mâna bolșevismului distrugător.

Prin aceasta românul a dat dovadă în fața lumii întregi, că nu și-a uitat misiunea de a fi în aceste părți element de ordine și reprezentantul culturii și a civilizațiunii latine.

Mai târziu, prin veacul al XVI-lea, a slăbit în părțile noastre, puterea catolicismului, căci reformațiunea lui Luther s'a lățit și pe aici. Dușmanii noștri maghiari au îmbrățișat calvinismul. Principii Ardealului, cu reședința în Alba-Iulia, erau calvini. Aceștia au pornit noi prigoniri în contra românilor și a bisericii lor răsăritene, silindu-i cu forța și cu toate mijloacele puterii să treacă la calvinism. Mitropoliții noștri, pe atunci în Alba-Iulia, erau unul după altul izgoșiți din tronul arhieresc, pentru că nu se făceau în deajuns unelte calvine împotriva propriei lor biserici. Pe cel mai mare mitropolit din acele timpuri, pe Sava Brancovici, l-au dus în târgul dela Vințul de Jos, unde — desbrăcându-l până la cămașă, l-au bătut până când bucăți de carne săreau din trupul lui. Protopopii români trebuiau să ducă pe sus pe superintendentul calvin la sinoadele noastre, unde dicta după bunul său plac.

Dar în tot răul este și ceva bun. Reformațiunea

a cerut să se dea fiecărui popor Sf. Scriptură în limba sa. Astfel s'au adunat textele române ale Scripturii, s'au tradus altele din nou și la stăruința reformativilor s'au tipărit cărți din Sf. Scriptură în limba românească. Au compus și tipărit catechisme în limba română, dar textul lor cuprinde nu învățătura ortodoxă, ci veninul legii calvine. Românii însă — cetindu-le s'au ales cu dragostea către haina limbii române în care erau scrise și în general luat, au știut să se ferească de veninul cuprinsului calvinesc și străin.

Atunci s'a făcut un început puternic de literatură scrisă românească, care s'a dezvoltat din ce în ce tot mai bine, luând și în conținut caracter românesc. Această literatură a deșteptat conștiința de unitate culturală, conștiința noastră națională, care este la orice popor garanția cea mai sigură a existenței sale chiar și în cele mai grele împrejurări. Deci și maghiarii calvini ne-au voit rău, dar Dumnezeu ne-a întors răul spre binele nostru.

Mai târziu, pierzându-și calvinismul puterea, începe împăratul Austriei Leopold II din nou atacurile în contra românilor, spre a-i face catolici. În frunte cu vestitul primat Colnici dela Strigoniu, se pornește o acțiune cu sistem în contra bisericii noastre. Intreaga administrație civilă și militară se pune cu toate mijloacele în serviciul acestei porniri; și la urmă succede intrigilor iesuiților, în frunte cu Baranyai dela Alba-Iulia, să înduplice pe mitropolitul nostru de atunci Atanasie, ca să recunoască pe papa Romei de cap al bisericii unite. O parte din români a urmat acestei uniri cu Roma, sfășiiindu-se astfel în două corpul neamului nostru.

Mai rău au umblat Rutenii din Ungaria, cari s'au unit toți cu Roma, respective cu biserica catolică maghiară, care pe încetul le-a maghiarizat întreaga biserică, cu întreg episcopatul și clerul său și cu cărturarii poporului, încât în anii din urmă, căutând noi Românii a-i deștepta, ca să iee parte la mișcările naționaliste, nu s'a găsit un singur intelectual rutean,

care să îndrăznească a se declara de rutean și a iniția o acțiune de deșteptare națională a poporului.

Noi, românii, am fost și față de acest atac de sfășiare mai rezistenți. Tinerii români, duși la Roma, ca să se împrietenească cu atmosfera vaticanului s'au întors la început cu dragoste față de Roma lui Traian și cu antipatie față de Roma papii; și acasă au contribuit cu scrierile și activitatea lor la întărirea conștiinței în originea noastră de români. Astfel am tras și din acest atac pe lângă multe daune și scăderi provenite din această desbinare, care mai durează încă, și foloase pentru neam.

*

Toate aceste prigoniri le-au suferit moșii și strămoșii noștri; iar persecuțiile și atacurile, ce s'au îndreptat în contra noastră în timpul din urmă, le-am simțit noi înșine. Pe toate căile și cu toate mijloacele voiau ungerii să ne extermineze; și tocmai în timpul când cei mai buni fii ai noștri se luptau și muriau pentru țara lor, guvernul ungar ne-a maghiarizat cu forța cele mai bune școale românești, au introdus cel mai odios «Schulpolizei» în seminarele noastre, spionând ceas de ceas toate cuvintele profesorilor; iar — când se întâmplă minunea să nu poată asista la vr'o oră — comisarul polițist avea instruiți elevi, ca să spioneze cuvintele propriului lor profesor.

Zeci și sute de școli și de licee pompoase au zidit din banii noștri cu scopul de a desființa prin ele sufletul nostru. O asemenea școală avea să fie și palatul acestui liceu în care ne aflăm. Am asistat și eu și poate și mulți dintre domniile voastre la inaugurarea acestui liceu, înainte cu 2 ani, sub conducerea arhiducelui austriac Albrecht. Cu durere sfâșietoare am constatat din cuvântările tuturor oratorilor, cum această școală avea să fie nu un institut de lumină, ci un iad infernal pentru sufletul românașilor din acest colț al Bănățului.

Acelaș scop aveau să-l servească toate școlile statului ungar.

Dar nici de astădată Dumnezeu n'a lăsat, după vorba românului, să crească arborii șovinismului maghiar până la cer. Oastea română, cu aliații, a prăbușit întreaga monarhie și toate năzuințele diabolice ale guvernelor ungurești.

Iată de ce am ținut să pontific eu însumi astăzi o slujbă bisericească și românească, ca prin rugăciunile și aghiasma ei să scot și din cel mai ascuns colț duhul vechilor tendințe de maghiarizare, și să-l prefacem de astăzi, cu darul Celui de sus, într'un templu de cultură românească și într'un izvor cristalin de curată iubire către limba noastră, credința și biserica noastră răsăriteană și către tot ce-i românesc.

Ministrul de culte din guvernul central dela București, generalul Lupescu, — repetând vorba poetului Vlahuță — a zis dăunăzi la un congres că «**spada și crucea au creat România Mare**». Așa este! Iară eu — întregind această idee — constat că numai **cultura românească în semnul crucii strămoșești, poate face ca această Românie mare, să devină cât mai curând și o Românie tare.**

În scopul acesta vă îndemn, iubiți elevi, ca să alergați nu cu groază, nu cu sfiala de mai înainte, ci cu dragoste, plăcere și cu încredere, la această școală, unde de aci înainte vă așteaptă nu părinți mașteri, nu sdrobitorii sufletului vostru românesc, ci profesori români, părinți adevărați, care cu dragoste nețărmurită vă îmbrățișează, spre a vă da toate cunoștințele de lipsă și toate învățăturile de bună purtare, ca pe această temelie să vă continuați studiile și la școli mai înalte și să deveniți cu timpul stâlpi puternici ai bisericii, ai neamului și ai patriei, contribuind prin munca voastră cinstită și neobosită la întărirea țării, pe care suntem fericiți că am ajuns să o avem.

Aveți pururea în vedere pe bărbatul vrednic al graniței bănățene, pe generalul Traian Doda, al cărui nume îl poartă școala noastră. Căutați, ca și el, să

fiți buni Români și în împrejurările cele mai grele să nu vă despărțiți de binele și de interesul poporului din sânul căruia ați eșit.

Iară voi, iubiți membri ai corpului profesoral, cari aveți fericirea a instrui și crește aceste și multe alte generații de tineri români și între cari vă aflați 7 clerici ai bisericii noastre, creșteți aceste generații în duhul tradițiilor noastre naționale și bisericesti. Nu uitați, că cultura românească a izvorit din truda bisericuțelor noastre, căci numai pe această bază, de veacuri probată, vom întări pe vecie neamul românesc și patria sa, acum întregită.

În această nădejde vă împărțesc tuturor arhierestile mele binecuvântări, dorindu-vă dv. ani mulți de bogate succese; iară liceului, ca să deie acestor părți, mulți români de valoare și de muncă. Amin.

CUVÂNTARE

LA ADUNAREA GENERALĂ A „SOCIETĂȚII REGALE ROMÂNE
DE GEOGRAFIE“, DE SUB PREȘEDENȚIA REGELUI FERDINAND I.
DECEMBRIE 1919.

Sire,

Doamnelor și Domnilor,

Înainte cu vre-o 20 ani mi-a căzut în mână un volum de poezii ale unui poet din vechiul regat, care — trecând pe la Ițcani, în țara fagilor, a fraților noștri Bucovineni — a scris, sub impresia acestei călătorii, următoarele versuri :

«Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare»

«De care timpul râde ;

«Căci el pătrunde 'n taina ursitei viitoare,

«Când ele s'ar deschide...»

Atunci — deși avântul sufletului meu tânăr nu era încă disciplinat în cadrele unei judecăți reci — totuși am zâmbit de *îndrăzneala* chiar și a unui poet, care are de altcum chemarea a vesti cu decenii înainte, idealurile unui neam.

Dar s'a adevărit și 'n cazul acesta vorba vestitului cronicar MIRON COSTIN că «nu stă omul de-asupra vremurilor ci bietul om stă sub vremuri». Astfel nu-i iertat să zâmbești în fața judecății vremurilor și-a timpului ; căci — iată — timpul a copt idea unității noastre naționale mai repede de cum ne-am închipuit-o noi toți.

Maiestatea Voastră sunteți Acela, care ați înțeles rostul acestui timp, și — scoțând neamul și țara

din cadrele vechilor convenții nefirești — ați condus-o în șirul surorilor latine și a popoarelor, cari au luptat în trecut și în cursul marelui conflict mondial și avem nădejdea, că vor lupta și în viitor, pentru idealurile omenirii. Ca cel mai glorios Căpitan al vitezei oștiri române ați realizat cea mai strălucită faptă, ce va cuprinde paginile istoriei neamului nostru; și Maiestatea Voastră va străluci în curs de veacuri ca cel mai glorios Voivod, din câți ne-au hărăzit bunul Dumnezeu. Iară dorobanțul român va rămânea, nu numai în monumentele de marmoră și de bronz, ci și în inimile noastre și a tuturor generațiilor viitoare, simbolul unității noastre naționale, a supremului nostru ideal.

Noi — românii provinciilor desrobite — cu sentimente de adâncă venerațiune și recunoștință, Vă mulțumim — Sire — pentru că ați rupt lanțurile robiei de pe trupurile noastre, dar mai ales de pe sufletele în cari zăceau încătușate sentimentele noastre românești.

Sire,

Doamnelor și Domnilor,

Apostolul Pavel zice la un loc al scrierilor sale, că «ceace au împreunat Dumnezeu, omul să nu despărtească». Eu întorc idea și zic că ceace Dumnezeu — și de noi neînțeleasa sa înțelepciune — a despărțit veacuri întregi sau chiar mii de ani — cum am fost despărțiți noi — aceea nu se poate contopi și asimila peste noapte, de azi pe mâine. Noi — cei din provinciile alipite patriei mame — suntem înrâuriți de culturile străine, dela cari ne-am adăpat și de mediul popoarelor, cu cari am conlocuit veacuri de-arândul și a căror robi am fost. Astfel se mai cere multă muncă culturală până se va desăvârși unitatea noastră sufletească, încât ea să fie expresiunea specifică, genuină a sufletului și geniului neamului românesc. Societățile culturale, sociale, artistice, etc. au această frumoasă chemare.

Sire,

Doamnelor și Domnilor,

Domnul Vicepreședinte HEPITES, a spus între altele, în cuvântul său de deschidere, că «pentru noi rășboiul încă nu-i isprăvit». D-sa s'a cugetat — desigur — la dușmanii din afară, cari ne silesc a fi mereu cu ochi în patru și cu pușca la picior.

Eu completez ideea d-sale, zicând, că noi mai avem să reputăm o grea biruință în sânul nostru, între granițele țării noastre, și anume: **Să învingem patimile dintre noi** și să ne întindem mâna frățească la munca armonică și dezinteresată pentru propășirea neamului în toate privințele și pentru consolidarea țării.

O garanție puternică ne oferă în această privință exemplul frumos al Maiestății Voastre, carele nu numai în fruntea Armatei știți a fi la locul de glorie, ci Vă luați osteneală a conduce și asemenea societăți culturale și științifice, cum este «Societatea geografică», în a cărei ședință festivă avem onoare a fi. Țara și mai ales tineretul ei are să vă urmeze și pe acest tărâm.

Profit de această ocazie de a mulțumi celor dela conducerea acestei înalte Societăți geografice, pentru că — apreciind prea favorabil prea modestele mele contribuții de muncă la propășirea neamului — m'au distins alegându-mă membru de onoare al ei.

Ca încheiere, implor binecuvântarea Cerului atât asupra lucrărilor acestei Societăți cât și asupra muncii cinstite și dezinteresate a tuturor bunilor români, cari vor lucra, ca iubita noastră patrie, acum mărită și mare, să se consolideze, să devie tare, încât—după zisa scripturii — «nici porțile iadului să nu o poată slăbi».

CUVÂNTARE

LA PRIMA ANIVERSARE A ADUNĂRII NAȚIONALE DELA
ALBA-IULIA ÎN AULA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI.
18 NOEMVRIE (1 DECEMVRIE) 1919.

*Doamnelor și Domnilor,
Iubită Tinerime!*

Cu ajutorul lui Dumnezeu am prăznuit astăzi întâia aniversare a marelui adunări naționale, ținută la Alba-Iulia pe locul unde la timpul său a fost tras pe roată mucenicul național, țăranul Horia, și unde cu glas unanim am hotărât unirea noastră, a celor de peste munți, cu țara fraților noștri *salvatori*.

S'a cerut dela o mare parte a neamului nostru o extremă răbdare creștinească spre a suporta robia de veacuri cu toate tiraniile ei trupești și mai ales sufletești.

S'a cerut alese însușiri etnice pentru a putea rezista ispitelor sau amenințărilor de tot soiul a unor țări care tindeau la desființarea elementului românesc și a ne apăra și susținea individualitatea de români.

Acesta este meritul de căpetenie, cu care noi, românii de dincolo, am contribuit la unirea într'o singură țară.

S'a cerut mai ales la începutul războiului mondial atât din partea bărbaților de stat ai vechiului Regat cât și din partea tuturor intelectualilor frunțași un ager simț de prevedere, ca să poată da curs liber sentimentelor ce stăpâneau țara, ca să o scoată din cadrele vechilor convenții artificiale și nefirești și să o conducă în șirul popoarelor, cari luptau pentru ade-

vărata democrație, dreptate și libertate; și astfel să ieșim printre biruitori.

Istoria nepărtinitoare va deschide pentru acești bărbați — fără deosebire de nuanțe politice — cele mai strălucite pagini ale sale și ei vor apărea în fața generațiilor viitoare cu atât mai mari, cu cât ne vom depărta mai mult de realitatea zilelor de azi cu micile ei patimi și marile ei mizerii.

S'a cerut înțelepciunea unui rege, care în cele mai epocale momente ale țării să resimtă și să înțeleagă bătaia inimii, nu numai a cetățenilor țării sale, ci a poporului român de pretutindenea și să concentreze în ținuta sa supremul ideal al acestui popor și sfintele lui aspirațiuni de unitate politică și națională.

Providența dumnezeiască ne-a trimis în aceleași zile grele și o domniță înzestrată cu atât de mari și nobile calități, cum rare pilde mai găsim în istoria popoarelor din lume.

S'au cerut dela armata română în frunte cu căpitanii ei multă vitejie și un puternic avânt, ca să poată pune stavilă puhoiului unor dușmani barbari și mult mai numeroși, și — împreună cu glorioșii aliați — să le înfrângă puterea și să înainteze cu triumf până în capitala dușmanului secular și să înfigă tricolorul român pe burgul și parlamentul, unde atâtea legi nimicitoare pentru noi s'au croit.

Ce era de noi, dacă armata română nu s'ar fi putut reconstitui — ca număr și echipament — ca să poată nu numai apăra Nistrul și Tisa, ci să mai facă cuceriri noi? *Astfel dorobanțul român va rămânea pentru vecie mândria istoriei noastre, va rămânea simbolul mântuirii și al unirii neamului românesc.*

S'au cerut dela toți fiii neamului fără deosebire de provincie, de clasă socială, de vârstă și sex multe și adânc simțite jertfe, ca preafireștile noastre aspirațiuni să fie întrupate.

Ca buni români să urmăm pilda părinților noștri de a fi și buni creștini, și astfel cu inimile cuprinse de adâncă cucernicie și recunoștință să mulțumim lui Dumnezeu, că a dat poporului român aceste alese

calități, încât oțelit în lupte continue cu cele mai vitrege împrejurări să-și poată croi calea spre unire într'o patrie comună. D-l decan al facultății teologice a cuprins bucuria generală, ce trebuie să o simțim astăzi cu toții în cuvintele psalmistului: *«Ce bine și frumos este să fie toți frații împreună»*: dar ca unuia dintre arhipăstorii români, ca unuia dintre părinții sufletești a celor ce sunt fiii bisericii și ai națiunii române, să-mi permiteți a constata cu oarecare durere în inima mea părintească, *că bucuria nu este la toți și în tot locul la largul ei și la înălțimea epocalelor evenimente, ce le prăznuim.*

România mare este înfăptuită, dară hotarele ei încă nu sunt asigurate: mai sunt frați dincolo de granițele trasate, și din afară suflă vântul unor amenințări, cari ne pot periclita cele mai vitale interese ale viitorului nostru. În fața acestei situații este un păcat, o crimă națională a face recriminări în dreapta și în stânga, a scoate la iveală micile nedreptăți și incorectități într'o formă prielnică a provoca ura dintre clasele sociale, cari au alcătuit în trecut și vor constitui și în viitor țara și poporul.

Astăzi cea mai patriotică datorie a tuturor este a contribui la închegarea rândurilor pe toată linia și la cimentarea celei mai puternice solidarități interne, căci în afară vom fi considerați atâta, cât vom putea impune prin vredniciile noastre proprii și demnitatea noastră rațională numai prin tăria solidarității noastre o vom putea apăra și salva.

Deci să înceteze vehemența vrăjmășiilor politice dintre noi.

Trăim în zilele **învierii noastre naționale**. În ziua învierii Domnului biserica noastră ne îndeamnă în o frumoasă cântare,... *«să iertăm toate pentru înviere și unii pe alții să îmbrățișăm, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi»*.

*Doamnelor și Domnilor,
Iubită Tinerime!*

Urmați toți și faceți pe toți să urmeze glasul mamei noastre biserici, căci vrăjmășiile politice dintre noi sunt mai ales azi *bucuria dușmanilor*.

Dar nu numai noi, slujitorii bisericii, vă dăm aceste sfaturi; ci toți oamenii de bine: Marele istoric N. IORGA așa înțelept spunea într'o conferință ținută mai dăunăzi la Cernăuți, că «*în această lume nu se poate înfăptui nimica statornic, decât numai prin suflete de oameni, care se iubesc și se ajută*».

Doamnelor și Domnilor!

Cu ziua de azi începem al doilea an dela unirea noastră politică. In acest an va trebui să începem a pune fără întârziere temeliile trainice pentru o nouă viață.

De sine se înțelege, că această epocă de nouă viață și dezvoltare a națiunii române trebuie să fie o evoluție firească a trecutului nostru aproape bimilenar și cu un caracter pronunțat **național**, în care toți cetățenii, dar mai ales noi românii din provinciile desrobite, să-și afle o bogată hrană sufletească, după care veacuri de-arândul au oftat și un tărâm prielnic de desfășurare și dezvoltare a calităților și forțelor naționale cu care să poată contribui la progresul țării.

Și — fiindcă temelia țării și nădejdea neamului o formează pătura țărănească, care prin mulțimea sa a adus și cele mai mari jertfe și a avut partea leului atât la susținerea până acum a neamului cât și la întemeierea României noi — se cade, că — în dezvoltarea armonică a așezămintelor țării — să dăm preferință tuturor acelor, care ținesc la grabnică dezvoltare a intereselor țărănești și muncitorești, în deosebi întărind credința religioasă a țăranului, ridicându-i cultura generală și profesională, sporindu-i bunăstarea materială, îmbunătățindu-i referințele de traiu

atât în ce privește locuința cât și hrana și igiena etc., cu un cuvânt îndrumând întreaga viața lui în direcția sănătoasă a dezvoltării tuturor calităților lui bune în cadrele originale ale graiului său frumos și dulce, ale portului său pitoresc și a datinelor sale străbune.

În această privință am ferma nădejde, că se vor face pași puternici înainte. Și până acuma s'a făcut câteva reforme mari; și — pe cât cunosc eu pe bărbății politici — nu este nime carele să nu aibă cele mai nobile intențiuni pentru a munci din toată inima la binele țărănimii și la aplicarea sinceră a principiilor adevăratei democrații. Aceasta însă trebuie să se facă în forma și măsura, care corespunde intereselor superioare ale țării și viitorului neamului, așa încât fiecare clasă socială și fiecare națiune conlocuitoare să-și poată satisface — în cadrele unui echilibru general — așteptările sale juste și echitabile în măsura importanței ce o au în economia statului.

Din această îngrijire, căreia în mod firesc are să-i urmeze tot de ce țara și complexul cetățenilor ei are lipsă, va isvorî — de sigur — acea mulțumire binefăcătoare, care va potența tot mai mult interesul fiecărui cetățean și pentru *binele obștesc* și pentru *progresul țării* și al *națiunii întregi*, care va trebui să ocupe un loc tot mai de frunte în concertul popoarelor, contribuind cu plusul energiei sale și la progresul mondial.

În această nădejde binecuvintez munca, pe care vor dezvolta-o dascălii și școlarii acestei înalte instituțiuni a învățământului nostru superior.

De încheiere răstălmăcesc sentimentele românilor de pretutindenea, exclamând: *Să trăiască indisolubila legătură dintre tron și neamul românesc.*

CUVANTARE

LA PRĂZNUIREA MARELUI ÎNVĂȚAT AL NEAMULUI NICOLAE
IORGA. DECEMBRIE 1919

Poporul, care nu-și respectează pe bărbații săi mari, nu este vrednic să aibă asemenea bărbați. Cunosce cel puțin în liniamente generale istoria culturală a poporului nostru, dela primul început al scrisului românesc și până la Cantemir și dela Cantemir și până astăzi, și astfel pot constata împreună cu D.-Voastră, că un asemenea bărbat, ca sărbătoritul nostru n'am avut. D-l IORGA este o apariție fenomenală pe orizontul vieții noastre culturale, sociale și chiar politice.

Nimic mai de prisos, decât a spori cuvintele de laudă la adresa D-lui IORGA. Doar D-nia Sa în persoană a cutreerat toate unghiurile românismului, răspândind lumină și avânt, încât sufletul românesc — așa cum este astăzi — cuprinde o puternică scântee din sufletul mare al sărbătoritului nostru. Deacea concretizez numai în scurte și concise cuvinte, că opinia publică de pretutindeni vede în D-l IORGA un uriaș al gândirii românești; un uriaș al muncii cinstate și dezinteresate, un simbol al dragostei, ce trebuie să o avem toți față de tradițiile noastre naționale și de credința strămoșească a bisericii ortodoxe și expresia cea mai marcantă a geniului neamului românesc.

Nu numai în numele meu, ci în numele românilor din Ardeal, Bănat și părțile ungurene cari îl iubesc și admiră, mă asociez și eu din toată inima la manifestația de unanimă simpatie și închei cu dorința: Dumnezeu să țină pe D-l IORGA mulți ani, ca să ne fie tuturor o pildă vie de muncă și cinste desăvârșită.

II.

CUVÂNTAREA

DELA ALEGEREA DE MITROPOLIT PRIMAT AL ȚĂRII
18/31 DECEMBRIE 1919

*Inaltpreasfințite,
Iubiți frați întru Hristos,
Onorat Mare Colegiu Electoral!*

În aceste clipe — pentru mine extraordinare — sunt cuprins de o adâncă emoție, căci sufletul mi-l copleșesc cele mai vii și mai puternice simțăminte, cum e și prea firesc. Dară — când inima e prea plină, — gura nu-i în stare să grăească multe.

Cum s'ar și putea, să nu fiu emoționat, când pe mine — smeritul fiu al unei modeste dar cinstite familii de țăran din Ardeal — glasul aproape unanim al celei dintâi adunări naționale a României întregite mă ridică la cea mai înaltă dignitate ierarhică, ce o poate oferi poporul român preste tot unui fiu ales al său, mă înalță pe tronul de arhiepiscop și mitropolit al Ungro-Vlahiei, de exarh al plaiurilor și de primat al întregii Români noi.

Cu cea mai adâncă cucernicie mă închin în fața providenței dumnezeiești, care — prin Duhul cel prea sfânt — a luminat și călăuzit pe primii reprezentanți — eșiți din votul obștesc al poporului român de pretutindenea — ca pe mine să mă învrednicească a fi după multe veacuri cel dintâiu mitropolit al Ungro-Vlahiei purtând acest titlu nu ca un nume istoric, ci ca titlu de drept și de fapt, reinviind astfel nu numai vechile

legături duhovnicești ale patriei mume cu românii din Ardeal, Banat și părțile ungurene, ci desăvârșind unitatea bisericii ortodoxe-răsăritene cu românii de pretutindeni.

Eu văd în această alegere nu întru atât o simpatie față de cel ales, ci marea dragoste ce-o arătați față de biserica strămoșească, față de acea instituțiune divină și națională, pe care un adânc cugetător lumean—ca Eminescu—a numit-o «*mama neamului românesc*».

Iară unanimitatea glasului acestui Mare Colegiu Electoral este o puternică manifestare a dorinței, că de aci înainte fruntașii poporului sunt hotărâți a scoate politicianismul de partid de pe tărâmul sfânt al bisericii, ca astfel cu sprijinul unanim al tuturor fiilor ei și chemând în o nouă organizare a ei la o conlucrare armonică, atât clerul inferior cât și pe mireni—să poată munci mai cu succes pentru îndeplinirea grelei sale misiuni. Numai astfel purcezând, vor putea privi toți cetățenii țării în biserică o adevărată maică iubitoare, iară în preoții și arhiepiscopii ei pe adevărații părinți sufletești, deopotrivă iubiți din partea tuturor fiilor lor.

Din parte-mi, nu pot decât să aprob din toată inima acest laudabil simptom, rugându-vă să păstrați bisericii părinților noștri și în viitor aceeași unanimă iubire, de care are atât de mare trebuință căci — după cuvântul sf. apostol Pavel: ... «Dacă am vorbi în limba îngerilor ... fără iubire — suntem nimica», iar iubirea este singura virtute creștinească, «care nu pismuește, ... nu face rău, ... nu caută ale sale ... ci care toate le rabdă toate le suferă ...», învingând toate patimile și greutățile ce se pun deacurmezișul în calea tuturor lucrărilor omenești. Iară peste tot luat, un mare adevăr exprimă un sfânt părinte, când zice: «Sufletul omului valorează atâta, câtă dragoste cuprinde în el».

Mulțumindu-vă din toată inima pentru înalta distincție, cu care m'ați împărtășit, vă povățuesc, că în toate lucrările mari să fiți călăuziți de aceeași iu-

bire evangelică, căci din o asemenea armonie pot
izvorî numai fapte mari și mult bine pentru țară, pentru
tron, și întreg neamul românesc.

Trăiască biserica ortodoxă-română și toate așeză-
mintele ei.

Binecuvântarea Domnului preste ea și toți fiii ei,
acum și pururea. Amin.

Trăiască regele, regina și întreaga lor familie
regală !

CUVÂNTAREA

DELA INVESTITURA REGALĂ ȘI PREDAREA TOIAGULUI DE
MITROPOLIT-PRIMAT. 1 IANUARIE 1920 ST. N.

Sire, Doamnă și Domniță!

Țara — prin votul aproape unanim al reprezentanților ei — și prea înalta sollicitudine a Maiestății Voastre, de care cu îmbelșugare m'ați făcut părtaș, m'au înălțat pe scaunul de mitropolit primat al României Mari, pe care au creat-o înțelepciunea Maiestății Voastre, cuminenția sfetnicilor țării și virtuțile etnice și cetățenești ale poporului român.

Întru smerenia mea sunt pe deplin conștient, că nu modestele însușiri și calități ale nevredniciei mele, ci grația Maiestății Voastre și iubirea nețărmurită a fruntașilor țării față de frații lor până acum înstrăinați, au voit să așeze pe robul de ieri în strălucirea scaunului de cap al întregii biserici ortodoxe române din patria mărită, spre a da astfel prin mine — umilitul slujitor al ei — cea mai splendidă satisfacție, celei mai împilate biserici române pentru mucenicia ei de veacuri și pentru hotărîtorul concurs, dat de ea întru salvarea individualității etnice a Românilor de peste munți.

Investit din partea Maiestății Voastre cu toiagul arhipăstoririi în această înaltă dignitate, mă voi năzui a răsplăti încrederea generală prin muncă întru promovarea intereselor vitale ale celei mai de valoare și mai istorice instituțiuni a țării, care este biserica noastră națională, fiind adânc convins, că — precum în tot trecutul țării și al neamului, răslețit în diferite

provincii — așa și mai ales acum și în viitor **credința strămoșească** este singura temelie probată, este piatra cea din capul unghiului, pe care se va putea consolida viitorul țării și al națiunii.

Pentru obținerea unor succese mai vădite pe acest tărâm, înaltul și valorosul sprijin al Maiestății Voastre și al întregii dinastii ne va fi de cel mai mare folos; dar rezultatele vor putea fi durabile, numai dacă toți factorii țării, toate așezămintele ei de orice soi, toate clasele sociale fără deosebire, vor fi de acord, că — precum am dezvoltat și întărit armata, școala, magistratura, viața economică a țării ș. a. — așa să-și propună ferm a concurge prin cuvânt și fapte, ca sfânta biserică a părinților noștri:

Să-și recâștige — spre binele țării — vechea strălucire, ce cu adevărat se cuvine acestei instituțiuni divine și naționale,

să devie tot mai mult mângâitoarea celor osteniți și însetați, care cată alinarea la altarul ei și în slujbele ei,

să fie ajutătoarea celor săraci, lipsiți și bolnavi, farul de lumină și de învățături în spiritul evangheliei, care încheagă și întărește viața socială pe temeliile trainice ale ordinii și dreptății, ale iertării și iubirii nu numai față de aproapele, ci și față de contrarii noștri,

să fie un izvor de virtuți și idealuri, pildă vie de jertfire pentru binele de îndemn de apostolie dezinteresată pe toate terenurile activității publice,

cu un cuvânt să rămână acea maică iubitoare a țării întregi, la care cu încredere și cu dragoste nemărginită să alerge toți fiii poporului român, cum se apropie fii buni de sânul mamei lor.

În scopul acesta trebuie lucrat pentru a întări pe toată linia **credința creștină**, căci, nu numai noi, slujitorii bisericii și sfinții ei părinți, ci mari și **adevărați învățați laici** afirmă cu hotărîre: «*Rezultatul tuturor învățăturilor și cunoștințelor este, că trebuie să avem credință*».

Deci fericiți cei ce prin credință își conduc gândurile, speranțele și acțiunile. Cea mai mare trebuință pentru liniștea sufletului omenesc este credința creștinească, de aceea bine asămăna Jean Paul «viața cu apa mării, care nu se îndulcește până nu se ridică spre cer».

Călăuzit de aceste gânduri, mă închin în fața tronului și în fața țării, mulțumindu-Vă Maiestaților Voastre pentru nobilele intențiuni, ce le nutriți față de biserica statului român și față de mine, — smeritul ei slujitor, — promițându-Vă, că — împreună cu toți arhipăstorii mei frați întru Hristos și cu întreg clerul bisericii — vom lucra din cea mai adâncă convingere, ca scumpa noastră dinastie română și omagiala alipire și credință față de ea, să rămâie în sufletul fiecărui cetățean o *dogmă fundamentală* a vieții noastre naționale și de stat.

Trăiască Maiestatea Sa, gloriosul nostru rege.

Trăiască Maiestatea Sa, iubita noastră regină, această domniță înzestrată cu atâtea creștinești virtuți, izvorite din cea mai curată iubire evanghelică!

Trăiască întreaga dinastie!

CUVÂNTAREA

MAIESTĂȚII SALE REGELUI FERDINAND I DE LA SEBBAREA
INVESTITUREI

Inalt Preasfințiți Părinți, ¹⁾

Zice în Sfânta scriptură: «Cei ce samănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera; mari lucruri a făcut Domnul cu noi».

Și, într'adevăr, mare e ziua aceasta în care frații de o credință și de o limbă, după veacuri de tristă și nedreaptă despărțire, își pot întinde mâinile spre veșnică unire duhovnicească.

Inalt Preasfințite Părinte,

I. P. S. Ta fiind ridicat la cea mai înaltă treaptă a Sfintei Biserici Române, cu vie mulțumire Ți-am înmânat, după vechile datini, toiagul arhiepiscopal ca să oblăduiești cu dragoste și îngăduință turma ce-Ți este încredințată.

Această veche Mitropolie a Țării Românești, sub ocrotirea căreia se aflau și credincioșii fii de peste munți în timpurile marilor Domni munteni, își chiamă din mijlocul fraților, împilați până acum subt mâini străine, pe purtătorul cârjei sale mitropolitane.

Te poți mândri, I. P. S. Părinte, de a fi urmașul atâtor mitropoliți evlavioși cari au fost podoaba acestui scaun arhiepiscopal. Bărbați ca Grigore, sprijinitorul tălmăcirii și tipăririi celor douăsprezece minee și mai cu deosebire, ca Antim, care păstoria în fericitele vremi ale lui Constantin Basarab Brâncoveanu, încălzind pe fiii săi sufletești cu cuvântul și învățătura evanghelică, au dat Mitropoliei din București un renume care strălucia și peste hotarele țării.

¹⁾ S'a dat deodată investitura la 3 inși.

Chemat la scaunul mitropolitan I. P. S. Ta ai părăsit o eparhie dragă inimii Tale, al cărui conducător sufletesc ai fost în timpurile grele de lupte naționale, dar și în clipele cele mai înălțătoare ale Neamului. Urcându-te pe scaunul arhiepiscopal al Ungro-Vlahiei ai frumoasa menire de a înfăptui politica religioasă a lui Mihai Viteazul, care prin înființarea Mitropoliei ortodoxe de la Alba-Iulia ținția să apropie și să unească bisericește toate țările românești.

De atunci până în zilele mărețe ale Unirii ce Atotputernicul ni-a dăruit să le trăim, clerul de peste munți, în timpul luptelor grele și suferințelor de martir a știut să păstreze alături cu sfânta candelă a credinței strămoșești, flacăra nestinsă a vieții și simțirii naționale. Aceasta dă alegerii întâiului Mitropolit Primat al României întregite o deosebită semnificare.

Sânt încredințat că chemarea I. P. S. Tale va aduce roade fericite pentru organizarea temeinică și unitară a Bisericii române, precum și pentru întărirea credinței, izvorul nesecat al faptelor bune și al înălțării sufletești.

Din tot sufletul îți urez o lungă și rodnică activitate arhipăstorală.

Inalt Preasfințite Părinte,

În urma mărețului act al realipirii frumoasei Bucovine la patria mamă și în puterea vechilor datine, cu mare dragoste și cu deosebită mulțumire am întărit I. P. S. Tale purtarea cărjei mitropolitane a Bucovinei. Vei primi aceasta ca un semn vădit de recunoașterea deosebitei râvne ce ai desfășurat în buna conducere pastorală a turmei încredințate Ție. Frumoase monumente religioase se ridică la Suceava, Bădăuți, Putna, ca o vie mărturie a evlaviei vrednicilor Voivozi ai Moldovei; ele ne amintesc asemenea, că credința la un popor este singura temelie trainică pe care se poate rezima. Harul cuvenit pentru păstoriarea popoarelor este în mâna Atotputintelui.

Cu mare nerăbdare aștept să pot veni și Eu în

Bucovina de a mă închina la aceste sfinte ctitorii și a înveseli sufletul Meu la bogățiile și comorile de artă religioasă din toate mănăstirile Bucovinei. Grija ce ai purtat de păstrarea lor a găsit un răsunet de vie recunoștință în inimile credincioșilor. Din tot sufletul urez I. P. S. Tale încă mulți ani de fericită arhipăstorie.

Inalt Preasfințite Părinte,

În urma unirii Ținuturilor de peste munți cu patria mamă și în puterea vechilor datini, cu deosebită bucurie ți-am dat întărirea cuvenită pentru păstoria poporului ortodox din eparhia Aradului.

Cunosc grelele lupte ale acestei episcopii de la marginea românismului, cea mai expusă la bătaia valurilor străine, și aduc în ziua aceasta, prinosul nostru de recunoștință pentru vrednicii luptători ai Bisericii române, precum și mărturisirea sentimentelor noastre de dragoste pentru scumpii voștri poporeni de pe malurile Mureșului și ale Crișului, îndemnându-i ca și pe viitor să-și păstreze cu aceiași credință limba și legea strămoșească. Întru mulți ani de rodnică păstorie.

Inalți Preasfințiți Părinți,

Mergeți și întoarceți-vă la scaunele voastre episcopale și urmați a apropia cât mai mult de Biserică sufletele credincioșilor, propovăduind în aceste vremuri de grele încercări morale, tuturor treptelor sociale iubirea aproapelui, buna înțelegere și pacea obștească. Întăriți în inimi frica de Dumnezeu, ferirea de nedreptate și fapte rele, respectul ocârmuitorilor către ocârmuiți și al acestor din urmă către autoritate. Numai prin păstrarea și întărirea unor asemenea sentimente putem avea o țară bine întemeiată, cu o propășire sigură în timp de pace și o puternică pregătire pentru orice vreme grea.

Vă mulțumesc din adâncul sufletului pentru bunele urări ce ne-ați adus Reginei, Mie și Familiei Mele.

CUVÂNTAREA

D-LUI NICOLAE IORGA DELA INSTALARE 19 DECEMBRIE
1919—1 IANUARIE 1920

Înalt Preasfințite,

Ca președinte al uneia din Adunările care au ales pe Înalt Preasfinția Ta ca Mitropolit Primat al României unite, mă simt dator să adaug câteva cuvinte la cele care s'au rostit până acum.

Nu pentru întâia oară un Ardelean ocupă Scaun arhiepiscopal dincoace de munți. Îmi aduc aminte de acel Teodosie din Veștem, în preajma Sibiului, care a fost Mitropolitul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, în vremea când viața laică și cea bisericească a Țării Românești se împărtășiau de aceeași strălucire. Iar un veac mai târziu, în apropierea anului 1800, Iacov Stamat, venind din acele părți ardelenene unde au trăit și părinții după trup ai Înalt Preasfinției Tale, a adus Bisericii moldovenești și tot prinosul unei culturi superioare, la nivelul timpului său.

Aducându-mi aminte de aceste mari figuri pe care, ca istoric al Bisericii, trăit mulți ani la un loc cu aceia cari au fost pe vremuri, aveam și putința și datoria să le amintesc, simt și ca președinte al Adunării deputaților datoria de a scoate din pomenirea lor ceiace trebuie pentru a fixa caracterul alegerii Înalt Preasfinției Tale.

Am simțit nevoia de a ridica Biserica la treapta de civilizație a epocii noastre.

Am căutat pentru aceasta pe cineva care venea de peste munți, din acel mediu românesc unde învă-

țătura nu e un mijloc pentru a se satisface ambițiile, ei însăși atmosfera morală a unei culturi naționale care a fost și mijlocul de luptă pentru atingerea unui ideal a cărui fericită realizare o trăim.

In rând cu acei cari reprezintă cultura profană trebuie să steie de acum înainte ierarhii noștri. Și ei vor sta astfel încă mai sus decât aceștia, fiindcă izvorul de unde vine știința lor e mai înalt și ei singuri pot astfel să aducă o vorbă de împăcare în mijlocul vieții tulburate și sfășiate a societății noastre.

Biserica și-a pierdut multe din drepturile ei, fiindcă a părăsit atâtea din chemările care-i revin. Le-a trecut Statului, dar acesta, dat fiind caracterul său, nu le poate îndeplini. Așteptăm dela Înalt Preasfinția Ta opera grea, dar mare, a *reintegrării* Bisericii noastre.

Pentru atingerea acestui scop îți urăm vreme lungă și împrejurări prielnice. Știm ce răspundere-ți punem pe umeri, dar nu putem vorbi de răspundere decât acelora căroră le-am dat toată încrederea noastră.

Intru mulți ani, Preasfințite!

CUVÂNTARE

DE RĂMAS BUN DELA CREDINCIOȘII DIN CARANSEBEȘ,
ROȘITĂ ÎN BISERICĂ. 25 DECEMBRIE 1919 ST. V.

Iubiți fii sufletești!

În 21 Noembrie anul acesta s'au împlinit 10 ani decând în această sfântă biserică am fost ales episcop al eparhiei Caransebeșului; iară la 10 Mai viitor vor fi 10 ani de când cu festivități rare am fost instalat în acest scaun arhieresc.

Acest tron episcopesc mi-a dat putința, a mă face tot mai bine cunoscut nu numai între marginile eparhiei, ci înaintea întregului neam român. Și este foarte semnificativ, că cea mai îndepărtată provincie românească — Basarabia, a fost locul care, în cursul războiului a lansat mai întâi ideea alegerii mele de mitropolit primat. Și este tot atât de semnificativ, că încă în primele zile ale investirii mele cu toiagul de mitropolit primat, am dat întâiele mele litere de gramată mitropolitană, ierarhului așezat arhiepiscop pentru Basarabia.

Astfel simțesc în sufletul meu o preaplăcută datorință, ca tocmai dela acest loc, care în scara înălțării mele mi-a oferit fuscelul cel mai puternic, să mă închin cu evlavie în fața providenței Dumnezeiești și să aduc mulțumitele mele milostivului Dumnezeu, carele după cuvântul Psalmistului «... m'a încins cu putere, și desăvârșită a făcut calea mea «... și pe înălțimile mele m'a pus, iară cu dreapta sa m'a sprijinit și mila sa m'a ridicat» unde mă aflu astăzi.

Prosternarea mea sufletească, plină de recunoștință față de dreptul Dumnezeu, trebuie să fie cu atât

mai adâncă, cu cât ca fiu de țaran fără avere deosebită, fără sprijin, fără protecție, fără legături, prin muncă proprie mi-am câștigat simpatia atât a factorilor celor mai înalți și hotărâtori, precum și a maselor largi ale poporului, cari m'au așezat pe cel mai înalt loc, de cap al întregii biserici române din România-nouă.

*

În cursul celor 10 ani de arhipăstorire în această episcopie, am condus afacerile bisericesti, școlare, financiare și sociale între cele mai grele împrejurări, la cari s'au asociat și două mari forțe elementare, anume nemai pomenitul potop, ce s'a deslănțuit peste acest frumos colț de țară românească cu pagube de multe-multe milioane și cu multe jertfe de oameni; iară jumătate din acest deceniu l-a ocupat crâncenul război mondial, a cărui urmări și mizerii nici azi nu le pot învinge toți factorii țării.

Sf. Apostol Pavel zice, că: *«Nouă nu ne este iertat a ne lăuda, decât întru neputințele noastre»*.

Deaceea nu voesc să fac însumi o reprivire asupra trecutului de 10 ani, — căci oricât m'ași sili a fi scurt — totuș s'ar prea lungi cuvântul meu. Astfel să lăsăm, ca istoria nepărtinitoare să facă la timpul său judecată dreaptă asupra activității noastre, din această eparhie.

Din parte-mi amintesc numai, că dacă în cursul activității mele adeseori foarte încordată și amenințată de valurile cele mai șoviniste dintre Scylla și Carybdis, voi fi făcut și greșeli, aceasta este prea firesc, căci *acela și greșește care lucrează*; iară Apostolul Pavel în scrisoarea sa către evrei spune *«că tot arhieresc se ia dintre oameni și se rânduiește pentru oameni întru cele ce sunt ale lui Dumnezeu»*, tocmai ca mai bine să poată înțelege necazurile omenești *«fiindcă—precum zice Apost. Pavel — și el este cuprins de neputințe»*.

Am însă conștiința împăcată, că atât aici cât și în alte părți pe unde am muncit, pururea m'am năzuit a face numai bine, că în mod conștient rău n'am făcut nimănui, îndemnat de cuvintele evanghelistului

Ioan, «că binele este dela Dumnezeu, iară cine face răul acela n'a văzut pe Dumnezeu» (III Ioan); dincontră — precum o știți toți — am fost pururea omul păcii atât aici cât și în alte părți.

Chiar și în timpul recente mele pătreceri la București m'am silit a crea o platformă de apropiere pacinică a luptelor politice adeseori atât de înverșunate și această ținută a mea — pot afirma — că nu puțin a contribuit la unanimitatea alegerii mele de mitropolit primat, împlinindu-se prin aceasta cuvântul Psalmistului, când zice : «*Omul păcii are viitor*».

Iubiți credincioși!

Un învățat român a zis odată : «Că modestia exagerată încă este un fel de nemodestie».

Deaceea cu acest prilej nu pot retăcea faptul, cum glasul meu de mângăiere a turmei mele în împrejurări atât de grele ca niciodată și cuvintele mele de însuflețire în clipe de grea cumpănă au trecut de mult hotarele înguste ale eparhiei Caransebeșului și au devenit glasul de mângăiere a unui neam întreg. Când suflă mai aspru vântul de primejdie pentru poporul nostru, care-l amenința cu cotropire și chiar cu pierire, pe vremea lui Brest-Litowsk, atunci și alte dăți glasul arhipăstorului vostru a devenit mai puternic și mai îndrăzneț, încât — iubiți credincioși, — voi înșivă adeseori vă întrebați cu mirare : «*Cum nu se teme episcopul nostru de vorbește atât de îndrăzneț*». Da! De temut, nu m'am temut, căci a fost trebuință arzătoare de mângăierea mea ; dar în două rânduri am stat în fața celei mai mari primejdii, ce poate amenința pe un episcop. De primul caz m'a scăpat cumințenia fostului nostru împărat, — carele simțind că se clatină tronul propriu — nu a mai admis a se face pași contra unui episcop, ce de altcum nu făcea alta decât — după vorba lui Mircea cel Bătrân — «*își apăra sărăcia și nevoile și neamul*». Iară a două oară m'a scăpat prietenia unui bun creștin dreptcredincios, dar neromân, și mai la urmă — când era să ajung

în temnița dela Seghedin — m'a mântuit capitularea la timp a Bulgarilor.

Iubiți Ascultători!

Prin glasul meu — care adeseori a răsunat în această sfântă biserică precum și în multe alte ținuturi ale eparhiei noastre, unde am cercetat pe credincioșii mei din sat în sat, din cătun în cătun, din crâng în crâng — ba adeseori și acasă, la vetrele lor — am voit să vărs în sufletul vostru scânteii din propriul meu suflet, din propria mea însuflețire; și lacrimile răsărite adeseori în ochii voștri și ai altora, au fost pentru mine cea mai mare răsplată a ostenelelor și suferințelor mele mai ales sufletești, care pentru voi mi-au încărunțit perii negrii încă înainte cu zece ani. Deaci înainte glasul meu poate nu va mai avea ocaziune a vă vorbi nemijlocit. Ce-i drept, voi rămâneți și pe viitor în legătură duhovnicească și canonică cu mine, dară bunul Dumnezeu a voit, ca turma mea de peste 400.000 din eparhia Caransebeșului să mi-o sporească cu mult peste 12 milioane suflete. Astfel o misiune mai mare și mai grea, mă chiamă din mijlocul fostei mele episcopii, încât trebuie să mă despart de voi și de turma eparhiei Caransebeșului.

Și când cu inima înduioșată, ca a unui părinte, care cu sinceritate și-a iubit fiii — vă zic «rămas bun», vă zic «adio» — am către voi și două cereri. Una să-mi păstrați o plăcută amintire și acea iubire, care eu am avut-o și o am față de voi. A doua oară vă cer, ca precum m'am rugat eu lui Dumnezeu pentru voi, să vă rugați și voi lui Dumnezeu pentru mine, ca să-mi ușureze sarcina grea, care s'a așezat pe slabii mei umeri, ca astfel mai ușurat să pot munci cu drag pentru binele și întărirea tronului, a țării și neamului, din care facem parte. Iar acum să rămâneți sănătoși.

Binecuvântările mele și ale Părintelui nostru din ceruri să vă însoțească pe voi și pe toți fiii fostei mele episcopii acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNTAREA

PROTOPOPULUI ANDREI GHIDIU CU ACELAȘ PRILEJ.

Înalt Preasfințite!

Fie-mi permis ca cuvântul meu de acum să-l împlinesc din însăși cuvintele Înalt Preasfinției Tale!

Acuși se împlinesc zece ani, când — dat mi-a fost — ca la portalul acestei sfinte biserici, să Vă întâmpin tocmai în momentul când ați făcut triumfala intrare în acest dumnezeesc și sfânt locaș.

Cu prilejul acelei întâmpinări glăsuیت-am sărbătoreasca declarație, că noi asemenea popoarelor din vechime în locul hainelor, ne proșternem inimile. În locul stâlpărilor, pe cari le purtau popoarele la intrarea triumfală în Ierusalim a Dulcelui nostru Răscum-părător, noi purtam pe fețele noastre iubirea. V'am primit cu aceste semne rugându-Vă ca în schimbul lor, asemenea tradiționalului «Amfion», carele cu glasul său a prefăcut pietrele într'un zid puternic în jurul Thebanilor, să ne profaceți și pe noi — căci așa erau vremile pe atunci — într'un zid puternic în jurul Înalt Preasfinției Voastre, ca așa Înalt Preasfinția Voastră să fiți al nostru și noi ai Înalt Preasfinției Voastre.

Dacă m'am învrednicit, ca la acest sărbătoresc moment să iau cuvântul, îndrăznesc să Vă spun, că glasul reprezentanților legali ai clerului și poporului din dieceza de Dumnezeu scutită a Caransebeșului — când la 21 Noemvrie 1909, V'au așezat în acest modest tron arhieresc — a fost glasul Mergătorului înainte — după cum singur recunoașteți — care a pre-

gătit cu siguranță calea către mărețul tron al mitropolitului primat.

Modestul tron acesta V'a ridicat la înălțimea tronului de mitropolit primat și exarh al plaiurilor!

Avem acum durerea să ne părăsiți!

Înalt preasfinte părinte!

Fie-mi permis să vă spun smerita noastră judecată!

Când vă vedeam în acest modest tron arhieresc, erați *podoaba bisericii*; când slujați la sfântul pristol, erați *frumusețea altarului*; de câte ori urcați acest amvon, erați *mângâierea poporului*.

Vă rugăm, Înalt Preasfinte Părinte, ca podoaba, frumusețea și mângâierea pe cari le duceți acum, să ni le restituiți în cel mai vrednic mod.

Și acum la despărțire dați-ne voie ca întocmai cum a fost la întâmpinare, să ne prosternem din nou inimile și să Vă rugăm ca dela tronul mitropolitului primat să fiți sincerul interpret al eparhioților, pe cari îi lăsați.

De câteori veți trece peste Dâmbovița, să Vă aduceți aminte de frumoasa vale a Mureșului de sus.

Mie dați-mi voie ca să mă fac tălmăcitorul credincioșilor din eparhie și să Vă doresc calea, în care mergeți, să Vă fie presărată cu flori și lauri și succesele, ce le veți obține din noul tron al mitropolitului primat, să reverse darurile și binecuvântarea și asupra noastră.

Înalt Preasfinte Stăpâne!

Datină era la popoarele din vechime, cu deosebire la Asirieni și Babiloneni, ca odată în an să se stingă focul în întreaga împărăție și să nu se afle decât numai în un singur loc, la un singur om, la împăratul, dela care trebuia unul fiecare să ia scânteia. Tot asemenea datină a fost și la creștinii din Ierusalim ca în noaptea sfinteii învieri să se ia lumina numai dela sfântul mormânt al Domnului, căci numai acolo era lumină.

Intru simbolul dumnezeieștii lumini, Vă predau această lumină cu deviza: ca așa să lumineze lumina. Ta înaintea oamenilor, ca văzând faptele Tale cele bune să preamărească pe Tatăl cel din ceruri; pentruca

asa să se plinească cuvântul ce zice: «Veniți ca să luați lumină din lumină» și în fine, pentruca să se împlinească iară și cuvântul poetului, că atunci când vei fi întrebat de Dumnezeescul Judecător: ce-ai făcut pe acest pă-mânt, să puteți răspunde cu liniște «pre Tine Doamne Te-am prea mărit și lumină am răspândit». Amin.

PASTORALĂ

DE RĂMAS BUN DE LA CREDINCIOȘII EPARHIEI CARANSEBEȘULUI
26 DECEMBRIE 1919 ST. V.

Har și pace dela Dumnezeu, Părintele
din ceruri, iară dela noi salutarea și bi-
necuvântarea noastră arhipăstorească.

Sinodul eparhial al diecezei Caransebeșului, întrunit în 21 Noemvrie 1909, m'a ales de episcop al acestei episcopii, și așa — după multe peripeții provocate de guvernul vitreg al Ungariei, abia în 1910, premergând confirmarea maiestatică — am ajuns, ca în preziua Duminecii Tomei 1910 să pun pentru prima dată piciorul pe binecuvântatul pământ al de Dumnezeu scutitei și venerabilei episcopii a Caransebeșului, încunjurat de însuflețirea nemărginită a clerului și poporului credincios. A fost o intrare princiară, triumfală, precum triumfală a fost și intronarea mea în catedrala episcopiei.

Bucuria și însuflețirea a fost generală, pentru că după zile de sbucium naia bisericii noastre diecezane ajunsese la liman, și astfel erau motivate semnele de dragoste, ce mi se arătau din toate părțile.

Neșterse îmi sunt acele clipe de înălțare sufletească, acele momente de triumf princiar. În faptă un principe bisericesc își făcù intrarea triumfală, în patrimoniu antecesorilor săi iluștri și binemeritați.

Însuflețirea și dragostea, ce am întâmpinat-o, mi-a înălțat sufletul, și cu nădejdea în ajutorul bunului Dumnezeu am luat în mâna mea cârma diecezei, bizuindu-mă după puterile mele, îmbrățișând cu dragoste clerul și poporul, să întăresc și dezvolt instituțiunile ei de cultură, să îmbunătățesc starea ei financiară, să

promovez religiozitatea și moralitatea între credincioși; să cimentez legătura dragostei și a păcii între păstori și păstoriți, pentruca la rândul meu, și eu să las urmașilor mei această dieceză prosperă și în stare înfloritoare.

Privesc acum la zece ani de activitate arhierescă. Mult mi-a zăcut la inimă întărirea instituțiilor culturale ale diecezei, ameliorarea stării preoțimii și învățătorimii, și în legătură cu acestea ridicarea unui internat teologic corespunzător exigențelor timpului. Bazele fondului necesar le-am pus. Asemenea m'am îngrijit de ușurarea administrației centrale, sporirea oficialilor, regularea plăților lor. Am cerut strictetă în manipularea averilor pe toată linia — centru și parohii. Școalele, cultura poporului, le-am îngrijit cu toată luarea aminte. Multe aș mai fi dorit să înfăptuiesc, dară, dacă nu s'au putut realiza toate dorințele mele aceasta a provenit dela împrejurările destul de grele ale timpului, în cari am trăit noi românii în general, și dela timpul — acum pot zice — scurt, ce mi s'a dat să ocup scaunul episcopiei noastre a Caransebeșului.

Eu amintesc aici numai războiul crâncen numit mondial, adecă de-a toată lumea, ce a erupt fără așteptare, care a durat jumătate din tot timpul păstoririi mele, împiedecând mult toate năzuințele noastre culturale și care a apăsât și urmările lui mai apasă cu toată greutatea poporul nostru, făcând cu neputință o activitate bisericească și culturală mai cu sistem.

În fuga gândului pot reasuma constatarea, că îndată dela început s'a pornit o lăudabilă mișcare pentru repararea radicală a multor biserici, pentru zidirea a multor biserici noi, a căror sfințiri au fost totdeauna mari sărbători pentru întărirea credinței, precum și a conștiinței naționale în timpuri grele pentru Români.

Iară jertfele, ce le-au adus poporul din eparhie — la stăruința insistentă și în urma unei activități foarte încordată a noastră — întru salvarea școalelor atacate de legile de atunci: au întrecut toate nădej-dile. În toate părțile — chiar și în cele mai sărace —

au răsărit o mulțime de edificii școlare moderne și corespunzătoare, ca nicicând altădată în un timp relativ atât de scurt. Istoricul frumoaselor lupte întru apărarea școalelor primare din eparhie va forma o frumoasă pagină a sbuciumărilor noastre pentru cultura noastră confesională și națională. La aceasta se adaug și momente alese din lupta pentru școala noastră normală, pedagogică, până să o scăpăm de atâtea primejdii și să se completeze, cum este astăzi.

O administrare scrupuloasă și pusă pe baze noi, de contabilitate dublă, a sporit în mod foarte mult numărul fondurile și fundațiunile, între care mai ales fondul văduvelor și al orfanilor de preoți aproape s'a îndoit, grație strictei arendări a sesiilor reduse; iară cel al convenției a crescut cu mult peste jumătate (dela 180 mii la peste 290 mii). Am creat și mai multe fonduri noi, dintre cari cel «pentru zidirea unui seminar episcopesc» este de aproape 300.000 C.; iară «cel pentru orfanii din răsboiu», împreună cu suma adunată de foștii preoți militari, se ridică aproape la 100.000 C. «Tipografia și Librăria Diecezană» pe lângă că a plătit datoria sa de câteva zeci de mii și și-a cumpărat mașină nouă — are acum un fond propriu de peste 150.000 Cor. În scopul regulării acestei instituțiuni, adeseori m'am îngrijit personal până și de executarea comandelor. Avera întregă a centrului s'a ridicat în cursul păstoririi noastre cu pași repezi, cu toate greutatețile. Așa la venirea mea fondurile și fundațiunile din centru erau 1.735.000 C. Această avere veche am sporit-o cu peste jumătate, (cu toate că personalul s'a sporit, micile plăți s'au duplicat cu diferite adause de scumpete) anume cu circa 1.783.000 C. afară de donațiunea vilei Doboșanu din Băile Herculane. Iară peste această sumă, vin a să socoti fondurile noi, create de mine cu peste 400.000 C., încât averea Consistoriului se urcă la plecarea mea la 4 milioane C. Tot așa am urcat depozitele parohiale delavre-o 300.000 C. spre binele multor parohii, cari nu pot ele să-și administreze numerariul mai ales în timpuri critice, la 800.000 C., și — dacă în 1914 nu erum-

pea războiul — progresul nostru și pe acest teren era cu mult mai mare.

În administrarea averilor din parohii de asemenea am regulat multe cazuri încurcate și am stăruit mereu pentru cruțare și corectitate, ceea ce a sporit în mod însemnat și averea parohiilor. O comparație statistică ar da rezultate îmbucurătoare.

Mai presus de toate am stăruit cu tot prilejul, în lățirea evangheliei, în învățarea poporului și mai ales a tinerelor generațiuni, pentru mângâierea și însuflețirea lor, făcând grele și obositoare vizitațiuni canonice și îndemnând întreg Clerul cu graiul și prin numeroase pastorale să facă asemenea.

Regretabil este numai, că — precum în toate părțile — așa și la noi războiul, cu toate mizeriile și urmările lui, a stingherit până în ziua de astăzi bunele începuturi și tarele temelii, ce s'au pus în toate privințele. Spre mulțumirea mea las la plecare un personal consistorial bine salarizat, carele însă în interesul consolidării statului — acum român — a trebuit să-i ofere mulți dintre muncitorii săi mai buni.

Dar acest crâncen războiu, dacă deoparte ne-a și apăsât și împiedecat, totuși lui avem a-i mulțumi cel mai epocal succes, anume a realizat visul înaintașilor noștri și al nostru al tuturor, închegarea neamului nostru românesc într'un stat, sdrobind cătușele dominațiunilor străine.

Acestei închegări se atribue, iubit cler și popor credincios și posibilitatea chemării mele la scaunul de mitropolit primat al întregii României. Marele Colegiu Electoral, întrunit în București în 18/31 Decembrie a. c. m'a ales mitropolit primat, care demnitate primindu-o, a doua zi am și fost investit din partea Maiestății Sale regelui nostru Ferdinand I, cu toiagul de suprem arhipăstor al bisericii române.

Iată, iubit cler și popor, în urma acestei alegeri voința lui Dumnezeu este, ca eu să părăsesc scaunul arhieresc al venerabilei noastre episcopii a Caransebeșului, să mă despart de iubiții mei fii sufletești, de

clerul și poporul, care cu atâta însuflețire și dragoste m'a primit.

Mă despart de voi, iubii mei, pentruca să-mi împlinesc marea datorință ce o am față de biserică și neam, care m'a ridicat pe scaunul de mitropolit primat al României și m'a învrednicit să fiu urmaș al marilor ierarhi, cari au ilustrat istoria bisericii noastre din România.

Mă despart de voi, de terenul activității mele arhieresti, de dieceza noastră a Caransebeșului, unde am muncit timp de zece ani, petrecând o însemnată parte a vieții mele. Și dacă este ceva mângâitor pentru mine la această despărțire, aceasta rezidă în faptul că nu merg în străini; legăturile noastre sufletești nu se rup, căci constituind noi acum un stat, o biserică și înălțat fiind la demnitatea de mitropolit primat, eu, în această calitate a mea, pe temeiul așezămintelor noastre canonice, deși mă despart de voi, totuș stau în legătură duhovnicească cu voi, cu nobila mea dieceză a Caransebeșului.

Iubii mei! Din cele premerse, vedeți că eu vă vestesc despărțirea mea de voi. Pentru mine, de fapt e dureroasă, pentrucă orice despărțire e dureroasă; dară eu și acolo unde mă duc, stau cu voi în legătură. Stând astfel în legătură, nimic nu e mai natural, decât dacă vă promit că și de acum înainte îmi vor zăcea la inimă interesele voastre, ale mult iubitei noastre dieceze, care m'a ridicat la arhierie.

Dieceza Caransebeșului m'a ridicat la arhierie, cum deci aș putea uita și neglija interesele ei culturale?

În sfârșit cu multă duioșie sufletească mă folosesc de cuvintele sfântului Apostol Pavel, adresate bătrânilor din Milet, la despărțire.

«Voi știți, cum am fost cu voi în tot timpul, din ziua cea dintâi, în care am intrat la voi. N'am ascuns nimic dintre cele de folos, predicându-vă evanghelia și învățându-vă în public și prin case»... «Viața mea nu mi-o socotesc mai prețioasă, decât a sfârși mersul meu cu bucurie, și slujba ce o am luat dela Domnul Iisus, a mărturisi evanghelia harului lui Dumnezeu»...

Tot în înțelesul acestor cuvinte mă adresez la despărțire vouă preoților: «Luați aminte de voi și de toată turma, în care Duhul Sfânt v'a pus să păstoriți biserica lui Dumnezeu, care a câștigat-o cu sângele său».

Eară vouă iubiților credincioși mă adesez cu cuvintele sf. Apostol Pavel către Evrei zicându-vă: «Ascultați de mai marii voștri și vă plecați lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca unii, cari au să dea seamă, ca așa ei cu bucurie să facă aceasta, eară nu suspinând căci aceasta nu vă este vouă de folos».

Și de încheiere vă zic fiilor mei iubiți, tot cu cuvintele sfântului Apostol Pavel: «Vă încredințez lui Dumnezeu și cuvântului harului său, care poate a vă întări și a vă da moștenire între toți cei sfințiți».

INTĂIA

PASTORALĂ

CĂTRE OBȘTEA CREDINCIOȘILOR DIN ÎNTREAGA ROMÂNIE

No. 1461/1920

„Și voi u așeză locuința mea între voi și sufletul meu nu vă va urî pe voi, și voi u umblă între voi, ... și voi veți fi poporul meu.

III Moisi XXVI. 11.

Prea milostivul D-zeu, care în a sa negrăită bunătațe și înțelepciune neîncetat îngrijește de sf. sa biserică, — voidn a chema pe smerenia Noastră dela Sf. Episcopie a Caransebeșului în cea mai înaltă vrednicie ierarhicească, — a făcut ca Sf. Sinod, împreună cu reprezentanții poporului și ai clerului din România Mărită, întruniți în Marele Colegiu Electoral, să Ne alegă în ziua de 18/31 Decemvrie 1919, de mitropolit primat al țării.

Iară Preainălțatul și iubitul nostru Rege Ferdinand I, — întărind această alegere canonică și legală a smereniei Noastre, — a binevoit, ca în ziua următoare să Ne încredințeze — potrivit legiuirilor și datinilor țării noastre, — toiagul de suprem arhipăstor al ei.

Deplin conștient, atât de greutatea sarcinii, la care am fost chemat, cât și de însemnatele îndatoriri ce sunt legate de ea, îmi pun toată «nădejdea în TATĂL, scăparea mea în FIUL, acoperemântul meu în DUHUL SFÂNT», carele pre cele slabe le întărește și pe cele cu lipsă le 'mplinește.

Pe lângă această nădejde și adânc pătruns de cuvintele înălțătoare ale Mântuitorului, când ne zice :

Destul îți este fie darul meu, căci puterea mea întru-ocel slabi se întărește (2. Cor. XII — 9): — mă încurajează și asigurarea din cuvintele psalmistului: «Domnul ne pune o sarcină; dar el ne și ajută» (LXVIII — 20). Iară de altă parte Ne îmbărbătează convingerea, că vom avea parte de binevoitoarea conlucrare, atât în via Domnului cât și pe tărâmul cultural, umanitar, filantropic și social, a Preasfințiților Noștri frați întru Hristos: mitropoliti, episcopi, arhieriei și preoți, fie de mir, fie din cinul călugăresc.

Acest sprjin îl vom simți mai ales atunci, când în deosebi — întreg clerul nostru pastoral va fi adânc pătruns nu numai de îndatoririle sfintei sale misiuni apostolești, împreunate cu grea răspundere înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, ci va înțelege pe deplin și greutatea mari și vânturile aspre ce suflă azi, ca niște curente puternice, împotriva duhului creștinesc și al ordinii obștești, — și care tind a ne strica vechea noastră lege strămoșească și a înlocui temelile naționale ale tuturor așezămintelor țării și neamului nostru cu lucruri născocite în capete fără neam și fără patrie și fără Dumnezeu. Țările din vecinătate ne-au arătat ce stricăciuni pot aduce pe capul popoarelor asemenea mișcări, dacă nu le știm innăbuși în germene, până nu s'au întărit.

Această conștiință a responsabilității și a prăpastiei, ce ar putea veni și asupra neamului din întrelăsările noastre, trebuie să împintene astăzi mai mult, — decât oricând altă dată — pe fiecare, ca să fie la înălțimea chemării sale. Măncând din îndemnul acestei răspunderi, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, vă sfătuesc și eu cu toată stăruința pe toți slujitorii altarelor noastre: «*Imbrăcați-vă cu toată armarea lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugurilor celui necurat;... încingând coapsele voastre cu adevărul, îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății și încălțându-vă picioarele voastre întru gățirea evangheliei păcii. Preste toate luați pavăza credinței, cu care veți stinge toate săgețile arzătoare ale vicleanului. Și luați coiful mântuirii și sabia duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu*» (Efes.

VI—II—17). Cu alte cuvinte, seriozitatea vremilor cere imperios, ca preoții să-și deschidă mai des *«gura într-o propovedie taina evangheliei»*. (Efes. VI, 19).

Aceasta nu este un lucru ușor, cunoscând istețimea celor vicleni, ci cere dela preoți o temeinică pregătire, o stăruitoare adunare de cunoștințe și argumente, pentru a răsturna îndemnurile celor ce voesc *«a învălui lumea cu învățăături felurite și străine»*. (Evrei XIII—9), cari încearcă, să o *«răpească cu filosofia și cu înșelăciunea deșartă după predania oamenilor, după stihile lumii și nu după Hristos»* (Colos. II—8).

*

Din darul Celui-de-sus prăznuim în timpul această nouă aniversare a *Învierii Domnului*, care a urmat după grele pătimiri și după cea mai mare jertfă, ca să rămâie acest fapt miraculos pe vecie mângâierea celor în strâmtoare și nădejdea puternică a tuturor celor ce sunt prizoniți și apăsați pentru dreptate, a tuturor celor ce sufer pentru o cauză dreaptă, că — oricât de grea și de lungă ar fi mucenicia lor — la urmă totuși cu hotărîre are să urmeze ceasul mântuirii, ziua libertății și a învierii spre o nouă viață.

Veacuri întregi au zăcut milioane de frați de-ai noștri în robia împărățiilor dușmane, care — nu numai le-au făcut toate nedreptățile — ci uneori i-au pus să tragă în jug ca vitele și i-au silit să rostească și *«Tatăl nostru»* în limbi străine. Dară *credința în Dumnezeu și nădejdea în ceasul învierii* a fost singura putere plină de farmec, care a oțelit răbdarea poporului român asuprit și în robie amară. — Și, iată, astăzi am ajuns în starea fericită de a serba cu îndoită bucurie Sf. Paști, căci de aci înainte ne este dat să prăznuim și învierea neamului și închegarea lui într-o singură patrie mărită, în frunte cu un singur și mare Domnitor, simbolul văzut al Unității și al mândriei noastre naționale.

Dar această bucurie, ce ne-a trimis-o Dumnezeu, a sporit ură în potriva noastră a celor ce nu văd cu ochi buni înălțarea neamului românesc și întărirea

țării noastre. Ucenicii lor, — ca niște lupi îmbrăcați în piele de oaie, purtând nume, ce sună românește, dar cu sânge străin de neamul românesc și cu sufletul, în care nu există nici cea mai mică dragoste de acest scump pământ românesc, apărat cu sângele părinților și strămoșilor noștri și cu așezămintele scumpe inimii fiecărui român —, se ivesc tot mai des prin ținuturile țării noastre și în cuvinte dulci încercară să se ducă pe cei ușor crezători.

Unii din ei atacă legea și biserica părinților și strămoșilor noștri și pe slujitorii ei, știind bine, că credința acestei biserici, propovăduită de preoții noștri, a fost *anghira* corabiei, care ne-a mântuit în cursul veacurilor de valurile timpurilor viforoase, ce de atâtea ori amenințau a ne înghiți, — și că crucea creștinească, în care crede tot românul, este semnul văzut al credinței noastre, care pe cei credincioși ne întărește, iar celor cu suflet necurat le este *rană*. Deci — nimicind credința strămoșească — voesc să scoată cea mai puternică bârnă din temelia casei noastre, ca apoi ea să se poată prăbuși la cel mai mic vânt, precum acelaș soi de prooroci falși au prăbușit împărății odioară, mari și tari.

Alții din ei găsesc, că totul a fost și e rău în țara noastră și deci toată ordinea socială și așezămintele ei vechi trebuiesc răsturnate și înlocuite cu altele, după chipul și asemănarea lor. Față de aceștia se potrivește cuvintele Sf. Pavel către ucenicul său Titu: «*Toate sunt curate celor curați; iară celor necurați și necredincioși nimica nu este curat, ci li s'a pângărit și mintea și conștiința*» (II—7).

În fața acestor prooroci mincinoși, nouă — celor ce suntem adevărați moșteni și fii ai acestei țări și ai neamului românesc — ne este scump inimii noastre tot *ce-a fost și ce este pe pământul nostru*. Cu toate ale noastre ne-am ridicat acolo, unde suntem azi; iar ceeace vom afla noi — cari ținem la viitorul neamului că este rău în țara noastră și nu se mai potrivește cu zilele de progres — vom schimba noi înșine în mai bine și fără a ataca temeliile existenței noastre de

până acum, căci vai de țara și poporul, care n'are la temelia sa «piatra cea din capul unghiului», adică pe Hristos și netrecătoarele lui povețe: «*In mormânt se vor întoarce nelegiuții și toate popoarele, care uită pe Dumnezeu*» — zice psalmistul (VIII—16). Am văzut și auzit, ce s'a întâmplat în Rusia, după ce străinii au scos această piatră probată din temelia ei. Acești străini momesc poporul cu vorba, că voesc libertate; dar bine să ne însemnăm cuvintele Ap. Pavel că «*Libertatea este numai acolo, unde este duhul Domnului*» (II Cor. II—17).

Pe lângă agenții amintiți, cari stau în slujba străinilor, mai sunt și între noi oameni cu vederi greșite. Unii, mai ales din ținuturile desrobite, cred că acum în România liberă va curge prin toate pâraele lapte și miere, că acuma nu mai au nimica de făcut, nu mai au să plătească dări și impozite.

Din potrivă — acum că suntem noi înșine stăpâni peste întreaga țară — trebuie să ne gândim zi și noapte, cum să muncim mai bine, să producem mai mult și să sporim bogăția țării, cum să jertfim mai mult pentru țară, căci ea e casa noastră — a tuturor —, ca să o scoatem din greutățile și din datoriile în care au împins-o războiul, cum să refacem toate pagubele și să reclădim toate cele ruinate, ca în timpul cel mai scurt să nu fie țară mai frumoasă și bogată ca a noastră.

Și această stare o vom ajunge mai iute atunci, când nu vom cârți unii în contra altora — căci nu există român cinstit, carele să nu vrea binele țării și al neamului, — când nu vom aștepta dela alții, și în deosebi dela străini să ne îndrepte neajunsurile din casa noastră, — când fiecare din noi —, dar absolut fiecare — se va întreba: «ce a făcut el însuși» pentru delăturarea relelor, pe care nu oamenii, ci forța împrejurărilor, a războiului, le-a adus pe capul nostru și pe al tuturor țărilor din Europa. Dacă numai ne vom văieta mereu, «că nu-i bine», «că e rău», n'o să ajutăm nimic nici nouă, nici țării.

«Nu a plânge numai și-a vărsa suspine

«Este dat la inimi nobile, române....

Trebue să pue fiecare umărul la leucă și ca puteri unite să scoatem cu toții carul din nămol. Prin muncă stăruitoare și fără cârtire — mergând fiecare la locul și treaba sa — vom face mai mult, decât luându-ne după vorbele celor ce vor să ne sporească și înăsprească nemulțumirile. Bărbat și om deplin este acela, care nu se bocește, ci cel ce știe învinge necazurile. Și-apoi — după ce am ieșit biruitori din cel mai mare război al lumii, după ce am trecut cu vitejie peste cel mai uriaș necaz — să ne pierdem acum cum-pătul și răbdarea față de niște necazuri mărunte, că «n'avem petrolu» că «n'avem destulă sare», că «nu putem călători destul de comod» și multe altele ?

*

Deci — în fața proorocilor, cari vestesc învățăturii străine de biserica noastră națională și primejdioase pentru viitorul nostru, în fața celor ce au adus din țările străine, pe unde au umblat în timpul războiului — pe lângă fel și fel de boale trupești — și boale sufletești, cari adică au alunecat cu sufletul spre învăță-turi rătăcite și greșite de neascultare sau chiar de răsvrătire; cu un cuvânt în fața tuturor celor nemulțumiți dintre noi: Voi, iubiți preoți de pretutindenea, suiți treptele amvonurilor și vestiți din ele «*cele ce slujesc pacea și cele ce sunt spre a ne face mai buni unii pe alții*» (Rom. XIV—19). Pregătiți-vă tot-deauna astfel, încât să se plinească prin voi cuvântul proorocului Isaia, când zice: «*Precum ploaia și zăpada se pogoară din cer și nu se întoarce până adapă pământul și-l face să rodească și să odrăslească, ca să deie sămânță celui ce seamănă și pâine celui ce mănâncă:— așa să fie cuvântul, care iese din gura voastră; să nu se întoarcă la voi în deșert, ci să îplinească toate câte am voit și să dobândească toate, pentru câte v'am trimis*» (LV—10—11).

Iară Tu — iubit popor Român de pretutindenea — nu te lua după agenți năimiți de străini și din străină-

tate, ca să producă zizanie și să împiedice închegarea noastră într'un neam puternic și într'o țară tare și respectată de toți, ci ascultă de apostolul neamurilor, care ne zice tuturor: *Nu vă lăsați amăgiți în nici-o privință și nici într'un chip*» (Pavel II Test. II—3—4).

Urmați povețele mele — a Mai marelui vostru sufletesc și sfaturile fraților noștri în Hristos, învățăturile maicii noastre biserici și ale slugilor ei, cari toți suntem fiii neamului, cari toți voim binele lui și al țării noastre, căci ne doare de ea; și tocmai de aceea voim — nu s'o destrămăm — ci s'o întărim pentru vecie, spre binele și fericirea tuturor celor ce am creat-o și apărat-o. Deci, iubiți fii sufletesti, vă recomand tuturor: **CREDINȚĂ** și **MUNCĂ** și cu *tim-pul toate celelalte se vor adăuga vouă.*

*

Prin aceste cuvinte, — vestind cu prilejul praznicului sf. Paști clerului și poporului suirea pe scaunul de mitropolit primat al României întregite — trimitem tuturor doririle de bine.

București, din reședința sfintei noastre Mitropolii în ziua Învierii Domnului 1920.

MIRON
MITROPOLIT PRIMAT

EPISTOLĂ

IRENICĂ CĂTRE SFINȚILE LOR PATRIARHII ECUMENICI ȘI
CĂTRE CAPII TUTUROR BISERICILOR AUTOCEFALE
ORTODOXE DE RĂSĂRIT

*Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite Părinte și în Hristos iubite
Frate,*

Urmând vechiului și creștinescului obicei, care este în sfânta și dreptmăritoarea Biserică de Răsărit, consfințit neîntrerupt în cursul veacurilor din partea tuturor sfințelor biserici autocefale, Smerenia Noastră — cu închinăciune întru Domnul și cu cea întru Hristos dragoste — aducem prin aceste ale Noastre frățești litere la cunoștința Sanctității Voastre, cum că — retrăgându-se din cauza bătrânețelor, încă dela finea anului 1918, iubitul Nostru întru Hristos frate D. D. Conon Arămescu Donici din înalta sa demnitate ; — Sfântul Sinod al Sfintei Noastre Biserici Autocefale Ortodoxe Române împreună cu reprezentanții clerului și ai poporului din România mărită — întruniți în Marele Colegiu Electoral — prin harul și mila Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și prin povățuirea Presfântului Duh au aflat cu cale, să Ne cheme pre Noi din Banat, dela Sf. Episcopie a Caransebeșului, în ziua de 18/31 Decembrie 1919, în prea înalta vrednicie de Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor, Primat al României și Președinte al Sfântului Sinod, etc.

Iară Prea înălțatul și Gloriosul nostru Rege Ferdinand I — întărind această alegere canonică și legală

a Smereniei Noastre — a binevoit să Ne dea în ziua de 19 Decembrie 1919 (1 Ianuarie 1920) — potrivit legiurilor și datinilor țării noastre — investitura regală și să Ne încredințeze toiagul de suprem arhipăstor al Țării Românești.

*Sanctitatea Voastră,
Inalt Prea Sfințite Părinte,*

Pe deplin conștient de faptul că, deși în împrejurări grele de tot, atât pentru ortodoxia bisericii noastre, cât și pentru neamul din care ne-am născut, am lucrat cu credință la altarul lor în curs de 25 ani — totuși nu Ne este dat a Ne lăuda decât numai întru neputințele Noastre — simțim încă cum apasă de puternic marile sarcini și importante datorințe ale înaltei Noastre demnități asupra umerilor Noștri prea slabi în fața atâtor grele probleme bisericesti, sociale și naționale, care reclamă conlucrarea Noastră.

Dară — considerând alegerea Noastră la această înaltă vrednicie, de a fi primul mitropolit al României întregite cu atâtea ținuturi românești, de o preamilostivă grație a bunului Dumnezeu, arătată față de nevrednicia Noastră și având voința a închina și pe viitor toate puterile Noastre și tot devotamentul Nostru pentru lățirea credinței noastre pravoslavnice și pentru închegarea și întărirea bisericii ortodoxe române: — cu supunere plină de cea mai adâncă cucernicie nădăjduim tare, că deoparte puternicul Dumnezeu va ușura sarcina Noastră și va întări slabele Noastre puteri, căci El este Cea ce «pe cele neputincioase le întărește și pe cele cu lipsă le împlinește».

De altă parte în unitatea dogmatică și duhovnicească, pe care dorim a o susține cu tăria celor mai vrednici înaintași ai Noștri, cu toate bisericile pravoslavnice din țările cu popor ortodox, vedem o pavăză a neputințelor Noastre și un izvor de întărire în lucrările misiunii Noastre; iară în calea spinoasă și plină de răspundere înaintea lui Dumnezeu și a ca-

menilor, pe care avem a purta această sfântă și mare sarcină și a conduce afacerile bisericii, Ne va servi de o bună călăuză lumina sfintelor sinoade ecumenice și locale, precum și frumoasele așezăminte și tradițiuni ale Bisericii Ortodoxe.

În această privință găsim necesar, ca — în interesul bunei rezolvări a unor chestiuni bisericești care bat la poarta tuturor țărilor cu popoare ortodoxe, și în interesul întăririi unității atât de folositoare pentru toți a marelui Biserici Ortodoxe Răsăritene de pretutindenea — să reluăm firul atât de mult întrerupt al consfăturilor în soboare comune ale tuturor țărilor și popoarelor, cari mărturisesc apostolica credință ortodoxă răsăriteană, ca astfel — cu deplină respectare a conservatismului, ce trebuie să ne călăuzească în toate chestiunile bisericești — să putem totuși face acolo, unde este pe deplin justificat și în afaceri după natura lor supuse evoluțiunii progresului social, câte un pas înainte în frățească înțelegere și spre binele tuturor bisericilor ortodoxe naționale.

Răsboiul mondial din anii ultimi a încheiat mai bine ca în trecut națiunile ortodoxe în state și țări naționale, încât o întrunire ecumenică a bisericilor ortodoxe din toată lumea ne pare într'un viitor apropiat mai posibilă ca mai înainte; dar și mai necesară — căci curențele contrare creștinismului peste tot s'au întărit și dușmanii bisericii lui Hristos s'au sporit, în cât o unire a forțelor morale și o apărare comună se impune pe baza unor frățești consfătuiri ecumenice, ceea ce pentru bisericile mai mari ar fi de mare folos, iar pentru cele mai mici un scut, o încurajare și întărire, spre slava credinței lui Hristos, ai Căruia slujitori suntem.

Numai încredințarea deplină și neștrămutată în nemărginita milă a Atotputernicului, numai păstrarea neatinsă a sfintei și dreptei noastre credințe, și întărirea legăturilor seculare duhovnicești și dogmatice, cari fac puterea sfintelor biserici ortodoxe răsăritene și unitatea marelui și sfintei biserici a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos — am ferma convin-

gere — că vor procura Smereniei Noastre sprijinul
trebuitor și vor susține și vor binecuvânta năzuințele
noastre, spre a Ne împlini toate datoriile și spre a Ne
apropia de ținta la care tindem cu toată dragostea
sufletului Nostru și care este înălțarea Bisericii Or-
todoxe Române, al cărei Primat suntem, și prin ea
întărirea Bisericii Ortodoxe de pretutindeni, pentru
mărirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a bise-
ricii sale.

Deaceea, cu frățescă încredere, rog pe Sancti-
tatea Voastră, să binevoiască a chema harurile Părin-
telui Ceresc asupra Smereniei Noastre și darurile din
izvoarele cele nescuate ale Dumnezeuului păcii, pentru
ca să Ne ajute a putea duce la priincios liman turma
duhovnicească, ce Ni s'a încredințat, pe cale dreptei
credințe, a adevărului și a dragostei creștinești, — pre-
cum nici Noi nu intrelăsăm a cuprinde în rugăciunile
și slujbele Noastre pe Sanctitatea Voastră, cum și pe
toți Preaiubiții Noștri Frați și Ierarhi ai bisericilor
ortodoxe surori și de pretutindenea.

În această credință nestrămutat stând, sunt al
Sanctității Voastre frate iubit în Hristos și împreună
lîturghisitor și rugător către milostivul Dumnezeu.

Dată în reședința sfintei Noastre Mitropolii dela București în ziua
Sfinților Apostoli Petru și Pavel din anul 1920.

DR. ELIE MIRON CRISTEA.

Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor,
Primat al României, Președinte al Sfântului Sinod, Locțiitor al Cezareei
din Capadochia, Membru de onoare al «Academiei Române» și al
multor societăți academice, culturale și umanitare
din întreg regatul român.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA CONFERINTELOR «UNIVERSITĂȚII LIBERE»...

*Maiestatea Voastră, Augusta noastră Patronă,
Domniță, Doamnelor și Domnilor.*

Eroica armată română, în frunte cu viteazul ei căpitan, M. S. Regele Ferdinand I-iu, a lărgit hotarele țării aproape până la cele mai extreme granițe ale pământului și graiului românesc, și astfel ficele înstrăinate au putut alerga la sânul patriei mume, care le-a primit și îmbrățișat cu focul și cu căldura de care numai o inimă de mumă este capabilă. Dar este și rămâne un adevăr, o maximă de viață, că «biruința la o armată nu stă scrisă în vârful baionetelor, ci în inima ostașilor luptători».

Maiestatea Sa, iubita noastră Regină, știe să ne povestească ceasuri pline de duiosie, cum cutare soldat rănit de moarte, pe care l-a îngrijit, îi șoptea înainte de a închide pe veci ochii, cu ultima sfortare: «Trăiască România Mare», iar alții: «Trăiască Impărăteasa tuturor românilor». Asemenea cazuri cunoaștem și noi toți.

Iată, doamnelor și domnilor, neprețuita comoară sufletească din care au izvorât mărețele fapte ale ostașilor noștri dela Mărășești, Mărăști, dela Nistru și Tisa și din multe alte locuri.

Iar această comoară au sădit-o, au dezvoltat-o și cultivat-o în sufletele lor, slujitorii cei conștienți ai Bisericii, apoi învățătorii și profesorii, ofițerii cari au în-

teles frumoasa lor misiune, ziaristica; cu un cuvânt toți câți și-au pus puterile lor în slujba educației poporului, a cetățenilor și mai ales a tinerelor generații.

Dar ceea ce am făcut în această privință până acum este numai un bun început. Trebuința de a stărui în această direcțiune ni se impune, angajând la muncă și mai cu sistem pe toți cărturarii cari ne pot fi de folos întru a extinde propaganda națională, religioasă, culturală, economică, de sociologie cuminte și de multe altele, în cercuri cât mai largi.

Din simțul acestei patriotice datorințe a răsărit, la inițiativa unui comitet de doamne, în frunte cu illustra doamnă Sabina Cantacuzino, instituția numită «Universitatea liberă» care astăzi își începe activitatea sa publică. Această inițiativă din partea femeilor este cu atât mai lăudabilă, pentru noi toți, cu atât mai îmbucurătoare, cu cât trebuie să admitem că un popor ale cărui femei nu se îndeletnicesc cu preocupății de ordin ideal, n'are viitor asigurat.

Iar eu, ca arhipăstor, chemat a sprijini toate mișcărilor pentru luminarea turmei încredințată Bisericii noastre și mie, chem și eu împreună cu apostolul Pavel: «la muncă în cuvânt și învățătură, (I Timot. V, 17), și-i invit pe toți cei ce au cunoștințele necesare să se înscrie cu drag la muncă stăruitoare în cadrele Universității libere, făcând ca ea să devie un adevărat soare al culturii române, ale cărui raze lucitoare și a cărui căldură să atingă, nu numai sufletul însetat al poporului din vechiul Regat, ci și sufletul poporului din provinciile desrobite, care și mai mult însetează de dorul culturii românești. Efectul binefăcător al acestei munci, dacă se va urma cu stăruință, n'are să lipsească, căci un mare adevăr afirmă un învățat, când zice: «Este aproape o minune, cât de adânc străbate în inima omului predarea aleasă și mai cu farmec a vreunei învățături bune».

Iar pe marele public ascultător îl rog cu cuvântul lui Solomon (Prov. V. 1): Pleacă-ți urechea la învățătura «care vine dela Universitatea liberă», și-l îndemna să ia parte în număr cât de mare la prelegerile și

conferințele acestei Universități, și din sufletul lui aperceptibil de învățături folositoare să facă — după cuvântul Scripturii — acel pământ roditor, care, nu numai primește sămânța bunelor învățături propovăduite, ci o și încolțăște și îngrijește, încât să producă roade din belșug. Aceste roade să fie, nu numai nimbul cultural al indivizilor, ci, prin aceasta, și întărirea intereselor comune și mai ales, potențarea interesului de participare la munca pentru progresul obștesc al societății, al națiunii, al țării, știut fiindcă adevărata cultură este și o mare putere. În această privință să urmărim pilda strălucită a adoratei noastre Regine Maria, care este și aici Augusta patronă a acestei Universități și care oferă valorosul ei sprijin și nobila ei conlucrare la toate mișcările pentru binele obștesc.

Cu aceste cuvinte, căroră le-a premers invocarea ajutorului lui Dumnezeu, inaugurez conferințele Universității libere, dorind tuturor celor ce vor urca catedrele ei, împreună cu Apostolul Pavel: «Dumnezeu să vă întărească în toată învățătura și lucrul bun» (II Tesal. 11-17). Iar ca încheiere binecuvintez toate lucrările acestei Universități, în dorința că pe tribunele și catedrele ei se vor sui și conferențieri, cari vor alege obiectul prelegerilor lor și din trecutul Bisericii noastre strămoșești și naționale, din a cărei tindă a răsărit slova, cartea și cultura românească, precum și din dumnezeieștele învățături ale blândului Nazarinean, mai ales că — după zisa Psalmistului — «Cuvântul Domnului cuprinde adevărata învățătură», de care orice popor are totdeauna, dar mai ales în zilele noastre, atât de mare trebuință.

Cu Dumnezeu înainte!

CUVANTARE

TINUTĂ ELEVILOR DELA SEMINARUL «NIFON», IANUARIE 1920

Domnilor Efori și Profesori, Iubiți Elevi.

Tinerii acestui seminar vă pregătiți pentru cariera preotească, și este de dorit, ca — după absolvirea studiilor — să și intrați în cler toți și să ocupați locurile părinților voștri și a preoților mai vechi, oricât ar fi de grea misiunea aceasta.

Adevărat, că în vechime era mai ușor să fii preot român. Poporul nostru era blând, cuviincios, religios și bisericaș. Meșteșugarii și artele stă în serviciul bisericii, făcând lucrări neîntrecute și trainice, nu numai pentru plata primită, ci mai ales dintr'un sentiment de adâncă evlavie.

Iară clasele de sus, intelectualii și boierii în frunte cu voivozii, au dovedit atâta dragoste de biserică, ca nicăeri în lume. Daniile lor făceau a cincea parte din pământul țării; iar de ctitoriile lor — biserici, mănăstiri și spitale princiar inzestrate — era plin tot pământul țărișoarelor Dunărene, ba chiar și pământul robii altor puteri a simțit mâna darnică a românilor. Respect veșnic se cuvine memoriei acelor înaintași, cari astfel au crescut poporul nostru, în vremea aceea era o plăcere să fii preot. Satul întreg nu numai îi săruta mâna ci îi arăta o stimă necondiționată. Episcopii se bucurau de mare vază; iar Mitropolitul țării era nu numai președinte de drept în Divanul Adhoc, ci și lăcătător de Domn în lipsa acestuia din țară.

Astăzi lucrurile s'au schimbat spre rău. Clasele de sus au devenit în mare parte indiferente față de biserică; meșteșugarii și muncitorii — în mare parte străini — sunt binișor atinși de curentul învățăturilor internaționale și contrare bisericii. Chiar și poporul de rând dela țară este în unele locuri atacat de rătăcirile sectare ale pocăiților, adventiștilor etc.

Ca episcop al Banatului am avut chiar un caz foarte dureros, că un țăran din părțile Orșovei s'a declarat chiar în contra Maicii Domnului; dar după povătuirile ce i le-am dat s'a întors iar pe calea bună.

În această situațiune vedeți înșivă, că chemarea preoților este ne asemănat mai grea; dar activitatea pastorală este astăzi mai necesară decât oricând.

Preoții de astăzi nu numai trebuie să întărească poporul în credința bisericii, să cultive în sufletul lui evanghelia lui Hristos în astfel de măsură, încât toate faptele lui, toată viața poporului, să fie expresiunea convingerilor creștine; iar de altă parte preoții trebuie să combată și învățăturile rătăcite și să curețe acolo unde se ivesc, aceste buruiene din holda vieții sufletești a poporului.

Nefăcând aceasta cu succes, va slăbi biserica, și fără învățăturile ei ajunge țara la dezordine și anarhie, cum s'au întâmplat în alte părți. Fără o asemenea activitate pastorală nu se poate consolida România Mare; și atunci ce folos, că s'au lărgit hotarele ei.

Vedeți dar, ce rol important — și sfânt și național — vă așteaptă ca viitori preoți.

Cine va consolida țara, va fi al doilea al ei întemeetor.

Iubiți elevi,

Ca să puteți îndeplini așteptările mele, trebuie să faceți înainte de toate studii serioase. Să aprofundați sfânta Scriptură, studiile biblice, ca să aveți în degetul cel mic întreg firul roșu a sublimelor învățături mai ales din testamentul nou, ca astfel să le puteți folosi, în activitatea voastră preoțească, propovăduindu-le cu

succes celor ce vor fi încredințați păstoririi voastre. O deosebită atențiune trebuie să dați și studiilor istorice și în deosebi istoriei bisericești și naționale a poporului nostru, căci și din evenimentele istorice se descopere revelațiunea divină și se constată, cum degetul Providenței conduce destinele popoarelor. O dovadă grăitoare este în privința aceasta cazul recent al Basarabiei.

Cine ar fi crezut de exemplu înainte de război, că Basarabia va fi cea dintâi provincie românească, care se va reîntoarce la sânul patriei mame? Nimeni nu prevedea aceasta și totuș voia lui Dumnezeu a întors cursul evenimentelor spre salvarea Basarabiei.

În fine, trebuie să vă ocupați temeinic și cu studiul literaturii frumoase românești. Să citiți pe cronicari cu limba lor originală, pe prozatorii și poeții cei mai buni, să vă însușiți limba lor, care este limba perfecționată a însuși poporului, ca astfel învățăturile bisericești abstracte să le puteți îmbrăca în haina frumoasă a unei limbi populare, pline de farmec, de forme atrăgătoare și de asemănări convingătoare. Iisus încă vorbia poporului în pilde, parabole și asemănări.

Numai făcând așa, veți îndeplini cerința exprimată de sfântul părinte Grigorie de Nazianz în cuvintele: *«Trebuie să fii însuși o lumină, ca să poți lumina pe alții»*.

Pe lângă această pregătire, trebuie să dovediți pe toată linia și cu întreaga voastră viață și o bună purtare, căci adesea ori o purtare lăudabilă și faptele bune, multe mișcă mai puternic și înduplecă la bine, decât cele mai elocvente cuvinte.

Îmi aduc aminte de cuvintele mamei mele, care — până ne-a crescut — mereu ne spunea: *«La un car de învățătură se cer două de purtare bună»*. Precum zice acelaș sfânt părinte: *«Trebuie să fii însuși curat, ca să poți curăți pe alții. Și să te apropii însuși de Dumnezeu»* cu purtarea și cu viața, *«dacă vrei să atragi și pe alții către El»*.

Voi, elevi ai seminarului «Nifon Mitropolitul», aveți zilnic înaintea ochilor voștri pilda frumoasă a acestui mare mitropolit, carele întreaga sa avere a lăsat-o pentru creșterea de preoți și pentru ajutorarea.

celor săraci și nevoiași. Dar cea mai prețioasă moștenire, ce ne-a lăsat-o, este sufletul lui mare: iubirea de credință, de ortodoxism, de patrie și de jertfe pentru binele obștesc.

Aflându-vă în salonul meu de recepție, să luați aminte, că stați sub steagul lui Ștefan cel Mare, cu care a îndeplinit mărețele lui fapte; și în fața lui și înaintea mea faceți următoarele făgăduințe solemne:

1. Administratorii și eforii așezămintelor Nifon, că vor chivernisi cinstit averea încredințată lor, ca din veniturile ei să putem crește neamului un număr cât de mare de apostoli și să putem ajutoră cât mai mulți săraci.

2. Voi profesorii institutului, că veți cultiva cu zel moștenirea sufletească a marelui mitropolit, plantând în sufletul fraged al tinerimei tot ce poate fi de folos pentru misiunea grea din viitor.

3. Iar voi elevi să promiteți, că veți deschide porțile sufletului vostru, ca să intre în el toate poveștile bune ale mele și ale dascălilor voștri, să prindă acolo rădăcini, să înflorească și la timpul său să producă roade îmbelșugate, spre binele bisericii, neamului, patriei și a Tronului.

Binecuvântându-Vă pe toți, închei cu cuvintele Apostolului Pavel, citite astăzi în biserică: «*Prin credință să ne îndreptăm*». Amin.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ ÎN BISERICA «RADU-VODĂ» DELA INTERNATUL
FACULTĂȚII TEOLOGICE DIN BUCUREȘTI ÎN ZIUA HRA-
MULUI SF. GRIGORIE 25/I/920

*Domnilor profesori,
Iubiți elevi.*

Fiind invitat din partea voastră la serbarea hramului, am venit cu plăcere în mijlocul vostru; căci gândul meu a sburat din primele clipe ale alegerii mele de mitropolit primat la voi și la ceilalți colegi ai voștri, studenți în teologie. Și iată de ce! Precum știți, alegerea mea de primat al țării s'a făcut cu o rară însuflețire. Clerul și poporul, Regele, guvernul, și Marele Colegiu Electoral, au manifestat din acest prilej o unanimă bucurie. De ce?

Fiindcă leagă nădejde, că sub conducerea mea, ajutat de toți Prea Sfințiții Episcopi și de întreg clerul, biserica noastră va face un pas înainte spre recăștigarea vechei sale splendori. Dar această așteptare îmi umple inima de îngrijorare; și simțesc, cum pe umerii mei apasă o grea răspundere, care devine cu atât mai simțită, cu cât deoparte cunosc enorma lipsă de preoți (peste o mie), iar de altă parte, e prea mare numărul celor prea puțin pregătiți pentru a face față cu succes greutăților, cari le întâmpină biserica în misiunea ei. Îmi aduc aminte de cuvintele patronului vostru, rostite într'o împrejurare analoagă: «*Trece peste puterile mele a primi conducerea și supravegherea sufletelor, mai ales în timpuri ca acestea, când poporenii se*

ceartă între sine și cea din urmă firmitură de iubire a aproapelui a dispărut, și când cuvântul preot a devenit un nume gol». Vedeti, iubitorilor studenți cum se potrivesc aidoma și astăzi cuvintele patronului vostru? La această stare de sufletească îngrijorare îmi oferă o li-cărare de mângâiere gândul, că barem o parte a cle-rului va simți și el împreună cu mine marea răspundere și prin munca sa pricepută va contribu să se ușureze sarcina, ce zace pe umerii tuturor. De altă parte sper, că numărul preoților harnici, conștiincioși și bine pre-gătiți, se va spori mereu prin absolvenții facultăților noastre de teologie și a școalelor seminariale. Mai ales dela această tinerime aștept să intre în număr cât mai mare în via Domnului,—atacată de filoxeră,—cu price-pere și voe de lucru, cu energie și cu zel apostolesc, singur în stare să birue obstacolele oricărei cariere și cu atât mai vârtos a celei preoțești. ¹⁾

Trebue deci, să vă înarmați cu tot felul de cu-noștințe folositoare, ca să fiți superiori tuturor paro-hienilor voștri. Biserica nu se poate mărgini numai la o activitate rituală, ci în zilele de azi trebue să desvolte o activitate intensă și de biserică **învățătoare**. Și cum vei putea învăța de exemplu pe credincioșii din orașe și capitale, dacă nu vei fi încins cu armele cunoștin-țelor celor mai superioare?

În această privință fac apel călduros la corpul profesoral de aici și de pretutindenea, să-și deie toată silința să crească bisericii preoți bine pregătiți pentru zilele și împrejurările în cari trăim.

Fără o temeinică cultură teologică și enciclope-dică, astăzi nu poți fi preot bun, mai ales la orașe. Eu, de exemplu, am ajuns în 18 Noemvrie 1919, în situa-țiunea de a vorbi în aula Universității dela București, în fața tinerilor universitari și a unui public select, după *rectorul și cinci decani* ai universității despre ace-laș subiect. Ce se alegea acum de cuprinsul cuvântării mele și de atenția publicului ascultător, dacă nu aveai

¹⁾ *Notă:* Continuă din cuvântarea dela Seminarul Nifon, dela «iubiți elevi», pag. 93 până la «Voi elevi ai seminarului Nifon Mitropolitul», pag. 94.

istetețimea de a prezenta acelaș subiect din o altă latură, care să menție interesul ascultătorilor și cu variațiunile necesare, cari să deie și acestei cuvântări farmecul cuvenit. Fără o asemenea istetețime te poți face de răs, sau în cazul cel mai bun plictisești lumea de geaba și ești neascultat. Deci **carte, carte**, iubită tinerime, dacă vrei să-ți poți îndeplini chemarea și să joci în viața obștească un rol mai însemnat.

În această privință urmați pilda patronului vostru Grigorie, carele — văzând greaua răspundere împreună cu chemarea preotească, a fugit la început de misiunea de preot ; dar — retrăgându-se la un loc liniștit — s'a pus pe studiu și din timid ce era și-a împlinit nu numai slujba preotească ; ci — ajungând episcop — a devenit un celebru dascăl și un distins orator al ortodoxismului și al întregii biserici creștine, încât cu drept cuvânt ați putut astăzi cânta despre el ; « *Fluerul cel păstoresc a întrecut trâmbițele ritorilor* ».

Binecuvântarea mea peste voi, peste școala voastră și peste munca voastră de acum și din viitor ! Amin

CUVÂNTARE

LA ÎMMORMÂNTAREA «BUNICII NEAMULUI ROMÂNESC»
A DISTINSEI ROMÂNCE PIA I. C. BRĂTIANU

Jalnici ascultători,

Deși abia am sosit din o lungă și destul de obositoare călătorie, de la Cluj, totuș nu-mi îngăduie sufletul a nu spune câteva cuvinte cu această jalnică ocazie, mai ales că vestea despre neașteptata moarte a doamnei Pia Brătianu, aflată în momentele din urmă — m'au mișcat adânc și pe mine, carele — privind de mult în scumpa repauzată *o Bunică a neamului întreg* — mă consideram și eu un iubitor nepot al ei.

Dar durerea ce a cuprins familia ei, o resimte țara întreagă și aruncă un vâl de jale peste românii de pretutindenea oricât ar fi de îndepărtați, căci în fața acestui sicriu am preoțeasca datorie a constată, că neuitata noastră adormită în Domnul a fost *cea mai aleasă soție, cea mai iubitoare mamă și cea mai distinsă româncă, ce ne-a dăruit-o bunul Dumnezeu în epoca mai nouă a țării și neamului nostru.*

Ca soție a fost conștientă, că misiunea supremă a fiecărei femeie și mai ales a unei românce, este a da soțului ei, a da țării, *un număr cât mai mare de fii și fice* vrednice. Și care soție se poate mândri mai mult cu un număr așa de frumos de urmași, ca defuncta, al cărei coșciug cu inimile cernite îl înconjurăm?

Dar pe lângă aceasta ea a cunoscut și greaua chemare de a-și crește *ea însăși* copiii, cum se cade, fiind convinsă, că odraslele unei familii se desvoltă mai bine, spre folosul lor și al societății, numai în

atmosfera și în clima încălzită de căldura mamei, plină de iubire și de îngrijorare sinceră pentru desvoltarea trupească și sufletească și pentru viitorul copiilor ei. Această sinceră îngrijorare și iubire a mamei nu se poate înlocui nici cu guvernanta și crescătoarea înzestrată cu cele mai temeinice cunoștințe ale pedagogiei celei mai moderne. Mama vrednică este cel mai bun dascăl al generațiilor tinere.

Repauzata a dat țării și neamului fii și fice atât de distinse, încât cu adâncă recunoștință trebuie să ne închinăm în fața sicriului ei.

Eră o plăcere, să vezi cum fiii ei, — ajunși nu numai miniștri, ci cei mai puternici și hotărîtori factori ai țării, cari împreună cu poporul întreg au început și condus războiul cu sfârșit atât de norocos pentru neam — se purtau față de mama lor cu cea mai umilă ascultare, plini de respect, de iubire și de recunoștință, pentru ceea ce au moștenit în sufletul lor și în educația lor de la ea. Oamenii mari au avut mame, soții mari. Ca româncă a fost și cea mai pricepută colaboratoare a marelui ei soț, Ioan Brătianu căruia i-a înseninat atât de mult atmosfera vieții casnice, încât în deplină liniște și voe de muncă și-a putut dedica energia și înaltele talente marilor interese patriotice și naționale nu numai din Principate și din vechiul Regat, ci și ale românilor de pretutindena; ba a fost — cum trebuie să fie o femeie vrednică — și inspiratoarea soțului în epocile acțiunii ce le-a îndeplinit, și a marilor succese, ce le-a obținut.

De câte ori o vedeam cu fața-i de simpatică bătrână și cu părul argintiu, istorisind cu ochii plini de căldură pentru cauzele mari ale neamului și în deosebi pentru cauza fraților din robie străină — momente despre creșterea copiilor și scene din viața și activitatea marelui ei soț, în care își avea partea ei — îmi veniau în minte cuvintele înțeleptului Solomon: «Perii cărunți sunt o coroană a cinstei pe care o afli și câștigi pe calea dreptății».

Nici o altă româncă nu a dat țării ce ne-a dat ea, contribuind ca numele de Brătianu să nu fie azi

un simplu nume de familie ci un factor, de care sunt legate cele mai mărețe și mai glorioase fapte și succese din istoria mai nouă a neamului și un simbol de muncă lăudabilă pentru propășirea țării *prin noi înșine*.

Bunica neamului, Pia Brătianu, a murit, dar ne-a lăsat prețioasă moștenire înaltele ei virtuți ce le-am amintit în scurte cuvinte și pentru care trebuie să-i fie adânc recunoscător întreg neamul și pe cari femeile române să le cultive cu sfințenie.

Iară acum — înaintea plecării pentru totdeauna spre Florica, îi zic : Du-te și-ți odihnește trupul în pace și liniște lângă nemuritorul tău soț și marele nostru bărbat de stat, de care ai fost atât de vrednică și carele — împreună cu bărbații rari ai generației sale și în fruntea lor — au întemeiat vechiul regat român. *Nădejdea* românilor de pretutindeni, pe care țara — în frunte cu și mai marii fii ai tăi și ai marelui tău soț — au relizat-o într'o măsură, care a întrecut toate așteptările noastre.

Iară pentru sufletul repauzatei adresez celor ce stau strajă la porțile lumii de dincolo, cuvintele psalmistului : «*Deschideți larg porțile dreptății, ca să între acolo și să aducă mulțumită Domnului*» pentru că i-au împlinit cu vârf dorințele, la realizarea cărora atât de mult a contribuit și pentru toate câte ne-au făcut nouă. Amin.

CUVÂNTARE

SFATURI CĂTRE POPOR 7/20 MARTIE 1920

Războiul mondial, ce de curând s'a terminat, a produs o mulțime de pagube și tot soiul de mizerii atât în țările biruitoare cât și în cele învinse. Și cum refacerea acelor pagube și înlăturarea mizeriilor întâmpină multe greutăți chiar și în țările bine organizate și înainte de războiu cu industrie înfloritoare, — s'au găsit în toate țările oameni cu puține rădăcini în tradițiile acelor țări, cari să încerce a atribui aceste mizerii, — nu urmărilor inerente unui asemenea războiu, — ci conducătorilor dela cârma țărilor.

Nu începe îndoială că, cei ce conduc țări și popoare, în cursul grelei munci ce o desvoltă, pot să facă și greșeli chiar în împrejurări deplin normale, căci numai acela nu greșește în viața lui care nu face nimic; dară a scoate vecinic la iveală numai greșelile și încă a le mări în fața marelui public este nu o greșeală, ci un mare păcat național și social.

Unde asemenea bârfitori și răi patrioți au găsit urechi deschise, s'au produs — pe lângă celelalte ne cazuri — și mari valuri de nemulțumiri, cari au sporit și mai mult situația destul de dificilă, ba în unele țări poporul, fără prevedere în viitor, s'a dat la nerândueli cari au dus țara, dimpreună cu el însuș, la marginea prăpastiei.

Mulțumită Domnului, poporul român s'a dovedit și de astădată cu minte, chiar înțelept și stăpân pe mintea sa, iară vitejii noștri ostași, ieșiți din sânul lui, au dat dovezi la toată lumea că sunt soldații cei

mai iubitori de ordine și cei mai disciplinați din toată Europa.

Grație acestor mari însușiri ale neamului nostru am putut apăra Nistrul, am putut cuceri Ardealul și Ungaria nu numai până la Tisa, ci până în Budapesta, Capitala ei, întregindu-ne astfel neamul și țara până la hotarele graiului nostru românesc.

După asemenea mari, epocale și istorice succese conducătorii neamului nostru merită — nu imputații, — ci laude, oricât de grele ar fi împrejurările în cari am ajuns și în cari va mai trebui să trăim până la încetarea lor.

Deci, în fața tuturor celor veniți și pripășiți la noi din alte părți, cari nu văd la noi decât numai rău, trebuie să opunem iubirea noastră de ordine, înțemeiată pe creștineasca răbdare și pe o dreaptă judecată a cauzelor din cari au provenit multele greutăți zilnice. Iară — ca aceste necazuri și greutăți să înceteze sau să se reducă — avem, fiecare cetățean cu dragoste de neam și de moșie și țară, sfânta datorință a contribui fiecare cu ceace e în stare la îmbunătățirea situațiunii. Cu aceea, că ne vom văieta mereu și unii și alții, n'am ajutat nimic. Astfel — dacă carul s'a înămolit — trebuie toți să punem umărul ca să-l scoatem la liman.

Aceasta însă se va putea numai atunci, dacă vom fi **cu încredere** în conducătorii noștri, dacă mai presus de toate **vom păstra înșine ordinea** și vom stărui sau sili pe toți ca să fie și ei oamenii ordinei; altcum în loc să ușurăm, vom îngreuna mersul afacerilor obștești, nu numai în dauna țării, ci și în dauna noastră proprie.

Iară în al doilea rând se cere dela toți să ne punem serios pe lucru — *fiecare la treaba lui* — căci numai prin **muncă stăruitoare** vom putea înlocui pagubele cauzate de război, vom putea spori bogăția țării, în cât nu numai să avem cele necesare pentru traiul cetățenilor, ci să putem exporta o parte din produsele noastre, ca astfel să ne vie iarăș în țară

bănetul pe care ni l-au dus marele cheltueli ce le-am avut cu înfăptuirea României întregite.

Recomand aceste sfaturi tuturor bunilor români, cari mai presus de toate iubesc cu tot focul inimii lor acest pământ al strămoșilor noștri și cari acuma — după ce s'a întregit cu toate părțile, ce de mult trebuiau să-i aparțină, voiesc a-l preface, nu în țărâm de ceartă, de gâlceve și de neorândueli, ci în o grădină frumoasă, roditoare plină de belșug, încât din nou să-și recapete vechea numire de «*Dacia felix*», adică de țara în care fiecare fiu al ei și toți fără deosebire — fie țăran, muncitor, meserias, funcționar, medic, avocat, profesor, preot și orice soiu de domn, trăind într'un echilibru social, să se simtă mulțumiți și fericiți.

De această țintă ideală ne vom putea apropia numai pe calea ordinei și a muncii și a ascultării sfaturilor, ce ne vin dela adevărații conducători ai neamului și nu dela cei ce stau în slujba străinilor fără suflet, cari nu binele nostru îl doresc.

Deci, popor Român, fii cuminte și nu te lua după vorbele celor ce vor să semene vânt, ca să secere furtună și apoi să pescuiască în turbure: cu alte cuvinte vorba poetului Alexandri, care și azi e mai actuală decât oricând: «Să te ferești Române de cui străin în casă».

CUVANTARE

LA ÎMPĂRTIREA DIN PARTEA M. S. REGELUI A SEMNULUI
PENTRU INVALIDIZII DE RĂSBOI.

*Maiestățile și Altețele Voastre,
Domnilor Miniștri,
Iubiți Eroi!*

Adeseori când am să vorbesc la asemenea ocazii publice, consult cartea cărților — sfânta Scriptură, ca să aflu, — în asemenea situații — ce sfaturi și po-vețe înțelepte ne dă.

Astfel — frunzărind aseară Scriptura, aflu în car-tea a V a lui Moise (XX—1.) următoarea îndemnare, dată ostașilor :

«Tu — când vei ieși la războiu în contra dușma-
«nilor tăi, și vei vedea cai și care și popor mai nu-
«meros decât tine — să nu te temi de el, căci Dom-
«nul Dumnezeuul tău (carele a apărât pe părinții tăi)
«este cu tine».

Și — când veți fi aproape de luptă — preotul să înainteze și să vorbească către ostași și să zică către dânșii : Ascultați, ostași ! «Voi astăzi sunteți aproape de luptă contra inamicului vostru ; să nu se moaie inimile voastre, nu vă temeți, nici vă înspăimântați și nu vă cutremurați înaintea lui. Căci Domnul Dum-nezeul vostru este, care merge cu voi
. , ca să vă mântuiască».

În asemenea situații grele ați fost și voi, ostași invalizi, în tot decursul marelui războiu, căci aproape totdeauna ați stat în fața unui inamic mult mai nu-

meros și mai bine echipat. Ba adeseori rândurile voastre au fost rărite și slăbite și prin retragerea aliaților dela Nord, făcută uneori în cele mai critice momente ale luptei. Dar voi nu v'ați descurajat, ci la cuvintele de îmbărbătare ale ofițerilor și preoților voștri — ați răspuns cu sufletul încălzit de dragostea de țară și de neam :

*«Ne-om lupta, luptane-om foarte
«Și ne-om da chiar și la moarte,
«Numai țara ne trăiască,
«Țara românească.*

(BOLINTINEANU).

Da, apărarea moșiei părintești, întărirea și mărirea țării și întregirea neamului, au fost stelele călăuzitoare ale înaintașilor noștri.

În timpul mai nou Vodă Carol I-iu punând temelii puternice la organizarea armatei noastre — a scos țara din robia seculară a turcilor necreștini și a făcut — după Plevna și Grivița — din nou să se vestească în lume vitejia și vânjosia ostașului român; iar urmașul lui, gloriosul nostru rege Ferdinand I-iul — întărind și sporind armata — a știut să înfăptuiască prin intrarea noastră în războiul mondial, unitatea națională a neamului. Ostenelele armatei, lipsurile și mizeriile ce le-a îndurat, jertfele ce le-a adus și vitejia dovedită, au reinviat în toată strălucirea ei, vitejia și gloria armelor române, în cât :

*«Astăzi lumea ne cunoaște,
«Român zice; viteaz zice.*

Voi, cei aici de față, încă ați întărit mândria și adevărul acestor cuvinte.

O parte din soții voștri de arme au adus jertfa supremă, căzând pe câmpul de onoare, unde osemintele lor află odihna veșnică, mărind în fața noastră și a tuturor generațiilor viitoare valoarea acestui pământ și dragostea noastră a tuturor pentru el. Pe voi, iubiți invalizi, bunul Dumnezeu v'a mântuit din gura morții; dar ați rămas cu semnele de jertfă pe trupu-

rile voastre: Ciungi, orbi, schiopi sau cu alte lipsuri. Dar mângâiați-vă și nu fiți întristați căci aceste lipsuri sunt gloria voastră, gloria satelor și a orașelor din care sunteți și gloria noastră a tuturor.

Voi ați rămas împrăstiați prin toată țara, ca să fiți celor de astăzi pilde vii despre modul cum să ne ostenim și să muncim cu cinste și fără preget pentru refacerea, întărirea și consolidarea țării; pe care și jertfele voastre a întregit-o, ca astfel să ne facem și noi cel puțin în parte vrednici de voi și de vrednicia voastră. De altă parte voi veți fi pilde vii și pentru fiii și nepoții voștri și pentru generațiile viitoare, pilde grăitoare și intuitive despre sfintele lor datorințe către tron, țară și neam.

Când deci vă odihniți trupurile istovite pe vre-un butuc din preajma bisericii satului, lăsați copiii să se așeze în jurul vostru și cu căldura martorului ocular povestiți scene din război, despre mizeriile și ostenelele îndurate și fiți siguri că cuvintele voastre vor intra adânc în sufletul primitor al tineretului și vor fi ca sămânța, care produce cele mai prețioase roade, determinându-i ca la vreme de primejdie să fie aceiași viteji apărători ai țării, câștigate cu scump sângele și cu jertfele strămoșilor lor. Și atunci neamul românesc și în viitor va cânta cu aceiași însuflețire, ca și azi versurile lui Nenițescu:

«Eroi au fost; eroi sunt încă

«Și-or fi în neamul românesc,

«Căci ruși sunt, ca din tare stâncă

«Românii ori și unde cresc.

În această nădejde binecuvântându-vă, doresc ca semnul, pe care Maiestățile Lor îl vor atârna de piepturile voastre, să-l purtați cu mândrie și mulți ani cu bine și cu sănătate restabilită.

CUVÂNTARE

LA ÎNFIINȚAREA SECȚIEI REGIONALE DIN BANAT A SOCIETĂȚII «OCROTIREA ORFANILOR DE RĂSBOI» 15 APRILIE 1920

Doamnelor și Domnilor!

Partea cea mai mare a românimii din țările desrobite era de mult alipită la patria-mamă, pe când mândrul Bănat — abia — scăpat din ghiarele asupritorilor seculari, a ajuns sub o dominațiune și mai agresivă, decât cea de mai 'nainte.

Ce n'ar fi dat atunci românii din Bănat, ce n'ar fi dat în deosebi Timișoara și bogata ei împrejurime ca să poată intra cu un ceas mai 'nainte în hora veselă și mare a unirii tuturor românilor sub o singură domnie, a gloriosului Voievod Ferdinand I.

În cele din urmă a sosit ceasul mântuirii și pentru partea cunoscută din Bănat și în deosebi Timișoara formează astăzi una din cele mai alese și mai prețioase perle ale Coroanei române, un scump pământ al țării românești.

Iară acum noi în calitate nu de mitropolit primat al României, ci de președinte de onoare al marelui «Societăți pentru ocrotirea orfanilor din războiu», venit-am — însoțit de distinsa descendentă directă din neamul lui Mihai Viteazul d-na principesa Alexandrina Cantacuzino și de o odraslă aleasă a familiei Odobescu, d-șoara Odobescu, de d. profesor Dr. Traian Lalescu și alții — ca să vă cerem contribuția intrării în hora veseliei generale.

Această contribuție este mică și prea firească, ba mai bine zis ea este o simplă datorință patriotică, pe

care de altcum nici noi nici alții nu o impunem ; ci — din contră — înșivă ați cerut prin reprezentantele și reprezentanții acestui oraș și ținut al Banatului, ca să vi se facă parte în măsură mai mare, ca de obicei, din această îndatorire. Și această datorință națională, patriotică, umanitară și creștinească este interesarea, îngrijirea, susținerea și creșterea orfanilor de războiu.

Onorabilă Intrunire!

Unirea noastră cu vechiul regat al României este cel mai epocal moment din trecutul de două mii de ani al neamului nostru. Altul mai mare nu ne mai poate ajunge. Realizarea acestui fapt mare a reclamat și jertfe tot atât de mari.

Împreună cu acești mari eroi și mucenici ai Unității noastre naționale, va rămânea în ochii viitorimii mare și întreaga noastră generație de azi, căci dintre toate generațiile neamului nostru, pe noi ne-a ales D-zeu, ca să conlucrăm sau să fim martori ai celui mai mare eveniment din istoria poporului român. Noi suntem deci generația cea mai fericită.

Dar tocmai această împrejurare ne impune datorința de-a fi **și noi toți** la înălțimea, la care ne-a ridicat D-zeu și vitejia iubitei noastre armate. Să fim deci vrednici de această istorică distincție ce ni s'a rezervat.

Această vrednicie vom dovedi-o în prima linie atunci, când nu numai vom scoate pe toți orfanii de război din ghiarele lipselor de tot soiul, ci le vom da o astfel de creștere, ca să devie cetățeni aleși și să aibe barem ei parte de ceva răsplată a jertfei aduse de părinții lor, cari și-au sacrificat viața pentru a ne crea nouă un viitor mai bun.

În scopul acesta se recere și în Banat o organizare cu sistem a muncii pentru ocrotirea orfanilor, la care să se angajeze toți oamenii de bine din aceste părți și să ia pe toți orfanii — **fără deosebire de confesiune și naționalitate** în îngrijirea sa, încât toți

—fără deosebire— să simtă—în lipsa de părinți proprii—mâna ocrotitoare a mamei noastre comune, a patriei și a organelor, ce sunt puse în slujba ei.

În nădejdea, că Banatul și în deosebi Timișorenii—cări au dat și în trecut dovezi de lăudabilă muncă dezinteresată pentru tot ce e frumos, nobil și umanitar—vor produce și pe terenul asistenței sociale față de orfani succese laudabile, deschid ședința de constituire a secției regionale din Banat a »Societății pentru Ocrotirea Orfanilor din Răsboi«.

În fine, vă salut cu părintească dragoste și vă mulțumesc din toată inima, că ați dat ascultare în mod impozant glasului de chemare al părintelui sufletec al țării, care dorește fericirea și mulțumirea tuturor fiilor săi.

CUVANTARE

LA ÎNFIINȚAREA «ASOCIAȚIUNII CULTURALE DIN BANAT».
15 APRILIE 1920.

Astă vară, ca episcop al Caransebeșului, am trecut o zi la Băile Herculane. Acolo am avut onoarea a primi vizita d-lui prof. dela univers. din București a d-lui Dr. Traian Lalescu, originar din Cornea, lângă Mehadia. Intrând în discuție asupra referințelor din Banat și — fiind bărbat de școală, — i-am prezentat o icoană clară despre necesitățile culturale ale Banatului, constatând împreună, că cea mai urgentă trebuință culminează în prevederea tuturor așezămintelor de cultură, a căror stăpâni am devenit cu ocazia dominațiunii române, cu **carte românească**, iară de altă parte, generalizarea elementelor de cultură românească în masele largi ale poporului, mortificate până acum cu impunerea unei culturi străine de sufletul, firea și aspirațiunile lui.

Pe temeiul acestor constatări, ne-am înțeles a ținea la Caransebeș o anchetă cu oamenii de școală disponibili. Astfel am convocat la o consfătuire pe bărbații cu școală, pe cari în grabă — în acel timp al vacanțelor — i-am aflat la Caransebeș, dimpreună cu reprezentanții învățătorilor din județul Mehedinți, pe atunci în excursiune prin aceste părți.

Rezultatul acestor consfătuiri a fost constituirea celor prezenți, într'un comitet de inițiativă pentru întemeierea unei «**Asociații culturale din Banat**», care să pornească și să susție în mod statornic o mișcare de progres cultural în toate direcțiunile și în deosebi:

1. Intemeind biblioteci pentru toate școlaele se-

cundare și civile, precum și pentru comune și răspândind astfel pretutindena cartea românească;

2. sprijinind cu premii și ajutoare orice manifestare de cultură românească;

3. reeditând producțiile de valoare ale literaților bănățeni;

4. ținând și aranjând conferințe, prelegeri și producțiuni artistice și culturale prin toate colțurile acestui ținut, pentru a generaliza tot soiul de cunoștințe folositoare și a deștepta și cultiva gustul pentru tot ce aparține domeniului artei românești, pentru care bănățenii au predispoziții adeseori foarte pronunțate și aptitudini înăscute;

5. stăruind și pentru înființarea unei politehnice în Timișoara și a altor așezăminte culturale.

*

Acest comitet de pregătire a desvoltat sub conducerea și președinția noastră o activitate cu succese mai însemnate, de cum ne-am închipuit. Secretarul comitetului o să vă prezinte un raport amănunțit al acestei activități.

Din parte-Ne, scot numai în relief, că pe urma bunelor și amicalelor legături ce le-am avut cu factori hotărâtori din centrul românismului din București, și pe urma zelului neobosit și vrednic de toată lauda și recunoștința întregului Banat a d-lui prof. Lalescu ne-a succes a câștiga nu numai vre-o două vagoane de cărți, ci și un capital de 500.000 lei sau peste un milion coroane, pe cari cu ziua de azi le punem la dispoziția culturii românești din Banat, cu rugarea ca întrunirea de astăzi — revizuire și aprobând proiectul de statute, ce vi-l prezentăm — să dea în mod definitiv ființă acestei «Asociații culturale din Banat».

Ca vechi muncitor în câmpul înțelenit al culturii românești — vă recomand cu insistență, că mișcarea de educație cetățenească, ce va mâneca din sânul acestor Asociații, să fie pentru totdeauna întemeiată pe stâlpii puternici și singuri trainici ai culturii naționale, ai tradițiilor bisericii noastre strămoșești și ai

iubirii nețărmuite către tronul glorioasei noastre dinastii române, statornicite și întărite pe vecie pe pământul românesc de marele nostru Rege Ferdinand I și de slăvita regină Maria, cari și din acest sărbătoresc prilej — aflând despre năzuințele noastre — a ținut să-și arăte dragostea lor pentru Banat — trimițând «Asociației» spre distribuire peste 1000 din portretele lor cele mai bine succese.

Deschid ședința de constituire definitivă a acestei Asociații cu cuvintele «Trăiască Dinastia Română», «Trăiască Asociația Culturală din Banat», chemată a întări și desăvârși — împreună cu biserica și cu celelalte așezăminte de cultură socială și de organizare economică etc. — unirea celui mai frumos colț de țară românească cu patria mamă.

CUVANTARE

LA DESCHIDEREA SECȚIEI PENTRU BOALE DE OCHI ȘI GINE-
COLOGIE DELA SPITALUL BRÂNCOVENESC. APRILIE 1920.

Maiestatea Voastră!
Sfințiți Părinți,
Doamnelor și Domnilor!

Din preainstructivele expuneri ale d-lui director aflăm că Spitalul Brâncovenesc, acest așezământ umanitar, și-a sporit secțiunile cu încă două: una pentru îngrijirea bolnavilor de *ochi* și alta pentru *nașteri*.

Mântuitorul nostru Hristos adeseori a cercetat pe bolnavi ori unde i-a aflat și pe mulți i-a ridicat. Această pildă frumoasă a lui și cuvintele scripturii, care ne zice: «Să nu ne fie greu, a cerceta pe cei bolnavi», ne-a impus și Nouă creștineasca datorință a răspunde invitării ce Ni s'a făcut, de-a lua parte la inaugurarea acestor noi secțiuni, mai ales că nemuritoarea întemeietoare a acestui spital, Băneasa Safta B. Brâncoveanu, a încredințat mitropolitului după vremuri al Țării Românești înalta distincție de *efor suprem* al așezămintelor Brâncovenești, cărora aparține și acest spital.

Prezența noastră în această spitalicească atmosferă, ne dă binevenitul prilej a constata, fără a trece pe tărâmul pentru noi necompetent al științei medicale, că boalele sunt — după proveniența lor — de mai multe soiuri. Unele sunt din adâncă bătrânețe; altele provin — cum spun medicii — din infectarea cu baccili provocători de boale, pe cari le capeți în mod fatal din necurățenie și pe multe alte căi. Dar

sunt și o mulțime de boale, cari sunt urmări ale greșelilor, ale păcatelor noastre. Provin din nesăț, necumpăt, din desfrâu și din multe alte ispите rele, în cari cade omul.

Astfel stând lucrul, glasul Nostru arhieresc și părintesc se simte dator a se îndrepta nu numai către cei bolnavi, ci mai ales și către cei sănătoși, către cei afară de spitale, din vârtejul valurilor vieții, cu îndemnul insistent: *Să și apere și cruce cu toate mijloacele, sănătatea*, ferindu-se de păcate și de ispите rele; apoi păstrând curățenia și cumpătul în toate, mai ales că adeseori: *«Belșugul este acela, care face pe om sărac și bolnav»*, dacă nu știi ținea măsura și cumpătul atât de necesar.

Iară — dacă nenorocul, fatalitatea sau multe alte pricini — îi îmbolnăvește pe oameni și-i aduce în spitale, în patul durerii, — ei trebuie nu numai să asculte *strict* de sfaturile și povețele competente ale medicilor și îngrijitorilor lor, cari au misiunea a aplica toate metodele și mijloacele științei lor, spre a-i reda societății teafări și sănătoși: — ci timpul petrecut în spitale și pe patul durerii să-l folosească ca un *timp de pocăință* și de fermă propunere de-a numai greși, de-a numai păcătui. Se știe că omul bolnav are aplicarea a medita asupra boalei și asupra provenienței ei și a-și propune să se ferească pe viitor de cauzele, cari au provocat-o. Adecă trebuie să urmeze omul în această privință sfatul unui vechiu scriitor *Plinius junior*, carele zice: *«Când suntem sănătoși, trebuie să fim așa, cum promitem a fi, când suntem bolnavi»*. Și dacă toți bolnavii vor urma acest sfat, atunci spitalele vor deveni nu numai locuri de vindecare, ci aceea ce zice sf. Ambrosiu, *atelier pentru virtuți*,¹⁾ adecă locuri unde oamenii bolnavi au luat hotărîrea, că — după însănătoșare — se vor feri de ispите și vor apuca pe calea virtuții. Iară tuturor bolnavilor de orice soi le adresez sfatul, să nu uite că — pe lângă tratamentul atât de neînconjurat al medicilor — le este de mare folos și

1) «Boala este atelierul virtuții».

ajutorul lui *Dumnezeu mai ales* aceluia, cari îl cer și cred întru dânsul.

Aceasta o spunem nu numai noi preoții, ci o spun și vestiți medici. Le reamintesc un caz. La 1864 s'au împlinit 500 ani dela înființarea Universității din Viena, a cărei facultate de medicină era și mai este una din cele dintâiu în toată lumea. Rector magnific era atunci vestitul medic și anatom *Iosif Hirtl*, carele a ținut cu acel prilej festiv o temeinică conferință despre: «*Vederile materialiste ale timpului*». Aci se cuprind cuvintele, ce pe noi preoții așa deaproape ne interesează: «Increderea și speranța bolnavului sprijinesc la însănătoșare activitatea medicului; și câte cazuri nu sunt, unde — isprăvindu-se cu arta și știința omenească — a ajutat credința și a făcut minuni de vindecare. «Credința ajută pretutindenea, unde genuchele omului «cu venerațiune se închină unei ființe superioare».

Indemn deci pe toți bolnavii să se roage și lui Dumnezeu, căci — după cuvântul apostolului Iacob: «Rugăciunea credinței va ajuta celui bolnav» (V—15).

Iară ca încheiere doresc medicilor conducători ai noilor secții, să le fie dat a ridica secțiile lor la înaltul renume, de care se bucură acest mare spital, care în timp normal reda sănătatea an de an la circa 75.000 de bolnavi și încă cu totul gratuit.

Iară *Maiestății Sale*, scumpei noastre regine, pe care lumea întreagă o cunoaște de ocrotitoarea celor bolnavi și în suferințe, să-i păstreze Dumnezeu scumpa sănătate, ca să poată sprijini cât de mult mișcări de acest umanitar și nobil soi. Amin.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ ÎN PALATUL DE JUSTIȚIE CU OCAZIA SFÎNȚIRII PLĂCII
COMEMORATIVE A MAGISTRAȚILOR ȘI ADVOCAȚILOR DIN
JUDEȚUL ILFOV, CĂZUȚI ÎN RĂSBOI ÎN 1916—1919
DUMINICĂ 2 MAI 1920.

Iubiți Ascultători!

Suntem în Palatul Justiției, în care eu pentru prima dată am prilejul binevenit de a intra.

Astfel urmând sfatul dat de Iisus celor 70 de Ucenici ai săi prin cuvintele „**Și în orice casă veți intra, mai întâiu ziceți: Pace casei acesteia**“ (Luca X—5 constat, că în această casă domnește deja și trebuie să domnească harul păcii și al dreptății. Acest palat de Justiție este doar un templu, la altarele căruia se slujește pacea și dreptatea, căci slujitorii lui: deoparte magistrații zilnic propovăduesc în el în zeci și sute de cazuri învățăturile păcii și dau sfaturi de împăciuire; iară de altă parte procurorii și avocații în discursuri, — cari nu sunt rezultatul numai unei munci încordate de multe zile și nopți nedormite, ci adeseori a unui studiu de ani îndelungați —, stăruie dela tribunele lor pentru crearea dreptății și aplicarea ei față de cei ce o caută.

Deci prezența sărbătorească de astăzi a bisericii în acest templu însemnează învierea, înoirea și întărirea acestui duh de pace și dreptate, care trebuie să stăpânească în atmosfera lui.

În scopul acestei înoiri nu se putea alege un moment mai nimerit, decât prilejul sfînțirii acestei plăci comemorative. Ea cuprinde numele nouă scumpe, ale

acelor slujitori ai acestui templu — magistrați și avocați — cari nu numai cu cuvântul, cu stăruința și cu activitatea lor de aici, au stat în slujba dreptății, ci au știut să aducă și cu fapta suprema jertfă, să-și sacrifice însăși viața lor, pentru a dobândi și prin *mucenicia lor* dreptatea cea mare a neamului românesc, dreptatea izvoită din dreptul divin și natural, care este dreptatea **Unității noastre naționale**.

Deci nimic mai mult decât tocmai această placă pecetluște sfîntenia muncii din acest palat, căci privirea ei și reamintirea frumoasei mucenicii a celor eternizați în slovele ei, are să fie deoparte pentru toți prilejul binevenit de-a se închina cu evlavie memoriei lor și de-a o cinste; iară de altă parte un îndemn puternic pentru cei ce slujesc în acest templu, ca să fie pururea la înălțimea nobilei lor misiuni atât întru rezolvirea justă și echitabilă a cazurilor, ce o vom, cât și întru întărirea temelilor neamului și ale țării, știut fiind, că *«justitia regnorum fundamentum»*, precum și Scriptura zice, prin graiul înțeleptului Solomon, că *«dreptatea ridică și înalță neamurile»* (Pilde XIV—34).

Călăuzit de aceste sentimente, doresc ca munca dreaptă de aci și în toate așezămintele și instituțiunile neamului nostru să contribuie la întărirea și consolidarea pe veci a iubitei noastre patrii, pentru mărirea căreia cei cu numele săpat în această marmoră au jertfit totul, însăși scumpa lor viață.

Deaceea binecuvintez memoria lor zicând: «În veci să le rămâie pomenirea» — iară colegii lor de azi și din viitor devie-le vrednici ucenici, acum și pururea și'n vecii vecilor. Amin.

CUVÂNTARE

LA ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂȚII DE CULTURĂ
MACEDO-ROMÂNĂ DIN 2 MAI 1920.

Onorată Adunare Generală,

Pentru întâia oară am onoarea să iau parte la un congres al «Societății Macedo-Române». Deci țin să constat cu acest prilej, că elementul aromân este o odraslă, un rămurel din cele mai de preț din tulpina vâjnoasă a neamului românesc.

Sănătatea fizică și peste tot frumusețea exterioară, precum și viața în parte nomadă și romantică a acestor șoimi de pe culmile Pindului și Olimpului și a celorlalți munți balcanici, este plină de farmec. Scân-teia minții lor agere este recunoscută de toți. Ei au dat tuturor țărilor din Balcani bărbați, cari se ridică mult deasupra oamenilor de rând; iar nouă Daco-Romanilor ne-au dat acești frați adeseori bărbați, cari cu lumina sufletului lor mare au luminat un neam întreg și în cazul nemuritorului mitropolit Șaguna ne-au dat un bărbat, care a devenit conducătorul providențial al întregului popor român de dincolo de Carpați.

De altă parte, cu istețimea lor socială, cu simțul practic al traiului și cu spiritul lor de negoț, aromânii întrec pe românii de pretutindenea.

Deci neamul întreg are datorința a nu da uitării pe acești frați de mare valoare. Și — dacă în timpul de curând trecut — când românii erau împărțiți în atâtea împărății străine, când patria mămă — vechiul regat — era mic și mai puțin însemnat — s'au găsit oameni de inimă, cari să se intereseze de cauza ma-

cedo-românilor: oare acum — când ne-am îmmulțit, când ne-am unit și întărit într'un regat puternic — să nu ne gândim la frații noștri cari în urma situațiunii lor geografice au trebuit să rămâe și pe viitor supuși credincioși altor state?

Aceasta ar fi cel mai strigător la cer *păcat național*.

Din contră astăzi: grație duhului democratic al vremurilor, grație drepturilor așa numitelor minorități din toate neamurile, grație raporturilor amicale dintre statele cu supuși români și dintre regatul român — trebuie în măsură mai mare, ca în trecut, să căutăm și să alimentăm cu puteri morale și materiale toate momentele, cari pot contribui la salvarea individualității lor etnice și la promovarea intereselor lor bisericești, culturale, sociale și economice și chiar politice. Astfel îi vom salvă nu numai pe ei, ci vom descoperi și crește din sânul lor *energii* noi, cari să contribuie atât la întărirea lor proprie, cât și la progresul obștesc al neamului nostru de pretutindeni.

Cu căldura inimii mele părintești, care deopotrivă iubește pe toți fiii neamului, oricât de răsleți și de îndepărtați ar fi, apelez astăzi la toți cetățenii regatului român, ca să sprijinească scopurile nobile ale «Societății Macedo-Române» și să sară cu tot prilejul în ajutorul fraților, cari n'au putut aveà parte de fericirea a fi cu noi împreună cetățeni ai țării române, dar cari n'au încetat și nu vor încetă a fi membrii marei noastre familii, a neamului românesc. Iar către frații macedo-români am două părintești sfaturi, întemeiate pe experiențe de decenii.

1. În năzuințele lor naționale și culturale să fie mulțumitori regatului român pentru puternicul sprijin moral și material ce l-a dat întru deșteptarea conștiinței și organizării lor culturale și naționale, dar să nu aștepte *totul* dela statul român, care are mari greutăți de tot soiul până va închegă România întregită, ci fiecare macedo-român să-și facă datorința către neamul său din toate puterile, îndemnând pe toți să facă asemenea. România uneori trebuie să ție cont de

relațiile sale cu statele Balcanice și nu poate face totdeauna, ce ar vrea și dori.

2. De altă parte mântuirea macedo-românilor poate urmă cu siguranță numai atunci, când fiii satelor aromânești, crescuți aici și în alte părți, dimpreună cu intelectualii de-acasă, vor organiza satele și orașele, întemeind parohii, școli de tot soiul, societăți culturale și economice, bănci pretutindena, cari toate să stea în serviciul românismului. Asta în Balcani se poate face ușor, căci poporul e în stare bună. Vă recomand să organizați satele cu impozite și dări culturale pe popor, cu ajutor dela emigrații din America și atunci cauza e salvată, propășirea asigurată.

Deci binecuvintez activitatea celor ce muncesc și ostenesc în aceste direcțiuni; iară tuturor românilor din țările vecine le trimet un călduros salut și părinteasca noastră îmbrățișare.

INDEMNURILE

CĂTRE PRIMII OSTAȘI DIN BASARABIA ȘI PĂRINȚII LOR.
3 MAI 1920

Acum când voi urmași ai Sorocenilor, Orheenilor și Codrenilor, viteji, fără seamăn ai lui Ștefan cel Mare, pașiți peste Prutul blăstămat până eri în cântecele voastre, pașiți ca să slujiți supt steagul de pace și frăție al României întregite, Eu, Mitropolitul Țării, vă dau arhierasca mea binecuvântare, și mă rog Preasfântului și Atotvăzătorului Duh, să lumineze calea voastră și să îndrepte pașii voștri pe cărările dragostei de țară, de lege și de Rege, ca să fiți gata în orice vreme, spre tot binele și toată jertfa, cum erau gata strămoșii noștri, adumbriți de steagul pe care era cusut chipul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Fiți fericiți, că de aci înainte voi și cu frații voștri din ținuturile desrobite nu veți mai fi apărători ai dușmanilor neamului românesc, ci streajă neadormită a țării, în care—nu străinii—ci noi înșine, părinții voștri și ai noștri, suntem stăpâni.—Amin.

S'a bucurat cu bucurie mare sufletul întregului neam românesc, când Moldova dintre Prut și Nistru s'a alipit la sânul patriei mume, de unde fusese smulșă prin silnicia unui vecin mai puternic. În clipele de încercare, prin care trecea atunci neamul nostru, fost-a întoarcerea Basarabiei ca un balsam alinător pe o rană dureroasă și ca un semn prevestitor, că și celelalte fice înstreinate ale mumei vor alerga la sânul ei cald și ocrotitor. Împlinitu-s'a semnul; bucuratu-s'a și mai mult inima noastră.

Iar bucuria nu s'a dovedit deșartă, ci s'a adăogit cu vestea adusă nouă acum, că voi moldovenii de peste Prut ați răspuns cu drag la chemarea patriei întregite de a sluji sub steagul ei slujbă de ostaș român, vestit prin vitejia și sârguința sa.

Voi părinților, fiți mândri, că aveți astfel de feciori voinici; fiți mândri că i-ați crescut în legea și limba românească, deși vremurile erau vitrege.

Voi ați împlinit făgăduința dată prin graiul poetului patriei mume la 1878, când ați fost smulși dela sânul ei.

«*Insă fie cât de grele*
«*Lanțurile pe-al meu sân*
«*N'or putea să stingă ele*
«*Simțământul meu român.*

Voi, norodul dela țară, dimpreună cu istețele voastre soții sau gospodine ați știut crește și în timpul robiei pe copiii voștri în dragostea de limbă moldovenească, în dragostea către frații voștri de peste Prut, încât nici odată nu s'a stins în sufletul vostru simțământul, că faceți parte din neamul românesc, întocmai ca și moldovenii de peste Prut, ca și bucovinenii, muntenii, ardelenii și bănățenii, cari toți laolaltă alcătuim *neamul românesc* din România întregită.

Acum,—când din voia puternicului Dumnezeu — suntem una—cuvine-se să ne cercetăm unii pe alții, cum se cercetează rudele la praznice mari și să petrecem împreună cei ce de atâta vreme nu ne-am văzut și am fost în primejdia pierzării.

Voinicii voștri fii sunt cei dintâi, cari vin la noi, pe pământul patriei-mume. Vă puteți astfel ușor închipui, cu câtă nerăbdare și bucurie așteptăm sosirea lor.

Dați-le binecuvântarea voastră și urmăriți-i cu bucurie cum trec Prutul, unde vor găsi aceiaș dragoste și îngrijire părintească.

Gândiți-vă că feciorii voștri nu se mai duc acum să facă slujbă ostășească pe meleagurile depărtate, străine cu totul de sufletul lor, ci vin în mijlocul fraților

lor de acelaș neam. Numai patru luni vor sta între noi, vreme destul de scurtă ca să ne spună din durerile lor sub stăpânirea străină și ca să le destăinuim și noi amărăciunea noastră, când priviam fără putere peste «Prutul blestemat» până eri.

Iar voi, tineri ostași basarabeni, în număr de 16.000 treceți Prutul în haine de ostaș român și sub cutele steagului tricolor. Fiți bineveniți și binecuvântați, fiii mei. Ne încântăm de chipul vostru mândru; ne înduioșăm de graiul vostru dulce moldovenesc, păstrat atât de curat supt porunca străină; vedem în voi pe strănepoții Orheenilor, Sorocenilor și Codrenilor lui Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt. Fiți vrednici de strămoșii voștri, de cari se dusesese vestea până la marginea Europei, ba până și în mijlocul Asiei. Iată acum veniți în mijlocul fraților voștri, buni la inimă ca voi și cari vă primesc cu bucuria, cu care primește un frate înstrăinat multă vreme și cu dor ferbinte.

Ca în casa părintească veți petrece printre noi patru luni de zile; din Maiul cel cu farmecul primăverii până în darnicul Septembrie, când vă veți întoarce în Moldova voastră de peste Prut, unde sunt mănoase câmpii și bogate dealuri. Dumnezeu a înverzit câmpiile și codrii tocmai la sosirea voastră și pomii vă primesc pretutindeni cu flori de bun miros. Binecuvântată fie slujba voastră de ostași români ai gloriosului nostru Rege Ferdinand I.

Iar, voi, ofițeri, soldați, gospodari și cetățeni din vechiul regat, primiți cu brațele deschise pe feciorii mândrei Basarabii. Ca la ei acasă să se simtă în mijlocul vostru, căci sunt frați de acelaș sânge, de aceeaș lege, și de acelaș graiu, cu voi. Bunătatea voastră să prisosească față de ei, ca să plinim întru totul cuvântul Scripturii: «Iată, ce este bun sau ce este frumos fără numai a locui frații împreună». Și la reîntoarcerea lor în Basarabia să poată vesti celor de acasă, că țara-mamă este aceeaș maică iubitoare pentru fiii săi, ca și maica care ne-a născut și crescut.

Al vostru părinte sufletesc de amândouă fericirile rugător către Dumnezeu.

TELEGRAME.

TELEGRAMA D-LUI GENERAL VERNESCU CĂTRE I. P. S.
MITROPOLIT PRIMAT DR. MIRON CRISTEA

Mișcat până la lacrimi de frumosul și prețiosul concurs, ce Înalt Prea Sfinția Voastră a bine voit să-l dea prin îndemnul ce am avut fericirea și prilejul de a-l ceti tinerilor basarabeni din ținutul Tighina, vă rog prea plecat să binevoiți a primi din partea tuturor respectoasele noastre mulțumiri și asigurarea desăvârșită, că așa se va face.

Așa să ne ajute Dumnezeu. Rog respectos să binevoiți a-mi da binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Voastre urându-vă din adâncul inimii sănătate și plină putere continuând cât mai mulți ani înalta operă creștinească și națională pentru binele întregului neam românesc.

Comandantul Diviziei 5-a
General VERNESCU

RĂSPUNSUL I. P. S. MITROPOLIT PRIMAT

General Vernescu, Tighina, Basarabia

Cu părintească dragoste și cea mai patriotică însuflețire așteptăm sosirea mândrilor fii ai Basarabiei în brațele pământului, care va tresălta de bucurie. când vor trece Prutul. Fiți fericiți D-le General, că Dumnezeu v'a rezervat Dv. și celorlalți colegi și ofițeri onoarea a reînvia nu numai memoria ci și vitejia arcașilor marelui Voivod Ștefan prin organizarea și instruirea strănepoților lor, ca parte integrantă a glorioasei armate române.

Binecuvântarea noastră să Vă însoțească în toate căile și vă facă parte la toți ofițerii și ostașii de tot binele.

MIRON

Mitropolit Primat

TELEGRAMA DIN ISMAIL CĂTRE I. P. S. MITROPOLIT PRIMAT

Cu prilejul sărbătorii ce a avut loc astăzi la Ismail, în vederea încorporării și plecării din localitate a primului contingent de recruți basarabeni, din județul Ismail, rugăm pe I. P. S. Voastră să binevoiască a primi din partea tuturor celor cari am luat parte la această înălțătoare serbare precum și din partea tinerilor ostași, cele mai respectoase mulțumiri pentru îndemnul părintesc și plin de însuflețire al I. P. S. Voastre, ce a fost adus la cunoștința tuturor, asigurându-vă în acelaș timp de tot devotamentul și recunoștința ce vă păstrăm.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA SESIUNII DE PRIMĂVARĂ A CONSISTORULUI
SUPERIOR BISERICESC.

5 MAI 1920

Prea Sfințiți Frați,

Prea Cucernic Consistoriu Superior,

Intrunindu-ne în sesiunea de primăvară a Consistoriului superior, și — fiind membri ai acestei corporațiuni atât ierarhii țării cât și reprezentanții cinului preoțesc și călugăresc — vă atrag binevoitoarea luare aminte asupra faptului, că cea mai de căpetenie lucrare care trebuie să ne preocupe pe toți în viitorul apropiat, este pregătirea proiectului pentru unificarea organizațiunii bisericii ortodoxe române din întreg cuprinsul României întregite.

Biserica noastră strămoșească a fost dela început una. Ea n'a prea cunoscut granițele politice. Urme bisericești sau rămășițe din vechi monumente religioase, întemeiate de către pioși voivozi români, se găsesc deopotrivă nu numai în vechiul regat și în provinciile aparținătoare Principatelor Dunărene, ci și în *Vadul* și *Alba-Iulia* Ardealului și în părțile ungurene, chiar și la Muncaci, unde biserica este zidită de Constantin Șerban, ziditorul Mitropoliei noastre dela București. Iară mai presus de toate, cărțile bisericești și rituale, ieșite din tiparnițele sf. mănăstiri a Principatelor Dunărene sau în Brașovul lui Coresi, în Alba-Iulia mitropoliților, ori în Orăștie etc., nu numai au deșteptat, hrănit și susținut deopotrivă la Hotin

ca și la Panciova, la Maramureș ca și la gurile Dunării și la Cetatea-Albă conștiința unității religioase a românismului de pretutindenea, ci au fost factorul principal la formarea și întărirea unității noastre culturale, devenind astfel **Premergătoarea în frunte cu crucea românească** a unității noastre politice și naționale.

Cu această Cruce în frunte, purtată de cucernicii clerici ai bisericii ortodoxe române din vechiul regat, a mutat întreaga armată a gloriosului nostru Căpitan Ferdinand I, stâlpii miezuinelor nefirești, la Tisa și la Nistru. Deci biserica noastră națională, acest înger ocrotitor al neamului românesc în cursul veacurilor întunecoase, trebuie să rămâe credincioasă vechilor ei tradiții naționale și să contribuie și acum mai mult decât ori care așezământ al țării la închegarea sufletului românesc și prin aceasta la cimentarea pământului românesc până acum firimițat în mai multe provincii, foste în robie străină.

Dacă s'ar găsi un cleric sau un fiu al bisericii noastre, care să fie sau să meargă împotriva acestei închegări, acela nu numai ar nesocoti cele mai superioare interese ale bisericii, ci ar deveni un dușman al statului român, al românismului întreg și un profanator al memoriei sutelor de mucenici naționali, cari s'au jertfit în legendare fapte de eroism pentru desrobirea fraților și întregirea neamului.

Să nădăjduim, că soarta va trece dela noi un asemenea pahar amar; și reprezentanții eparhiilor din provinciile alipite — conduși de duhul evanghelic și al dragostei de neam și călăuziți de sfintele tradiții ale bisericii dominante a statului și a neamului român — vor pune cu sprijinul tuturor factorilor de cădere ai țării, noi temelii puternice și unitare bisericii strămoșești.

Din discuțiunile prealabile și din ceea ce s'a scris în această privință până acum, reese că în convinșerea tuturor s'a copt idea de a așeza biserica din întreaga Românie — în cadrele unei autonomii cumiți — pe baze constituționale ca astfel toți fiii bisericii, clerici

și mireni — cu respectarea autorității și a principiilor ierarhice din biserica ortodoxă a Răsăritului — să poată lua parte la conducerea afacerilor ei, — încât această biserică și în viitor, precum în trecut, nu ca privilegiu, ci pentru uriașa sa contribuție la formarea și îndrumarea sufletului românesc, să-și păstreze caracterul de biserică dominantă a neamului românesc și a țării sale.

În scopul împlinirii într'o măsură tot mai mare a acestei îndoite misiuni religioase și patriotice, se impune datorința noastră a tuturor de a crea căile și mijloacele întru a crește viitorul nostru cler și în deosebi pe cel superior în acele institute ale creștinătății, unde mai cu succes să li se oțelească convingerea și hotărîrea de a fi adevărați păstori plini de râvnă apostolească și de apărători și salvatori dezinteresati ai binelui vremelnic și vecinic al credinciosului nostru popor.

Iară și până timpul ne va îngădui să atingem această țintă, nu e permis să lăsăm sute de parohii vacante fără conducătorul lor firesc și pe credincioși expuși la toate curentele primejdioase, ci trebuie să căutăm a acoperi această lipsă fie și prin luarea de măsuri trecătoare, cari barem în o măsură și mai mică să reducă situațiunea grea, în care se găsesc azi unele din eparhiile bisericii noastre.

Cu aceste cuvinte deschid sesiunea Consistoriului Superior, salutându-vă pe toți cu «Hristos a înviat».

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA SESIUNII DE PRIMĂVARĂ A SF. SINOD.
14 MAI 1920

*Prea sfințit sinod arhieresc,
Domnule Ministru,*

Evenimentele din vremea din urmă au provocat mari prefaceri în toate țările și la toate popoarele. Pretutindeni este o mișcare vie pentru așezarea noilor temelii pe cari să se desvolte viața publică și a particularilor.

Acest curent a atins și poporul nostru ceeace este cu atât mai firesc cu cât prin alipirea fericită a noilor provincii desrobite s'a produs un fel de haos social din frământările căruia trebuie să rezulte cristalizarea sufletului românesc de acelaș gen și unitar, care însă are nevoie de o îndrumare sănătoasă.

În mijlocul acestor frământări un rol important îi revine bisericii ortodoxe naționale, conlucrând din toate puterile ca noile temelii, ce se vor așeza să fie solide și tari, ceeace se va întâmpla numai atunci, dacă vom păstra caracterul lor tradițional, creștin și național.

Biserica noastră strămoșească și-a împlinit cu mult succes această misiune socială în trecut. Toate așezămintele țării se desvoltau în spirit creștinesc, iară

acțiunile bisericești erau străbătute și de mult duh național.

Când însă pe urma isprăvilor fanariote biserica a fost lipsită de mijloacele materiale și în lipsa unei organizații mai puternice nu și-a putut căuta izvoare noi, nu numai de trai ci și de o activitate mai intensivă, influența ei a scăzut și rolul social i s'a redus.

Clerul și-a restrâns în mare parte interesul numai la cele din lăuntrul bisericii, la formele rituale, lipindu-le adeseori și pe acestea de fondul, de conținutul dătător de viață. Munca celor superiori și înțelegători ai spiritului și ai fondului legii lui Hristos se pierdea în noianul indiferentismului celor mulți și nepricepuți.

În ultimele decenii numărul celor buni a crescut, dar totuș munca lor nu s'a putut încă hotărî în măsura de a produce un curent puternic care să miște pe toți și să străbată cu duhul evangheliei lui Hristos în toate fibrele poporului, credincios mai mult dintr'un sfânt obicei strămoșesc decât din convingere.

Erau la mijloc și cauze firești. Vechiul regat era relativ mic față de marile probleme ce avea să le rezolve și pe cari cu ajutorul lui Dumnezeu le-a și rezolvit. Biserica din el era slăbită, iară cea din provinciile desrobite trebuia să-și mistue energia întregă în lupta pentru existența sa și a credincioșilor săi, în cât n'a putut munci decât prea puțin pentru speciala sa misiune creștinească în sânul poporului român.

«Acuma însă — după cuvântul cântării bisericești — toate de bucurie s'au umplut» și vechiul regat liber și celelalte provincii românești apăsate, căci de doi ani prăznuim cuprinși de adânci emoții, învierea noastră națională «întru carea ne-am întărit».

După ce ne va succede a desăvârși unificarea bisericii din provinciile alipite cu biserica mună — tăria ei va produce în mod firesc noi energii cari, — înțelepțește aplicate — vor produce cu siguranță succese tot mai evidente atât pe terenul înviorării formelor rituale din biserică și al misiunii de sufletească mângâere cât și pe terenul extra bisericesc, dar tot atât de inerent chemării unei biserici conștiințioasă de

îndatoririle sale sociale, culturale, artistice, filantropice, umanitare și peste tot de asistență socială.

Un popor trăiește nu într-o atâta prin forțele sale brute, ci «prin înălțarea sufletului său». Manifestațiunile sufletului cetățenilor în viața unui stat, sunt multiple. În interesul norocoasei dezvoltări a vieții statului nostru, biserica trebuie să năzuiască a înrâuri cu duhul învățăturilor sale creștine, întreaga viață a poporului, ca, astfel idealul societății să nu devieze în direcțiuni greșite, cari duc la anarhie, la distrugere, iar nu la încheiere și înflorire.

Mari interese de existență atât ale bisericii, cât și ale țării și neamului, pretind ca biserica noastră strămoșească să-și înțeleagă chemarea sa, atât internă, cât și socială, luând parte cu pricepere la noile alcătuiri sociale și la rezolvarea tuturor problemelor publice.

Biserica trebuie să iasă mai des cu corabia sa în largul lumii, în valurile frământărilor sociale și să contribuie, tot mai mult la salvarea poporului din nevoile și mizeriile zilnice, nu numai cu cuvântul, ci și cu fapta și cu ajutorul efectiv, căci «ceea ce ați făcut unora din aceștia, mie mi-ați făcut» — zice Domnul. În scopul acesta, avem lipsă de un cler bine pregătit, care deoparte să aibă o adâncă convingere religioasă, iar de altă parte, să nu-i lipsească cultura universală, căci lumea a progresat și progresează mereu și astfel, viața ei sufletească nu se poate conduce în sens creștin, dacă biserica, respectiv clerul nu știe a oferi o hrană la înălțimea timpului pretențios de astăzi.

Ce folos, de pildă, de cântările noastre bisericesti, pline de admirabile melodii brute, dacă nu le știm preda credincioșilor culți, în formele artistice ale timpului în care trăim, tot cam așa ca multe altele.

Programul de lucrări, pe care am onoarea a-l prezenta pentru sesiunea aceasta a prea Sfântului Sinod, tinde în parte la stârnirea unui interes viu, în scopul indicat mai sus.

Va rămânea, să constatăm ulterior, dacă sămânța, aruncată de mine a căzut sau nu, pe pământ roditor.

Și dacă se vor găsi în via Domnului destui mânăitori pricepuți cari s'o cultive, încât să producă rod îmbelșugat care să ne dea hrana necesară, pentru o muncă tot mai intensivă întru a propăși spre ținta bisericii, așezată de Dumnezeuiescul ei întemeietor.

În această nădejde salutându-vă și îmbrățișându-vă frățeste întru Domnul, deschid sesiunea de primăvară, a Sfântului Sinod.

CUVANTARE.

DESCHIDERA ȘEDINȚEI FESTIVE A SF. SINOD. 10/23 MAI 1920

*Preasfințit Sinod Arhieresc,
Onor. reprezentant al înaltului guvern,
Iubiți fii duhovnicești!*

Trăim zile glorioase, încât noi — generația de azi — cu drept cuvânt și cu multă mândrie ne putem considera de cea mai fericită dintre toate generațiile din trecutul de două mii ani ai neamului românesc.

Frumoasele rezultate istorice, ce le-a obținut neamul, ne îndreptățesc a constata, că am avut în trecut și avem și azi bărbați conducători luminați, dezinteresăți, înțelepți, prevăzători, providențiali chiar, pe cari i-a urmat întreg poporul, în butul tuturor atacurilor zilnice, pe cari le cred purcezând mai mult din temperamentul vioi al rasei și din exagerarea scăderilor inerente dealtcum oamenilor preste tot și astfel și bărbaților ce conduc țări și popoare.

Dar mai presus de toate am avut parte de ajutorul preaputernicului Dumnezeu. Revelația acestui ajutor o putem descoperi și în cursul evenimentelor din istoria neamului nostru. O pildă recentă, pe care o cunoașteți toți, este foarte evidentă.

S'a început războiul mondial.

România s'a dat de partea celor ce reprezentau idealul omenirii, de partea Antantei, căreia îi aparține și puternica Rusie. Toți aveam nădejdea biruinței finale; dar de altă parte toți regretam, că tovrășia noastră cu Rusia însemnează pieirea Basarabiei.

Mintea cea mai ageră, rafinăria cea mai diplo-

matică, prevederea cea mai circumspectă, nu bănuiau realizarea idealului nostru aproape integral.

Și totuș mândra Basarabie a căzut mai întâi în brațele iubitoarei mume; apoi a urmat Bucovina, Ardealul și celelalte provincii surori.

Și cine a condus așa înțelepțește destinele neamului? A fost degetul lui Dumnezeu. Vorba lui Alexandri:

«E scrisă 'n ceruri sfânta *Unire*,

«E scrisă 'n inimi cu foc ceresc.

«O! Românie, l'a-ta mărire

«Lucrează brațul dumnezeesc.

Lui deci îi datorăm recunoștința, slava și închinăciunea noastră.

Maiestatea Sa gloriosul nostru Rege, care în timpul de grele încercări și-a pus încrederea în Domnul și a simțit mâna Lui ocrotitoare, iată, este cel ce ia inițiativa, să-i înălțăm — drept monument de recunoștință — o măreață biserică, care să fie cea mai aleasă podoabă a țării întregi.

Am statorit această ședință festivă, ca să dăm cetire înveselitoareii solii regești și să facem apel călduros la întreaga țară, îndemnând-o, ca — precum a urmat în timp de război pe Voivodul său viteaz până la strălucita biruință finală — așa să-l urmeze și în timp de pace cu însuflețire unanimă la alcătuirea temeliiilor acelor așezăminte, care vor fi garanția viitorului nostru.

Biserica Mântuirii neamului trebuie să se ridice cu ajutorul îmbelșugat al țării întregi și cu obolul darnic al fiecărui cetățean și fiu al bisericii noastre strămoșești.

Căci -- dacă Dumnezeu ne-a învrednicit a ne *mândri* să fim cea mai fericită generație a neamului — apoi datorință sfântă avem să ne dovedim și *vrednici* de această distincție, justificând fiecare fiu al neamului această mândrie în măsura cea mai mare *prin jertfe* pentru așezămintele țării și în dozebi pentru sfânta sa biserică.

Catedrala «Mântuirii» neamului să dovedească și prin concursul personal al fiecăruia, că este simbolul văzut al unității noastre de lege și credință, de care să ne lege și amintirea plăcută, că am contribuit cu tot ce am putut la înălțarea ei.

Darul Domnului nostru Iisus Hristos coboară-se din belșug asupra acestei lucrări și asupra tuturor lucrărilor sfintei noastre biserici și a iubitei noastre țări, precum prin *mănoasa ploaie* de mult așteptată și cerută ni-l trimete de sus tocmai în aceste solemne clipe.

Cu aceste cuvinte de părintesc îndemn și de smerită rugă deschid ședința festivă a Sf. Sinod.

CUVÂNTARE

LA PROCESIUNEA CEA MARE PENTRU POMENIREA EROILOR
DIN ULTIMUL RĂSBOI. 20 MAI 1921

Iubiți ascultători!

La vremuri de grea cumpănă, în trecutul nostru, Domn, vlădici, boeri, preoți și popor, erau un suflet și un gând.

Sufletele lor se înfrăteau într'o nedeslipită dragoste, gata să împrăstie din vistieria lor darul cel mai de seamă: viața; gata să dovedească oricui virtutea cea mai înaltă: jertfa. Ei cunoșteau și ei erau pătrunși de cuvântul Mântuitorului: «*Mai mare dragoste decât aceasta: să-și dea cineva sufletul său pentru aproapele său, nu este*», și acest cuvânt era săpat pe lespeda inimilor lor.

Izvorul unor fapte de mare glorie și vitejie și de însemnate foloase pentru neam și țară, au fost acest suflet al strămoșilor noștri.

De aceea și ei, cu evlavie, pomeneau pe cei ce și-au dat tributul de sânge, pe cei ce și-au jertfit viața pentru fericirea patriei. Și atunci glasul tuturor se unia, ochii tuturor se scaldau în lacrimi, inimile tuturor se strângeau.

Nu erau lacrimile durerii, nu era strânsul de inimă al pierzaniei, ci erau lacrimile bucuriei și plânsul de fericire.

Iată și noi astăzi, poporul întreg, dela regele său, până la cel mai pașnic și depărtat supus al său:

vlădici, sfetnici, mai marii oștilor și ai orașelor, preoți, muncitori, dascăli și școlarii mari și mărunți, părinți ce nu și-au mai văzut feciorii, mume îndurerate ce nu-și pot astâmpăra dragostea de mumă, soții cari suspină după soțul dus pe vecie, copilași ce nu și-au cunoscut încă bine pe tații lor și n'au gustat bucuria mângâierii și sărutul fierbinte al tatălui ce plecase pe un drum din care nu toți se și întorc, — toți astăzi adunatu-ne-am să cinștim după cuviință pomenirea celor ce li s'a scurs purpura vieții pentru binele și mărirea patriei, ca să ne lase nouă moștenire bogată și pildă vrednică de urmat: țară mare, bogată și respectată, și lege sfântă pentru toți: *dragostea de frate până la jertfa trupului.*

Acum în clipa rugii noastre, duhurile lor sunt de față, ne privesc și se bucură, că știm să le dăm partea — slavă ce cu dreptul li se cade. Și nu numai duhurile lor se rotesc aci deasupra-ne, ci duhurile Voievozilor noștri viteji drepți, buni și blânzi, ale vlădicilor rugători de biruință și binecuvântători de oști, ale boerilor ce și-au dat viața pentru Domn, lege și moșie, ale răzeșilor și românilor celor mulți cari au îngrășat pământul scump al patriei cu carnea lor și cu sângele lor. Toți aci se roagă dimpreună cu noi pentru cei ce au încununat truda lor. Și, prin ce? Prin dragostea lor, prin jertfa vieții lor.

Fiii mei,

Odinioară, în fața împăratului roman gladiatorii treceau zicând: «*Bucură-te Cesar, ceiace au să moară te salută*». Frumos cuvânt, frumos prin abnegația lui, iar nu prin realitatea lui.

Soldații noștri, fiii noștri, frații noștri — eroii — și ei ne-au spus la plecare acest cuvânt: *Ave Patria română, morituri te salutant*. Dar acest cuvânt spus de ei, apărătorii dreptului, desrobotorii fraților și înfăptuitorii dreptății, a fost un cuvânt sublim, un cuvânt de creștinească mucenicie.

Noi vrem să murim pentru tine, patrie iubită,

pentru că suntem ai tăi, și prin moartea noastră vrem să răsără mărirea ta. Noi te vrem mare, prin noi — și de se poate — și pentru noi; dar la nevoie fără noi, pentru că supraviețuiești nouă și tu veșnicești viața noastră într'a ta.

Ave Patrie română, cei ce au să moară, ți se închină și ție îți închină viața lor.

Inchinămu-ne, dar și noi memoriei lor scumpe cu făgăduința solemnă că toți fiii țării — dela vlădică până la opincă — zilnic ne vom gândi la ei ca la niște glorioase pilde de modul cum trebuie să aducem și noi jertfe pentru Patrie și Neam.

In veci pomenirea lor.

SCRISOAREA

MINISTRULUI DE RĂSBOI, GENERAL RĂȘCANU, CĂTRE
MITROPOLITUL PRIMAT CU ACELAȘ PRILEJ.

Inalt Prea Sfinte!

Măreța sărbătoare de astăzi, sărbătoarea recunoștinței nemărginite de care cei ce cu sublimul sacrificiului conștient, și-au dat cel mai scump al lor — viața — pentru înfăptuirea visului nostru milenar «România Mare», ne dă prilejul celei mai înalte și de săvârșite reculegeri morale.

Părtaș cu sufletul, regret că sănătatea nu-mi îngăduiește să fiu părtaș de fapt la această sfântă sărbătoare. Unesc însă ruga mea cu ruga tuturor pentru odihna eroilor neamului. Mă înalț și eu, deopotrivă cu toți ceilalți deasupra durerii și nevoilor pământești, în sferile senine unde plutesc sufletele sutelor de mii de eroi necunoscuți căci, acolo numai vii și morții își contopesc sufletele, în acel sublim suflet al neamului.

Și din înălțimea aceasta ideală, jertfa ostașilor căzuți în lupte, ca și măreția faptelor împlinite, mi se desvăluie în toată splendoarea lor.

Stăpânit de sufletul recunoștinței eterne, rog pe Inalt Prea Sfinția Voastră care în totdeauna ați dat concursul cel mai larg și cel mai binevoitor pentru înfăptuirea societății «Mormintele Eroilor» societate chemată să traducă în fapte reale — să imortalizeze —

sublima jertfă a celor ce îi cinstim astăzi a Eroilor Neamului.

Părinte și îndrumător al vieții noastre sufletești — nu ați pregetat o clipă măcar — ca să puneți toate puterile Înalt Prea Sfinției Voastre la dispoziția acestei societăți, contribuind la organizarea și activitatea ei.

Munca v'a fost și vă va fi răsplătită.

Înălțatoarea serbare de azi să dea o îndrumare nouă în educația tinerelor generații, ea este un prim punct înfăptuit din programul societății «Mormintele Eroilor».

Alături de I. P. S. Voastră, am căutat să aduc la îndeplinire și obligațiunile ce aveam față de ceice au suferit în război. Un popor este la înălțimea chemării sale când își onorează morții lui glorioși, când pune la adăpost de greutățile vieții, pe urmașii celor dispăruți în lupta pentru neam și când, prin măsuri binechibzuite asigură un trai omenesc celor rămași în neputință de a munci.

În acest sens am pregătit un proiect de lege «Recunoștința Națiunii către cei ce au făurit România Mare», proiect ce cuprinde o serie de legi referitoare la :

1. Cinstirea memoriei celor ce s'au sacrificat pentru Patrie și Tron ;
2. Oficiul național al ocrotirilor ;
3. Pensiunile luptătorilor marelui război.

Prima lege va asigura cultul eroilor deci cultul celor mai înalte virtuți, va imortaliza vitejia fără seamăn a eroilor dispăruți și va cinsti cum se cuvine mormintele lor.

Oficiul național al ocrotirilor va fi o instituție cu ramificațiuni în întreg cuprinsul României Mari și menită să asigure invalizilor, orfanilor și văduvelor o dreaptă despăgubire din partea Patriei recunoscătoare. Sacrificiul celor ce și-au dat viața pentru binele tuturor, va fi răsplătit căci urmașii lor vor avea garantată prin legea pensiilor existența lor.

Cu inima și fapta cinstim dar astăzi pe glorioșii noștri morți.

Vie și neștearsă trăiască în inimile și mințile tu-

turor bunilor români memoria eroilor căzuți în aprigele lupte pentru întregirea neamului.

În fața altarului și a I. P. S. Voastre cu toții să ne plecăm capul și cu toții să înălțăm ruga către Domnul; lacrimi fierbinți să curgă din ochii tuturor către pământul ce închide rămășițele scumpilor noștri dispăruți, și — întăriți sufletește și uniți în cuget — să ne legăm prin jurământ că ne vom întoarce la o muncă rodnică pentru a face ca «România Mare» făurită de ei, să devie o țară înfloritoare.

CUVÂNTARE

LA SOSIREA ÎN SIBIU CU PRILEJUL HIROTONIEI ÎNTRU AR-
HIEREU A MITROPOLITULUI ARDEALULUI. 29 Mai 1920.

*Prea Sfîntite Domnule Episcop !
Iubiți frați !*

Este istorică clipa aceasta, cînd reprezentanții bi-
sericii mume din vechiul regat al Romîniei în frunte
cu mitropolitul țării, descalecă pentru întăiașdată în
cetatea de reședință a mitropoliei bisericii ortodoxe
romîne din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramureș.

De aceea cuvîne-se ca în primele momente ale fră-
țeștii noastre îmbrățișări cu evlavioasă recunoștință să
dăm mulțumită Celui de sus pentru dreptatea de care
ne-a făcut părtași și pentru toate ce ni le-a făcut nouă.

Că, în adevăr cu ziua de astăzi prin venirea noastră
în mod văzut, se încheagă unitatea noastră sufletească
și să reînoiesc vechile legături de odinioară.

Este aceasta o necesitate, cu o firească urmare
canonică nu numai pentru biserică, ci și pentru țară.

Și dacă în veacurile trecute, în împrejurări grele,
cînd biserica strămoșească era împărțită în patru bi-
serici provinciale, am știut munci cu mult succes pentru
realizarea idealului nostru, este prea firesc că unindu-se
duhovnicește într'o singură biserică puternică, vom pu-
tea contribui în o măsură cu mult mai mare la con-
solidarea iubitei noastre patrii, la întărirea neamului
și la înălțarea Coroanei romîne.

În această nădejde mulțumindu-vă pentru căldu-
roasele cuvinte de bunăvenire, vă invit să exclamăm
cu toții: *Să trăiască gloriosul nostru Rege Ferdinand I.,
slăvita noastră Regină Maria și întreaga noastră dinastie !*

CUVÂNTARE

LA SFÎNȚIREA ÎNTRU ARHIEREU A MITROPOLITULUI
DR. NICOLAE BĂLAN. 30 MAI 1920.

Preasfințiți frați întru Domnul!

D-lor Miniștri, iubiți credincioși!

«Pentru aceasta te-am lăsat în Creta,
ca să îndreptezi cele ce lipsesc».

(Pavel, Tit. 1—5).

Înconjurat de Înalții ierarhi ai bisericii ortodoxe române din toate provinciile, — venit-am în mijlocul vostru de pe alte plaiuri și totuș turma de credincioși, — adunați aicea, — cunoaște glasul arhipăstorului, venit din depărtare. Da, îl cunoaște! Căci pe smerenia mea m'a învrednicit Dumnezeu, ca să rostesc ultima cuvântare «de adio» în vechea bisericuță, care sta *tocmai* în acest loc și care s'a demolat înainte de a așeză piatra fundamentală pentru această măreață catedrală. Iară în această nouă biserică nu este piatră, care să nu știe povestii despre partea mea de muncă întru înălțarea ei, căci în calitate de membru al Consistorului de aci, mie mi-a revenit sarcina a cutreera arhidieceasa Ardealului dealungul și dealatul, începând și desăvârșind în scopul zidirei cea mai succesă colectivă publică, din câte s'au făcut până atunci în aceste ținuturi pe atunci strâmtorate și sărace; și glasul meu adeseori și în împrejurări foarte grele a răsunat aicea, precum și în toate satele ținutului întreg, propoveduind dragostea de lege și de neam, așa cum mai bine pot mărturisii aceia, cari l'au ascultat.

Dar n'am gândit eu niciodată, că Preaputernicul și dreptul Dumnezeu, Cel ce conduce destinele popoarelor, mă va învrednici vreodată, să intru în acest sfânt locaș, înconjurat de cei mai înalți ierarhi ai tuturor românilor, în calitate de Mitropolit Primat al României, căreia să-i aparție și înstrăinatul nostru Ardeal și în prezența sfetnicului Maiestății Sale Regelui în treburile bisericești, a marilor cugetători și învățați ai neamului și a unor viteji generali ai țării, cari au contribuit la desrobirea lui.

Și iată, acum vin ca urmaș al vestitului și preavrednicului mitropolit al Ungro-Vlahiei *Theodosie* din Veștem, ca după 222 de ani, să-mi dați seama despre modul cum ați condus în vremuri de grele furtuni naia ortodoxismului român și cum ați lucrat pentru salvarea lui și prin el pentru neamul românesc?

Mitropolitul *Theodosie* hirotonise la 1698 în catedrala mea dela București, pe ultimul vostru mitropolit dela Alba-Iulia *Athanasie*.

Sfortările maghiarilor de a slăbi pe români și de a frânge legăturile seculare de unitate sufletească a celor de aici cu cei din vechiul regat, precum și unelțirile Habsburgilor celor cu deviza «*divide et impera*» (învrăjbește ca să poți stăpâni) erau cunoscute la București; și se știa, că tânărul călugăr *Athanasie* are lipsă de întărire în pravoslăvnicia credinței strămoșești.

De aceea spre a-l împiedica de a face vr'un pas greșit, *Theodosie* i-a luat între altele și acest jurământ: «Mărturisesc... să mă plec învățăturilor celor bune ale Preasfințitului meu stăpân și biruitor a toată țara Ungro-Vlahiei, Kir *Theodosie*». Iară patriarhul *Dositei* al Ierusalimului, care se afla atunci în București, — dându-i îndrumări — l-a sfătuit în 22 puncte, pe care le reasumează astfel: «*Ca să nu lungim vorba, poruncim Arhieriei Tale, să păzești dogmele, tainele și năravurile bisericii răsăritului, neclintite... căci «fără de pravoslavnica credință niciun om nu se poate spăși*». Iar «când s'ar întâmplă *vrăjbi și îndoiri la dogme sau la năravuri*... «*să le scri curat și să le dai în știre aicea, la cel după vreme Preasfințitul mitropolitul Ungro-Vla-*

«hiei, și Sfinția Sa cu soborul său... după sfintele pravile
 «să aibă a deslegă îndoelile și a trimite răspunsurile curat
 «la arhieria ta....; iar de se vor vedea îndoieli mai pe
 «deasupra, să aibi a le trimite la Țarigrad, la Preasfin-
 «titul patriarh și Sfinția Sa cu cel mare și sfânt sobor
 «al Sfințici sale cu adevărat și făr' de zăbavă va deslegă
 «îndoirile... bisericilor dintracoace».

Și fiindcă nu numai sărăcia cu duhul, ci și sărăcia materială era un motiv puternic al clătinerii celor din Alba-Iulia, marele Voievod Constantin Brâncoveanu al Munteniei, cel vestit în tot răsăritul pentru extraordinara sa dărnicie față de altarele credinței răsăritene și către românii de pretutindeni, știind că Mitropolia Ardeleană este săracă «și să învăluește ca o corabie în mijlocul valurilor mării și să năpăstuește în multe chipuri» a dăruit sume frumoase de bani, odăjdii, cărți și moșia Merișani din județul Argeș, pe seama acestei mitropolii, ca să o poată scăpa și pe ea și pe conducătorul ei din ghiara pierzării.

Dar mai mult decât aceste bogate daruri a prețuit de sigur înțeleptul sfat părintesc, pe care l-a dat în o scrisoare a sa din 1701, prin următoarele cuvinte adreseate românilor din Brașov: «Încredințați suntem, că
 «Dumnezeu unora ca acestora, cari ocărăsc și nu cinstesc
 «legea întru care s'au pomenit și înaintea lui Dumnezeu
 «s'au făgăduit, — cu degrabă le va răsplăti. Cel ce și lasă
 «legea sa și pofteste alta, ia plată dela dreptul judecător
 «Dumnezeu».

Cu toate acestea păianjinișul întins de cei dela Viena, dela Strigoniu și de Iesuiții din Alba-Iulia, așa a cuprins pe Atanasie, încât încă în acelaș an a uitat de făgăduințele făcute la București și a rupt legăturile seculare de unitate sufletească cu biserica mamă, iscăbind actul unirii cu Roma, ce-i drept recunoscând numai pe *Papa* și stăruind, că din vechile obiceiuri ale bisericii răsăritene nimic să nu se «hălbuităluiască».

*

Cu toate că în măsura cea mai abundentă ați avut parte de toate urmările grele ale loviturii, cuprinsă în

cuvintele Scripturii «*Bate-voi păstorul și se va risipi turma*», totuș din cenușa morții așa zicând ați reînviat, v'ați știut reculege, v'ați știut întări și astfel nu numai ați salvat românismul ortodox sau ortodoxismul românesc, ci cu ajutorul macedo-românului Șaguna și a tuturor preavrednicilor ierarhi și fruntași ai bisericii de aci, ne prezentați astăzi o biserică conștientă de tăria credinței sale și bine organizată, încât — pe lângă toate mizeriile îndurate, pe lângă toate umilirile și persecuțiile grele, la care au fost supuși ierarhii și preoții — cu liniște deplină puteți afirma «*Luptă bună am luptat, credința am păzit*»...

Cei drept «Unirea» a sfâșiat în două turma poporului român; dar grație — geniului nostru național și tenacității extraordinare a poporului nostru, precum și a atâtor scriitori și bărbați vrednici ai bisericii surori, unite cu Roma, — această sfâșiere dureroasă n'a avut pentru români acele urmări funeste, ca la alte popoare din fosta Ungarie; ci — din contră — românii au știut și din acest atac străin să tragă foloase pentru neam și cultura lui; încât puternica *conștiință națională* a ambelor biserici surori ne îndreptățește a nădăjdui, că geniul națiunii noastre va pregăti sufletele și împrejurările și va încălzi dragostea de frate până la acel grad, când — fermecați de unirea politică — ne vom închege și sufletește în aceiași unitate de lege și de credință, căci este prea firească vorba poetului «*Că toate — cum e'n fire — se'ntorc la matca lor*».

Răbdat-ați până în sfârșit; și iată ceasul mântuirii a sosit! Bătrâna noastră mamică, sfânta mitropolie a Ungro-Vlahiei — mânăta de dorul fierbinte, pe care numai o inimă de mamă îl știe simți de a-și revedea și regăsi pe fica-i înstreinată, — n'a avut răbdare a mai aștepta, ci luându-și toiagul plecării, iată vine la voi, ca să vă îmbrățișeze cu un ceas mai iute și să reia din nou și pentru vecie firul întrerupt al vechilor și atât de folositoarelor legături ierarhice, pe care și cu ajutorul vostru și al bisericii din celelalte provincii românești, sperăm ale desăvârși pe temeliile tari ale unei autonomii cu viață constituțională, mai ales că

nici în vechiul regat nu există un singur ierarh, care să nu dorească din toată inima a se da bisericii autocefale întregite o asemenea organizație, aptă a contribui și pe viitor, cu tot mai bun succes, la închegarea și mântuirea neamului și la consolidarea patriei, pentru care și în trecut cu atâta pricepere a lucrat.

*

Iar acum îndreptez cuvântul meu către tine, iubite în Hristos frate Nicolae, carele cu ziua de astăzi te-ai înălțat la vrednicia trepteii arhieresti.

Sunt convins, că mâna mea, pe care cu împreună liturghisitorii vlădici — am pus-o pe capul tău, dându-ți supremul dar al arhieriei, va fi mai norocoasă decât a preavrednicului meu înaintaș, a mitropolitului Theodosie, care a hirotonit arhieru pe Athanasie, ultimul mitropolit cu reședința în Alba-Iulia. Ceeace acest ultim arhiepiscop și mitropolit a rupt, devenind — după cum zice istoricul Petru Maior — «*numai vicar episcopului latinesc al Ardealului întru toate atârnat de porunca aceiua*», — aicea sperez, că Frăția Ta, întâiul arhiepiscop și mitropolit în România întregită din aceste părți, vei contribui a se închegă și întări din nou și pe vecie.

Fii fericit, că ai scăpat de umilirile și sbuciumările celor ce ți-au precedat în scaunele episcopiiilor de aici, începând cu punctele lui Simion Ștefan, Sava Brancovici, Vasile Moga și până la umilirile de tot soiul a celor din zilele noastre; bucură-te că n'ai să mai conduci biserica prin strâmtorile cele mai periculoase dintre Scylla și Caribdis, mulțumindu-te, numai cu aceea că ai putut salva moștenirea dela înaintași.

De aceea aștept ca întregă energia tineretelor s'o întrebuințezi pentru *munca pozitivă*, a lățirii credinței evanghelice, a îndreptării moravurilor, a sporirii așezămintelor de bisericăască cultură și de filantropie, făcând ca această ramură a maicii noastre biserici strămoșești să devie cât mai rodnică, pentru fericirea vremelnică și veșnică a poporului credincios, după cu-

vântul Sf. Evang. Ioan: «*te-am rânduie ca să mergi și să aduci roadă și ca roada ta să rămâie*» (XI—10).

Precum Sf. Apostol Pavel a zis ucenicului său Timotei, când l-a așezat episcop în Efes, — așa îți zic și eu: «*Nimenea să nu desprețuiască tinerețile tale; ci «fă-te pildă credincioșilor tăi, cu cuvântul, cu viața, cu «iubirea, cu duhul, cu credința și cu curăția (I. Tim. IV. «11—12) cu fapte bune, (Tit. II. 7), ca să îndreptezi cele «ce lipsesc, (Tit. I. 5) căci aceasta făcând, te vei mân- «tuî pe tine și pe cei ce te vor asculta*». (IV—16).

În deosebi: «*Predică cuvântul, stăruiește cu vreme «și fără vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată înde- «lunga răbdare și cu învățătura, căci va veni vremea» și acum este «când nu vor suferi învățătura cea sănă- «toasă, ci urechile la basme își vor plecà*».

Întru îndeplinirea acestei grele chemări, aibi încredere în ajutorul Celui de sus, căci — după făgăduința proorocului Isaia: «*Cei ce se reazămă pe Domnul, «înoesc puterea lor, ca să sboare cu aripile ca vulturii, «ca să alerge și să nu ostenească, ca să umble și să nu «obosească (XL—31); iară psalmistul ne asigură: «Că «Domnul ajută pe unsul său, el îi va răspunde din cerul «său cel sfânt prin Atotputernicul ajutor al dreptei sale. (XX—6).*

Cu aceste cuvinte îți doresc ani mulți de mănoasă arhipăstorire.

CUVÂNTARE

LA PARASTASUL OFICIAT DE MINE, ÎMPREUNĂ CU MITROPOLITUL NICOLAE AL ARDEALULUI, IOAN EPISCOPUL ARADULUI, NICODIM EPISCOPUL HUȘILOR, VARTOLOMEU LOCTIITOR DE EPISCOP LA RÂMNICUL-VÂLCEA ȘI EVGHENIE LOCTIITOR DE EPISCOP LA ARGES, LA MORMÂNTUL MITROPOLITULUI ANDREI ȘAGUNA ÎN RĂȘINARI. 31 MAI 1920

Nu pentru prima dată răsună glasul meu la locul acestui mormânt din această frunțasă comună, pe care marele arhiereu Andrei și-a ales-o ca loc de vecinică odihnă. Eram elev al seminarului din Sibiu ce poartă numele lui, când pentru întâiaș dată am depus în numele tuturor elevilor seminariați o cunună de recunoștință pe acest mormânt, făcând făgăduința solemnă că ne vom sili a călca pe urmele lui. De atunci de câte ori am trecut prin aceste părți, folosit-am prilejul a cerceta și Rășinari.

Dar de astădată mai mult decât alte dăți sunt pătruns, sunt emoționat de adânci sentimente cărora în scurte cuvinte doresc a le da expresie.

Venit-am astăzi în acest sat, odinioară mărginaș, iar acum la inima țării, mânat de dorul de-a împlini două sfinte dorințe.

Mai întâiu ca să-mi premenesc sufletul cu inspirarea duhului sănătos ce transpiră din atmosfera senină, atât din punct de vedere bisericesc, cât și național a acestui sat de țărani. Când fac aceasta, cu plăcere constat că Rășinari au dat neamului în cursul timpurilor un șir întreg de bărbați luminați și vrednici, cari au contribuit cu munca lor pe toate terenurile: național, bisericesc, economic, politic, finan-

ciar, chiar și artistic, la propășirea și la progresele obținute nu numai de românii de dincoace, ci de românii de pretutindenea până azi. Dintre aceștia se înalță sus ca un strălucitor luceafăr «fiul lui Iosif preotul» poetul Goga, cel ce în versuri atât de frumoase ni-a dat «Cântarea pătimirii noastre». El a arătat neamului întreg cu atâta duioșie, cum :

*Pe aici de jale povestesc
A codrilor desişuri,
Și jale duce Murășul
Și duc tustrele Crișuri.*

Dar tot el ne indică și ținta viitorului și aspirațiilor noastre în cuvintele :

«Avem un vis neîmplinit» și ne umple sufletul cu nădejdea de mai bine.

Iar când după cuvântul scripturii «a sosit plinirea vremii» luat-a, trecând la frații de peste Carpați, cari în tot trecutul nostru de robie erau singura noastră mângâere și nădejde în zilele mai bune, — luat-a trâmbița de Arhanghel chemând la luptă dreaptă pe frați pentru desrobirea fraților. Unde am ajuns pe urma acestui glas de chemare, vedem cu toții tabloul fermecător când șase vlădici din toate provinciile românești înalță rugăciuni lângă acest mormânt încă este o ilustrație al acestui norocos rezultat.

Folosesc deci prilejul de azi ca în numele românilor de peste munți să exprim admirația tuturor față de acest apostolat național și să scot la iveală mândria îndreptățită ce trebuie să o simtă rășinărenii că din satul lor a răsărit acest luceafăr al neamului întreg.

Aceasta mă îndeamnă să mă adresez în deosebi femeilor rășinărence cu îndemnul părintesc, ca dând neamului cât mai mulți copii să-i și îngrijească ca ochii din cap, ca și pe viitor fiii acestei comune să susție și ridice renumele acestui istoric sat.

De altă parte, atât în numele meu cât și în numele bisericii din vechiul regat mă închin cu adâncă

cucernicie înaintea acestui mormânt care cuprinde sfintele moaște ale marelui ierarh Andrei și depun prinosul de recunoștință a vechiului regat pe mormântul lui, pentru munca uriașă ce a dezvoltat-o întru salvarea bisericii ortodoxe și întru lățirea culturii și apărarea interesului neamului întreg și preste tot pentru tot ceea ce a făcut în folosul acestui neam. În zilele grele a luat conducerea bisericii umilite de aici, sau după cuvântul psalmistului «întru lacrimi a sămănat», ca noi să putem «secera întru bucurie». Dar la seceriș cuvine-se să ne aducem aminte și de sămănător. Când ni-l reamintim pe el și munca lui, gândul meu sboară departe la acel ram al neamului care ni l-a dat, adică la frații români din Macedonia și din Balcani, cari n'au putut să ajungă și ei la zilele bucuriei noastre de azi ; de aceea datorința sfântă avem, că acum când am ajuns la limanul libertății și ne-am întărit, să nu dăm uitării pe frații noștri din Balcani ci să le dăm întreg ajutorul nostru ca cel puțin în cadrele unei libertăți sociale, bisericesti, culturale și economice să-și poată dezvolta atât de prețioasa individualitate etnică de român.

Iar de încheiere rog pe Dumnezeu să vecinească amintirea marelui ierarh și să facă ca duhul muncii sale să ne călăuzească pe noi în toate lucrările activității noastre publice, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA CONGRESULUI SOCIETĂȚII «OCROTIREA
ORFANILOR DE RĂSBOI»

Sire, Doamnă, Onorat congres,

Cunoașteți cu toții frumoasa legendă a sfintei noastre mănăstiri dela Curtea de Argeș: Meșterul Manole a trebuit să aducă drept jertfă ceea ce a fost mai scump inimii sale, pe însăși iubita sa soție, ca să poată isprăvi cu bine acea podoaabă nu numai a țării noastre, dar și a întregului Orient. Biserica noastră aproape zilnic serbează pomenirea unor mucenici, morți în cumplite chinuri pentru triumful creștinismului.

Poeții și scriitorii, marii învățați și bărbații de stat și toți muncitorii cinstiți ai țării, aduc și ei însemnate jertfe până ce se adaugă o scânteie genuină la sufletul neamului. Și această jertfă atât de admirabilă o prezintă poetul Vlăhuță, care, vorbind despre nemuritorul Eminescu, zice: «Iar tu te mistui, luminând». Iată un adevăr, o lege a firii, că nici un ideal nu se poate înfăptui, nici un succes mare nu se poate obține, fără jertfe, fără sacrificii, fără suferințe.

Evenimentul cel mai mare și mai epocal din istoria neamului și a țării noastre, unirea politică a tuturor românilor într'un singur stat național, era foarte firesc ca să pretindă și ea jertfe tot atât de mari. Mucenicii naționali ai acestei cauze scumpe se odihnesc cu sutele de mii, atât în pământul scump desorbit, care cu căldură îi îmbrățișează, cât și în toate țările din Europa. Ei se odihnesc, dar nouă ni-au

rămas orfanii lor, dintre cari cei mai mulți sunt lipsiți nu numai de iubirea caldă, părintească, care cu nimic pe lume nu se poate înlocui, ci sunt lipsiți și de cele mai elementare trebuințe ale traiului de toate zilele.

Cu mâinile împreunate spre rugăciune, acești orfani ne strigă nouă tuturor după ajutor, mânați de dreptul lor și de instinctul de a trăi.

S'au găsit, onorat congres, inimi generoase și mi-loase, cari au auzit și înțeles toate nevoile acestor copii ai nimănui, s'au găsit inimi nobile, adânc pă-trunse de cuvintele Scripturii, care ne zice prin graiul Impăratului Solomon: «Cel ce miluește pe cel sărac, acela împrumută lui însuș Dumnezeu și acesta îi va răsplăti cu bine».

Este inima caldă a Aceleia, care este nu numai iubitoare a neamului întreg, a scumpei noastre Regine (Aplauze prelungite și entuziaste, asistența în picioare ovaționează pe Suverană) care și Ea se află în timpul acela în pribegie la Iași.

Este inima de nobilă moldovancă a Principesei Olga Sturza (Aplauze prelungite. Să trăiască). Este inima iubitoare a doamnelor dela: «Societatea ortodoxă națională a femeilor române» (Aplauze)..

Aceste alese românce, la îndemnul M. S. iubitei noastre Regine și cu binecuvântarea și valorosul sprijin al I. P. S. meu frate întru Hristos, Mitropolitul Pimen al Moldovei și Sucevei (Aplauze) au inițiat și au întemeiat la Iași în zilele grele pentru neam «Societatea pentru ocrotirea orfanilor din război», care astăzi își ține în localul acesta primul său congres.

Eu, onorat congres, ca Arhipăstor al Bisericii, al acelei instituțiuni divine, a cărei misiune culminează și în exercitarea milei față de cei în strâmtoare, sunt mândru de inițiativa acestor bine-credincioase.

Aceste fice distinse ale Bisericii noastre, stau ca și Biserica pe aceiaș temelie întreită și probată: creș-tinească, ortodoxă și națională.

Iată, iubite femei române de pretutindeni, o frumoasă cale, care deocamdată duce, nu la Cameră și

Senat, ci la cea mai nobilă și la cea mai patriotică chemare și misiune din zilele noastre : la îngrijirea de cei orfani (aplauze), care duce la misiunea atât de inerentă inimilor voastre nobile, largi și simțitoare, pentru toate nevoile aproapelui.

În luna trecută cercetând eu orfelinele din Capitală, o doamnă dela conducerea unuia mi-a prezentat niște orfani, găsiți pribegi pe stradă, desculți cu niște sdrențe înnodate pe trupul lor istovit de foame și pe jumătate înghețați, cu fața nespălată, cu părul neîngrijit, dar cu ochii rugători de mila celor trecători, au pornit orfani dela casa pe care n'o mai au și au plecat încotro nici ei însăși nu știau. Duși și adăpostiți la orfeline și îngrijiți de inimi iubitoare, am văzut eu însumi pe acești copii cu obraji rotunjiți, cu fața rumenă, declarând cu ochi scânteetori cuvinte de următorul cuprins : «Da, sunt orfan, căci pe mama abia am cunoscut-o când a murit, iar pe tatăl meu l-am pierdut în război, dar sunt mândru că și din jertfa vieții lui a răsărit desrobirea fraților și unirea tuturor ! (Aplauze prelungite). Și voi păstra totdeauna cu scumpătate pomenirea părintelui meu, și voi fi o pildă vie, astfel ca eu și cu soții mei dimpreună vom urma și noi pilda lui și ne vom jertfi la caz de nevoie totul, chiar și viața noastră pentru Tron, pentru Neam și pentru Țară. (Aplauze prelungite)».

Vă întreb eu, onorat congres, poate să fie o misiune mai nobilă, poate să fie o misiune mai creștinească decât aceasta pentru femeile noastre române ? O lacrimă care văd că a răsărit în ochii unor femei, este pentru mine cel mai sincer răspuns, că nu.

Deci iată un tărâm, ca multe altele de asemenea natură, pe care iubite femei române, veți afla totdeauna puternicul sprijin al Statului, puternicul sprijin al tuturor cercurilor sale oficiale și veți afla și sprijinul unanim al tuturor bărbaților, cari cu drag se vor înșira la munca sfântă sub conducerea voastră (Aplauze).

Munca lăudabilă, pe care ați desvoltat-o dv. în jurul îngrijirii orfanilor din război până acuma și

succesele frumoase cari se pot constata din singuraticile rapoarte ale secțiunilor regionale, vă asigură tutulor recunoștința țării întregi. Cum însă activitatea societății pentru ocrotirea orfanilor din război este abia la începutul său și cum în multe părți și mai ales în ținuturile de curând desrobite, abia s'a putut până acum înjgheba un serviciu administrativ românesc, fără de care cu greu puteți merge înainte, este firesc ca în această direcțiune să fie încă mult de făcut, să se mai ceară multă muncă și multă stăruință.

Eu, în numele M. S. Slăvita noastră Regina, care este patroana acestei societăți (aplauze) și în numele întregului congres, în numele orfanilor, din cari încă zeci de mii strigă după grabnic ajutor, în numele umanității, în numele iubirei noastre de țară, dar mai ales întru liniștita odihnă a eroilor căzuți pe câmpul de onoare, cari ni-au dat România Mare vă invit pe toți, mic și mare, de aici și de pretutindeni, la munca sfântă pentru îndeplinirea acestei patriotice îndatoriri, reamintindu-vă cuvintele Scripturii când ne zice: «Acela ce-și va astupa urechea la strigătele celui lipsit și sărac, acela și el va striga odată și nu va avea cine să-l asculte!»

Iar acum în numele întregului congres și cu cea mai adâncă și omagială supunere, salut înalta prezență în mijlocul nostru a M. M. L. L. gloriosului nostru Rege și a slăvitei sale Doamnă (Aplauze prelungite și călduroase; întreaga asistență ovaționează în picioare pe Suverani), cari la toate ocaziunile ne oferă sufletul lor, contopit cu sufletul neamului, cari la toate prilejurile ne oferă inima lor nobilitată prin suferințele din timpul războiului și din timpul pribegiei comune.

Salut cu părintească dragoste pe toți reprezentanții și reprezentantele singuratecelor secțiuni regionale și în deosebi pe numeroșii reprezentanți și reprezentante de pe plaiurile de care mă leagă pe mine personal amintirea plăcută a unei munci de 25 de ani (Aplauze).

Salut și pe înalții reprezentanți ai guvernului țării precum și pe vrednicii reprezentanți ai vitezei noastre armate (Aplauze).

Salut și pe reprezentanții națiunii noastre, acum întregită, senatori și deputați, cari împreună cu guvernul ni-au oferit și până acum întreg sprijinul lor și cari ne asigură și pe viitor toată bunavoința și toată sollicitudinea (Aplauze).

Iară ca încheiere mă adresez către toți cetățenii României întregite cu cuvintele Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, zicându-le : «Fiilor mei, să iubim pe aproapele cel în strâmtorare nu cu cuvinte și nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul !» (aplauze prelungite).

CUVÂNTARE

LA ȘEDINȚA COMITETULUI SOCIETĂȚII «AZILUL PENTRU
LEHUZELE SĂRACE». MAI 1920

Doamnelor și Domnilor,

Statistica a dovedit că la noi mortalitatea este enormă și mai ales a copiilor până la vârsta de 5 ani. Această mortalitate nu e datorită slăbiciunii poporului nostru sau faptului că femeile noastre n'au destulă vlagă pentru a putea crește copiii lor. Nu, ea este datorită ignoranței și lipsei de îngrijire a noilor născuți.

Opera d-voastră are tocmai frumoasa menire de a lua în mână chestiunea gravă a mortalității și a-i da o soluțiune practică și sănătoasă pentru țara noastră. Și de aceea mă simt dator de a vă aduce mulțumirile mele cele mai călduroase și a vă da toată binecuvântarea ce merită frumoasa d-voastră faptă.

Știți, Doamnelor și D-lor, că Belgia are 165 locuitori pe kilometru pătrat; pe când în țara noastră nu sânt decât 40 — 45 locuitori pe kilometru pătrat mai ales după enormele pierderi ce am suferit în timpul războiului e posibil să fie și mai puțin.

Este deci o chestiune gravă de siguranță națională, care trebuie să ne împingă de a popula țara noastră cu oameni de care are nevoie și care pot ușor încăpea în cadrele teritoriului ce posedăm.

Azilele d-voastră împlinesc acest mare rol. E frumos de tot că ați asistat în cursul acestui an 600 lehuze împreună cu copiii lor.

Cifra aceasta vorbește dela sine și va face ca toată lumea pătrunsă de importanța socială a operei ce îndepliniți să vă dea tot ajutorul necesar.

Imi permiteți de a mă înscrie cu o cotizație anuală de 2.000 lei și vă doresc să trăiți ca să duceți înaintea societatea d-voastră.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA CONGRESULUI «SOCIETĂȚII ORTODOXE
NAȚIONALE A FEMEILOR ROMÂNE

*Prea sfințiților și prea cucernicilor frați
întru Hristos!*

Onorat congres!

În sfânta Evanghelie dela Ioan (IV. 5. 42) citim:

«În vremea aceea, venit-a Iisus în cetatea Samariei ce se chiamă Sihar, aproape de locul... unde era fântâna lui Iacob. Deci fiind Iisus ostenit de cale ședea așa la fântână... Și venind o femeie din Samaria să scoată apă — zis'a ei Iisus: dă-mi să beau... Tot celce va bea din apa aceasta, va înseta iarăș, dară celce va bea din apa, care eu îi voi da, nu va înseta în veci: ci apa — care eu îi voi da lui, se va face într'însul izvor de apă curgătoare, întru viața de veci».

În decursul dialogului, ce s'a încins între Iisus și Samarineancă, ea s'a umplut de admirație față de acest călător, care i s'a părut un proroc sau chiar Mesia cel promis, și ardea de nerăbdarea de a alerga repede, să vestească tuturor, cine este la fântână.

Apoi continuă Ioan: «Iar — lăsându-și femeea vasul său de apă — a mers în cetate și a zis oame-nilor: Veniți de vedeți un om, care mi-a spus toate câte am făcut; nu cumva acesta este Hristos. Atunci au eșit din cetate și veneau la dânsul... Și mulți din samaritenii acelei cetăți au crezut într'însul *pentru cuvântul femeii*... și mult mai mulți au crezut pentru cuvântul lui... că înșine am auzit și știm, că acesta este Hristos Mântuitorul lumii».

Iată un rol important al femeiei în însăși activitatea și viața lui Hristos.

Nu una, ci un mănunchiu de femei fruntașe din această capitală a țării noastre — în împrejurări grele pentru credința și biserica noastră strămoșească — au alergat — ca și Samariteanca — cu sufletul plin de însuflețire pentru propovăduitorul Evangheliei, în toate părțile, chemând către Hristos și biserica lui, și către ortodoxia legii sale, mai întâi pe cetățenii din București și apoi pe cetățenii țării întregi.

Astfel a luat ființă «Societatea ortodoxă a femeilor române».

Iată o mișcare lăudabilă! Iată o mână de bune creștine și tot atât de bune românce! Iată un număr de vrednice femei, cari au înțeles rostul femeilor în mijlocul neamului nostru, de a fi binevestitoarele ideilor nobile, propovăduitoarele învățăturilor salutare, adunătoare de mijloace pentru toate scopurile de binefacere și umanitarism și în deosebi apărătoarele credinței noastre părintești și a bisericii noastre naționale, cu toate prea frumoasele ei tradiții culturale, istorice, artistice, etc. nu numai conștiente de îndatoririle grele ale bisericii, ci și **gata a munci cu zel pentru întărirea bisericii și pentru reînvierea tradițiilor ei, pentru crearea și sporirea așezămintelor ei.**

Onor. Congres va afla din raportul general al societății, rezultatele frumoase ale unei munci de atâtea ani și va ști aprecia bunele servicii făcute bisericii și țării. Rezultatele atât morale cât și materiale de până acum sunt îmbucurătoare. Ele s'au obținut în un deceniu; și dacă considerăm, că jumătate din acest deceniu a fost ani de război — putem numi rezultatele chiar prea frumoase, încât ele ne încurajează și încredințează, că în alți zece ani — fiind Societatea deajuns sprijinită de obștea cea mare a țării — va putea prezenta și rezultate înzecite.

Din parte-mi țin la acest prim prilej, — când am onoarea a conduce congresul acestei societăți — să dau expresiunea admirației mele, a Preasfințiților mei frați întru Hristos și a bisericii întregi care în năzuin-

țele sale a aflat împreună-lucrătoare atât de însuflețite și iscusite, față de frumoasele succese obținute până acum.

Apoi mă simt dator, să îndemn cu toată stăruința, *întregul cler și toate organele bisericii*, ca să dea cel mai puternic sprijin acestei societăți și scopurilor ei, pentru că — ajutorând-o — *întăresc însăși biserica*, la al cărei altar slujesc și apără și pe această cale credința, ai cărei propeveditori sunt. Interese superioare ale neamului și bisericii pretind, să nu existe orașe nici chiar sate, în cari această societate să nu prindă să aibă rădăcini cât mai puternice, înșirând mai ales pe toate femeile în șirul membrilor ei, ca astfel să dăm nu numai bisericii, ci neamului și țării un nou factor pentru o sănătoasă educare a tinerilor noastre generații. Căci rămâne un vecinic adevăr cuvântul adânc cugetătorului Asalay: *«viitorul este în mâna femeilor, pentru că ceace devine omul aceea devine pe urma mamei sale. Oamenii cu sufletul nobil, au avut mame nobile și evlavioase. Ele așează în pieptul copiilor temelie culturii. Această temelie rămâne. Pătimirile, timpul n'o pot nimici. Furtunile suferințelor trec, și omul se întoarce la religia sa, la acea credință, pe care a învățat-o de pe buzele mamei sale»*.

Abia se poate afla un cuvânt mai convingător pentru stăruința de a îmbrățișa toți oamenii de bine interesele «Societății ortodoxe naționale a femeilor române», care va contribui, prin toate acțiunile ei, în măsura în care va fi sprijinită, ca biserica română să aibă credincioși conștii, însuflețiți și gata de jertfă pentru nobilele și patrioticele ei scopuri.

Proverbele unor popoare aseamănă pe femeia-mamă cu o floare și copiii cu albinele, care sug mierea din ea. Dacă e așa, — atunci albinele vor strânge cu atât mai multă miere, cu cât mai multă va produce floarea, — adecă mama.

În cadrele societății noastre, mierea credinței strămoșești și a dragostei către biserica ei, se va spori la toate florile-membre ale societății spre folosul ti-

nerelor generații și prin ele spre binele neamului și al țării.

Deci, cine-și iubește țara, neamul și biserica, pe copiii săi și pe ai altora, să vină la noi și va afla aci, — după cuvântul Domnului către Samarineancă — «izvor de apă vie» și de mântuire pentru el și pentru tinerimea care va bea din ea.

Promițând acestea, deschid congresul.

CUVÂNTARE

LA CONGRESUL PROFESORILOR UNIVERSITARI.
12 Iunie 1920.

Onor. Congres al profesorilor universitari,

N'ași fi avut nici o cădere legală de a lua cuvântul în această superioară corporațiune de profesori dela cele 4 universități românești, căci deși am pregărit teoretică de profesor pentru școale secundare — totuși în viața practică nu am fost decât un modest dascăl la o școală primară dincolo de Carpați. Dar — fiind invitat din partea d-lui președinte al «Asociației» dv. — să'mi dați voie a spune câteva cuvinte.

Patria nouă este întemeiată. Hotarele ei sunt trase; dar în interiorul ei lipsește încă sufletul unitar, fără de care consolidarea ei este cu neputință. Partea cea mai grea de muncă în această privință revine celor ce sunt chemați a prevedea trebuințele învățământului de jos până sus. Războiul a dezorganizat deabinele acest învățământ. Dincolo de Carpați trebuesc cel puțin 10.000 de învățători; profesorii secundari i-am pregătit în 3 luni. În vechiul regat «Buletinul Ministerului de Instrucțiuni» (No. 495-496-1920) publică pe 56 pag. locurile vacante de învățători, cuprinzând fiecare șir tipărit două vacanțe. Iar la universitățile din vechiul regat — pe lângă că sunt vacante multe catedre — mi se spune că unii profesori titulari de 5—6 ani nici nu dau pe la Universitate, având alte ocupațiuni.

Dintre cei în funcție un prea mare număr prea se aruncă în valurile luptelor electorale, contribuind

la înveninarea relațiilor noastre sociale și neglijind chemarea atât de sfântă dăscălească. De altă parte multe puteri didactice au apucat spre alte cariere mai atrăgătoare.

Astfel ne este în primejdie cultura națională și fără asta în zadar ne-a lărgit viteazul ostaș hotarele.

Românii au relativ cel mai mare contingent de tineri pe la universitățile lumii culte. Desigur e bine ca din cuibul neamului să sboare un număr potrivit de tineri și să adune mierea științelor de tot soiul pe la cele mai vestite școli ale tuturor popoarelor. Dar mulțimea cea mare a tinerimii universitare trebuie să-și facă studiile acasă, la noi, căci ca popor încă nedeplin format, care acum are să-și închege sufletul și țara într'o unitate omogenă, are trebuința indispensabilă a-și încălzi sufletul pentru un apostolat special în sânul poporului român și căldura acestui apostolat n'o poate tinerimea sorbi decât din gura profesorilor noștri universitari cari cunosc nevoile neamului.

Ce frumoase îndrumări a dat de ex. Universitatea din București tinerimii și țării în jurul intrării în război și a realizării idealului nostru național. Asemenea îndrumări spre mișcări ideale, e chemată Universitatea a da, iar nu a hrăni patimile sociale și electorale destul de înăsprite.

Mărind țara, ni s'a sporit popoarele neromâne. Unele ne sunt mult superioare în cultură. Acelora nu le putem impune, decât prin muncă și rezultate culturale superioare, ceea ce este o necesitate de stat de primul rang.

În scopul acesta se cere ca lucrătorii în via învățământului peste tot, iar mai ales din cel superior să depună întreaga lor energie în slujba catedrei. Știință și cultură fără liniște, nu se poate.

Scriitorul conte Platten zice :

*Dem, ergibt die Kunst sich völlig
Der sich völlig ihr ergibt.*

Ceeace afirmă Platten despre artă, unde ajută

mai mult talentul înăscut; aceea față cu știința se cere în măsură mult mai mare, căci aceea este hotărâtoare munca încordată, ca a celui astronom aprofundat în scrutările sale, care stă ziua-noaptea la ochianul său, până orbește.

Deci să nu fie cu supărare, dacă ca părinte sufletesc al tuturor și ca mitropolit al țării cu toată bunăvoința, dar — îndemnat de dragostea de țară și neam — recomand tuturor celor aplicați pe tărâmul învățământului de jos până sus: *mai puțină politică militantă, nici o agitație electorală, pătimașă, mai multă muncă adevărată și pozitivă în jurul catedrei*, căci după vorba lui Carlyle «munca adevărată este evanghelia viitorului».

CUVÂNTARE

LA MĂNĂSTIREA DEALULUI CU OCAZIUNEA AȘEZĂRII ÎN MOR-
MÂNT DEFINITIV A CAPULUI LUI MIHAI VITEAZUL,
26 AUGUST 1920

*Sire,
Iubit popor,*

În capul lui Mihai, înaintea căruia cu evlavie stăm — ca în fața unor sf. moaște. — s'a plăsmuit pentru prima dată idea măreață a unității naționale a neamului românesc.

Vitejia și energia lui — fiind ajutat de-o mână de boieri cu inima largă și de însuflețiți ostași — a și întrupat acest gând îndrăzneț. Dar — durere — biruința lui n'a putut fi de lungă durată; a fost numai un vis plăcut și trecător. Lipsea — pe atunci — forța, care să cimenteze izbânda; lipsea conștiința națională.

Și totuș fapta lui Mihai a fost de mare preț, că ne-a întemeiat prin ea o *scumpă tradiție*, ca astfel generațiile viitoare să aibă — pe lângă celelalte elemente cari constituiesc individualitatea etnică a românilor de pretutindeni — în biruința lui Mihai un izvor de puternică înrăurire și hrană pentru aspirațiunile neamului.

În curs de trei veacuri a sosit plinirea vremii: tărâmul s'a cultivat: idea s'a copt și dreptul Dumnezeu a întocmit împrejurări mondiale prielnice, ca Maiestatea Voastră, însoțit de însuflețirea întregului neam, s'o puteți culege. Și cu emoție constat, că cei aici de față trăim o clipă din cele mai sfinte din viața neamului, când — lângă capul mort și totuș dătător

de viață al Viteazului Mihai — vedem în floarea vieții pe cel mai glorios al II-lea Mihai, carele a înfăptuit pentru vecie visul lui, pe iubitul nostru rege Ferdinand I, acela ce cu întreg poporul său s'a inspirat din tradițiile lui Mihai și din aspirațiunile izvorâte din ele.

Iubit popor român! Cultivă cu îngrijire toate tradițiile scumpe ale trecutului tău căci ele sunt o hrană bogată a tuturor comorilor sufletului tău.

Sire,

Mihai a fost un suflet mare, expansiv.

El s'a născut — ca mulți alții — cu câteva veacuri mai înainte de vremea lui. El a simțit aceasta. Și, — prevăzând că biruințele lui nu vor fi de lungă durată — a dat pretutindenea o deosebită atenție bisericii noastre strămoșești, fiind convins că biserica va susține mereu vie idea unității sufletești a răslețitului neam românesc și în aceasta vedea el garanția viitorului nostru.

Astfel la Alba-Iulia a reînființat — iar după istoricul N. Iorga a chiar înființat — mitropolia ortodoxă a românilor, cari mai înainte erau organizați mai mult în «sate și biserici». Având lângă sine clerici cucernici, a și așezat acolo mitropolit; iar la Vad, tot în Ardeal, unde celălalt mare și Sf. Voievod Ștefan al Moldovei, înființase episcopie, a trimis episcop pe Ioan Cernea. Până și la Muncaci a așezat episcop pe Sergie dela Tismana. Cu un cuvânt, a pus temelia unei organizări puternice a bisericii, cu adâncă prevedere și pricepere. Încă în convenția, încheiată în 1595 cu Sigismund Bathory, principele Ardealului, introdusese un punct în înțelesul ca «toate bisericile din Ardeal să se supuie mitropolitului dela Târgoviște», care — de atunci — deveni «al Ungro-Vlahiei»; «și să trăiască după datinile și obiceiurile bisericii de dincoace de Carpați». Astfel puse baza unității de credință și sufletești a românilor. Lucru mare.

Iară — după ce cucerise și Moldova — a convocat în Iunie 1600 la Iași un mare Sinod, în cât nu-

mai împărații bizantini mai avuseseră în vremuri bune atâția vlădici în jurul lor. Erau de față — pe lângă episcopii Munteniei, — Nectarie patriarhul Ohridei, Dionisie Ralli, mitrop. Bulgariei, Gherman din Cesarea lui Filip, Teofan mitropolitul din Vodena, Petronie dela Muncaci, etc. Aci s'au ales episcopi pentru Moldova în locul celor fugiți cu Eremia Movilă; s'a hotărît, ca egumenii mănăstirilor să fie pământeni, adică s'a cerut naționalizarea ierarhiei sf. mănăstiri, deși spiritul național pe acel timp nu era pronunțat, ca acum.

Succesele politice și naționale ale lui Mihai nu s'au susținut, ci s'au prăbușit repede. Dar biserica strămoșească și organizația ei au rămas, ca să creeze unitatea noastră de credință, unitatea sufletească și culturală, cari au pregătit terenul pentru unitatea națională, ce avea să fie.

Deci, Maiestate și iubit popor român, faceți tot ce puteți pentru înălțarea și întărirea bisericii strămoșești, ajutorând, sprijinind și sporind instituțiunile, mijloacele și puterea ei, căci numai ea este chemată să contribuie în măsură mai mare, decât orice alt așezământ, la încheierea pe vecie a scumpei noastre Români mari.

Sire,

Precum prin viața Mântuitorului Hristos din testamentul nou, s'au împlinit multe proorocii ale vechiului testament, așa Maiestatea Ta prin marea înfăptuire a unității noastre naționale ai împlinit prorocia lui Ezechiel (XXXVI-24-28) unde zice: «Și voi lua pe voi dintre neamuri, și vă voi aduna pe voi din toate țările, și vă voi așeza pe voi în pământul vostru; și voi stropi peste voi apă curată și vă veți curăți de toate necurățiile voastre și de toți idolii voștri. ...Și vă voi da vouă lumină nouă și duh nou voi da întru voi și voi lua inima cea de piatră din trupul vostru și voi face, ca să umblați... în pământul, pe care l-am dat părinților voștri».

. Astfel — precum după cuvântul Scripturii: «cerul

și pământul va trece, iar din legea lui Hristos nici o iotă nu se va pierde», — așa și țara românească lărgită și întregită de Maiestatea Ta va rămâne în veci, ca o prorocire realizată.

Sire,

Când stau în fața acestor îndoit sfinte moaște, înainte de a le așeza la locul de vecinică și acum liniștită odihnă, — simțesc cum duhul marelui Mihai mă inspiră să dau neamului — ca mitropolit al țării — încă o scumpă învățătură.

Iubit popor,

Mihai — plecând din aceste părți — a cucerit în mai puțin de o lună Ardealul, intrând triumfător în Alba-Iulia. Apoi s'a îndreptat spre Moldova, unde Domnul era unealtă a streinilor, și a cucerit-o, ajungând la 8 zile până la Hotin. Astfel în vara anului 1600 devenise stăpân al tuturor românilor. Era un uriaș, un geniu militar, pe care un scriitor bizantin îl cântă și aseamănă cu Achile și Alexandru Macedon.

Și totuș măreția lui n'a putut întuneca patimile noastre strămoșești: «In jurul Movileștilor, a dușmanilor lui statornici, la Iași în jurul lui Eremia și în Muntenia în jurul lui Simeon, — și-au ridicat din nou capul ura, intrigile, oarba neunire, interesele familiare, particulare, josnice, etc., și cu sprijinul streinilor din afară domnul tuturor românilor — uriașul Mihai — a rămas un domn pribeag, fără nici un petic de pământ, încât însoțit de abia 70 — 80 ostași a plecat la Viena și la Praga ca să arate împăratului Rudolf, că «năzuințele sale pentru cauza creștinismului au fost mai curate, decât lumina soarelui pe la amiazi».

Ucis mișelește, moare ca un îndoit mucenic: al creștinismului și al românismului în vârstă de abia 43 ani.

Unde-ar fi țara, unde-ar fi neamul azi, dacă alcătuirea lui Mihai și multe alte succese mărețe ar fi

stat în picioare și n'ar fi fost prăbușite și de-a pismei răutate și de oarba neunire, și de marile patimi ale micilor pigmei, pe cari nici viitorul neamului nu-i încălzește.

În numele lui Mihai strig neamului întreg: Români! Suprimați-vă și înăbușiți interesele particulare, personale, familiare și egoiste, și le supuneți binelui obștesc, intereselor naționale ale țării, împlinind cu toții și pretutindenea pe pământul României testamentul lui Mihai, cuprins în rugămintea adresată înainte de moartea sa căpitanilor săi!

«Spuneți Doamnei mele, să nu se măhnească

«Și'n iubirea țării, fiii mei să-i crească.»

În veci pomenirea Viteazului Mihai și a faptelor lui și slavă gloriosului său urmaș Ferdinand I.

CUVÂNTARE

LA CONGRESUL PREOȚILOR, ȚINUT LA IAȘI.

6 OCTOMBRIE 1920

Pela anul 1821 se cânta aci, în Iași, într'o atmosferă de deosebită însuflețire un imn național, cam în felul imnului «Deșteaptă-te Române», dela 1848.

Cuvintele acestui imn se atribue marelui mitropolit Veniamin Costache. In ultimele versuri, care sună astfel :

*«Dumnezeule preanalt, de ce suferi tirania ?»
«Izgonește toți vrăjmașii, și-i zdrobește cu mânia»
«Și în patria cea dulce, pe noi pe toți, ne adună»
«Ca la a Tale altare, să putem cânta 'mpreună».*

Se vorbește de unirea tuturor în o «patrie dulce». Și cum din istorica Moldovă au pornit în cursul veacurilor atâtea mișcări generoase și nobile și cum pământul acesta scump al Moldovei, a fost leagănul prielnic pentru atâtea gânduri și idealuri mărețe, cari au înfiorat cu farmecul nădejzii întreaga suflare românească, nu este exclus, că mitropolitul Veniamin s'a gândit nu numai la izgonirea «dușmanilor» din Moldova sa, ci și la unirea principatelor, ce avea să urmeze și chiar la unirea integrală a neamului din zilele noastre. Și iată precis după 100 de ani, toți ne-am adunat într'o «patrie dulce» încât astăzi frații preoți din toate ținuturile românești la slujba din sf. biserică a Mitropoliei au putut «cânta împreună» nu ca oasepți, ci la ei acasă.

Această înviere națională și-a avut, ca și Mântuitorul Hristos pe înainte mergătorul ei. Acest înainte

mergător a fost «unitatea credinței strămoșești». căci românii — ori unde au trăit până acum — s'au închinat din cele mai vechi timpuri la aceleași altare.

Din această unitate a credinței a izvorât unitatea limbii, a acelei limbi pe care au propovedit-o cărțile rituale și bisericești, eșite din tiparnițele monastirilor muntene și mai ales moldovenești. Iară din unitatea limbii a eșit unitatea culturală.

Această intreită unitate, această Sf. Treime de credință, de limbă și de cultură a fost premergătoarea Unirii celei mari, care s'a înfăptuit în zilele noastre prin vitejia armatelor române în frunte cu viteazul lor căpitan Ferdinand I. Această vitejie de arme însă n'ar fi trainică, dacă nu ar exista chiagul sufletesc care să birue toate curentele dușmănoase existenței noastre, ce mereu își ridică capetele amenințătoare.

La plămădirea acestui chiag, biserica strămoșească a avut în trecut și trebuie să aibă și în viitor rostul ei cel mare, desvoltând o forță covârșitoare întru plămădirea sufletului întregii suflări românești.

Biserica noastră de pretutindenea, adeseori modestă cum a fost are merite neperitoare, recunoscute de toți istoricii, învățații și adânc cugetătorii acestei țări. Clerul ei, învățat sau neînvățat, a avut un suflet mare, a fost la locul său și nu s'a dat la oparte dela nici un soi de muncă pentru salvarea neamului său. El a îndeplinit cuvintele Apostolului Pavel: «făcutu-m'am tuturor toate, ca pe toți să-i dobândesc». Nu este nici un ram al activității publice, la care să nu-și fi făcut datoria. Unde a fost trebuința mai mare, acolo și-a oferit clerul puterile, «făcându-se tuturor toate», nu numai în sensul cuvintelor ap. Pavel, ci în sensul, ca pe toți să-i câștige «pentru salvarea etnică a neamului», căci aceasta era suprema necesitate a timpului.

Dar cu aceasta s'a încheiat o epocă a bisericii. Acum am ajuns la o răspântie; începem o epocă nouă. De acum o altă activitate ne așteaptă, de acum clerul trebuie «să se facă tuturor toate, ca pe toți să-i câștige» așa precum a înțeles Pavel «numai pentru Hristos.

De acum preoții trebuie să-și pună toată energia lor în slujba misiunii exclusiv preoțești, pentru coborîrea aci pe pământ a împărăției lui Dumnezeu. Succesiv trebuie deci să se retragă de pe toate terenurile de activitate mult puțin incompatibile cu chemarea curat preoțească, cedând acele locuri oamenilor de specialitate, căci numai aceștia vor putea presta maximum posibil de pricepere și muncă și vor putea obține succese evidente. Iară preoții să muncească ca învățăturile neîntrecute, sublime ale lui Hristos să intre în toate sufletele și să prindă rădăcini, devenind motorul puternic, dela care să mănecă de acum toată activitatea individuală, familiară și publică românească. Toate acțiunile indivizilor și a corporațiilor să fie conduse de principiile lui Hristos, căci numai atunci biserica își va fi îndeplinit toată datoria.

Dar pentru ca biserica să se poată apropia de această țintă frumoasă și creștinească, se cer multe lucruri, pe cari ar fi greu a le expune aci; dar mai ales două sunt mai imperios cerute de împrejurările de acum.

Cel dintâi este: organizația din nou a administrației din biserică, fără a schimba însă temeliile sale divine, dogmatice, apostolice și canonice.

Elemente pentru punerea acestei temelii nouă, vom găsi din belșug în organizațiile bisericilor din toate provinciile românești. Ele trebuiesc studiate, selecționate, acceptând numai ceea ce în timp s'a dovedit a fi bun și practic și întregite cu tot ce credem de folos pentru a putea ridica biserica la vechea strălucire și a o face să îndeplinească mai cu succes misiunea-i grea.

Un lucru dela început este lămurit și anume că salvarea intereselor bisericii nu se poate face fără a pune această organizație pe bază de autonomie. E cam impropriu acest cuvânt, dar n'avem altul. Dar să nu se sperie nimeni de cuvântul acesta, căci prin această autonomie nu înțelegem altceva, decât că biserica însăși prin organele sale să-și conducă și să reguleze afacerile sale interne, fără amestecul intereselor lațuralnice de tot soiul și fără să rupă acolo unde

trebuie legătura cu ceilalți factori, cu Statul și organele lui. Asta nu numai o voim, ci insistăm cu toată hotărârea, ca biserica noastră să fie biserică națională a statului român sau acesta să-și păstreze confesionalitatea sa, fiind stat ortodox român, ceea ce în mod firesc pretinde chiar legături intime între stat și biserică.

Și chiar dacă ar avea cineva greșita intenție de a rupe cu totul biserica de stat, lucrul acesta n'ar fi cu putință în fondul lui, căci poporul nostru, când vorbește de religia sa o numește «lege românească», fiind atât de contopite interesele credinței sale cu firea, cu interesele și cu aspirațiunile sale naționale.

Dar în mod normal nimic nu se poate conduce prin factori în afară de organismul său. Asta e o lege naturală.

Universitățile, asociațiile și alte așezăminte încă își au autonomia lor; deci viața bisericii cum ar putea fi normală, când ea s'ar dirige din afară? Biserica doar este un organism viu ca și organismul omenesc. Vai de acel om și de traiul lui, când viața fi este susținută prin injecțiuni de serumuri, din afară, când prin continue fricțiuni externe trebuie să-i pue în mișcare pulsul vieții. Biserica ca orice organism sănătos trebuie să-și aibă inima, care e organul principal de viață, așezată înăuntrul său. Acolo să funcționeze normal, împrăștiind forțele de viață în toate arterele și fibrele organismului ca nici un organ să nu se atrofieze, ci să fie viu și productiv.

Iar acum când voim să croim temelii noi pentru organizarea bisericii din România întregită, eu știu foarte bine, că mai înainte trebuie făcută o diagnoză bună stării de azi a organismului, pentru a menaja ce va fi bun și a lecu ce ar fi de îndreptat. Și ar fi nevrednic acel medic sau în cazul nostru acel chiriarh, care n'ar avea cel puțin nobila intenție de a îndrepta un rău existent. În această intențiune a mea, unii nu m'au înțeles și unele cuvinte mi-au fost interpretate greșit! Eu am constatat în principiu, fără cea mai mică picătură de patimă personală, că biserica din

vechiul regat a fost încătușată de politicianism, de interese străine de biserică. Trebuie să o desfacem din aceste cătușe. Și de nu voi putea înfăptui aceasta, voi putea muri fericit și pomenit de frățiile voastre, și fiindcă numai am năzuit să am acest gând. In magnis et voluisse sat.

Idea aruncată nu va pieri, ci se va întări și coace, încât înfăptuirea ei **trebuie** să urmeze.

Ca să vedeți ce mentalitate greșită s'a format în vechiul regat în privința conducerii bisericii, este foarte grăitor și clasic următorul caz. În ziua de Sf. Cruce din anul acesta, am vizitat o mănăstire de călugărițe, și — după slujbă și cuvântarea rostită în biserică — am fost rugat cu toată insistența de stareță să interviev eu, mitropolitul țării, la Cassa Bisericii pentru a li se lăsa ca duhovnic al mănăstirii, starețul mănăstirii cutare și a nu fi îndrumate la preoții de mir. Se poate ceva mai umilitor pentru biserică decât o așa mentalitate ?

Eu mitropolitul țării, nu pentru un econom sau altceva de asemenea natură, ci pentru lucrul cel mai duhovnicesc, inerent misiunii celei mai curat bisericesti, care trebuie să fie exclusiv în mâna bisericii, să mă rog de cei civili dela Cassa Bisericii !

Eu nu am nimic cu cei dela Cassa Bisericii, cari sunt oameni foarte de treabă și pentru aceia, pe cari îi cunosc am toată simpatia personală, dar eu am în vedere interesele și demnitatea bisericii și a clerului ei. Căci, ce ați zice, d-v. și ce ar zice lumea, dacă de ex. un militar ar trimite la mine, să fac eu un plan strategic pentru a apăra — să zicem — linia Hotinului, care ar fi periclitată ? ! Deci fiecare la lucrul său, la cercul căderii sale, și totul va putea decurge armonic.

De aceea preoțimea ar fi netrebnică, dacă n'ar fi solidară cu mine, capul bisericii și cu episcopatul întreg, pentru înfăptuirea autonomiei bisericii, așa cum o plănuiesc eu.

Și dacă noi suntem curați în gândurile noastre și solidari, cari politicieni vor încerca să ne stea împotriva ? Din contră ne vor sprijini, căci toți își iubesc

Biserica. Și oamenii politici conducători, cu cari am vorbit, nu sunt împotriva unei organizațiuni autonome a bisericii, în forma proiectată de noi.

II.

Dar oricât de bună ar fi organizația și legea fundamentală, pe care ne va succede a așeza biserica, ea va rămâne un organism fără vlagă, forme goale și reci — care nu vor da roade — dacă nu vom ști vărsa în ele duh de viață, un suflet nou. În scopul acestora ne trebuie o preoțime bine instruită și educată, care să lucreze cu mai multă putere și numai pentru biserică. Până acum preoții din provinciile desrobite au trebuit să muncească mai mult pentru existența neamului; iar cea din vechiul regat asemenea a fost preocupată de gândul desrobirii neamului și de celelalte lipsuri ale țării; iară «inter arma silent musae», adică au stagnat multe câte erau de trebuință pe terenul curat bisericesc. Acum însă a trecut vremea enciclopedismului lui Asaki și Heliade Rădulescu, cari făceau și cursuri și cărți de aritmetică și de gramatică și poezii și literatură, etc., altcum ne alegem cu «ex omnia aliquid, ex toto nihil».

Deci și preoțimea în toată întregimea ei — nu numai o parte — trebuie să iasă din această epocă a enciclopedismului, în care a trăit până azi, fiind un product al timpului și al împrejurărilor. Nu mă exceptez în această privință nici pe mine, căci până acum și eu am fost activ nu numai pe terenul bisericesc, ci și pe cel școlar, cultural, artistic, economic, etc., am înființat chiar și 2 bănci, căci interesele vitale ale poporului român din partea locului cereau neamănat aceasta. Acum însă a sosit timpul, să îndreptăm toate scăderile, ce le-am avea, și să complectăm toate insuficiențele pregătirii noastre.

Sf. Grigore de Nazianz, care a devenit un dascăl al bisericii răsăritene și un sfânt, dându-și seama de greutatea preoției, a fugit la început de slujba parohială.

Cine îmi va putea deci face imputare mică, când

dela preoții noștri voi cere tot mai mult, spre a putea corespunde cât mai bine cerințelor de azi ale bisericii? Ne trebuie deci o preoțime bine pregătită, cu o aleasă cultură atât universală, filosofică chiar, cât și teologică, căci mai ales la orașe, numai astfel va putea stăpâni și masa cultă a credincioșilor, cu pretenții mai mari ca în trecut. Dacă astăzi multă lume nu e mulțumită de noi, nu noi suntem de vină; căci dela 1872—1893, educația clericilor n'a mai fost în mâinile bisericii. Școalele teologice sunt conduse de guvern. La numirea directorilor și profesorilor de seminar, chiriarii nici nu sunt întrebați. Motivele politice au fost până acum hotărâtoare la numiri. Eu nu zic, că nu sunt acolo profesori foarte buni; trebuie însă ca biserica să-i aleagă din punctul nostru de vedere căci în seminarii trebuie profesorii să aibă o pregătire nu numai de liceu, ci o pregătire specială pentru trebuințele seminariilor și ale clerului de mâine. Așa este în toată lumea, numai la noi nu. Trebuie să ni se dea nouă toată conducerea școalelor și afacerilor bisericesti; și aceasta cu toată încrederea; doar noi nu suntem grecii din Fanar sau călugării venetici, cari să despuem biserica de toate bunurile ei, ci noi suntem os din oasele acestei țări și trup din trupul ei și voim progresul ei și să-i asigurăm o existență veșnică.

Treburile bisericii vom ști noi a le conduce mai bine decât oricare alții, căci avem și pregătirea necesară și am crescut și ne-am jertfit pentru aceasta. Dacă noi vom putea înfăptui acest gând, vom face un mare bine nu numai bisericii, ci pe calea aceasta vom face și neamului servicii înzecit mai bune și mai evidente.

Și fiindcă eu am fost de mult prietenul unei luminări mai bune a clerului și prin congrese, cum au toate clasele de funcționari cinstiți, am ținut să iau parte, mai ales la primul congres preoțesc, de când ocup dignitatea de mitropolit primat, căci «unde este turma trebuie să fie și arhipăstorul». Acesta e un interes comun al bisericii, precum se vede și din cuvintele: Eu sunt vița, voi mlădițele».

Legătura aceasta dintre chiriarhi și cler trebuie să fie organică și statornică, căci — de o parte numai așa va avea viață, tulpina, suc și hrana necesară din rădăcină și crengi, iară — de altă parte numai așa vor produce mlădițele roadele binefăcătoare pentru cei ce așteaptă a le gusta și a se hrăni cu ele.

Știut fiind acest raport dintre părinte și fii, preoțimea chiar cuvânt aspru de va auzi din gura noastră, să nu-l ia în nume de rău, căci e izvorit din dragostea părintelui către fiu, cu gândul de bine pentru toți.

În fine, doresc, ca acest congres să dea cât mai multe roade, și să fie cât mai activ, căci să nu uitați un lucru: «Preoțimea atât va fi considerată cât îi va fi activitatea de rodnică și cât va ști să se valorizeze».

Când clerul va fi solidar, țara îi va da tot ce cere, mai ales că el nu cere nimic pentru sine, — afară de o cinstită existență fără griji materiale, — încolo totul pentru țară și neam.

Cu acestea binecuvintez lucrările congresului, binecuvintez pe cei de față și pe cei cari nu au putut fi aici, — dorind, ca cele spuse de mine să se întrupeze cât mai curând, și atunci trubadurii neamului iarăș ne vor cânta:

«Preoți cu crucea 'n frunte

«Căci țara e creștină» și vrea să-și desvolte întreaga viață din viitor pe temelia probată a credinței strămoșilor noștri și a frumoaselor tradiții bisericesti și naționale.

CUVANTARE

LA DESCHIDERA AȘA NUMITEI «CONSTITUANTE BISERICESTI»¹⁾
14 OCTOMBRIE 1920

Drept reprezentanți ai sfintei biserici ortodoxe-române din vechiul regat și din provinciile desrobite și acum pe veci unite cu patria mamă, întrunitu-ne-am la această istorică adunare, ca să creăm acele noi temelii, pe care să organizăm în mod unitar biserica din întreaga țară.

Aceasta este o datorință a tuturor fiilor bisericii noastre, care doresc, ca — precum întrecut a fost nu numai propoveduitoarea evangheliei lui Hristos la românii de pretutindeni, ci și înainte-mergătoarea și pregătitoarea unității noastre naționale, — așa și în viitor să poată munci cu puteri întărite și cu rezultate mai evidente, atât la coborirea împărăției blândului Nazarinean pe pământul locuit de români, cât și la închegarea sufletului românesc unitar prin credință, prin limbă, cultură, prin iubirea de țară și neam și de toate scumpele tradiții ale trecutului nostru.

Și când vorbim de biserica ortodoxă română, să nu uităm, că la nici un popor din lume n'a avut biserica acel rol preponderent ca la poporul român, care din amalgamul dacic și roman s'a plăsmuit astfel, încât s'a născut deodată și român, și creștin. Deaceea în întreaga ființă și în sufletul poporului român aceste 2 elemente sunt în mod organic atât de concreșcute, încât nu se pot despărți. Iar în cursul trecutului nostru sbuciumat de aproape două mii de ani, această sinteză româno-creștină a stat la baza tuturor acțiunilor întregului neam, care formează tot atâtea tradiții scumpe și neperitoare, din care ne hrănim zilnic și ne însu-

¹⁾ Notă. Pentru compunerea proiectului de organizare uniformă a bisericii din întreg regatul.

flețim pentru noi îndemnuri, spre binele și progresul neamului.

Sună aproape banal a mai întări acest adevăr cu cuvintele marilor cugetători ai neamului; totuș merită reînviate cuvintele însuflețitului român Vasile A. Ureche, când zice în o scrisoare mitropolitului primat Calinic Miclescu: «Cine — având ocaziune a răsfoi paginile istoriei noastre — n'a văzut cu inima plină de recunoștință — ce datorește bisericii națiunea română? Națiunea română amintindu-și cu iubire, că biserica a fost cimentul reinchegător al României, — știe, că biserica a conservat în juru-i poporul, când era risipit politicește, că multe veacuri n'a despărțit sortile sale de ale bisericii, ci — fie zi de bucurie, zi de soare, fie zi de păs și de doliu, — românul le-a împărțit cu marii prelați ai legii sale sfinte.

«Și astăzi chiar acela care cearcă a despărți, în numele științei și al progresului, pe român de altarele sale, erezie face și de știință, și de cultură. Acela — citind în cărțile altor popoare și ale altor biserici — aduce cu mintea greșită *luptele și scăderile bisericilor străine* în ogorul cel de pace și de iubire al bisericii noastre democratice și naționale.

«Prelații bisericii noastre, numai atunci au zis și vor zice «non possumus» de câte ori li s'a cerut și li se va cere să despărță biserica de naționalitate» (1880).

Iar distinsul bărbat de stat Dimitrie Sturza a spus în o vorbire, ținută la senat în 1893 cu prilejul votării legii clerului, cuvintele memorabile pentru orice român: «Deaceea să vă spun drept, — chiar dacă n'aș fi creștin și creștin ortodox din convicțiune — totuș aș apăra biserica ortodoxă ca o instituțiune națională din punct de vedere politic, ca om de stat».

Am scos la iveală aceste constatări, spre a convinge pe bărbații noștrii de stat, că — nu numai ca fii credincioși ai bisericii noastre strămoșești, ci și ca bărbați de stat — au sfânta și patriotica datorință, a nu mai ținea această biserică în starea de umilință, în care a ajuns, după ce i s'a secularizat averea, și în iobăgia sufletească, în care a ajuns pe urma legii

clerului din 1893 și mai ales pe urma modului, cum adesea au fost aplicate dispozițiunile ei.

Deci acum când bisericile din provinciile desrobite ne aduc o organizație superioară, trebuie să ne forțăm toți, chiriarhi, cler și popor și fruntașii politici ai țării a așeza la baza ei acele temelii puternice, care nu numai să mijlocească ridicarea bisericii la vechea-i strălucire, ci să-i dea putința a desvolta o activitate pastorală cu cele mai mulțumitoare rezultate atât pentru credincioșii ei, cât și pentru credincioșii țării. Noi am redactat «principiile fundamentale pentru organizarea unitară a bisericii ortodoxe române din întregul regat român» în 18 puncte, pe care le-am cuprins în operatul tipărit ce vi se va împărți imediat.

Ca unul — care prin o activitate încordată m'am ridicat dela cea mai inferioară treaptă a slujbelor bisericesti și am trecut în curs de 1/4 de veac prin toate până la dignitatea de mitropolit primat, mi-am format în această privință convingeri izvorite din o experiență lungă. Aceste convingeri le-am depus în acest operat în cadrele unei diagnose, în aceste momente inomis necesare stărilor din organismul bisericii noastre, năzuindu-mă a prezenta vederile mele — tocmai ca să fie ușor înțeles — în modul cel mai simplu și sumar, cu ocolirea escursiunilor istorice teoretice, ca să nu ne pierdem în labirintul multiplelor chestiuni, ce se ivesc în preajma unei alcătuiți atât de mari, cum este organizarea bisericii.

Mai pe sus de toate desbrăcat de orice interese, am fost călăuzit exclusiv de dorul de a sluji bisericii noastre ca fiu și credincios, care nu dorește altceva decât a-i asigura și deschide calea ce duce la binele și progresul ei, fără a pierde din vedere nici binele neamului și al țării.

Vă rog a aprofunda cu atenție expunerile mele din acel operat. Ele n'au pretențiunea a fi infailibile, și mințile luminate ale d-voastre și cunoștința împrejurărilor din bisericile locale le vor întregi și perfecționa cum va fi mai bine.

Eu cer autonomie, sau dreptul de a conduce noi

clerul în colaborare cu mirenii, cari țin la biserică, toate afacerile ei interne; cer consilii, cari să ajutoreze pe chiriarhi în conducere, cer încetarea tutoratului de azi în cele materiale când țara votează bisericii buget și biserica n'are nici privire măcar în întrebunțarea lui, cer fond religiosar drept recompensă a unei părți din uriașa avere secularizată; cer multe de toate. Dar aici nu reasumez amănunte, ci dela locul acesta accentuez numai atâta, că în planul de organizare în spirit democratic al bisericii române am urmat «media aurea», care corespunde tradițiilor bisericii românești; și am convingerea, că am expune biserica la fluctuațiuni păgubitoare și la influențe rele, dacă n'am ținea cont de acel principiu fundamental, că biserica ortodoxă — ca instituție divină, întemeiată pe o *autoritate superioară*, care este Hristos și apostolii, ai căror ucenici sunt chiriarhii și peste tot ierarhia bisericească — în năzuința sa spre organizare democratică, nu-i permis să meargă mai departe, de cum au mers cele mai democratice guverne lumești; altcum putem expune biserica și așezămintele ei la niște curente lăaturalnice mai rele de cum au fost acele influențe ale politicianismului de partid, de care azi se plâng toți. Și — pe lângă aceasta — nu-i iertat să mergem mai departe, de cum — în împrejurările de azi, care cer încă o închegare a sufletului și a statului român — admit interesele generale ale țării și neamului.

În năzuințele noastre spre autonomie, ușor se pot ivi unele susceptibilități din partea organelor statului, cari până acum au avut — după părerea noastră — ingerințe și în astfel de afaceri bisericești, unde n'a fost nici o trebuință; dar rog pe toți membrii constituantei și mai ales ai clerului ca fii ai bisericii dominante a statului român — și deci ca unii, cari suntem în drept a aștepta și dela organele statului numai ajutorul cel mai dezinteresat, să căutăm din tot sufletul a preciza în modul cel mai norocos pentru ambele părți în raportul către biserică și statul român, încât nu numai «suprema lex» a suveranității statului român să fie pretutindenea respectată, ci să ne asi-

gurăm pentru viitor un sprijin moral și material mult mai efectiv și mai simțitor al statului față de biserica sa națională și oficială, și să asigurăm pentru un viitor cât mai lung cea mai armonică conlucrare între biserică și stat.

Iar cât privește bisericile din cele patru provincii românești acum contopite în hotarele României întregite, pe reprezentanții lor aici de față și pe toți fiii lor de acasă, cari privesc spre noi: sunt convins, că vom fi toți călăuziți de sfatul marelui român C. A. Rosetti, când zice: «A ne uni — spre a putea fi — este credința noastră. A ne uni și a ne înfrăți, este religia noastră». (Ziarul Românul S. ps. 1857).

Celor ce-ar voi să susție starea de umilință a bisericii din vechiul regat — întrucât ar mai fi de aceștia, — le zic cu apostolul, ce s'a citit azi la slujbă, să renunțe la gândul: «a se mai pune jug peste grumazul ucenicilor lui Hristos».

Iar de încheere, cu cuvintele rugăciunii lui Iisus din grădina Getsimani, vă rog pe toți reprezentanții bisericii române și pe toți fiii ei de pretutindenea: «*Ca toți una să fim, precum tu părinte întru mine și eu întru tine*», așa și credincioșii ortodoximului român întru noi una să fie, sub conducerea și oblăduirea părintească a Sf. Sinod și a Noastră carele — împreună cu toți frații chiriarhi — binecuvântăm sosirea cu bine a tuturor, precum și lucrările ce le vom îndeplini, spre întărirea bisericii, spre înflorirea neamului, a țării și a tronului, cu cari încă una am fost, suntem și vom fi în veci, Amin.

CUVÂNTARE

LA INAUGURAREA UNIVERSITĂȚII DELA CERNĂUȚI 25 OCT. 1920

*Sire,
Doamnă,
Altețe Regale,
Domnilor Miniștri,
Doamnelor și Domnilor,*

Românul își începe toate lucrările sale făcând semnul crucii și rostind un: «Doamne-ajută».

Credincioși acestei datine strămoșești, să-mi fie îngăduit, ca eu — mitropolitul țării — să ridic întâiul cuvânt de binecuvântare cu prilejul deschiderii serbătorești a Universității dela Cernăuți și al de noi toți doritei ei românizări.

Această universitate este chemată să devie de o parte un sanctuar al științelor — acest bun comun al întregii omeniri — și un laborator priceput de profunde scrutări ale spiritului omenesc, veșnic neodihnit întru căutarea și descoperirea legilor firii și adevărilor eterne, iar de altă parte, ea trebuie să devie în acest colț de veche țară moldovenească și un puternic izvor de cultură românească, și un intensiv focar de calde sentimente patriotice, cari — după trecutul nostru, după firea noastră, după înclinările și convingerile noastre — au să culmineze în sentimentele de sincer și cald dinasticism.

Biserica ortodoxă română, ca parte a bisericii ecumenice a Răsăritului, care totdeauna a respectat știința și rezultatele ei, care n'a silit nici pe Galilei, nici pe alți adânc cugetători învățați, să-și renege

convingerile științifice, întemeiate pe calculi mai presus de orice îndoială — v'a însoți munca culturală și științifică a acestui focar românesc cu binecuvântările sale, în convingerea fermă că știința — și anume adevărata știință, iar nu cea superficială ori semidoctismul — admite, ca — dincolo de lumea fizică sau chiar metafizică — mai există o altă lume, pe care nici științele exacte și nici știința în general nu o pot fixa și preciza în cadrele legilor lor matematice și a adevărilor științifice. Aceasta este lumea Credinței, în care cu ochii sufletului nostru vedem pe Dumnezeu nu numai noi preoții și teologii, ci l-a văzut și nemuritorul învățat Newton, cel ce a descoperit legea firii despre gravitatea pământului, precum și alți învățați.

Așa Guizot mărturisește: «Cred în Dumnezeu și-l ador, fără să încerc ca să-l înțeleg. Îl văd pretutindenea de față și activ nu numai în cârmuirea veșnică a vieții și în viața internă a sufletului omenesc, ci și în istoria popoarelor și a omenirii».

Faptul, că festivitatea inaugurării se îndeplinește în această impunătoare sală sinodală, cu miros de bisericăscă tămâie — este pentru mine, — capul bisericii un simbol și o garanție, că munca acestei Universități se va desfășura pe temelile sănătoase ale tradițiilor bisericesti și naționale din acest frumos colț de țară românească și în conformitate cu dorințele atinse de mine în cele spuse până acum.

Deci, domnilor profesori universitari, însuflețiți tinerile generații cari se vor apropia de sânul cald al acestei Alma Mater, de frumusețea graiului românesc și a creațiilor sufletului românesc: cultivați științele și propoveduiți rezultatele ei în cercuri cât mai largi, și — după putință — năzuiți-vă a adăuga prin scrutări proprii, noi rezultate la progresul general.

Dar în cursul acestei munci frumoase și grele nu uitați vorba lui Pascal: «Acea minte, care nu se înalță până la credință este slabă și vrednică de compătimiri».

Iar voi, iubită tinerime universitară, încălziți-vă la acest focar de lumină, de căldura iubirii de neam

și de țară; examinați însușirile și bune și rele ale acestui neam, ca să știți oțeli pe cele bune și suprimați ce este rău: îmbogățiți-vă sufletul cu armele cunoștințelor necesare misiunii grele ce vă așteaptă, de-a contribui mâine la consolidarea iubitei noastre patrii mărite. Nu pierdeți din vedere sfatul înțelept al țărânului român: «la un car de învățătură, se cer zece care de bună purtare», ca astfel și'n această privință să faceți cinste școlii înalte, care vă crește.

Iar când — în năzuințele voastre spre aflarea adevărului — veți ajunge la vremea îndocililor, prin care, aproape toți — câți judecă cu mintea proprie — trec, gândiți-vă la cuvintele marelui pedagog al lumii Rousseau: «până acum am crezut, că omul poate deveni virtuos și fără religie; dar experiența m'a convins, că era o rătăcire această părere».

Deci învățați toate și de pretutindenea, dar credeți cu tărie în legea părinților voștri.

Cu aceste nădejdi binecuvintez, eu și biserica întregă, munca acestei nou — inaugurate înalte școli, ca să fie spre propășirea țării și spre înălțarea neamului nostru; atât în lăuntru cât și în afară acum și pururea și în vecii vecilor amin.

CUVÂNTARE

LA SFÎNȚIREA CASELOR HARNICULUI ROMÂN IGNAT MIRCEA

Iubiți ascultători,

Unii dintre D-voastră ne veți întreba, cum de însuș Mitropolitul țării a aflat de bine să oficeze în persoană o simplă sfeștanie, o simplă sfînțire de casă. Dar eu de astădată n'am sfînțit numai o casă, ce-i drept adoptată și mărită cu însemnate cheltuieli, ci am sfînțit cu acest prilej o mare idee, o nobilă năzuință, am ținut să sfînțesc și să binecuvintez o *muncă cinstită de câteva decenii* încununată de cele mai frumoase succese.

Iată motivul, care explică prezența între noi și a d-lui ministru al muncii și al ocrotirilor tuturilor mișcărilor umanitare din țară.

Cei ce cunoașteți mai de aproape pe harnicii frați Mircea, știți că stăpânul casei, d-l Ignat Mircea a trecut înainte cu mai multe decenii din Ardeal Carpații la frații din regat, unde în atmosfera liberă a găsit teren prielnic pentru desvoltarea simțului său spre muncă practică. Era atunci un simplu băiețandru îmbrăcat în straie țărănești, dară prin istețime și muncă cinstită a ajuns la rezultatele de azi, pe cari le cunoaștem și cari înveselesc pe toți câți doresc progresul neamului.

Cei ce și numai în treacăt v'ați ocupat cu economia națională, știți că în mâna comerțului, a industriei și a întreprinderilor de tot soiul, cum este și cea condusă de d-l I. Mircea este depus capitalul cel productiv, care este unul din mijloacele mai puternice

de propășire a țării în toate direcțiunile. Unde înflorească aceste trei, acolo și munca intelectuală, literatura și artele chiar iau avânt, dacă depozitarii acestor ocupații practice și rentabile sunt oamenii de încredere ai țării și neamului. Din contră, vai de neamul, unde această bogăție e în mâni străine.

Deci câți mai mulți bărbați de talia d-lui Ignat Mircea; altcum ne va ajunge vorba poetului O. Goga : «că noi românii vom munci din greu ogorul și vom face alte munci istovitoare, dar alții, «străinii ne vor duce, ne vor fura belșugul».

Iată deci că motive de înalt patriotism ne îndeamnă a încuraja oameni ca d-nul I. Mircea și a binecuvânta din toată inima munca lor.

Dar d-l Mircea nu numai a făcut avere, ca să șadă pe ea ca un egoist. D-sa are simț și pentru idealurile neamului.

Cu cât drag îl primeam la Sibiu și-i dam direcțiile necesare, ca împreună cu consătenii săi dela Cața, așezați în București — să ridice în satul natal nu o școală primară, corespunzătoare celor mai stricte cerințe ale legilor ungurești și ale pedagogiei moderne, ci un mic palat cultural. Pentru multe scopuri nobile are mâna darnică. Chiar cu o clipă, înainte de-a pleca am dat în «Gazeta Transilvaniei» dela Brașov de-o notiță, că d-l I. Mircea a dăruit vr'o 10.000 lei unui cămin școlar, pentru biblioteci la sate etc.

D-l I. Mircea e deci un român de model.

O asemenea muncă nobilă am sfințit eu cu aghiazma de azi, dorind stăpânului casei și familiei întregi spor în toate cele bune, ca să fie și altor români pildă de ce se poate ajunge prin munca cinstită.

CUVÂNTARE

LA IMMORMÂNTAREA MINISTRULUI D-TRU GRECEANU, ȘI A
EPISCOPULUI DR. D-TRU RADU AL ORADIEI-MARI,
VICTIME ALE ATENTATULUI DELA SENAT

Jalnici Ascultători!

Dintr'o frumoasă cântare bisericească de la slujba immormântării reținem tristul adevăr cuprins în cuvintele:

«Când dobândim lumea, atuncia în groapă ne sălășluim» căci cu adevărat rar s'au potrivit în mod mai dureros aceste cuvinte, ca de astădată, în fața acestor morți, ce ne stau înainte. Deoparte episcopul Dumitru Radu — fiu de țăran, crescut la școli cu merindea și bucatele duse în desagi de părinții săi — a ajuns prin hărnicie și zel, prin muncă pricepută, prin talent pus în serviciul neamului său nu numai între cei dintâi fruntași ai poporului român, ci pe scaunul de părinte sufletesc și de conducător firesc al unei eparhii întregi. Iară de altă parte cealaltă victimă.

Dimitrie Greceanu — fiu de boer de nobilă viță, nobil nu numai prin naștere, ci mai presus de toate prin nobleța sentimentelor, a faptelor și a întregii sale vieți — s'a urcat sus pe fotoliul de ministru, ca prin toate pornirile sufletului său și prin toate acțiunile voinței sale, pătrunse de cel mai convins și mai sincer democratism, să-l coboare jos în mulțimea cea mare a celor nevoiași și a poporului dela țară, pentru care atât a lucrat.

Unul Moldovean dela Prut și celălalt Crișan de pe Crișuri, mai aveau ambii un singur dor:

Să-i învrednicească Dumnezeu în nemăsurata lui dreptate, ca unul dintr'un colț și celălalt din alt colț al românismului să-și poată da mâna frățeste pentru veșnica unire națională a fraților despărțiți.

În scopul acesta episcopul Radu cu o caldă iubire de neam, chiar și cu tactul și precauțiunea cerută de împrejurările unui trai în robie, și-a întărit poporul în moralitate și cultură, și a crescut și pregătit poporul pentru zilele, ce aveau să urmeze; iar în vârtejul năzuințelor politice ale românilor de dincolo de Carpați înainte de războiu — când întregul episcopat român de dincolo — atât ortodox cât și gr. cat. — mie mi-a dat onoarea să răspund invitațiilor ungurești de pseudo-pace și înfrățire — eu am exprimat cu unanimă aprobare a tuturor episcopilor prezenți în castelul de la Buda — și voința episcopului Radu, spuiind lui Tisza: Pace cu noi nu se poate decât cu desrobirea sufletului românesc, încătușat de veacuri.

Iară fericitul Grecianu — deși în vârstă de 60 ani — în cele mai grele timpuri pentru țară, s'a înscris voluntar și cu însuflețire tinerească a încins sabia de simplu ostaș — călăreț, ca să contribuie cu tot ce poate contribui un român la reorganizarea armatei, strâmtorate în o parte a Moldovei, la învingerile dela Mărășești și la alungarea dușmanilor din pământul scump al țării cotropite de ei.

Dorul lor și al tuturor s'a împlinit și prin partea lor de muncă.

Dar durere — după cuvântul citat «când au dobândit lumea», iată mâini sacrilege și criminale, purtate de dușmanii închegării noastre naționale, i-au prăbușit pe ambii deodată în mormânt.

S'a repetit cu ei cele istorisite în Sf. Scriptură a vechiului Testament:

«Voi ați căzut înaintea fiilor nedreptății; de aceea cu atât mai tare vă deplânge poporul întreg.» (II Imp. III—34.

Da: Vă deplâng colegii Corpurilor Legiuitoare; vă deplânge Capitala; vă deplânge țara și întreg românismul, ca pe niște eroi și mucenici, căzuți pe câmpul

de onoare al îndeplinirii datoriilor pentru încheierea statului ce l-am întregit.

Iubiți Jalnici Ascultători!

Mă adresez acum nu numai vouă, și ca părinte sufletesc al țării întregi — mă adresez și tuturor cetățenilor ei, arătându-le că moartea și jertfa atât de mare a acestor mucenici, cărora le-a mai urmat încă unul, ar fi zadarnică dacă n'am ști să fim la înălțimea zilelor încă grele, ce le trăim.

Psalmistul roagă odată pe Dumnezeu, să îndrepte spre moarte gândul oamenilor, ca prin moarte să se cumițească. (psalm. 90,1—12).

Eu n'am să vă îndrept cugetele spre moarte, căci o vedeți cu ochii înaintea voastră; dară cer cumițirea tuturor.

Cei cu stare, avuți și îmbogățiți, puneți-vă stavilă cheltuelilor zadarnice și întoarceți-vă privirea și mâna cu milă spre mulțimea celor nevoiași; cei tineri și vecinic doritori de ușoare petreceri, gândiți-vă că omul are sfinte idealuri și înalte datorințe către neam și țară; cei intelectuali și pricepuți la slujbe să intrați cu toții pe câmpul de muncă, ce nu suferă amânare — pentru refacerea țării și reîntronarea împrejurărilor normale; iară cei mulți și nevoiași înarmați-vă cu creștinească răbdare, stăruiți fiecare la locul de muncă și al datorinței, căci numai prin conlucrarea tuturor, greu zilelor se va ușura.

Iară voi, frunțașilor conducători politici ai țării, în fața amenințărilor dușmane și a marilor jertfe delăturați orice susceptibilități, suprimați orice divergențe mărunte, întindeți-vă mâna frățească de armonică unire la munca de organizare a țării, căci numai așa ne vom închege și întări rândurile, ca să biruim și ultimile greutăți întru consolidarea țării.

Și acum voi scumpi dispăruți eroi, — mână'n mână cum stați înaintea noastră, ca un simbol de veșnică unire a celor mai extreme colțuri de țară românească — duceți-vă și spuneți moșilor și strămoșilor, că românii

sunt uniți naționalicește, și noi nepoții promitem a păstră moștenirea ce ne-au pregătit-o și ne vom închea și sufletește; apoi odihniți-vă în țărâna țării pe care o vor cultiva țărani pentru cari ați ostenit și care nouă ne va fi și pentru voi mai dragă.

Binecuvântarea Domnului peste voi și peste întreaga scumpa noastră țară, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

CUVÂNTARE

LA CUNUNIA ALTEȚEI SALE PRINCIPESEI ELISAVETA A
ROMÂNIEI CU A. S. REGALĂ DIADOCUL ELINILOR GEORGE
14/27 FEBRUARIE 1921

Maiestățile Voastre,

Altețele Voastre,

Iubiți Miri și Nuntași!

Scumpa odraslă a dinastiei române Principesa Elisabeta sboară astăzi din cuibul părintesc spre mărilor albastre, care înconjoară noua ei patrie, spre pământul clasic al Greciei, devenind soția Alteței Sale George, Diadocul Elinilor.

Biserica care a avut distinsa onoare a Le binecuvânta cununia, își reamintește din vechiul scriitor grec Plutarh cazul, când — fiind cei 7 filosofi greci la un ospăț împreună — unul din Periandru i-a întrebat: «Ce cred ei, care-i familia cea mai fericită?» Iară ei au dat diferite păreri. Unul, Chilon a răspuns: «Cea mai fericită familie i se pare aceea, unde stăpânul casei este înțelept!».

Alteța Voastră, Ilustre Mire, care veți fi chemat a conduce odată — ca rege — destinele Elinilor, veți găsi în înțelepciunea clasicei literaturi grecești cât și în cărțile sfinte — o adâncă filosofie de viață; iar — când se vor ivi în greaua misiune momente de grea dilemă — urmați exemplul strălucit al gloriosului Vostru socru și rege: Plecați urechea la inima poporului și simțiți pulsul sentimentelor și aspirațiilor lui și cred că veți afla mai ușor orientarea și calea pentru viitor.

Iară Alteța Ta, Augustă Mireasă, nu vei putea duce în noua-ți țară un mai neprețuit dar de nuntă, decât tot exemplele preaiubitei mame și slăvitei noastre regine, care în toată viața a pornit mulțime de acțiuni nobile, culturale, umanitare și artistice din țară; iară în cele mai critice timpuri pentru neam ni-a fost nu numai îngerul păzitor, răspândind pretutindeni duh de mângâiere ci — inspirată de geniul țării a fost și arhanghelul, care a însuflețit și a încurajat un neam întreg, ceea ce a creat momente hotărâtoare pentru binele țării. Urmează pilda mamei! și vei fi podoba adorată a patriei nouă, unde a voit Dumnezeu să Te cheme. Și când — în clipe de recreare — vei privi talarurile mărilor întinse și ondulătoare, cari îți vor fura și duce departe gândurile... nu uita, că ești frumoasa zână a Carpaților românești, neuitata fică a țării noastre. Cugetă-te și la neamul românesc, care te va iubi în veci. Astfel vei fi ființa fericită, iubită deopotrivă de 2 țări și 2 neamuri.

Aibă-vă Cel-de-sus sub scutul Său în toate zilele vieții voastre !

CUVÂNTARE

LA CENTENARUL LUI TUDOR VLADIMIRESCU
17 MARTIE 1921

Trăim în era democrației, a iubirii față de popor și a asigurării drepturilor lui. Dar dacă ne gândim că Tudor din Vladimir a trăit cu o sută ani mai înainte și citim frumoasele lui proclamațiuni: — o aureolă de românească sfințenie înconjoară amintirea lui, căci la noi nimeni n'a dat democrației un înțeles mai corespunzător intereselor neamului nostru. El pornește o revoluție contra drojdiilor fanariote, venite la noi din mahalalele Constantinopolului, care cu poftă nesăturabile sugeau ca niște lipitori și vampiri sângele și măduva poporului român. Dar — crescut sub înrâurirea părinților evlavioși și a unchiului său, călugărul Mitrofan, — avea un suflet nu numai mare de bun român, ci și adânc religios.

A zidit «din cugetul său» biserică în Preajna și a înzestrat-o cu pământ, «ca să fie spre chivernisirea sf. Biserici și pomenirea sufletului meu, a părinților mei și a neamului meu»; iar în testamentul său din 1817 face danii la sf. Munte, la Ierusalim, la săraci și slugilor sale, cari l-au slujit cu credință. Ce frumos transpiră din proclamațiile lui acest duh de bun creștin. El nu începe răsmirița, ca să jefuiască pe cei ce-și iubesc țara și neamul, ci ca să recâștige poporului împilat drepturile nimicite de venetici fără suflet și de cei ce s'au atașat lor. De aceea Cel-de-sus — *Dumnezeul dreptății* — nu poate fi împotriva gândului său de mântuitor a celor ce numai de lacrimi au parte. Iară, când boerii greci și grecizați ai divanului

ad hoc dela București îl amenință, că lucrând în «contra patriei» își atrage grea osândă, el le dă — pătruns de cele mai frumoase sentimente naționale — admirabilul răspuns: «*Patria este poporul*». Astfel a devenit deșteptătorul puternic al conștiinței de sine a poporului, al conștiinței naționale, izvorul atâtor fapte mărețe din trecutul neamului. Iar altădată răspunde celor ce-l îndemneau să ia domnia: «Calea mea duce — nu la putere — ci la moarte».

Nu cunosc în viața altui popor proclamații mai frumoase, ca ale lui Tudor, al cărui prieten și sfetnic de aproape este învățatul episcop Ilarion dela Râmnicul-Vâlcea.

Tudor a și murit moarte de mucenic, dară ideile, pentru cari a luptat, au fost sămânța bună al cărei rod îl culegem și în zilele noastre.

Azi — la praznicul Centenarului — cea mai vie a mea dorință este, să dăm neamului — nu idei importate, — ci democrația lui Tudor, izvorită din o bogată conștiință națională și întemeiată pe o adâncă *iubire de biserica strămoșească, de patrie și de mulțimea celor nevoiași*.

Încheiu pentru intronarea democrației lui Tudor în toate acțiunile vieții noastre publice.

CUVÂNTARE

LA INSTALAREA EPISCOPULUI VARTOLOMEU BĂCĂOAN
ÎN BISERICA CATEDRALĂ DIN RÂMNICUL-VÂLCEA.

9/22 APRILIE 1921

Preasfințite în Hristos Frate!

Domnule Ministru!

Iubiți Credincioși!

Dumnezeul, cel nepătruns de mintea omenească, așa a întocmit lucrurile, încât câteși toate episcopii, aparținătoare de mitropolia mea, a Ungro-Vlahiei, să fie deodată vacante; și o coincidență rară este, că astăzi se face instalarea episcopului titular atât la învecinatul Argeș cât și aci și tot acum s'a iscălit scrisorile prin cari trimite un chezaș-locotenent la Buzău.

Deci cu adevărat pot adresa tuturor credincioșilor din această mitropolie cuvintele proorocului Eremia, când ne zice: «*Și vă voi da păstori după inima mea, ca să vă păstorească cu știință și înțelepciune*» (III — 15).

Sf. Apostol Pavel, — gândindu-se la slujba de vladică — zice: «*Cine pofteste episcopia, bun lucru pofteste*». Intr'o privință așa este. Nimic mai frumos, decât să fii părintele sufletesc a sute-de-mii sau chiar milioane de fii sufletești; nimic mai nobil decât să asculți și înțelegi păsurile și nevoile lor și să cauți a le alina; nimic mai înălțător, decât să ridici nivelul lor cultural, să le îndreptezi privirile spre cer, spre idealuri, să împarți pretutindenea mângâiere sufletească, cu un cuvânt prin toată viața și munca sa să contribuie la mântuirea vremelnică și vecinică a turmei sale.

Dar de altă parte misiunea apostolească este pe cât de frumoasă, pe atât și de spinoasă, anevoioasă, în cât nu noi niște simpli și smeriți muritori — ci cei mai lumați și mai vrednici ierarhi ai întregii creștinătăți s'au cutremurat, în fața chemării preoțești și episcopești, simțind toată povara răspunderii grele.

Prea sfințite în Hristos Frate! Eu știu și simțesc cum și sufletul Frației Tale este stăpânit de multă îngrijorare, în aceste clipe, când primești conducerea acestei eparhii. Dar eu te mângâi și încurajez cu cuvintele psalmistului: «*Domnul ne pune sarcina pe umeri și tot El este acela, carele ne și ajută*». Deci chiamă cu încredere ajutorul Celui prea înalt; și când vei avea sprijinul lui îți vor crește puterile și nimenea nu va putea stingheri cu succes munca Ta pentru binele bisericii.

*

Pe lângă acest ajutor vei găsi aci și multe momente, cari vor contribui la ușurarea sarcinii de arhipăstor. În jurul acestui tron episcopesc, între zidurile acestei istorice biserici, în atmosfera curată a acestui frumos și atât de românesc oraș și a episcopiei întregi, transpiră duhul unor frumoase tradiții bisericesti, culturale și naționale, căci de veacuri a curs în eparhia Râmnicul-Noul-Severin o puternică viață românească.

Așa numitul «popa Nicodim» (1406) pe pământul acestei episcopii a întemeiat cele dintâi sf. mânăstiri la români: la *Vodița* (1369) și *Tismana* (1385). Ucenicii lui duc duhul jertfelor pentru asemenea așezăminte și la frații de dincolo de munți: în Ardeal și Bănat. Tot în această episcopie se află *Bistrița* Craiovenilor, *Cozia* cu monumentul scump a lui Mircea Cel Bătrân, azi atât de derăpănată de furia războiului, *Arnota* cu trupul lui Matei Basarab, *Hurezul* cu minunățiile de neîntrecută artă românească a lui Vodă Brâncoveanu, *Govora* cu vechea tipografie (1639) și multe altele.

Iară tronul acesta arhieresc a fost ilustrat de

vestiți chiriarhi, cum a fost iscăsitul și genialul *Antim* dela Ivir (1705 — 1708) carele a întemeiat aci cea dintâi tipografie românească, de unde au inundat cărți bisericești și culturale toate colțurile românești ducând pretutindenea farmecul slovei românești și tăria conștiinței de neam; învățatul *Damaschin*, numit dascălul (1708—1725), carele a tradus în românește cărți rituale și mai ales faimoasele sale minee, tipărite de *Kesarie*. Cu evlavioasă sfială amintim și numele lui *Calinic* (1850 — 1868), carele în ochii poporului a trecut de sfânt pentru viața-i plină de înfrânare, curățenie și bunătate. În timpurile mai noi *Ghenadie Enăceanu* (1886 — 1898) și *Atanasie* (1898 — 1909) au continuat cu vrednicie tradițiile culturale ale trecutului.

Tradițiile naționale întregesc această strălucită viață. Urmele podului lui Traian din apropierea Turnului-Severin sunt pentru credincioșii acestei episcopii și pentru toți românii nu numai o amintire a originii noastre, ci și un *memento* al misiunii de propagatori ai civilizației latine în acest colț de lume, înțețindu-ne la o muncă temeinică, ca să putem, nu din gură, ci cu fapte îndeplini acest rol. Banul Craiovei Mihai Viteazul ne este o statornică pildă, cât de departe trebuie să meargă jertfa pentru binele țării, pentru închegarea și întărirea ei. Iară Olteanul *Tudor Vladimirescu*, întemeietorul democrației românești, ne învață, că nici o exotică plantă a democratismului internațional este a se răsădi în solul țării noastre; ci democrația română să fie în veci întemeiată pe iubirea de biserică strămoșească, de pământul și poporul românesc, impilat de streini și hrănită de alese simțiminte naționale, precum transpiră atât de convingător din toate proclamațiile și faptele lui.

În timpul — când s'au unit o parte din ardeleni cu Roma și au rămas aproape un veac fără arhipăstor, — aicea s'au strecurat pe căi neumblate diecii bisericuțelor ardeleni, cari s'au îndeletnicit cu psaltirea și sfintele cântări — și primind hirotonia de preoți s'au întors tot pe ascuns acasă, susținând continuitatea credinței strămoșești și a unității noastre religioase.

Ardealul a căutat să răsplătească Râmnicului aceste bune servicii, dându-i la întemeierea seminarului teologic de aici (1867) profesori, cum a fost preotul Vasile Theodorescu, Ioan Procopie în frunte cu directorul Radu Tempea fost viceprotopop al Braşovului.

*

Din tradiţiile acestui bogat trecut vor izvorî îndemnuri puternice atât pentru Frăţia Ta cât şi pentru clerul din partea locului în munca pe căile odată bătătorite, dar unele iarăş înţelenite.

Râmnicul este în Oltenia un oraşel frumos, sănătos, într'o situaţie romantică, locuit de-o viţă viguroasă a neamului, care a dovedit totdeauna o pronunţată energie românească, e lipsit de condiţiile unei mişcări comerciale în linii mari, care să lege privirile spre cele pământesti şi materiale. Şi astfel această linişte sănătoasă a codrilor e un loc prielnic pentru o aleasă vieată superioară, culturală. Trebuie numai un îndrumător priceput şi dibaciu, care — călăuzit de dragostea lui Hristos şi de neam — să croiască direcţiile, ce duc mereu înainte. Acest îndrumător nu poate fi altul mai bun, decât episcopul.

Iată, de ce Te-am aşezat aicea pe Prea Sfinţia Ta, unul din cei mai învăţaţi clerici şi ierarhi ai bisericii noastre, ca să reînvii şi continui frumoasele tradiţii deodinioară şi bisericesti şi culturale şi naţionale şi artistice, conducându-ţi turma după sfaturile apostolului Pavel cu înţelepciune, cu iubire, cu blândeţe, cu duhul iertării, cu mâni curate, cu fapte bune spre limanul mântuirii. Impreună cu evanghelistul Ioan îţi adresez cuvintele: «*Deaceea te-am rânduit aicea, ca să aduci roadă şi roada ta să rămâie*» (XV — 16). Şi e semnificativ, că — după atâta simţită secetă, după repetitele rugi ale clericilor, milostivul Dumnezeu, chiar în aceste clipe ne varsă din darurile sale cereşti, *simbolul roadei şi al belşugului, aşteptata ploaie*, care poate fi şi pentru Frăţia Ta un semn de sus al nădejzii îndreptăţite de-o rodnică activitate.

Iară vouă, iubiților credincioși, vă dau sfatul evanghelistului Ioan (II — 24): «*Primiți-l în Domnul cu toată bucuria și prețuiți pe unul ca acesta*». Netezindu-i calea — după pilda celor ce azi — în Duminica floriilor — au împodobit intrarea lui Iisus în Ierusalim, ca în liniște și cu roade să poată munci spre binele și mântuirea voastră acum și totdeauna. Amin.

CUVÂNTARE

CĂTRE A. A. L. L. REGALE PRINCIPELE MOȘTENITOR CAROL
ȘI SOȚIA SA, PRINCIPESA ELENA, CU PRILEJUL SOSIRII LOR
ÎN ȚARĂ DUPĂ CUNUNIE. 25 APRILIE 1921

Maiestățile Voastre, Altețe regale, Iubiți ascultători !

Interese superioare ale neamului românesc au pretins, ca — îndată după Unirea Principatelor Dunărene — să se așeze în fruntea lor un Domnitor dintr'o dinastie europeană, care să nu aibă legături de rudenie în țară, pentru a înlătura astfel neînțelegerile din trecut, cari au făcut în cursul timpului atâta rău.

În această direcție au lucrat toți marii patrioți și bărbați ai țării în deplin acord cu întreg poporul și în nădejdea sigură, că această dinastie — deși la început străină — cu timpul va întrupa întru toate năzuințele și aspirațiunile pământului românesc, atât în cele naționale, cât și în privința tuturor tradițiilor strămoșești ale țării.

Dumnezeu a îndreptat geniul neamului spre alegerea cea mai nemerită în persoana fericitului și neuitatului rege Carol, carele nu numai prin vitejia sa și a ostașilor români, ci și prin toată activitatea sa multilaterală, călăuzită de o rară înțelepciune și creștinească răbdare, a așezat cele mai solide temelii la întărirea statului român și la înălțarea lui din viitor.

Rămas fără moștenitor direct, ce urmaș mai vrednic ne putea trimite Dumnezeu, decât pe desrobitorul tuturor provinciilor românești și pe cel ce a întregit țara și neamul și încă într'un timp, pe care cu câțiva

ani mai în urmă nici a-l visa n'am îndrăznit. Acesta este gloriosul Vostru părinte.

Iar în a III-a generație, Alteța Ta este prima odraslă a acestor mari înaintași, eșit din pământul românesc și crescut în atmosfera, legea și limba țării noastre.

De altă parte faptul, că o Principesă a mărilor albastre, A. Sa Elena a Greciei, de aceeași credință cu Alteța Voastră și cu neamul Vostru, a cucerit inima devenindu-Vă o iubitoare soție, desăvârșește și întărește pentru totdeauna în solul patriei române, rădăcinile dinastiei române atât de cu pricepere cultivate și până acum de fericita Regină Elisabeta, iar mai ales de prea slăvita noastră Regina Maria și Augusta Voastră mamă, care ca nici o altă Regină a știut deveni și mamă iubită a țării întregi.

Vă puteți deci închipui, ce nemărginită, ce îndreptățită și firească este bucuria țării întregi astăzi, când vede și în privința dinastiei române realizată prin Altețele Voastre dorința neuitatului Rege Carol și a părinților Voștri și visul marilor noștri patrioți și a întregului popor; și avem credința, că Altețele Voastre veți susține și cultivă iubirea ce încheagă astăzi țara cu dinastia sa, în care vede simbolul aspirațiunilor sale și al însuflețirii spre fapte mărețe, pentru înflorirea și binele țării întregi, și pentru fericirea tuturor cetățenilor de sus până jos sau dela «Vlădică până la opincă», cum zice poporul.

Cu sufletul plin de asemenea bucurie, biserica, a cărei primi credincioși sunteți, binecuvintează căsnicia celor ce sunteți moștenitori ai strălucitului nostru tron și Vă dorește :

Sănătate, prunci buni și cuminți și o fericită căsnicie. Amin.

GRAMATA

SINODALĂ PENTRU PRIMUL ARHIEPISCOPI ROMÂN
AL BASARABIEI

— — —
MIRON

*Din mila lui Dumnezeu și voința clerului și a poporului,
Arhiepiscop și mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Pla-
iurilor, Primat al României și locțiitor al Cesariei din
Capadochia, Președinte al Sfântului Sinod al Bisericii
Autocefale Ortodoxe Române.*

Iubitului cler și popor din Moldova dintre Prut și Nistru și în deosebi ascultătorilor și cetitorilor acestor litere sinodale, — har și pace dela Dumnezeu părintele din ceruri, iar dela Noi salutarea și binecuvântarea Noastră arhipăstorească.

Facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că Preasfințitul Sinod episcopesc al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române din România întregită, — ca supremă autoritate bisericească din țară — simțindu-se îndatorat a veghea, ca eparhiile din cuprinsul țării să-și aibă chiriarii săi titulari spre mulțămirea clerului și-a poporului; și călăuzit, în timpul de tranziție până la definitiva organizare unitară a bisericii din toate provinciile alipite patriei-mume, atât de motive canonice (C. IV al Sinod. I ecum., XII al Sinod. din Laodiceea, XIX al Sinod. din Antiochia) cât și de interesele de consolidare ale Statului — a aflat de bine a numi în ședința sa dela 4/17 Decembrie 1920, pe Preasfinția Sa Arhiepiscopul Gurie Grosu Botoșeneanul, — delegat al său, ca locțiitor de Arhiepiscop la Chișinău, căruia reprezentanții clerului și ai poporului i-au arătat toată încrederea lor — de Arhiepiscop titular al Chișinăului și Hotinului,

și a propune înaltului guvern, ca să-l prezenteze *Co-roanei* spre aprobare și întărire.

Maiestatea Sa Regele *Ferdinand I* s'a îndurat prea grațios a întări această numire cu Înaltul Decret No. 5481/920, — dându-i după vechile datini ale țării, la 16/29 Martie 1921 în fața tronului, a Augustei Sale familii și în fața tuturor înalților diriguitori ai țării, clerici, militari și civili, tradiționala investitură regală.

Pe temeiul acestor premerse forme legale, Noi ca președinte al Sfântului Sinod, — emitem și dăm numitului Arhiepiscop Gurie Grosu, carele și până acum s'a distins prin tăria lui în credința ortodoxă și în legea Sfintei noastre Biserici române, și s'a îndeletnicit în zile grele pentru poporul român din Basarabia cu lucrări de cultură românească, iar prin activitatea lui în slujbele de până acum a dat dovezi despre neclintita lui credință și loialitate către M. S. Regele nostru *Ferdinand I* și către întreaga dinastie — prin această gramată sinodală și investitura canonică de *Arhiepiscop* al de Dumnezeu păzitei Arhiepiscopii a *Chișinăului* și *Hotinului* cu orașele câte se țin astăzi sau pe urma unei rotunjiri noi a eparhiilor din întreaga țară — se vor ține în viitor de această Arhiepiscopie, drept dovadă despre aceea, că dânsul — fiind investit cu demnitatea arhierască și cu jurisdicțiunea de Arhiepiscop are darul și puterea a pune după prescripțiile sfintei noastre biserici răsăritene și legile în vigoare: — cetitori, cântăreți, ipodiaconi, diaconi, preoți și protopopi la bisericile din eparhia Sa, stareți și starețe la mănăstiri și a face toate câte lui se cuvin ca ierarh spre edificarea duhovnicească a turmei sale, așteptând de altă parte dela El respect și supunere către superioritatea Sa bisericească și în deosebi către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum și o muncă neobosită, tact, înțelepciune și o părintească dragoste și îndrumare a tuturor, întru reînvierea duhului strămoșesc și românesc al sfințelor altare din acest colț de țară moldovenească.

Tot deodată, recomandăm tuturor celor din cinul preoțesc și călugăresc și întregului popor din Arhiepiscopie, ca de Arhiepiscop legiuit al lor să-l cunoască

și respecteze, plecându-i-se cu toată voia și arătându-i în toate împrejurările supunere și ascultare, ca fii sufletești, privindul și cinstindu-l ca pe arhipăstorul, învățătorul și conducătorul lor duhovnicesc, care este următor Sfinților Apostoli ai lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, căruia i-se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea întru toți vecii.

Dată astăzi 27 Aprilie (10 Maiu) anul mântuirii una mie nouă sute douăzeci și unul, în palatul Sfântului Sinod din București.

D-R ELIE MIRON CRISTEA
Mitropolit Primat al României.

CUVÂNTAREA

DELA INSTALAREA PRIMULUI ARHIEPISCOP NAȚIONAL GURIE
GROSU ÎN SCAUNUL DIN CHIȘINĂU (BASARABIA).
2/15 MAI 1921

*Preasfințiți Părinți,
Domnilor Miniștri,
Iubiți fi sufletești,*

Când pentru întâiaș dată atât ca oaspe cât și ca Mitropolit Primat al României întregite am fericirea să urc scara acestui tron arhiepiscopesc, o puternică emoție a sufletului meu mă îndeamnă să exclam împreună cu psalmistul «mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile mâinilor Tale și niciun cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale». Căci cu adevărat o minune dumnezeiască stă la temelia însuflețitului praznic bisericesc național de astăzi, precum a stat și la temelia festivităților serbate în aceste părți în ultimii trei ani.

Vechea Românie, micul regat al fraților noștri, a fost marea nădejde a românilor de pretutindenea, mai ales a acelor din provinciile robite atâtor împărății streine. Marile popoare ale bătrânei Europe s'au încălărat într'o luptă mondială. Mica Românie nu putea rămâne nepăsătoare, fiind preocupată de marele ideal al unirii naționale. Astfel a trebuit să intre în luptă alături de popoarele cari luptau pentru idealurile omenimei și pentru unitatea națională a popoarelor robite. De partea lor era și nădejdea biruinței. Când România a intrat în războiu, ardelenilor și bucovinenilor le-a căzut o piatră de moară de pe suflet. Eu, pe atunci

în Banat, cu sufletul plin de bucurie am zis sfetnicului meu de încredere : a sunat ceasul desrobirii noastre.

Dar bucuria nu ne-a fost deplină, căci în constelația politică de atunci credeam că frații din Basarabia vor trebui să rămâie și pe viitor în robie. Dar dreptul Dumnezeu, care conduce soarta popoarelor, astfel au încâlcit pe cei ce stau piedică în calea basarabenilor, încât tocmai Basarabia a fost aceea care cu lacrimi de bucurie mai întâi a căzut în brațele patriei mume, unindu-se cu ea. Această favorabilă întorsătură pentru moldovenii Basarabiei n'a presimțit-o nici cea mai ageră minte, nici cea mai isteată diplomatie, ci a fost curat o minune dumnezeiască. Deci astăzi când pentru întâiaș dată mă aflu în mijlocul iubiților mei fii sufletești din Basarabia, simțesc de o plăcută datorință de a vă invita, ca împreună cu mine cu adâncă cucernicie să mulțumim lui Dumnezeu pentru acest mare dar de care ne-a făcut părtași și înaintea sfântului său altar să făgăduim cu inimă curată că vom fi și pe viitor buni credincioși ai bisericii sale pravoslavnice, crescând în acelaș duh pe fiii noștri și lăsând credința, legea și limba românească, cu limbă de moarte, scumpă moștenire nepoților noștri, fiind adânc convinși de adevărul cuprins în cuvintele psalmistului: «în mormânt se vor întoarce nelegiuții, toate popoarele cari uită pe Dumnezeu, 8 17».

Dar nu pentru întâiaș dată a dat pe aicea astăzi un mitropolit al Bucureștiului. În curând se împlinesc 100 de ani decând petrecea în Chișinău vrednicul meu înaintaș Mitropolitul Ungro-Vlahiei Grigorie. Principatele Dunărene erau ocupate de Ruși și Mitropolitul Grigorie s'a opus rechiziționărilor samavolnice, de aceea generalul rus Marcovici l-a exilat poruncindu-i : «părăsind fără zăbavă orașul Bucureștiului să pleci spre sălășluire în Basarabia». Păzind el aicea tendințele de rusificare a elementului românesc, a știut desvoltă tactul și istețimea ca să aducă din Principate cărți rituale românești și să le împartă în sute de exemplare la bisericile basarabene; ba a început chiar a traduce el în

românește cărți bisericești după cum însuș zice, «ca să ajut neamului și fraților».

Iar acum după o sută de ani vine dela București Mitropolitul Primat nu surghiunit, ci cu fruntea ridicată ca suprem ierarh al tuturor românilor și astfel și al bisericii din acest frumos colț de țară românească; vine nu exilat de un general rus, ci împreună cu marele logofăt al treburilor bisericești sau cum îi zicem astăzi cu ministrul Cultelor, d-nul Octavian Goga, bine cunoscut în aceste părți din însuflețirea și nădejdea pe cari cu putere și dar de prooroc le-a propovăduit aici în cursul războiului, ca trimiși de M. S. Regele tuturor românilor ca să vă puie în frunte un ierarh național eșit din sânul vostru; vine acest Mitropolit nu cu daruri materiale, cu trei galbeni în pungă câți aveà exilatul Grigorie, când a plecat încoace, ci cu sufletul, cu inima plină de comori sufletesti, de dragoste părintească din prisosul cărora să reverse și asupra iubitorilor fii credincioși din Moldova dintre Prut și Nistru.

Iubiți credincioși,

Înțeleptul Solomon ne spune în pildele sale XI, 14 «cei ce nu au stăpânire cad ca frunzele, iară mântuirea vine dela mulțimea celor cu bun sfat». Călăuzit de adevărul acestor solomonice cuvinte, Sfântul Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române, n'a putut lăsa în vacanță mai lungă scaunul arhiepiscopesc de aici, ci în interesul obșteșc și în înțelegere cu ministrul Cultelor și cu Coroana țării a numit și întărit la locul acesta drept arhiepiscop titular și definitiv pe I. P. S. Sa părintele Gurie, față de care clerul și poporul de aicea a avut ocazie a-și exprima încrederea sa.

Părinte Gurie,

Când Domnul a trimis pe proorocul Iezechil ca să propoveduiască cuvântul său, i-a zis: «Omule, du-te la casa lui Israel și propovăduiește cuvântul meu, căci eu nu te trimit la poporul ce are un grai strein și o

limbă necunoscută, ci la casa lui Israil»; astfel îți zice și frăției tale Sf. Sinod prin graiul meu. Așază-te în mijlocul basarabenilor și le propoveduește evanghelia lui Hristos nu în limbă străină, ci în dulcele graiu al părinților; nu cu frică, cu cutremur și cu temere de: «Pohod na Sibir», ci cu sufletul liber și cu însuflețirea curată, izvorită din datorința sfântă de a reîntrona credința și cultura românească în toate colțurile acestui ținut, reînviind moștenirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, ca să o putem lăsa curată și românească moștenire urmașilor noștri.

Iubiți ascultători,

Astăzi, tocmai astăzi se împlinesc 100 de ani de când la mânăstirea de aici, Căpriansa, întemeiată de Ștefan cel Mare, s'a așezat lespeda pe un mormânt scump tuturor românilor. Este mormântul marelui ierarh Gavriil Bănulescu Bodoni (mort 30 April 1821). Acest mare ierarh era ca și mine fiu al Ardealului, născut aproape de satul meu natal, în orașul Bistrița, unde am petrecut copilăria și am studiat opt ani de zile, a fost dascăl la Năsăud, unde în curs de 4 ani mi-am terminat studiile liceale. Ajuns ierarh al bisericii rusești, inima lui nici-o clipă n'a încetat să bată pentru durerile neamului românesc. La 1812 alipită fiind Basarabia la Rusia, el a știut a convinge Țarul pentru a întemeia această episcopie a Chișinăului și Hotinului la care a fost numit ierarh și Mitropolit.

Viața bisericească din timpul păstoriei sale a fost totdeauna străbătută de duh românesc. La 1814 întemeiază o tipografie cu ucenici dela Neamțul Moldovii. El înființează și Seminariul de aici cu limba de propunere românească, cu un cuvânt episcopia avea caracter românesc. Eu mi-am ținut de datorință ca să ridic pe o clipă lespeda mormântului dela Căpriansa ca să reînvie duhul românesc al marelui Ardelean carele de sigur prin graiul meu va străbate ca o ploaie mănoasă peste frumoasele plaiuri și bogatele văi ale mândrei Basarabii, făcând să înverzească și să înflo-

rească iarăși câmpiile românești ale acestui colț de țară, pregătind o bogată roadă pentru biserica și cultura românească. Dela Bănulescu și până astăzi Basarabia n'a mai avut ierarh român; deci frăția Ta ca primul român, fii un vrednic urmaș al exarhului și Mitropolitului Gavriil Bănulescu, ca pe urma propovăduirilor noastre dela această instalare canonică și legală a sfaturilor ce ți le-am împărtășit în Sf. Sinod și pe urma muncii Î. P. S. Tale și a împreună lucrătorilor în via Domnului să se înfăptuiască cuvintele Mântuitorului Iisus ce le-a zis când a intrat în casa lui Zahei: «Astăzi s'au făcut mântuirea casei acesteia, căci fiul omului a venit să cerceteze și să facă fericit ceea ce era pierdut». Luca 19. 9.

Părinte Gurie,

Fii vesel că poți exclamă cu psalmistul: «Soarta mea a căzut într'un mod plăcut, căci mie mi s'a dat o frumoasă moștenire» da, este adevărat că la Chișinău ai cea mai frumoasă și mai bogată poziție din întreagă biserica românească; dar fii conștiu că ai și situația cea mai grea dintre toate, căci stăpânirea acum prăbușită țaristă a înăbușit și înstrăinat sufletul românesc din multe părți ale acestei provincii, a rărit rândurile răzeșilor lui Ștefan cel Mare, ducându-i pe mulți și colonizându-i până prin Caucaz și prin îndepărtata Siberie.

Biserica e acum datoare a conlucra cu toți factorii pentru a recâștigă ce s'a pierdut în năzuințele noastre; n'avem față de nimenea nici-o tendință agresivă, din contră, ca biserică nutrim toată simpatia față de vecinii noștri ruși, cărora le dorim să le ajute Dumnezeu a-și reazeză țara iarăș în ogașe normale spre a putea din nou propăși și înflori. Acest popor uriaș de 150 milioane, este chemat a contribui și pe viitor în măsură însemnată la progresul lumii. El nu ne poate lua în nume de rău dacă noi Românii, o mână de oameni, nu putem admite să pierdem niciun suflet de om. Deci noi suntem datori memoriei strămoșilor noștri, lui Ște-

fan cel Mare, a restatornici în deplină curăţenie ţara lor. În năzuinţa noastră nu facem decât, vorba lui Mircea cel Bătrân «Eu îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul», reparând nedreptăţile strigătoare la cer, din trecut.

Părinte Gurie,

Frăţiei Tale se potrivesc cuvintele dela Moisi : «Tu ai ajuns uns, fiule, pe urma unei mari biruinţe»; adevărat, dar să nu uiţi că atmosferile sociale înalte sunt încărcate de păcatul încrederei şi al trufiei. Deci, în năzuinţele tale caută ca acolo sus să nu-ţi pierzi cumpătul, fii cu tact, cu răbdare, cu smerenie, căci numai smerenia susţine durabil cele înalte. Mai ales în aceste timpuri de tranziţie, de prefacere şi de generală enervare se ivesc în mod firesc adese ori vederi contradictorii mai multe decât în împrejurări normale. Ascultă-i pe toţi cu aceeaş părintească bunăvoinţă, stabileşte cu creştinească iertare şi dragoste pornirile de răsbunare, căci numai aşa se va putea desluşi calea «media aurea», care duce spre binele obştesc, fii însuţi şi îndeamnă pe toţi împreună lucrătorii să fie blânzi, iertători, cu mâni curate, dezinteresaţi şi mai ales drepti faţă de toţi, căci dreptatea garantează pacea şi liniştea unei munci rodnice.

Cu aceste cuvinte îţi încredinţăm cu ziua de azi, în mod canonic şi legal, credincioşii turmei din Basarabia, poruncindu-ţi împreună cu psalmistul «Păstoreşte-i şi ridică-i veşnic», acum şi pururea. Amin.

CUVÂNTARE

CĂTRE POPORUL DIN BASARABIA PENTRU DESLEGAREA
BLESTEMULUI ARUNCAT DE POPORUL MOLDOVEAN ASUPRA
PRUTULUI DESPĂRȚITOR. MAI 1921

Iubit popor,

Este cunoscută vorba Sf. Scripturi: «Dumnezeu adeseaori ceartă pe aceia, pe cari îi iubește».

Poporul român a suferit în tot trecutul său atât de mult, încât abia mai găsim altul la fel.

Poate, că Dumnezeu, ale cărui judecăți sunt nepătrunse de mintea noastră, a voit prin suferințele noastre să ne nobiliteze, să ne oțelească, să ne sporească și întărească virtuțile creștinești și însușirile trupești și sufletești ale rasei noastre.

De nu era așa, poate n'am fi putut străbate în cursul veacurilor prin atâtea primejdii și vicisitudini de tot soiul și n'am fi putut supraviețui atâtor popoare, cari — ca un puhoi de apă — au trecut peste noi. Ba în momente grele am avut energii, prin cari ne-am ajutat unii pe alții.

Ardealul robit a trimis pe George Lazăr spre deșteptarea celor de dincoace de Carpați, la Basarabia pe marele ierarh Gavriil Bănulescu; la Bucovina pe Pumnul și pe alții. Macedonia a trimis Ardealului pe mitropolitul Andrei Șaguna, pe Mocionești, Gojan și alții, Basarabia a dat vechiului regat pe general Averescu și pe alții; iară vechiul regat ni-a desrobit pe toți, trecând Carpații până la Tisa și Prutul până la Nistru.

Eu am venit în Basarabia cu 3 scopuri. Întâiu să instalez în scaunul ocupat 100 ani de străini pe primul arhiepiscop național, apoi să suflu de-alungul ei în tot drumul meu dela Reni-Chișinău-Ungheni spuza străinismului de pe sufletul moldovenilor din acest colț de țară, ca să reînvie și să se aprindă cu tărie focul dragostei de neam, de țară și de tot ce formează ființa lor de Români-Moldoveni. Și pe neromâni să-i conving, că nu există pe pământ un petec, care să le ofere un trai mai liniștit, mai sigur, pentru avutul lor viața lor, cinstea soțiilor lor, pentru credința lor și mai plin de toate bunătățile, ca patria română, de aceea s'o iubească, ca pe buna lor maică, s'o apere, să cinstească ostașii, cari păzesc hotarele ei. Iară în urmă, ca să fac o mare deslegare, să ridic un greu blestem.

Poporul moldovean din stânga Prutului, văzându-se dela 1812 despărțit de frații săi din dreapta lui a numit mereu în poeziile sale această apă de despărțire: «Prutule râu blestemat», «Prutule apă amară» etc. L-a blestemat.

Spicuesc din aceste produse populare câte-va versuri, spre a cunoaște toți sbuciumul sufletesc al Basarabenilor:

«Prutul are vădureli

«Le cunoaștem noi pe ieli,

«Și-om trece la nemureli

«Nemureli iubițeli

«Noaptea ni vedem cu ieli.

«Prutule, dac'ai seca

«Noi cu frați ne-am avea

„Frați de cruce, frați de sânge

«După nime n'am mai plânge

Apoi îl amenință:

«Da, ni-om pune noi cândva

«Și cu gura l-om seca,

«Se nu mai fim depărtați

«De ai noștri iubiți frați.

Setea și căldura ostașilor gloriosului nostru Rege Ferdinand I i-a scăzut vadurile, l-au trecut și au curățit țărișoara de străini, încât s'au putut alipi la sânul patriei mume.

Rămâne acum, ca Noi — supremul ierarh al bisericii române în prezența preasfințiților episcopi și a sute de preoți — să deslegăm cu darul moștenit dela Sf. Apostoli blestemul poporului, ca de-aci înainte Prutul să fie chinga puternică, care va lega pe vecie Moldova din dreapta și stânga lui și pe ambele cu patria mună.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ LA FLORICA LA CENTENARUL DELA NAȘTEREA
MARELUI BĂRBAT DE STAT IOAN C. BRĂTIANU.

11/24 MAI 1921

Iubiților creștini,

În clipele acestea de evlavie creștinească și de rugăciune cucernică simțim cum pătrunde în sufletul nostru ceva din lumina vecinicieii și ne aducem involuntar aminte de cuvântul înțeleptului Solomon: «Lumina dreptilor arde pururea, iar candela necredincioșilor se va stinge». (Pilde cap. XIII v. 9.)

Punând în mormânt nou osemintele lui Ioan C. Brătianu, vedem în clipa aceasta verificarea deplină a cuvântului eternizat de înțelepciunea lui Solomon în paginile vecinice ale Scripturilor sfinte.

Căci și din acest nou mormânt ca și din cel vechiu, care a stat până acum în vârful dealului ca o adevărată straje de veghe la toate momentele de cum-pănă grea ale țării românești — numele lui Ioan C. Brătianu se va înălța și va lumina pururea cărările de progres ale patriei și națiunii române.

Și dacă lumina aceasta în vârtoarea patimilor încă nepotolite întru întunec luminează și întunecul nu a cuprins pe dânsa, e sigur că timpul ce înaintează va contribui tot mai mult la o lămurire și tot mai pătrunzătoare strălucire a ei.

De sigur, propășirea unui neam și a unei țări nu este și nu poate fi rezultatul muncii unui singur om, oricât ar fi de scânteetoare mintea lui, oricât ar fi de plină de energie voința lui, ci progresul țării este

rezultanta firească a unei munci colective, la care a contribuit și contribuie, cu forța lor dinamică, toți factorii țării, dela cel mai mic până la cel mai important. Dar în zadar se află în rafturile unei tipografii toate literile și semnele, vărsate din cel mai bun material, totuș se cere geniul unui Dante, al unui Eminescu și Coșbuc, care să îndrume mâna culegătorilor pentru a tipări o operă nemuritoare.

Dumnezeu ne-a trimis în cursul veacurilor și nouă românilor bărbați providențiali. Odinioară înțeleptul Miron Costin scria cu vădită satisfacție în cronica sa: «Nasc și la Moldova oameni.» Astăzi, completându-l putem rosti și noi, cu aceiaș satisfacție, cuvântul mângâietor «Nasc și în Țara Românească genii creatoare în toate domeniile vieții politice culturale, sociale și economice».

Așa au fost slăviți întru amintire vlădici și îndrumători sufletești ai neamului nostru începând dela Nichita Românul cel ce a sădit sămânța evangheliei lui Hristos în inima poporului nostru până la Varlaam, Dosofteiu și Veniamin Costache ai Moldovei, până la Teodosie Veștemeanul și Grigorie cel Mare al Țării Românești până la Sava Brancovici și nemuritorul Andrei Șaguna al ortodoxiei din Ardeal; Buzeștii și toți marii generali din timpul lui Mihai Viteazul, ca Radu Calomfirescu, Banu Manta etc., Udriște Năsturel din vremea lui Matei Basarab, frații Cantacuzino din vremea lui Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu. Așa sunt în timpul mai nou Mihail Kogălniceanu, N. Bălcescu și frații Golești, Lascăr Catargiu, Brătianu și alții. Faptele mărețe ale celui sărbătorit astăzi împodobesc cu litere de aur pagini strălucite ale istoriei noastre naționale, căci activitatea lui este întretesută în toate succesele mari ale țării și neamului între anii 1848 până la 1891.

Reîntors dela Paris, — unde și-a câștigat o teameinică pregătire și folositoare legături — el deveni sufletul revoluțiunii dela 1848 și al mișcărilor de desrobire și de independență politică față de «Regulamentul Organic» ars de fruntașii mișcării la 6 Iunie 1848.

În exil, pe timpul congresului de la Paris (1856) și a divanurilor adhoc (1857) a alergat pretutindeni unde credea că poate ajuta cu folos cauza țării sale. Pretutindeni a fost sufletul mișcării și a avut partea leului în muncă și succes.

El introduce în preocupările politice elementul românesc de pretutindeni și — fiindcă în împăratul Napoleon III vedea cheia rezolvării favorabile a așteptărilor românești — îi prezintă acestuia memorabilul său memoriu dela 1853 în care vorbește despre Românii de pretutindeni, cari au un scop final, pentru care «încă n'a sosit» timpul, dar sprijinirea acestui element promovează în orient interesele Franței. Acest memoriu sugerează lui Napoleon al III-lea și necesitatea unirii Principatelor. Împreună cu C. A. Rosetti, Brătianu a fost cel mai fervent luptător pentru a se alege acelaș Domn în ambele principate, înlăturând piedicile și asigurând astfel înfăptuirea unirii Principatelor Române.

În chestia agrară găsim la Brătianu nu numai stăruința de a desființa claca, dijma, podvezile și alte sarcini de a se ceda clăcașilor pământul lucrat de ei, ci și ideia exproprierei pe lângă o convenită despăgubire.

Munca lui Brătianu în jurul alegerii și aducerii unui Domn dintr'o dinastie străină o cunoaște tot neamul; al lui este în cea mai mare parte meritul, că astăzi avem fericirea a ne mândri cu o dinastie atât de vrednică și de iubită de întreaga suflare românească.

Tot Brătianu a fost sufletul care a făcut războiul neatârării (1877—1878) și tot el a știut a pregăti calea pentru înălțarea țării la rangul de regat.

Iar cu privire la organizarea economică, financiară și ostășească a statului, Brătianu a dovedit aceeaș pricepere și aceleași durabile succese, muncind ca ofițer, ca ministru de finanțe, de interne, de război, de lucrări publice, în resortul unde vedea mai mare nevoia de muncă.

Ideile conducătoare ale întregii sale opere patriotice erau: «încrederea în noi înșine» și «demnitatea

națională», cari — de și uneori păreau exagerate — totuși viitorul le-a justificat prin izbânda revendicărilor întemeiate pe această demnitate. Marele său contemporan, Mihail Kogălniceanu, a vorbit în deplină cunoștință de cauză când afirmă că «istoria nepărtinitoare va păstra în litere neșterse memoria lui Ion Brătianu, care și-a pus numele în capul tuturor actelor mari naționale și politice ale renașterii României».

Cât privește biserica strămoșească, amintim, că sub Brătianu s'a câștigat autocefalia bisericii române și s'a înființat facultatea de teologie din București.

Pe lângă tactul politic de a ridica succesiv țara și neamul din treaptă în treaptă, — ca un prooroc al vremurilor ce vor să vie, — el căuta înainte de 1848 și după revoluție relații intime cu Ardealul și Bucovina : cu Șaguna, cu Axente, cu Bariț, cu Pumnul și alții, cu gândul la scopul final al unirii tuturor românilor.

Împreună cu N. Bălcescu, cu Al. Golescu, au încercat conlucrarea cu conții Andrassy și Teleky, obținând cu greu în principiu, că în caz de reușită a revoluției, Ardealul să-și poată decide soarta prin plebiscit.

La 1868 cancelarul austriac Beust a știut intriga la Paris pentru răsturnarea guvernului Brătianu fiindcă susținea și încuraja mișcarea naționalistă din Ardeal.

Acestor intrigi răspunde Brătianu la 1868 — după demisie — în discursul de răspuns la mesajul tronului, cuvinte cari în unele părți, iarăși devin actuale :

«Unui împărat mare, care are atâtea milioane de supuși, astăzi când se încoronează rege al Ungariei — domnul Beust îi pune sabia în mână și el tae în patru părți ale văzduhului și promite să cucerească toate țările, ce au ținut de coroana Sfântului Ștefan. Noi însă nici nu ne-am culcat seara cu mai multă grije, nici nu ne-am sculat dimineața cu mai puțină mulțumire. Am zis că aceasta este o formulă, la care ține regatul Ungariei, fiindcă este una din țările mai tradiționale și ține la toate formulele, chiar și la acelea care nu mai pot avea azi nici o însemnătate»...

Fruntașii provinciilor robite au găsit totdeauna la el sfat și sprijin, căci Idealul suprem nu l-a pierdut din vedere în toată activitatea sa politică. În Ardeal numele Brătianu a fost foarte popular. Vrednica sa consoartă îmi spunea, la 1906, că omagiile Ardealului erau cele mai prețioase pentru răposatul ei soț și prinosul recunoștinței lor îl mișca de câte ori frunzărirea istoricul «Album» ce coprinde o parte din ele.

Iubiți creștini.

Mormintele oamenilor mari trebuie să fie ca o școală creatoare de energii pentru generațiile tinere ale neamului nostru. La aceste morminte îngenuncherea însemnează înălțarea, rugăciunea creștinească însemnează reculegere și înseninare, iar adevărata recunoștință este ca o mireasmă care răcorește sufletele și îndrumă spre ideal și muncă patriotică. Impodobiți cu aceste daruri cerești, românii din toate unghiurile țării noastre întregite, înalță acum glasul rugăciunii lor pentru vecinica odihnă în laturea dreptilor a mareului patriot I. Brătianu. Invelit în recunoștința și pietatea tuturor bunilor români — dela Rege până la cel din urmă cetățean — te poți odihni de acum în acest mormânt definitiv, ca unul, care — după cuvântul apostolului Pavel — «luptă bună ai luptat, credința ai păzit și visul ai plinit». Gândurile drepte și înalte, pentru a căror înfăptuire ți-ai jertfit întreaga muncă a vieții tale până la cea din urmă răsufflare sunt azi fapte mântuitoare.

Veselește-te deci în laturea dreptilor, că n'ai alergat în zadar ca cei ce bat văzduhul, nici nu s'a stins candela gândurilor și a simțimintelor tale patriotice, ci ea va arde pururea, luminând cărările de progres și consolidare a patriei noastre!

Doamne, trimite neamului românesc și în viitor asemenea bărbați providențiali.

CUVÂNTARE

LA INAUGURAREA FACULTĂȚII DE MEDICINĂ VETERINARĂ
ȘI LA PROMOVAREA PRIMILOR DOCTORI.
18 OCTOMBRIE 1921.

*Domnule Ministru,
Doamnelor și Domnilor,
Iubiți Elevi,*

Oratorii de până acum au descris laturea științifică a medicinei veterinare. Mie să-mi dați voe a complecta cele spuse, scoțând în relief și partea poetică a chemării unui medic veterinar.

Poporul român este în marea sa majoritate un popor de țărani, care are două ocupațiuni principale și predilecte.

Cei ce locuiesc la munte, se îndeletnicesc cu pădurăritul, lemnăritul, cu întrebuintarea pășunelor estinse; iar cei dela șes fac agricultură. Cu un cuvânt, românul își îndeplinește partea cea mai mare a muncii sale *în liber, în natură în pădure*. De aceea el iubește atât de mult pădurea, încât cu drept cuvânt a numit genialul poet Eminescu, «Codru-i frate cu românul». În toate produsele sufletești ale țaranului nostru: povești, basme etc., *natura* joacă un rol important; iară frumoasele doine și cântece populare, încep toate cu «frunză verde».

«Frunză verde siminic».

«Foaie verde bob năut», etc.

Vestitul scriitor francez Michelet, zice despre noi: «Poporul acesta a fost atât de persecutat de soartă, în cât și-a dat naturii întreg sufletul».

Atât locuitorii dela șes cât și cei dela munte, nu

pot îndeplini lucrările lor, fără ajutorul *vitelor*. De aceea românul e frate, nu numai cu codrul, ci trăește în mare intimitate și cu animalele sale de casă, cărora adeseori le împărtășește cele mai delicate taine ale sufletului său, ca de ex. în poezia: «Murguleț, căluțul meu». Aici calul este tratat ca un intim, ca un tovarăș al călărețului; iară în vestita «Mioriță», perla literaturii române, este superb modul, cum ciobanul îi dictează testamentul său, încât stoarce admirația tuturor.

Astfel nu e de mirare, că țăranul nostru, când îi moare o vacă, o vită, se bocește după ea, ca după o rudă apropiată.

Din cele expuse de mine puteți vedea, ce importanță deosebită au vitele în viața poporului nostru. Dar în aceasta residă și importanța și partea frumoasă a misiunii unui medic veterinar.

La aceasta se mai adaugă și însemnătatea materială și economică a culturii vitelor în țara noastră.

Când pământul țării consta din mari latifundii, acestea admiteau mai ușor întrebuintarea mașinilor agricole, căci boerul care avea zece mii de pogoane, putea să acopere prețul mare al mașinilor. Astăzi însă legea agrară împarte din pământul cultivabil al țării 92% țăranilor, cărora nu le dă mâna a-și procura pentru cultura micilor lor loturi, mașini agricole, decât cel mult făcând în scopul acesta — fie mai mulți inși, fie satul întreg — tovarășie.

Astfel țăranul are azi și va avea în viitor trebuință de vite tari și multe, cu cari să poată munci și spori productivitatea lotului său.

De aci rezultă, că medicii veterinari sunt datorii a-și lua chemarea în serios, fiind zeloși și conștiincioși căci dela rezultatul muncii lor, atârnă în mare parte belșugul și salvarea țării, care fără export de cereale și vite, — vedeți — abia tânjește de pe o zi pe alta.

În această privință medicii veterinari din vechiul regat au misiunea cea mai grea, căci nerezolvarea la timp a problemei agrare a făcut să decadă aici cultura vitelor într'un mod îngrijitor.

În trecut nu era așa. În evul mediu și veacurile următoare, calul român era cunoscut în toată Europa. Războaiele Europei se purtau atunci tot cu cai, cum-părați din Principatele Dunărene și mai ales din Moldova. Unele popoare străine cunoșteau numele de român numai după caii lui. Astfel în vestita pinacotecă din München — voind a vedea în mulțimea sa-
 lelor și vr'un tablou cu caracter românesc — abia am aflat — fiind condus de un servitor prin un labirint de odăi — niște iconițe intitulate: «Pferdefang in der Moldau», înfățișând cum se prindeau caii buieci cu arcanul. Mai târziu însă aprigii cai români au de-
 generat și locul lor în export l'au luat caii Ungariei, aducând țării lor bani frumoși din toate țările Europei.

Veterinarul vechiului regat, trebuie să-și dea toată silința ca să ridice prăsila vitelor la înălțimea de odinioară, încât vechiul regat să nu se mai găsească și'n privința culturii vitelor, chiar și numai față de provinciile desrobite, în situațiunea dureroasă și rușinoasă de astăzi. A ridica — precum în toate privințele, așa și în privința aceasta patriotică. *O alipire și contopire firească și trainică a provinciilor desrobite cu vechiul regat, se va putea mijloci numai prin superioritatea vechiului regat.*

De încheere, celor dintâi doctori ai școalei noastre de medicină veterinară, ridicată astăzi la rangul de facultate, vă dăm binecuvântarea Noastră arhierească, rugându-vă, ca — dacă prin ocupațiunea voastră stați atât de aproape de sufletul țăranului român — prin viața și pilda voastră să cultivați și celelalte însușiri alese ale lui și în deosebi evlavia și religiozitatea țăranului, căci, cine nu se teme de Dumnezeu, n'are rușine nici de oameni, acela nu poate fi nici conștiincios, nici cinstit și deci nici de folos țării și neamului.

Binecuvântarea Noastră și asupra acestei noi facultăți din cadrele universității bucureștene, care să dea țării cât mai mulți veterinari.

CUVÂNT PASTORAL CĂTRE PREOȚI

PREOȚII ȘI MIȘCĂRILE CULTURALE

Oamenii, cari privesc activitatea pastorală a preoților noștri cu ochi cercetători, ne trimit din toate părțile jalbe, că este prea mic numărul celor ce stau la înălțimea chemării lor de apostoli ai neamului și că foarte mulți sunt cu totul nepăsători față de mișcările culturale, sociale, filantropice, patriotice, etc. Mulți cred că și-au împlinit chemarea cu sfintele slujbe din biserică, ba unii și pe acestea le-au «mercantilizat», săvârșind numai funcțiuni, cari li se plătesc. Pe de altă parte preoții se plâng în toate ocaziile de micimea plății, dar prea puțini își pun întrebarea: «ce muncă oferă țării, ca să fie echivalentul unui salariu mare, cum îl cer timpurile de azi?».

E adevărat că scumpetea-i mare, că traiul e greu; dar de câteori stăruim pentru îmbunătățirea plăților, călăuzit de marea răspundere ce-o avem către țara, care luptă cu atâtea greutateți financiare și către poporul ce plătește biruri mari în sudoarea feței sale, ni se impune și grija, «cu ce vor răsplăti slujitorii bisericii noile milioane de jertfe?».

Ca să avem un razim firesc în stăruințele noastre, cerem clerului nostru și din locul acesta, — ceea ce am făcut de atâtea ori —, *o activitate mai vie, o muncă mai stăruitoare*. Pe lângă slujbele religioase, să suie scările amvonului și să șteargă de pe el pulberea, care în multe biserici s'a așezat acolo de decenii. Preoții să iasă cu luntrea misiunii lor și mai la largul vieții obștești. Să ia parte la toate mișcările școlare, cultu-

rale, sociale, umanitare, filantropice, patriotice din partea locului. In tot locul să-și ia partea lor de muncă; ba — după putință — să stea în fruntea acestor mișcări; iară cei ce nu au darul de a putea conduce, să îndeplinească partea lor de muncă și ca simpli gregari, ori din ce parte ar veni inițiativa, căci preotul mai mult ca oricine trebuie să fie **al tuturor**, călăuzindu-se de principiul «non quis, sed quid?» Biserica va fi la locul ei și va merita cu drept cuvânt atributul de «biserica dominantă și națională a statului român» numai atunci, când — *pe urma unei munci grele și conștiente a întregului cler vom putea introduce în toate acțiunile și mișcărilor vieții publice din țara noastră și mai ales în cele culturale, sociale și umanitare, firul roșu al spiritului creștin și le vom putea imprima timbrul neîntrecutelor învățături ale Aceluia, ai cărui ucenici suntem sau ar trebui să fim.*

Mulți nu înțeleg aceasta; ba unii dau pilde întristătoare. Iată un caz din cele multe. In satul X. erau o mulțime de case arse sau dărăpănate pe urma crâncenului războiu. Inalta stăpânire a țării reface o parte din ele. La predarea caselor, cei până acuma fără adăpost, — între cari și unii orfani —, dimpreună cu cei asistenți vărsau lacrimi de bucurie, că vatra părintească li s'a construit din nou, și altele de recunoștință către cei ce s'au ostenit și au cheltuit cu clădirea. Reprezentanții guvernului vedeau răsplătite toate ostenele în acele lacrimi căzute pe pământul scump al țării. Era o zi de bucurie pentru toți. Numai preotul satului în loc să stea în mijlocul turmei sale, să aibe un cuvânt pe buze cu acel prilej mișcător și patriotic, sta la o parte «nepăsător și rece».

Așa nu mai merge. Cei buni trebuie să-și deie silința în conferințele preoțești și în toate ocaziile ca să schimbe asemenea mentalitate eronată, oricare ar fi obârșia ei. Pe asemenea oameni, ordonanțe în scris ori scrisori pastorale nu-i mișcă în deajuns: ci e necesar, ca «iară și iară» să fie *nemijlocit* capacitați și convinși despre greșita lor ținută nepreotească.

Incheiu aceste părintești sfaturi, reamintind tuturor, că Sfânta noastră biserică nu e numai **rituală**, ci și **învățătoare**. Deci, iubiți preoți, pe oriunde veți trece «*învățați*», împlinind îndemnul Sf. Apostol al neamurilor: «Că bine este cu darul să întăriți inima» păstoriiților voștri; «luând sabia duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu» și «întru toate puindu-vă pe voi înainte, ca slujitori ai lui Dumnezeu».

PASTORALĂ

MIRON

Din mila lui Dumnezeu arhiepiscop și mitropolit, vouă tuturor fiilor dreptmăritori, cari așteptați bucuria Sfințelor Paști, în această de Dumnezeu păzită eparhie a mitropoliei Ungro-Vlahiei, vă trimit—de la Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos—binecuvântarea păcii, a statorniciei și a cugetului bun, cu care Zacheu se învrednici odinioară a fi găzduitor de Hristos! (Luca 19, 1—10) Pacea, statornicia și cugetul cel bun să se pogoare în inimile voastre și să le întărească și să le înfrățească și să le sfințească, arătându-le frumoase și pregătite de sfânta înviere!

Iată, cu îndurările cele multe ale Vistiernicului bunătăților, am ajuns încă o dată să ne bucurăm de Marea sărbătoare a creștinătății. Precum în toate sărbătorile de peste an, mai vârtos acum de Sărbătoarea Paștilor, se cuvine să ne amintim și să ne cucerim sufletește Aceluia Care, pentru noi și pentru a noastră mântuire s'a pogorit din cer și s'a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și s'a făcut om. Precum în toate ceasurile noastre de apropiere către Domnul, mai vârtos acum se cuvine să cugetăm la dumnezeiasca operă, săvârșită pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat, să cugetăm la răstignirea, la îngroparea și la învierea cea de a treia zi.

Iubiți fii duhovnicești! Iisus Hristos a vărsat pentru noi scump sângele Său (I Petru I, 19), dându-L preț veșnic pentru desrobirea noastră din păcat și pentru desființarea vechiului blestem (Galateni 3, 10). Cu multa Lui iubire de oameni El ne-a chemat și ne-a legat în această mare familie duhovnicească, pe care o înfățișează obștia creștină, și ne-a lăsat în sfânta evan-

ghelie și în predania apostolească poruncile și învățătura Sa.

Porunca Sa cea dintâi este *să ne iubim unii pe alții*, (Ioan 13, 14). Învățătura Sa este, că această tristă și prea încercată viață omenească este biruită prin învierea Sa din morți și că la sfârșitul ei se deschid, pentru cei vrednici, porțile Impărăției Cerurilor (Matei, 25, 34). Prin venirea Sa în lume, prin învățătura și prin patima Sa cea de bună voe, privite și înțelese la lumina cerească a învierii celei de a treia zi, Domnul și mântuitorul nostru Iisus Hristos, ne-a dovedit, că — *deasupra acestei vieți* —; cu chemările, cu foloasele, cu izbânzile, cu măririle, cu prăbușirile, cu durerile și cu înțelepciunea ei, — *este o viață cu mult mai înaltă și mai lină, tainică și negrăită în fericire*, cătră care de două mii de ani întind brațele și rugăciunile lor: mucenicii, cuvioșii, înțelepții, cărturarii cei bineplăcuți Domnului și toate sufletele cele curate din *cetatea bisericii creștine* (Romani 8, 18).

În lumea aceasta nu avem locaș statornic! (Evrei 13, 14). Trecători și birnici ai durerii suntem pe acest pământ! Iisus Hristos, plecând din lumea aceasta, s'a dus la Tatăl, să ne pregătească nouă loc. (Ioan 14, 2). Iată înțelesul prea slăvitei învieri, pe care suntem gata să o serbăm. Iată mângâierea și înțelepciunea, cu cari trebuie să răbdăm greutatea zilei de față. «În lumea aceasta necaz veți avea; ci îndrăzniți: Eu am biruit lumea!» (Ioan 16, 33).

E nevoie azi mai mult ca oricând, să vă aduceți aminte, Iubiții Mei, *ai cărui Duh sunteți voi*, (Luca 9, 55), pentru că înfricoșată este povara purtată azi pe umeri de popoare! Ne găsim în zile de strâmtoare și de jale, ca acele de demult, întru care proorocii lui Israel ridicaseră glas și plânsset până la cer. Turburare, lipsă groaznică, spaimă în inimi, prăpăd și pustiu acolo, unde altădată era rost omenesc și viață înfloritoare, viforul desnădejdiei și al morții, aceasta este partea celor ce s'au despărțit de Iisus Hristos și au alergat după dumnezei streini (Psalm 16, 4).

Noi rămânem lângă Iisus Hristos! Noi vom răspunde deapaururi, când vom fi întrebați: «Voiți și voi să vă duceți?... Doamne la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice!» (Ioan 6, 67. 68). Dar cum vom ști răspunsul cel bun, cum vom ști să alegem calea cea dreaptă, când ea e strâmtă și puțini o nimeresc? Cum vom putea să avem totdeauna pe Domnul lângă noi și cuvântul sfintei evanghelii, armă nebiruită, la îndemâna noastră?

Căutând, din toată inima, pe Iisus Hristos! Așa vom apuca calea cea dreaptă a liniștii și mulțumirii sufletești. Ducându-ne la Filip și rugându-ne «Doamne, voim să vedem pe Iisus!» (Ioan 12, 20. 21). Filip și noi toți, urmașii lui și ai celorlalți sfinți apostoli, vă așteptăm, la altarul sfintelor biserici. În fiecare Duminică, în fiecare sărbătoare și acum, în deosebi înainte și după ziua cea mare a Paștilor, locașurile Domnului sunt împodobite, vă cheamă și vă așteaptă.

Veniți de luați lumină! Veniți de gustați și cunoașteți, cât de dulce și de mântuitoare este înțelegerea cea adusă de Hristos! Veniți și învățați, care este cununa cuvenită celui ce a știut să lupte și să biruiască pentru Iisus Hristos! (I Corinteni 9, 25).

În mijlocul atâtor neamuri creștine, cari întâmpină în aceste zile pe Domnul, cu cântări, cu limpezirea inimii în sfânta mărturisire, cu fapte de milostenie, cu citirea și cu meditarea sfintei evanghelii:— să dovedim că și noi românii suntem popor creștin și să nu ne lăsăm mai pe urmă decât celelalte.

Suntem datori față cu sufletele celor de demult adormiți părinți ai noștri— pravoslavnici îmbunătățiți— să nu întristăm bucuria lor de Paști, acolo în lăcașurile cele vecinice. Suntem datori, față cu noi înșine să nu trădăm numele nostru de creștin și să nu risipim bunăvoința și iubirea lui Iisus Hristos. Suntem datori față cu urmașii noștri— cei ce vor trăi mai fericiți ca noi, în cuprinsul patriei întregite— să le lăsăm moștenire o biserică vie, un cuget cu adevărat creștin și toate acele puteri sufletești și toate acele virtuți, pe cari

numai credința și dorul de cele vecinice pot să le statornicească în sufletul omenească.

Învierea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos să aducă în inimile și în casele voastre belșugul ei de daruri, de mulțumire și îndestulare, de nădejde în mai bine și să vă ridice sufletele la înălțimea învățăturilor Lui, cari să vă călăuzească toți pașii vieții voastre, acum și pururea. Amin.

București, în ajunul sfintei învieri 1922.

CUVÂNTARE

ȚINUTĂ ÎN BISERICA SFINȚILOR ÎMPĂRAȚI DELA PLOIEȘTI
CU OCAZIA UNEI SERBĂRI PENTRU OSTAȘII EROI ȘI ÎN DEOSEBI
PENTRU MAGISTRAȚII ȘI AVOCAȚII MORȚI PENTRU PATRIE.

15/28 MAI 1922

Indată după ocuparea scaunului de mitropolit primat al țării, mi-am ținut de sfântă datorință să caut un prilej bine venit de a cerceta vechea noastră metropolă, Târgoviștea, unde am simțit necesitatea a mă închină amintirii marilor mei înaintași în scaunul de mitropolit, cari prin viața lor, prin munca și activitatea lor, și-au câștigat merite nepieritoare pentru biserică și neam. Am voit, ca din atmosfera istorică a acestei veche metropole să sorb duh de nouă viață și muncă, ca astfel să pot și eu adăoga barem câte o pietricică la clădirea propășirii noastre obștești ; iar din ruinele Târgoviștei, atât de frumos cântată de poetul Vasile Cârlova, am voit să primesc îndemn de-a lucra cu împreună slujitorii mei: preoți, episcopi și mitropoliți și cu toți bunii creștini la reînvierea vechilor tradiții și a vechii străluciri a Sf. noastre biserici strămoșești ; — fiind adânc convins că biserica noastră ortodoxă română — precum în trecut a fost nu numai mângâietoarea și mântuitoarea sufletelor părinților noștri, ci și pregătitoarea și înainte mergătoarea unității noastre naționale, căci cu veacuri mai înainte a închegat sufletele răslețe ale Românilor de pretutindenea într'un suflet unitar, ceea ce în mod firesc a trebuit să aibă de urmare unirea noastră națională,

— așa și pe viitor această biserică are să fie și să rămâe cea mai sigură garanție a existenței noastre, ca neam și ca stat român.

Iară în rândul al doilea am nutrit via dorință a cercetă și această a doua capitală a eparhiei mele restrânse, anume Ploiești. În scopul acesta am ales dinadins prilejul acesta, ziua aceasta de prăznuire a memoriei scumpilor eroi din acest oraș, căzuți pe câmpul de luptă pentru întregirea țării, voind ca de o parte împreună cu voi iubiților fii credincioși să mă închin cu sufletul plin de părintească iubire în fața eroilor voștri astăzi sărbătoriți, să rostesc eu însumi — primatul țării — o rugăciune pentru odihna de veci a acestor mucenici și să vărs cu graiul meu și cu cuvintele mele un picur din roua mângâierii pe sufletele dogorite de durere a întristatelor familii, cari ne-au dat nouă și țării pe acești eroi; iar de altă parte — ca arhipăstor născut în Ardeal — am voit să depun prinosul meu de adâncă mulțumire și recunoștință în fața amintirii eroilor, eternizați cu litere de aur pe lespedea de bronz din palatul justiției de aici, dintre cari unii și-au jertfit viața de mucenici ai neamului tocmai în luptele din Ardeal: la Sibiu, la Cornățel și la Porumbac, făcând astfel ca — la căldura intensivei lor iubiri de neam și de frați — să se topească lanțurile de oțel de pe sufletul ardelenilor subjugați, desrobindu-i prin jertfa lor și alipindu-i pe veci de patria mamă.

Prezența mea la prăznuirea unor asemenea eroi vreau să fie un îndemn — precum pentru Ploieșteni — așa și pentru întreaga țară: de a da întreaga noastră luare aminte cultului eroilor, căci astăzi nu avem o datorie mai sfântă, decât a nu da uitării pe aceia, cari cu jertfa vieții lor ne-au desrobit frații, ne-au întregit neamul.

Iubiți credincioși! În viața poporului nostru român datina creștinească a cinstirii celor morți este adânc înrădăcinată și atât de frumoasă, în cât chiar dacă ar fi cineva necredincios și ateu și încă ar trebui să se alipească cu toată dragostea de biserică noastră,

de așezămintele și de datinele ei, căci — ori cât ar avea cineva o inimă cât de necredincioasă sau de împietrită totuș în mod firesc a avut și unul ca acela mamă și părinți, soție iubitoare, copii, frați și surori și alte ființe iubite, a căror pomenire — după moartea lor — trebuie să-i miște inima și să producă în sufletul lui o adâncă impresiune. Cultul morților este un moment din cele mai educative pentru un popor. El ne face să ridicăm barem la asemenea ocazii privirea noastră dela pământul — plin de patimi și răutăți — dela cele materiale, sus în sferile înalte, unde petrec îngerii și sufletele scumpilor noștri răposați, iar sufletul ridicându-se lac er — ne predispune pentru idealuri, pentru fapte de milă creștinească, pentru jertfa spre binele obștesc, pentru curățirea noastră de păcate, de patimi. Ne îndreaptă viața, ne face mai buni, ne nobilitează.

Cu atât mai vârtos suntem doritori a cultiva amintirea eroilor noștri, cari — prin jertfa lor ne-au lăsat scumpă moștenire o țară mândră și frumoasă, care — după cum zice poetul Goga — are «codri verzi de brazi și câmpuri de mătase», dar acum fără «jale în casă», — o țară largă și încăpătoare, ce se întinde din munți și până la mare, — dela Nistru pân' la Tisa, — o țară bogată și plină de toate bunătățile, încât abea îi putem găsi pereche pe întreg întinsul rotogol al pământului.

Astfel acești eroi s'au făcut cei dintâi binefăcători ai neamului. Și deci cu mic cu mare, tânăr și bătrân, bărbați și femei, bogați și săraci, trebuie să nu-i dăm uitării pe acești binefăcători mucenici naționali, ci de câteori ni se îmbie un prilej binevenit — să prăznuim cu tot fastul amintirea lor, căci — precum a zis odată înțeleptul și acum fericitul rege Carol :

«Poporul, care-și arată recunoștință față de binefăcătorii morți, dă dovadă de simțiri alese».

Iubiți fii sufletești! Generalul Mărgineanu ne-a povestit mai deunăzi un caz foarte mișcător și educativ din ultimul nostru război. Pe urma unei lupte grele și victorioase pentru noi au căzut mulți ostași

răniți. Unul din ei își trăia pe targa sa ultimele clipe ale vieții, fiind rănit de moarte. Avea și o mână sdrobită. Zărindu-și comandantul, s'a forțat și — ridicându-se pe mâna cea sănătoasă în sus — cu ochii țintă la comandant și cu fața plină de satisfacție a zis comandantului: «Domnule General, am învins! Apoi — căzând pe spate — și-a dat duhul.

Vedeți, iubiților credincioși, ce scânteie dumnezească de sublime sentimente a izbucnit la ultimele clipe ale vieții din pieptul acestui simplu ostaș, plin de cel mai cald și mai neîntrecut patriotism. Văzându-și comandantul, și-a uitat de mamă și părinți, de iubitoarea-i soție, de copiii, cari îl visau venind acasă, de satul și gospodăria sa, și — în clipa ultimă a vieții — s'a ridicat din sufletul său nobil la suprafața conștiinței *suprema datorință cetățenească*: de-a se jertfi pentru binele țării. Ce inimă de aur!

Cunoscând noi, ce suflete nobile, ce mărgăritare de simțiminte se află în iubitul nostru popor dela țară, care Român nu va simți mândrie, că a ieșit din sânul lui? Și deci cine ar putea să fie atât de nevrednic, în cât să nu se hotărască a lucra din toată inima pentru ridicarea materială și culturală a acestui popor?

Revenind la eroii, pentru prăznuirea cărora ne-am adunat astăzi, aflăm pe lespede din Palatul de justiție nume de părinți cari și-au lăsat copiii lipsiți de brațul ocrotitor și de ajutorul părintesc; și mai ales lipsiți de căldura atât de bine făcătoare a unei inime de părinte; aflăm soți, cari au cernit prin moartea lor prea de timpuriu tinerețea soțiilor lor, lăsându-le stînghere în clipele cele mai fericite ale căsniciei; aflăm fii, a căror mame suspină atât pentru tinerețea lor, cât și pentru că au pierdut nădejdea și sprijinul bătrâneților lor. Ba sunt informat că dintre familiile, cari ne-au dat pe eroii sărbătoriți, este o venerabilă familie, care și-a jertfit pe unicul său fecior, și astfel — rămânând fără copii au adus jertfă pe altarul patriei ceea ce a avut mai scump și mai drag pe lume: odrasla lor, care era chemată a continua viața fami-

liei, pe acela care avea să le poarte numele cinstit ce și l-a câștigat această familie în societatea noastră.

Au pierdut razimul bătrâneții lor. Lacrămile, ce le văd în ochii tuturor, mă dispensează de a vă invita, să depunem cu toții o lacrimă de împreună simțire pe amintirea acestor mucenici ai neamului, căci — împărțind această împreună simțire în sufletele noastre ale tuturor — prin aceasta ușurăm durerea familiilor intristate. Precum vedeți — cuprins și eu de o adânc simțită emoție — îmi aduc aminte de cuvintele Scripturii: «Nimenia nu poate avea mai mare dragoste, decât să-și pună sufletul său pentru aproapele său». Aceștia toți și-au pus sufletul lor pentru frații lor subjugăți. Rog deci pe Dumnezeu, zicând: Binecuvintează, Doamne, amintirea iubiților noștri eroi, iar din bogăția darurilor tale revarsă roua mângâierii preste sufletele cernite de durere ale familiilor lor.

Dar, iubiților ascultători, cu aceea — că am serbat amintirea eroilor noștri cu tot fastul și cu toată căldura inimii noastre — încă nu ne-am făcut îndeplină măsură datorința către ei. Un sf. părinte zice: Amintirea binefăcătorilor noștri o putem prăznuți cu vrednicie, numai căutând a le urma mărețele fapte, prin cari s'au ridicat în fruntea noastră. Deci pe deplin vrednici de eroii noștri vom fi noi, cei rămași în urma lor, numai atunci dacă ne vom inspira din faptele și jertfa lor. Ei ne-au întregit țara și neamul, aducând pentru aceasta suprema jertfă. De la noi se cere cu mult mai puțin, puțin de tot. Se cere numai, ca prin muncă zeloasă și cinstită să o consolidăm, să o întărim și să o ridicăm la înălțimea de la care să-și poată îndeplini misiunea-i de civilizare a acestui colț al Europei.

Țăranul agricultor să-și muncească glia pământului, de atâtea ori îngrășat cu sângele părinților și strămoșilor noștri, ca să scoată din el nu numai hrana pentru țară, ci și prisosul necesar la acoperirea datoriiilor țării.

Iar cărturarii să muncească, unii împrăștiind lumină și cultură până în cele mai ascunse colțuri lo-

euite de Români, oțelind pretutindenea conștiința națională; alții muncind în slujbele lor nu numai pentru plată, ci din zel apostolesc, din patriotism de a contribui toți ca mașinăria țării să funcționeze normal și spre progresul obștesc. Iar în deosebi, cei cuprinși de pofta nesățioasă de a aduna pe căi cinstite și necinstite averi cât de multe cu trudă puțină — cel puțin la asemenea ocazii să-și aducă aminte că'n viața omului există ceva mai superior pântecului; există datorința de a jertfi — dacă nu totul chiar viața, ca și eroii noștri — cel puțin o parte din comorile adunate, pentru văduvele, invalizii și orfanii eroilor, pentru săraci, pentru spitale, pentru așezăminte de binefaceri și cultură, cu un cuvânt pentru binele obștesc. Altcum fi va ajunge blestemul neamului. Și mai ales generațiile tinere, țara noastră de mâine, trebuie din cultul eroilor să soarbă iubirea de neam și de patrie și însuflețirea pentru oțelirea brațelor, cu cari la vreme de primejdie să apere cu aceeaș vitejie țara și moșia. Cu un cuvânt noi toți să căutăm a înscrie numele scumpilor eroi nu numai pe lespezi de marmoră și de bronz, ci și pe lespeda mult mai trainică a inimilor noastre și atunci, se va împlini cuvântul unuia din cei mai buni poeți ai noștri, când zice:

«Eroii noștri nu sunt morți.

«Când știi în inimă să-i porți.

Să le purtăm deci în inimi amintirea în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA CONGRESULUI «SOCIETĂȚII ORTODOXE NAȚIONALE A FEMEILOR ROMÂNE», ȚINUT ÎN BUCUREȘTI
LA 22 MAI (4 IUNIE) 1922

Onorat Congres!

Biserica ortodoxă din vechiul regat, lipsită la conducere aproape cu desăvârșire de orice fonduri sau avere, ba chiar și de instituțiuni, pe cari să le conducă după voia sa fără orice alte ingerințe din afară: chiar — și dacă ar dispune de cele mai superioare forțe morale și culturale — este ca un vultur cu aripile retezate, care dorește din tot sufletul să-și ia avânt spre sferile înalte, dar nu poate.

Nici chiar persoane juridice nu-s episcopiile noastre și — astfel credincioșii, cari ar voi să ne vie în ajutor, n'au puțința legală a face aceasta. Ba în anii trecuți ni s'a luat fără barem a fi întrebați și o ultimă instituțiune, ce — bruma — ne-a mai fost rămas: «Tipografia Cărților Bisericești», ca astfel nici de venitul neînsemnat al cărților rituale să nu mai dispună direct preoții. Un alt caz este și mai grăitor: — Voind a atașa frumușica bisericuță dela Colentina, zidită și înzestrată de trei pioși ctitori, la sfânta mea catedrală mitropolitană — la Ministerul de Culte s'a schimbat textul hrisovului, sub cuvânt: că mitropolitul Primat nu are asemenea atribuțiuni și bisericuța s'a transcris pe numele Ministerului Cultelor și al Artelor. Abia cred, să mai fie pe lume o biserică, care să fi suferit o asemenea umilire.

În această tristă situație, vă puteți închipui, ce uriașă bucurie trebuie să simță acei slujitori ai bisericii, cari cunosc însemnătatea ei și voiesc să o ridice acolo, unde și binele credincioșilor, dar și al însuș statului cere, — când se găsesc buni creștini, cari adună mijloace, de unde pot, și susțin institute *cu caracter bisericesc și ortodox român!* De altă parte, vă puteți convinge, că importanța, ce o au pentru biserică asemenea inițiative și mișcări, este cu atât mai mare.

«Societatea ortodoxă națională a femeilor române» — ca societate organizată în asemenea scop, — a concentrat la muncă comună puterile multor fii aleși și fice bune ale bisericii noastre, devenind astfel una din cele mai importante așezăminte ale bisericii, chemată a se întări tot mai mult. Pentru nobilul și patrioticul ei scop, ea merită întreagă simpatia tuturor credincioșilor din țară și ajutorul lor moral și material.

Dar tocmai această situație grea a bisericii noastre și câmpul vast și înțelenit al muncii, ce ne stă înaintea, trebuie să vă determine, atât pe doamnele dela conducere cât și pe membre, ca întreagă priceperea, întreaga energie și toată partea de muncă, ce o puteți jertfi pe tărâmul activității obștești, să o depuneți *în serviciul bisericii și pe altarul acestei societăți și pentru așezămintele ei*, perfecționându-le și sporindu-le, întinzând organizarea ei în toate colțurile țării și angajând la firele de muncă pentru scopurile ei toată suflarea femească din țară, ca astfel rezultatele activității să fie — spre binele nostru obștesc — cât mai evidente și mai mulțumitoare, ajutorând prin aceasta biserica și până când guvernul va putea și se va hotărî a-și îndeplini promisiunile, cu stăruință reclamate în atâtea rânduri față de biserica noastră, care a făcut neamului și țării atât bine; ca astfel această biserică să poată și ea însăș să ia alt avânt. Iară biserica și toți slujitorii ei, pe sine se ajută, dând cel mai puternic sprijin acestei societăți și celor asemenea ei.

Salut deci din toată inima adunarea generală a Soc. ort. naț. a femeilor române, întrunită anul acesta la București, dorind Societății, ca tot ce face să fie

pătruns de duhul evanghelic al învățăturilor bisericii noastre și toate așezămintele ei să poarte pronunțat timbrul bisericesc și național, încât educația generațiilor, ce vor trece prin ele, să fie adevărat superioară altor școli particulare, iar cultura, ce se propovăduiește în ele, să emaneze din tradițiile religioase și românești ale acestui pământ.

De altă parte — fiind biserica maica iubitoare a tuturor fiilor țării — și așezămintele cu caracter bisericesc trebuie să se ferească de orice ingerințe ori porniri streine de scopurile lor ideale, evitând provocarea de susceptibilități inutile, ca astfel să-și asigure pe deplin atât simpatia cât și sprijinul tuturor bunilor Români.

Munca D-Voastră — concentrată în jurul acestei Societăți, căreia pe calea indicată să-i câștigați sprijinul general, — va da roade tot mai mulțumitoare, va da îndemn la crearea de alte așezăminte bisericești, întărind biserica ortodoxă română, care — precum a fost în trecut — așa trebuie și are să rămâie — nu numai mângâitoarea și mântuitoarea sufletelor noastre, ci și cea mai sigură garanție a existenței noastre ca neam și ca stat român.

În această nădejde — împărțășind Societății și tuturor membrilor ei, — binecuvântarea Noastră — deschid adunarea generală a anului acestuia.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA CONSISTORIULUI SUPERIOR BISERICESC.
6 Iunie 1922

*Prea Sfântit și Cucernic Consistoriu
Domnule Ministru,*

Lărgimea hotarelor țării în marginile României întregite a deschis o serie întreagă de probleme noi — precum într'o mulțime de privințe — așa și în cele religioase.

Vechiul regat era o țară aproape pur ortodoxă; deci biserica își putea continua o viață liniștită fără mari turburări.

Azi însă cultele străine nu numai s'au înmulțit în mod considerabil, ci ele reprezintă biserici bine organizate, având la cârmă o pleiadă întreagă de bărbați grei și învățați, cum și funcționari pricepuți și experți, cu averi respectabile, cu instituțiuni culturale, umanitare și economice din cele mai înfloritoare; unele biserici au chiar averi uriașe, și absolut toate sunt într'o situațiune superioară Bisericii «dominante» a Statului român.

Aceste culte — unele cu totul străine ori cel puțin mai îndepărtate de interesele neamului românesc și de aspirațiunile lui — nu numai nu au pierdut ceva din vechia lor tărie, în cadrele noii lor patrii române, ci din contră, guvernele române de până acum — ca să le arate toată bunavoința și să le lege de noua lor patrie, le-au pus într'o situație excepțional de favorabilă.

Lăsându-le aproape intacte veniturile enormelor averi, folosite mai înainte pentru trebuințele administrative și curente ale bisericii și ale preoțimii — le-au dat sume mari pentru toate trebuințele, așa că veniturile, pe care înainte trebu'au să le consume conform destinațiunii actelor de fundațiune, astăzi le stau la dispoziție, ca rezerve, din cari vor putea crea noi instituțiuni, puse exclusiv în slujba intereselor lor bisericesti; putând astfel realiza cele mai frumoase progrese în toate direcțiunile; — pe când Biserica «dominantă» a Statului român cu 13 și 14 milioane suflete, închegate într'o unitate de credință și aspirațiuni tocmai de această Biserică — a fost lăsată în trista situațiune din trecut, trăind din nădejdiile, pe care încă nu și le-a pierdut. Guvernul de acum, care promite a guvernă în mod conștient față de nevoile reale ale țării — să sperăm că va avea inimă și față de Biserica neamului român din vechiul regat, care, în raport cu cel din urmă cult creștin, trăiește tocmai la centre într'o stare de compătimit. D. ministru de culte C. Banu, pe care am onoarea a-l saluta în mijlocul nostru, ne-a promis întreg ajutorul său.

De altă parte, pe urmele rășboiului, care a răscolit sufletul omenirii întregi, împingându-l dintr'un extrem în altul, s'au pornit curente deadreptul contrare bisericii, sporind numărul celor ce ocolesc nu numai o viață superioară creștinească, ci orice altruism, orice ideal nobil.

Pe lângă aceste curente anticreștine, s'a pornit în toate colțurile țării o propagandă extraordinar de activă din partea mai multor secte afirmative religioase; dar — considerând că aproape toți conducătorii lor sunt streini, — se poate conchide aproape cu siguranță, că ținta unora este a atacă credința ortodoxă nu numai spre a ne slăbi biserica, ci prin aceasta voesc a slăbi însăș țara și neamul, îndemnând până și pe oșteni a depune armele, a refuza jurământul; a refuza ascultarea față de superiori, adică a destrămă armata, scutul țării.

În fața acestor diverse primejdii, oricâte greutate

am întâmpina și în orice mizerie ne-am afla, trebuie să ne încordăm toată forța, ca și cu puținele puteri, de care azi dispunem, să putem scuti poporul nostru și credincioșii Bisericii noastre de otrava, ce i se îmbie din toate părțile. În scopul acesta eu propun :

1. *O propovăduire mai intensivă a credinței ortodoxe* se impune fără amânare. Cuvântul preoților trebuie să sune și răsune la toate ocaziile, mai mult ca în trecut.

Un însemnat număr din preoții noștri, deși mulți eșiți din seminarii cu profesori — în parte — lipsiți de orice pregătire bisericească — predică destul de des ; unii sunt chiar oratori pricepuți și distinși ; dar totuș e prea mare — covârșitor chiar — numărul celor ce tac. Dintre aceștia, mulți încă ar face bune isprăvuri, dacă li s'ar pune la îndemână *predici model despre nevoile creștinilor noștri*.

Consistoriul și Sf. Sinod au hotărât — în înțelegere cu Onor. Minister al cultelor — publicarea unui premiu pentru o carte deasemenea predici model. Să sperăm, că d. ministru C. Banu va publica premiul și chestiunea nu se va tot amâna în dauna noastră.

2. În fața explicărilor sectare a multor locuri din Sf. Scriptură, trebuie să punem poporului nostru la îndemână, rând pe rând, în broșurile mici și ieftine, cele 4 *evangelii și celelalte părți din Testamentul nou*, precum și părți educative din Testamentul vechiu, cu explicațiuni atât pentru înțelegerea textului, cât și pentru combaterea învățăturilor greșite.

Profesorii teologi de la București și Cernăuți stau cu traduceri gata și așteaptă numai tiparul.

3. *Cărticelile și broșurile de cuprins religios și moral*, de care avem un număr frumuseț, trebuiesc selecționate și tipărite din nou, în multe exemplare ; altele, care zac în manuscrise pe la autori, trebuiesc scoase la lumină ; iar altele nouă, trebuiesc redactate și lățite într'un număr cât mai mare de exemplare, tratându-se în ele tot ce poate fi edificator pentru credincioșii bisericii noastre.

4. Pentru combaterea sectelor, trebuie să se facă *revizia broșurilor deja gata, prezentate*, ca să poată fi

tipărite iar altele trebuiesc pregătite, încât să cuprindă întreg materialul, ce e necesar a se pune în fața propagandei sectelor.

5. Dar succese vădite se vor obține cu asemenea activități numai, dacă munca aceasta :

a) Se va conduce cu sistem; b) fiind complectată și prin graiul viu al unor bine pregătiți misionari. În scopul acestei sistematizări, este absolut necesar, întemeierea unui «Institut Biblic», cu început cât de modest, care să stăruie mereu și în privințele indicate până acum editând și «*biblioteca religioasă*» la înălțimea zilelor de azi.

Și — fiindcă Comisiunea sinodală, căreia i s'a predat propunerea mea pentru înființarea unui institut biblic nu și-a prezentat încă raportul său — în înțelegere cu d. Ministru al Cultelor, s'au însărcinat doi dintre profesorii facultății de teologie de la București, ca să între în legătură și cu profesorii de la Cernăuți și să adune și pregătească materialul necesar pentru începerea prin scris a unei misiuni religioase cât mai întensive. D-l Ministru de culte va găsi mijloacele bănești pentru tipărirea materialului ales, căci abia vor fi bani mai bine folosiți, decât cei pentru asemenea scop și religios și patriotic. O sumă de cel puțin 1 milion este necesară pentru a pune baza unui institut.

În această privință, cerem și sprijinul membrilor Consistoriului Superior Bisericesc, între cari sunt unii cari ne pot pregăti material prețios; iar alți clerici destoinici în afară de Consistoriu — trebuiesc îndemnați a ne veni și ei în ajutor.

Cum tiparul e enorm de scump, iar broșurile de propagandă numai eftine fiind își pot ajunge scopul, — e necesar să avem *tipografii bisericești*.

Noi am și cumpărat zilele trecute o tipografie mare și bine înzestrată spre a fi așezată la M-rea Cernica, în nădejdea, că pentru restul din preț, de care nu dispunem și pe care nu l-am putut plăti, ne va veni în ajutor Onor. Minister. Momentul când își va putea mișca roțile, începând a tipări, va marca începutul de reînviere a îndeletnicirilor culturale din mănăsti-

rile noastre. Mănăstirea Neamțu, care are din vechime litere, încă e pe cale a cumpăra o tipografie mare dela Chișinău.

Veniturile tuturor mănăstirilor trebuiesc strict controlate și cruțate, ca pretutindenea să se facă asemenea începuturi de-o nouă viață bisericească și culturală.

7. Un serviciu excelent ne fac în privința propagandei religioase cele câteva foi populare de cuprins religios. Acestea trebuiesc sprijinite, și lățite în toate comunele, ca frumosul avânt, ce l-au luat unele, să crească până va cuceri toate satele și cătunele. Noi am indicat aceste modalități pentru începutul unei misiuni religioase; iar preacucernicul Consistor care până acum s'a ocupat de redactarea, examinarea, și aprobarea manualelor religioase didactice pentru școalele de toate gradele, în înțelepciunea și cu experiențele pastorale ale membrilor săi, va găsi și ne va indica și alte mijloace aducătoare la scop. Rugându-Vă, să dați chestiunii propagandei religioase-morale, atât de îngrijitor cerută din toate părțile, toată atenția D-voastră în cursul acestei sesiuni — deschid ședința.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA SFÂNTULUI SINOD. 12 Iunie 1922

*Prea Sfințit Sinod,
Domnule Ministru,*

Biserica Ortodoxă Română — conștie de complexitatea problemelor, ce-i stau înainte, atât în ce privește îngrijirea duhovnicească a credincioșilor săi, cât și conducerea sufletească a țării — este cuprinsă de arzătoarea dorință de a introduce un nou suflu, sau — dacă ar fi cu putință, chiar un avânt în activitatea sa pastorală și peste tot în viața slujitorilor săi.

În năzuințele sale, îndemnările arhipăstorilor întâmpină la început întreagă bunăvoința clerului pastoral; se pornesc mișcări laudabile, excursii misionare, întruniri culturale, cari însuflețesc pe ascultători și leagă poporul de biserică și de preoții ei.

Aceste porniri sunt uneori de durată mai scurtă, altă dată mai lungă, dar aproape pretutindenea nu oferă garanția unei organizări statornice.

Cauza principală a unei asemenea activități cu veșnice îndemnuri de sus — eu o găsesc — în insuficiența pregătirii și teoretice și practice a clerului nostru și drept urmare a acesteia, în lipsa prea la mulți a celui zel apostolesc care singur e în stare să-i facă pe clerici a nu cruța nici o osteneală, a nu se da îndărăt față de nici o piedică ori primejdie întru «a-și pune — după cuvântul scripturii — sufletul pentru turmă».

Regenerarea sufletească și morală a poporului român o cred imposibilă, fără a avea un asemenea cler conștiu *pe toată linia*.

Ori cât ar fi la locul lor arhipăstorii bisericii, munca lor cea mai dezinteresată și mai pricepută nu se va putea extinde asupra întregului câmp de muncă, dacă ei nu vor avea în jurul lor un puternic stat major de clerici la înălțimea zilelor de azi.

Acest stat major nu avem de unde să-l recrutăm în număr multămitor, iară școalele noastre teologice într'un viitor mai apropiat nu ni-l pot da în număr suficient.

Deci o cerință vitală pentru viitorul și progresul țării noastre este a ne crește atât acest stat major, cât și-o parte însemnată din viitorii profesori ai școalelor noastre teologice, în străinătate. Și cum azi la Rusia cu o frumoasă viață bisericească — deși cam la suprafață numai — nici cugeta nu putem, — trebuie să ne îndreptăm toate privirile spre apus, spre centrele sale de cultură și în deosebi spre țara în care clerul este atât de temeinic pregătit, în cât nu numai a crescut pe cel mai cult și religios popor, ci este sufletul tuturor pornirilor nobile pentru progresul obștesc, — adică spre Anglia, și spre toate acele centre ale culturii apusene, unde tinerii noștri deoparte să-și completeze studiile, să se specializeze în diferiți rami ai vastei teologii, și de altă parte să se inspire și de exemplele mișcătoare ale atâtor biserici, misionari și preoți cu activitate model, — cari au făcut minuni de îndreptare în parohiile lor, au inițiat și întemeiat asociații și tot soiul de așezăminte pentru ridicarea morală a poporului.

Tinerii noștri teologi, cu asemenea temeinică pregătire și cu voința determinată de pildele văzute în străinătate, vor fi de o parte ei însuși izvoare de acea apă vie, după care însetează ca cerbul poporul nostru; iară de altă parte ne vor crește cel puțin în viitor un număr mai mare de preoți precum îi dorim și-i visăm cu toții.

În această privință nu ne este permis a face nici

o cruțare. Ori ce amânare este o pagubă enormă și pentru biserică și pentru țară.

Nu câțiva inși, ci multe zeci de tineri teologi trebuiesc fără amânare trimiși în toate centrele europene cu viața bisericească înfloritoare, de unde ca albinda să adune tot ce vor afla bun și de folos pentru acasă.

Celelalte biserici din țară au cele mai puternice legături internaționale, pe urma cărora își cresc teologii în număr mare la cele mai vestite facultăți teologice din lume, ba ni se vestește chiar, că sectele religioase din America cresc zeci de tineri români, născuți acolo, în cele mai bune institute teologice ale lor.

Ar însemna o primejdie pentru noi, dacă n'am fi în stare a ne crește și noi un număr mare de tineri teologi cu o vastă cultură teologică și înzestrați cu un puternic aparat științific care să ridice și menție nimbul bisericii noastre la aceeași înălțime și pastorală și culturală. Ar fi din acest punct de vedere un lucru ideal dacă am avea de ex. la Oxford un propriu cămin studentesc cu capelă pentru bursierii noștri, în frunte cu un binecunoscut preot ortodox, care să conducă viața sufletească a acestor tineri trimiși în școlile străine.

Profit de ocazia acestei întruniri a tuturor chiriarhilor bisericii noastre, de a atrage atenția fraților Ardeleni asupra necesității de a-și introduce și ei — precum în deplin acord cu reprezentanți bisericii lor — ne-am înțeles la ultima întrunire a Comisiunii de 15 pentru elaborarea proiectului de unificare a organizațiunii bisericii noastre — în cadrele acestui proiect unitar și în formă de articoli preciși toate acele momente, prin care doresc a-și asigura bunul mers al afacerilor bisericii din mitropolie, ca astfel să ajungem odată la încheierea lucrărilor atât de mult dorite de toți factorii țării, dela Maiestatea Sa Regele, dela guvern, până la cea din urmă parohie a vechiului regat.

Cu aceste cuvinte Vă salut cu frățească dragoste de bun venit pe toți Preasfințiții membrii ai Sf. Sinod ;

iar pe D-Voastră D-le Ministru, Vă rog, ca inspirându-Vă din discuțiile noastre de multe trebuințe ale bisericii — să ne veniți în ajutor precum știu că și dorința vie a sufletului D-Voastră nu numai de Ministru al Cultelor, ci și de fiu distins și devotat al bisericii noastre și precum este și intențiunea Guvernului, din care faceți parte, de a ridica biserica sa dominantă, acolo unde merită pe urma trecutului ei glorios și patriotic, pe urma covârșitorului număr al credincioșilor ei și pe urma misiunii importante ce o așteaptă și pe viitor în statul român.

CUVÂNTARE

LA ÎMMORMÂNTAREA POSTULUI PRIM MINISTRU TAKE IONESCU
29 Iunie 1922

Jalnici Ascultători,

Stăm înaintea cosciugului cu oseminte neînsuflețite ale aceluia, care a însuflețit prin farmecul graiului său și prin puterea sa de convingere decenii de arândul un neam întreg; — stăm în fața bărbatului, care a fost unul din cei mai distinși, mai ageri și mai bine înzestrați bărbați de stat, din câți am avut noi — Românii — vre-o dată, binecunoscut, stimat și apreciat nu numai în țară, în statele vecine, ci în întreaga lume.

Înainte cu câte-va luni a plecat în cele mai bune dispoziții în țara cu cerul mai senin a fraților noștri Italieni, fără a bănuși tristul desnodământ, că viu n'are să-și mai revadă țara, pe care atâta a iubit-o și căreia i-a închinat întreaga sa activitate plină de frumoase succese și neperitoare merite. O nouă și sguduitoare dovadă a cuvintelor sf. evanghelist Marcu: *Privi-gheați și vă rugați, căci nu știți, când vine vremea...* (XIII — 33) și ale apostolului Petru când zice: *Toată strălucirea oamenilor e ca floarea din câmp* (XI — Petru I 24).

Bogat înzestrat de Dumnezeu cu cele mai alese daruri, a desfășurat de tânăr, pe toate tărâmurile vieții noastre publice, o muncă lăudabilă, în cât nu scurte cuvântări, sau panegirice, ci numai tomuri întregi vor putea redă ce-a lucrat Take Ionescu ca zi-

arist iscusit, ca orator neîntrecut, ca avocat vestit, ca ministru, priceput în atâtea resorturi, ca șef de partid, ca parlamentar, ca bărbat de stat, ca prieten al altor țări și în multe alte privinți.

*

Eu scot la iveală din noianul muncii sale uriașe mai ales faptul, că prin activitatea lui — ca ministru de culte — a făcut mult bine și bisericii sale.

Legea clerului din 1893, legată de numele său — deși astăzi — după 30 de ani — nu mai corespunde timpului — a făcut în multe privințe ordine mai bună în biserica noastră ca în trecut; mai ales prin reorganizarea seminariilor și prin un bun început de a salaria pe preoți din visteria țării; Facultatea de teologie din București încă a luat ființă legală sub T. I. iară — prevăzător cum era — a enunțat într'un remarcabil discurs la Iași principiul corect ca în România întregită — care atunci nu există — trebuie să se dea bisericii naționale a statului român deplină libertate de a-și conduce, prin organele sale proprii, toate lucrările vieții sale interne.

*

Dar cununa muncii sale și culmea o formează în viața lui Take Ionescu admirabila sa ținută de prooroc — cu adânci convingeri — a viitorului de aur al țării sale.

Războiul mondial s'a deslănțuit. În sufletul Românilor subjugați s'a ivit nădejdea, că se apropie ceasul mântuirii. Cursul evenimentelor părea într'un timp nefavorabil acestei nădejdi. Cei mai buni ai noștri din provinciile alipite mergeau pe drumul calvarului și a tuturor suferințelor: spre exil, spre închisori, unii chiar spre furcile spânzurătorilor.

În această atmosferă chinuitoare așteptau toți, cum dorește cerbul izvorul răcoritor, cum așteaptă pământul dogorit de arșiță și seceta verii picurii cu reveneală, cum așteaptă cei din întunericul secular o rază de lumină....

Atunci Take Ionescu, care de decenii a fost un

excelent cunoscător și un puternic și efectiv sprijinitor al cauzei Ardelenilor, — s'a pus în fruntea tuturor celor cu credința în suflete — propoveduind cu trâmbița de arhanghel încordarea forțelor, pregătirea poporului pentru jertfe mari, cari — cu siguranță — vor aduce ziua învierii: unirea noastră națională. Chiar și în zilele cele mai grele dela Iași, nu s'a îndoit o clipă. Vorba lui Alexandri: «*Ceahlăul sub furtună nu cade mușunoiu*». Cu lacrimi de mângâiere, și de nădejde în mai bine, citeam înălțătoarele sale discursuri din timpul acela, atât de necesare pentru a produce în întreaga Românie acea conștiință solidară, acea putere sufletească și morală fără de care suportarea mizeriilor, aducerea jertfelor și voinței era cu neputință.

România nouă e azi un fapt; dar țara mai așteptă dela Take Ionescu, — ca om de ordine și de prevedere, ca bărbat cu vaste cunoștințe și experiențe și cu prețioase legături, încă mari servicii.

Dar Dumnezeu altcum a binevoit, chemându-l la sine mai curând, decum ne așteptam, voind prin aceasta să sguđuie sufletul generațiilor tinere, să le arate cum pierderea unui uriaș al vieții noastre publice trebuie să fie pentru tinerime un îndemn de a se pune serios pe lucru, de a aduna cunoștințele și experiențele necesare ca să poată umplea cu demnitate golurile, ce se ivesc și să continue cu aceeaș pricepere, cu aceeaș iubire de neam de dinastie și de ordine, munca pentru înălțarea țării, pe temelile puse de marii și nemuritorii înaintași.

Și acum, iubite adormit în Domnul, care ai murit cași nemuritorul Bălcescu, departe de scumpa-ți patrie — pleacă de te odihnește în cel mai frumos colț al țării, pe care și cu munca ta ai întregit-o și care în pagini strălucite și în inimile tuturor fiilor ei, îți va păstra o neștearsă recunoștință și amintire acum și pururea și 'n vecii vecilor Amin.

CUVANTARE

ȚINUTĂ ÎN BISERICA DELA MÂNĂSTIREA VARATECU.
DUMINICĂ 7/20 AUGUST 1922

Cuvioase Maici și iubiți fi sufletești,

Privind la locul din frontariul acestei sfinte biserici, unde e prescris să steie icoana hramului, — aflû, că hramul acestei biserici este praznicul «Adormirii Maicii Domnului», pe care biserica îl va serbà în curând. Acest fapt îmi reamintește Sf. Evanghelie din acea zi, în care evanghelistul Mateiu ne istorisește: «Cum Mântuitorul Iisus Hristos — trecând printr'un sat — a intrat în casa surorilor Marta și Maria; Maria — așezându-se la picioarele lui Iisus — asculta cuvintele lui; iară Marta s'a dus la gospodărie, probabil să gătească ceva pentru oaspete. Ne răsbind cu lucrul, a venit la Iisus jeluindu-se, că Maria a lăsat-o singură și nu vine să-i ajute. Atunci i-a zis Iisus: «Marto, Marto, desigur ești harnică și silitoare, dar să nu uiți un lucru, că Maria — ascultând de învățăturile mele — partea cea mai bună și-a ales».

Cuvioase Maici! Această evanghelie pare că este anume scrisă pentru voi și pentru cei ce se hotărăsc, să intre în cinul călugăresc. Aceștia — lepădând dela ei grija cea lumească, scoțând din sufletul lor preocupățiunile numai de cele materiale — își dedică viața întreagă unui scop superior, mai înalt, ca și Maria.

Tunderea în monahism, lepădarea hainelor vechi și îmbrăcarea în rasa nouă monahală, însemnează de

o parte: desbrăcarea de traiul vechi și păcătos, ocuirea ispitelor, înnoirea sufletului și îndreptarea lui spre îndeletniciri cucernice, spre ideale, spre căile, — cum se zice în ritualele bisericii — «*vicții îngerești*». Biserica răsăriteană ne înfățișează pe îngeri, ca ființe mari, simpatice, cu două sau mai multe *aripi*, iar pe aripi multime *de ochi*. Rostul acestor ochi este, ca cei ce au îmbrățișat viața îngerească să observe și distingă mai bine lucrurile din lume, să pătrundă cu privirea până în adâncul răunchilor, să distingă binele de rău, să constate cum lutul, din care suntem zidiți, mereu ne trage în jos, spre păcate, spre patimi și ispite, de care putem scăpa numai îndreptându-ne privirea în sus spre cele cerești, spre idealuri. Iară aripile îngerești au tocmai chemarea, să ne ridice mai ușor în sferile curate ale neîntrecutelor învățături ale «*îngerului de mare sfat*», care este Hristos Domnul.

În lupta neîncetată dintre bine și rău, dintre patimi și virtuți, desigur că omul cade iară și iară în brațele ispitelor, îl atrage glia pământului cu păcate. De aceea Sf. noastră biserică a așezat zile de praznic, cari prin rugăciunile lor, prin cântările lor să ne deștepte conștiința, că am apucat pe căi greșite și să ne îndrepte iarăș spre ținta chemării noastre superioare. Tocmai serbăm praznicul «*Schimbării la față*» a Domnului pe muntele Tavorului, când Iisus deodată a apărut ucenicilor săi cuprins într'o strălucitoare lumină, care arată puterea sa cea dumnezeiască, întărită și prin cuvintele Tatălui, ce se auzeau «*acesta este fiul meu iubit, pre carele să-l ascultați*». O cântare bisericască dela vecernia de aseară ne și spune: «*Schimbă-tute-ai la față, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi puterea Ta...*»

Ca ucenici ai Domnului datorință avem, să rămânem asemenea momente celor păstoriți de noi, și în deosebi celor ce și-au închinat activitatea unei misiuni mai înalte. În deosebi și voi, Cuvioase maici, trebuie să priviți în praznicul acesta semnificativ, nu numai o ipocrită schimbare la față, ci o premenire a sufletului de noroiul greșalelor și un îndemn spre îndeletniciri cucernice, spre gânduri cuvioase, spre exercitarea

de tot soiul de fapte ale milei creștinești, de umanitarism și filantropie, de jertfire de sine și de ajutorare a aproapelui, ca astfel numeroșii creștini, care cercează acest Sf. locaș și altele asemenea lui să afle aicea o atmosferă de liniște și pace sufletească, de creștinească armonie, de mângâere, evlavie și înălțare sufletească, cu un cuvânt să afle în pustiul dogoritor al mizeriilor din lume, aicea, o oră răcoritoare de «viață îngerească».

Văzând biserica tixită de credincioși din apropiere și din depărtări, bărbați și femei și mai ales mulțime de intelectuali din toate părțile, folosesc prilejul de a le atrage și lor atențiunea asupra datorinții, ce o au când se apropie de asemenea sfinte locașuri: de a respira aicea nu numai ozonul aerului parfumat de brădetul ținutului romantic și frumos, în care se află, ci de a inspira și gândul cucernic de învoire sufletească, de lepădare după vânarea de nesfârșite distracții, de preocupări josnice și de îndreptarea vieții, prea des cuprinsă în lume și mai ales la orașe, de tot ce este inferior și animalic. Toți câți vin la sfintele noastre mânăstiri, trebuie — când observă din depărtare strălucirea istoricelor lor turle și ziduri — să se oprească pe o clipă în loc și să-și lase sufletul cuprins de aceea stare sufletească, în care era Moisi, când a văzut în rug puterea lui Dumnezeu ca o flacăra de foc, și a auzit din cer glasul «*Desleagă-ți și leapădă-ți încălțămintea picioarelor, că sfânt este locul, de care te apropii*». Așa și voi toți, iubiților fii sufletești, să stați cucernici în fața luminii cerești, ce străluce în aceste locuri, lăsând ca de căldura ei să se topească toată partea păcătoasă a ființei voastre, ca să vă apropiați de aceste sfinte locașuri — cu cele mai frumoase tradiții creștinești, bisericesti, culturale românești — cu suflet curat și cuprins de pocăință, ca niște *pelegrini* și *închinători* la cele sfinte. Mulți fii ai frumoasei noastre țări cercetează a doua noastră patrie, iubită Franța, dar cei mai mulți sunt atrași spre Parisul distracțiilor și plăcerilor și prea puțini au pelegriinat spre locul de închinare dela Lourdes. Acolo, precum și la alte locuri

sfinte, pleacă credincioșii în frunte cu praporii, cântând imnuri religioase, iar — ajungând la sfintele locuri — nu numai se închină — asistând la slujbe dar — și se spovedesc și se împărtășesc, spre curățirea și înoirea sufletului lor.

Conduc de un sentiment de sinceritate, care trebuie să fie între părintele sufletesc al țării și între fiii săi duhovnicești, vă întreb câți dintre voi ați venit aicea conduși de asemenea gânduri cucernice? Câți v'ați spovedit și comunicat vre-odată, de când cercetați sfintele mânăstiri? Văd înainte și mai mulți ofițeri. Un inspector general al armatei — înfățișându-i-se ofițerii garnizoanei cercetate, ușor poate întrebă pe careva, să-i prezinte harta strategică a ținutului, în care se află și de sigur ar primi notă rea la conduită, cel ce nu ar fi în stare să-l satisfacă. Cam așa întreb și eu : câți dintre voi au în buzunar o *cărticică de rugăciuni*? De sigur mulți nu o au nici în biblioteca de acasă, spre a se ruga din când în când din ea, precum și ca o amintire a scumpelor tradiții culturale, literale și artistice, precum și ca un semn de admirație față de frumoasa și dulcea limbă românească, ce ne-a format-o cultivat-o și păstrat-o cărțile bisericești. De altă parte văd toate doamnele din biserică în mână cu o mică geantă sau trăistuță. O poartă toate damele din lumea civilizată ; dar la femeile culte ale altor popoare se găsesc în trăistuță, nu numai unelte pentru promovarea frumuseții externe, mai ales a feții și a capului, ci și câte-o potrivit de micuță cărticică de rugăciuni, în care citind, își văd sufletul ca într'o *duhovnicească oglindă* ; și astfel iau prilej și îndemn nu numai pentru îndreptarea părului și curățirea feței de pete, ci și pentru îndreptarea moravurilor observate și pentru primenirea și înoirea sufletului mânjit de patimi și păcate. Voiu da la tipar o asemenea cărticică, cu o rugăciune întocmită de mine cu toată îngrijirea, și aș dori să nu fie niciun «ridicul», din care să lipsească această duhovnicească oglindă. Și asigur pe toate femeile române, că ea va contribui mai mult, decât toate celelalte unelte din trăistuță, la păstrarea și promovarea și a fru-

museței trupești. Căci această cărticică ar băgă în ridicul *un duh nou*, care ar îndemna pe toate la cumpăt în mâncări și băuturi, în vestminte și podoabe, în distracții și plăceri; ar îndrepta pașii lor dela vecinica vânare după plăceri, dinspre cabareuri și locuri de ușoare distracții și spre *Casa Domnului*, ar deșteptă deatâtea ori în sufletul femeilor noastre rostul chemării lor de mame, de credincioase soții, de crescătoare a copiilor lor, de bune gospodine, cu un cuvânt — ferindu-le de patimi și de gustarea fără saț a plăcerilor — ar contribui în măsură mult mai mare la păstrarea tinereții și a frumuseții lor cu toate avantajile ce ea le poate da. Căci cumpătul și liniștea sufletească păstrează sănătatea, iar sburdălnicia nesocotită și fără saț cu toate cosmeticele ei sbârcește fața înainte de vreme.

De altă parte, Iubiți credincioși, priviți în jurul vostru și tot ce veți vedeà atât în sfânta biserică, cât și afară, pământ, zidiri, podoabe, odăjdii scumpe, icoane, vase, juvaere, absolut totul este rezultatul neîntrecutului spirit de jertfă al strămoșilor, nu cum zice poporul, dela vlădică până la opincă, ci dela nemuritorii Voievozi și domnițele lor, dela pioși boeri până la cel din urmă burghez al orașelor și țăran al satelor și cătunelor. Ei au întemeiat, desvoltat și susținut măreț ctitorii, tot atâtea locașe sfinte de frumoasă viață creștinească, tot atâtea faruri de lumină, centre de cultură și artă românească.

În fața acestor mari și evlavioși înaintași, noi cei de azi suntem niște slabi epigoni — căci crearea și înmulțirea așezămintelor de altă natură pe întinsul țării din ultimul veac nu scuză nepăsarea noastră față de sf. mânăstiri, de care se leagă atâtea scumpe tradiții și unde odihnesc moaștele celor mai glorioși voievozi ai neamului, căci aceștia au așezat temelii, pe care ne-am clădit mândra patrie de azi.

Spiritul de jertfă pentru aceste istorice ctitorii trebuie reînviat. Și fiecare din cei ce vizitează aceste locuri să nu uite a contribui cu obolul său la sporirea mijloacelor, din care aceste Sf. mânăstiri nu numai să se poată susține, ci să-și lărgească activitatea și prin

o muncă culturală, umanitară, artistică, etc. cu folos cât mai mare pentru ținutul, în care se gălesc.

Cultivați pretutindenea acest spirit de jertfă, căci precum marinarul, care se află cu luntrea sa pe întinsul mării, când este cuprins de furtună și viforul îl aruncă cu luntrea din val în val, are lipsă de lumina farului, care să-l îndrepte din pustiul întunecului spre limanul țintei — așa și poporul nostru pe lângă bisericile de mir, are lipsă de asemenea focare, ca sfintele mânăstiri cu viață creștinească mai intensă, cari să-l îndrepteze prin val... vârtejul acestei lumi, pe care Sf. Scriptură o numește «valea plângerilor» spre limanul mântuirii vremelnice și vecinice.

De altă parte aceste sfinte mânăstiri sunt locuri de sfinte inspirații, de puternică hrană sufletească națională, căci din duhul, ce transpiră și dela mormintele vrednicilor strămoși, cari odihnesc prin ele, trebuie să se inspire nepoții, cari vreau să înalțe țara și poporul, clădind viitorul frumos pe trecutul glorios. Și vai de poporul, ai cărui fii vor rupe firul cu viața trecutului, căci își va tăia creanga de sub picioarele proprii și se va prăbuși în abisul peirii.

De aceea, Cuvioși părinți și Cuvioase maici, îngrijiți cu stăruință de aceste ctitorii pe unde au umblat, au trăit și muncit cei mai aleși fii ai neamului, și de cultul istoricelor morminte din ele.

Ele vor fi pentru generațiile viitoare pilde și îndemnări spre viață superioară, altruistă, de muncă și supremă jertfă pentru binele obștesc, căci n'avem noi România instituție, care mai cu efect, — decât biserica strămoșească, — să creeze caractere tari și să predisună spre jertfire de sine pentru mântuirea deaproapelui, pentru țară și neam, cari numai pe aceste temelii vor trăi pururea.

Iubiților fii sufletești! În cursul ultimelor zile am auzit deatâtea ori cântându-se troparul «Schimbă-te-ai la față», în care cerem celui de pe muntele Tavorului «Să strălucească și nouă păcătoșilor lumina cea pururea fiitoare! Prea milostivul Dumnezeu în părinteasca Sa dorință de a mijloci mântuirea noastră veci-

nică, strălucește în toate Duminicile și Sărbătorile în lumina și frumusețea sublimelor sale învățături. Datorința sfântă avem noi, iubiților credincioși, să deschidem larg porțile sufletului nostru ca să poată străbate în el lumina acestor învățături și să ne îndrepteze pașii și activitatea spre ocolirea răului, a patimilor și a scăderilor de tot soiul și spre îndeletnicirea binelui, a virtuților, care ne ridică dela pământ la cer, nobilindu-ne sufletul acum și pururea. Amin.

CUVÂNTARE

LA HIROTONIA PRIMULUI MISIONAR INTERN GRIGORE
PIȘCULESCU (GALA GALACTION) 8 SEPTEMBRIE 1922

Iubiți Fii Suflatești,

Tuturor trebuie să vă fie bine cunoscut, că biserica noastră drept credincioasă a fost încă din cele dintâi clipe ale plămădirii și formării neamului românesc maica sa ocrotitoare. Ceea ce este mama iubitoare pentru scumpii săi copilași, aceea a fost și este biserica noastră strămoșească pentru credincioșii ei fii. Ea a fost propoveduitoarea neîntrecutelor învățături ale legii lui Hristos în sânul acestui popor, despre care Sfânta Scriptură zice: «cerul și pământul pot trece, dar din sublimitele învățături ale lui Hristos nici o iotă și nici o cirtă nu se va pierde. Biserica a fost mângâietoarea părinților mai ales la vreme de necazuri; ea a fost buna călăuză, care ne-a condus prin această vale a plângerii la limanul de mântuire. Ea a depozitat în prețioasele-i scripturi și cărți și o altă comoară a poporului român anume: frumoasa și dulce limbă, în care sunt scrise cărțile bisericești.

Biserica a fost leagănul culturii noastre naționale și acel însemnat așezământ și Dumnezeuesc și românesc, care a format sufletul unitar al Românilor de pretutindenea.

*

Drept recunoștință pentru aceste neprețuite servicii, strămoșii noștri: Voivozi, boieri, târgoveți și ță-

rani i-au hărăzit averi uriașe, fabuloase chiar, cari au dat românilor putința a desvolta o strălucită și puternică viață bisericească culturală, artistică și umanitară. Ba în acele timpuri de strălucită existență a bisericii, românii au devenit ca nimeni alții sprijinatorii princieri ai bisericilor răsăritene de pretutindenea. Cele mai însemnate așezăminte din întregul orient păstrează urme strălucite ale dărniceii românești.

Nu este locul a scruta aicea motivele, pentru care această frumoasă avere i s'a luat; ba cu durere în suflet trebuie să accentuăm că în multe părți și astăzi continuă a i se lua ce bruma i-a mai rămas. Un rău mult mai mare, decât cel material, este că s'a trecut în grija și administrația organelor statului până și cea mai delicată chestiune pur bisericească, cum este creșterea clerului, deci i s'a înstrăinat și sufletul.

Constat numai cu durere, că din timpul acesta datează decadenta bisericii în mai multe privințe. În locul strălucirii de odinioară ne-a cuprins o neagră mezerie, în cât cu jale vedem prăbușindu-se în ruine multe monumente de artă bisericească a înaintașilor noștrii

Dacă și'n aceste timpuri grele a avut biserica bărbați vrednici și preoți cu zel apostolic, cari cel puțin în cele duhovnicești s'au menținut la înălțimea chemării; — aceasta este nu întru atât meritul unei conduceri conștiente și cu sistem a bisericii, căci politicianismul de partid a făcut ravagii indescriptibile și'n viața internă a bisericii, ci este mai mult un merit individual al acestor apostoli, fie că au moștenit în familie o aleasă educație, fie că au stat sub influența binefăcătoare a unor profesori sau chiriarihi vrednici, fie că au avut parte să trăiască într'un mediu superior. Dar — oricât s'au silit unele instituțiuni bisericești să facă față decadenței, — au rămas prea mic numărul adevăraților apostoli în fața uriașelor nevoi și greutăți.

Intre astfel de împrejurări biserica noastră nu și-a putut îndeplini în mod integral frumoasa misiune, ci — îngustându-și sfera de activitate — a devenit uni-

laterală, o biserică mai mult ritualistă. Adevărat, că slujbele rituale ale bisericii răsăritene sunt neîntrecute și au o puternică influență asupra evlaviei celor ce le ascultă. Aceste slujbe se îndeplinesc în multe părți cu deplină pricepere, cu tot fastul, încât acțiunile rituale se înfățișează în forme deplin artistice, mai ales acolo unde preotul, podoabele din interiorul bisericii, cântările și celelalte sunt la înălțime. Unde starea culturală a preoților e mai scăzută, ori lipsesc alte condiții necesare, acolo slujbele bisericesti se prezintă mai mediocru. Ba în unele locuri slujitori neconștiincioși le fac așa de mântuială.

Durere, sunt și biserici, unde lipsind toate condițiunile favorabile se adeverește proverbul francez «Dela sublim până la ridicol este numai un pas». În astfel de locuri slujbele nu pot mulțumi nici sufletele celor mai nepretențioși țărani.

Dar biserica noastră, ca oricare altă biserică, ca oricare altă instituțiune moralizatoare și culturală, este și o *biserică învățătoare*.

Mântuitorul Hristos, când a trimis pe ucenicii Săi în lume, le-a zis: «Mergând *învățați* toate popoarele...» Iar la *evangelistul Matei* zice *ucenicilor săi*: «*Voi sunteți lumina lumii; iar lumina nu se ascunde sub o broc ci se aprinde și se ridică în sfeșnic, ca să lumineze tuturor*». Iată de ce am stăruit Noi și alți Chiriarhi în toate scrisorile Noastre pastorale și la toate ocaziile, ca clerul nostru să sue cât mai descările amvonului și să șteargă praful, care în multe părți s'a așezat pe el deabinelea. Și — fiindcă Sfânta Scriptură este un labirint mare de bogate învățături — de sine se înțelege, că ne trebuiesc *bărbați specialiști*, cari prin studiu de ani de zile și prin muncă încordată să aprofundeze neprețuita lor valoare, să înțeleagă farmecul tainelor lor și apoi cu deplină orientare să le poată aplica în propoveduirile lor. Iată pentru ce am stăruit cu toată insistența, să se creeze și'n biserica noastră și pentru trebuințele interne posturi speciale de preoți *misionari*. Ministerul Cultelor ne-a pus la îndemână mijloacele necesare în acest scop lăudabil.

Iubiților Credincioși,

În aceste clipe simțesc o specială bucurie în sufletul meu, căci Bunul Dumnezeu mi-a făcut parte să gădesc pentru această grea chemare, pe cel mai bine pregătit. Acesta este Părintele Grigore, căruia i-am dat astăzi prin mijlocirea Sfântului Duh, darul preoției.

Părinte Grigore! Sfinția ta, cu muncă încordată cu zel de albină și cu răbdare extraordinară, ți-ai adunat toate cunoștințele de lipsă, ca să poți traduce din vre-o 8—9 limbi — vechi și moderne — întreg testamentul nou, scoțând la iveală înțelesul genuin al textelor originale, pe care traducătorii de până acum le dau adeseori într'un mod confuz și neînțeles. De altă parte frăția ta, ești unul din cei mai distinși și mai apreciați literați, care cunoști ca puțini alții frumoasa noastră limbă și știi să ne-o prezinți în toată bogăția și cu tot farmecul arhaic de care e capabilă. Astfel poți să ne înfățișezi adevărurile, *sublime ca fond*, ale legii lui Hristos în cea mai strălucită și mai *aleasă haină a graiului românesc*, în cât am nădejdea că traducerea testamentului nou va fi cea mai bună din câte avem până astăzi. Considerând că asemenea lucrări grele se fac nu de o singură persoană ci de mulți, uneori chiar de 70 de inși, meritul sfinției tale va fi cu atât mai mare.

Știu că te-ai apropiat cu sfială de primirea darului preoțesc, pe care l-ai primit cu adâncă emoție. Grigore cel Mare, acest sfânt părinte, al cărui nume îl porți, încă a fugit o vreme de acest sfânt dar. Și atunci lumea era ca și azi, unii buni alții răi. Cei buni îl scuzau, că este conștient de greutatea chemării preoțești și de marea responsabilitate împreună cu ea, sfiindu-se a-și lua asupra-și o sarcină atât de grea, iar alții îl huleau, că și-a dat însuș prin fuga sa, a-testat de incapacitate.

Deși — pare-mi-se — și sfinția ta ai avut parte de asemenea aprecieri, eu am nu numai nădejdea, ci chiar convingerea, că, în noua și greaua slujbă, pe care astăzi ți-o încredințez, vei munci spre edificarea și

însuflețirea credincioșilor bisericii noastre și spre mulțumirea celor ce te trimetem, să conduci la pășunea mântuitoare turma cea cuvântătoare.

Și — dacă și ceilalți chiriarii vor avea norocul a putea încredința slujba de misionar celor mai capabili și mai cu duh în gura lor preoți din eparhie; și dacă toți misionarii veți porni o activitate cu pricere și sistem, în cât curentul de propoveduire produs de sfințiile voastre să însuflețească un număr de preoți pentru o muncă pastorală cât mai intensivă; — atunci propoveduirea caldă a cuvântului lui Hristos va revărsa asupra poporului nostru acea apă vie a învățăturilor sale, despre care a vorbit Samariencii la fântâna lui Iacob.

Această apă vie va înviora ca o rouă și ploaie binefăcătoare viața creștinească a poporului nostru și din sufletul lui se vor desprinde din nou acele latente izvoare de bogate mijloace, cari să dea bisericii noastre iarăși putința a se ridica la vechea ei strălucire.

De încheiere îți doresc frăției tale mulți ani de apostolat cu depline succese: iară mie îmi doresc, ca — după o muncă de mai mulți ani — să-ți pot adresa cuvintele evanghelistului Matei:

«Cela ce... învață, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor» adăogând de la mine, că acela va fi apreciat și iubit și în lumea credincioșilor noștri, cari îl vor asculta. Amin.

CUVÂNTARE

LA INAUGURAREA «SEMINARULUI TEOLOGIC PENTRU ORFANII
DE RĂSBOI» DELA CÂMPULUNG. 2/15 NOEMVRIE 1922

Iubiți Credincioși,

De sigur înfăptuirea unirii noastre naționale în hotarele României întregite este acel epocal eveniment din viața de până acum a poporului român, care ne îndreptățește a simți în suflet cea mai vie și mai puternică bucurie din câte am simțit vr'odată. Dar — precum în tot răul, e și ceva bine, — așa și în bine aflăm adeseori câte un picur de pelin amar. Astfel d. e. frumoasa noastră țară — deși după întreg trecutul ei, după covârșitoarea ei majoritate a cetățenilor ei, după forțele cari au creiat-o, este țară românească — totuș azi nu mai e o țară deplin homogenă nici ca popor, nici ca religie.

Și — oricât de buni patrioți ar fi locuitorii neromâni și oricât de buni creștini ar fi cei neortodoxi, — totuș vechile noastre tradiții și bisericești și naționale, cari stau la temelia dezvoltării de până acum a poporului român și a țării sale, ușor pot suferi în cursul timpului simțite știrbiri, căci feluritele curente străine, internaționale, ori chiar antinaționale și contrare credințelor noastre, vor afla în mai multe locuri teren prielnic de dezvoltare, ceea ce — în cazul cel mai favorabil — poate întârzia consolidarea și închegarea deplină a statului român; ba — întru cât ar aluneca și unii dintre noi de pe temelii, pe care am clădit

până acum țara — poate constitui și oare care primejdie pentru țară.

Vorba lui Alexandri:

«Cred, că treptat se pierde a neamului ființă,
«Când el se depărtează de a *bunilor credință*».

Iar sub credință, în sens mai larg, putem înțelege nu numai religie și lege, ci și limbă, iubire de patrie, datini, simțiminte naționale și tot ce formează ființa noastră de Români.

*

În noua noastră situație schimbată deci ce-i de făcut, ca să preîntâmpinăm ivirea eventualei primejdi? Sf. Scriptură, acest izvor nesecat de înțelepciune pentru viață, ne dă și în această privință un prețios sfat în cuvintele evanghelistului Luca (XXI. 8), când zice: «*Vedeți, să nu vă amăgiți, că mulți vor veni în numele meu... dar să nu mergeți după ei*». Adică să nu ne lăsăm seduși de anumite devize și lozinci, cari la aparență sună frumos și propoveduite de unii, cari vreau să vorbească în numele patriei, deși nu-i leagă nimic de glia strămoșească, decât cel mult gândurile de-a o exploata; să nu alunecăm nici pe o clipă de pe temelii probate, pe care ne-am clădit țara până-acum, ci — inspirându-ne mereu din urmele trecutului propriu — să sorbim hrana sănătoasă pentru dezvoltarea normală și firească și pe viitor a sufletului românesc, și pentru creșterea tinerelor generații în acest înțeles.

Sarcina grea de a crește tineretul în această direcțiune, ne-o ușurează mult faptul, că țara întreață — dela un capăt la altul — ne oferă urme neîntrecute de cele mai alese tradiții religioase, bisericesti și naționale culturale, cari sunt tot atâtea izvoare de educație pentru toți.

Vă întreb, iubiți creștini, putem noi să ne gândim la Neagoe Vodă, fără să vedem cu ochii sufletului nostru românesc perla bisericilor din Orient, care este mânăstirea dela Argeș și fără ca coardele sufletului

nostru să vibreze în taina cutelor sale cuvintele legendei: «*Pe Argeș în jos, pe un mal frumos*»... Putem noi cu felul nostru de a simți, trece pe lângă o sfântă biserică în clădire, fără să ne gândim cum soția lui Neagoe, doamna Despina, și-a dăruit perlele de la gât pentru isprăvirea bisericii și să nu simțim îndemnul de a oferi și noi obolul nostru cât mai modest pentru biserică în zidire?

Putem să vorbim de faptele mărețe ale lui Mircea cel Bătrân, fără să ne sboare gândul la mormântul lui din mănăstirea Cozia, și fără ca — prin asociația ideilor — să nu vedem și mormântul de alătura al mamei lui Mihai Vodă, a maicii Teofana?

Putem vorbi de Mihai Viteazul, fără să ne gândim — pe lângă multe alte ctitorii — și la mitropolia din Alba Iulia, reînființată de el pe locul unde azi stă biserică încoronării și unde de curând s'a pecetluit realizarea celor mai îndrăznețe aspirațiuni ale neamului prin actul măreț și istoric al încoronării iubiților noștri Suverani, acum ai tuturilor Românilor?

Sau — întorcând cursul ideilor — cine merge la mănăstirea Suceava și Putna, fără să se închine memoriei lui Ștefan și să nu-i sune în urechi acea remarcabilă alocuție din doina lui Eminescu: «*Las' arhimandritului toată grija schitului*»? căci încă și azi nu și-a pierdut actualitatea: necesitatea de a curăți țara de elemente nepoftite. Sau în cazul nostru, cei ce asistăm la slujba din această biserică, unde glasul atât de dulce și plin de un evlavios farmec al părintelui arhieru Evghenie înalță ruga noastră la cer, oare nu ne gândim la umbra lui Alexandru Vodă Basarab, care a ridicat această mănăstire și al cărui trup odihnește sub lespeda de alătura, care-i cea mai veche piatră de mormânt domnesc († 1364); ori la marele ctitor al bisericii Matei Basarab, care a reclădit această mănăstire (1635—1636) căreia legenda i-a dat numele de Mănăstirea Negru Vodă și unde a întemeiat prima sa tipografie de cărți bisericești; ori la primul domn pământean după izgonirea Fanarioților Grigore Ghica, care — după cutremurul dela 1802, a reclădit-o pe aceeași temelie (1827)?

Iubiți creștini! Vedeți, cum în urzeala atâtor frumoase tradiții bisericești se țes firele vieții și a faptelor tuturor voievozilor țării, se brodează firele culturii, literaturii și artei noastre, în cât toate aceste momente împreună formează sufletul original și viața specifică a poporului român.

Din cele spuse de mine până aci și cari vi se par atât de simple și cunoscute — fiindcă fac parte și din sufletul fiecărui Român, înțelegeți pentru ce am stăruit, ca să se întemeieze acest nou seminar pentru orfanii de război în această mânăstire, din ținutul fraților Golești și a nemuritorului I. C. Brătianu al căror suflet românesc și fapte strălucite sunt cunoscute în toată țara. Dar duhul frumoaselor tradiții, ce stăpânesc atmosfera acestei mânăstiri, câștigă prin faptul că C-Lung este centrul celui mai frumos situat județ din țară, încât tinerii seminaristi vor avea aicea puțința a crește în o atmosferă de îndoită sănătate, atât higienică cât și socială, departe de toate viciile, care infectează sufletul tineretului din orașele mari.

Date fiind aceste favorabile condiții, rămâne ca voi, Iubiți Preoți — cari a-ți fost numiți cu aprobarea tuturor factorilor competenți — în corpul profesoral — să vă faceți datorința și cu zel și conștiințiozitate și cu pricepere. Cea mai îndreptățită plângere a bisericii noastre din vechiul regat este, că s'a luat din mâna bisericii și a chiriarhilor însăși, creșterea clerului său. Aceasta a contribuit mult, ca preoții noștri într'un număr prea mare să nu fie la înălțimea frumoasei lor chemări. Dar iată acesta e primul fericit seminar, unde corpul profesoral se compune aproape exclusiv din preoți, căci d-l Dr. Cădere prin altruismul lăudabil al faptelor sale pentru binele obștesc și în deosebi al orfanilor, precum dovedește și cuvântarea sa de azi, cu inimă liniștită, poate fi clasat în rândul celor călăuziți de idealurile bisericii. Știu, că v'ați oferit gratuit serviciile voastre pentru începerea cursului. Aceasta face cinste clerului din C. Lung și este pentru mine un indiciu al râvnii dezinteresate, cu care v'ați hotărât a munci pentru creșterea unui cler bun. Tocmai de aceea cuprind

sfatul meu către corpul profesoral numai pe scurt în cuvintele sfântului Grigore, când zice preoților: «*Trebue să fii tu însuți o lumină, ca să poți lumina pe alții, și trebue să fii tu însuți curat, ca să poți curăți, și pe alții*».

Siliți-vă deci a corespunde acestor îndoite cerințe, și — atunci cu cuvântul și cu fapta — veți înrâuri atât de favorabil instrucția și educația elevilor acestui seminar, încât vor deveni preoți de model și apreciați apostoli ai neamului.

Știu, că în acest ținut adeseori se deslănțuesc urite patimi politice. Oricare ar fi crezul politic, căruia vă închinați, nu uitați, că preotul e dator a fi acelaș «*părinte*» iubitor al tuturor păstorităilor săi fără deosebire de colorit politic. Deci aștept cu drept cuvânt ca la intrarea în această biserică și în această școală să vă lăsați deoparte, în garderobă, sumanul preocupărilor politice, în cât în școală și în biserică să vadă toată lumea, că «*Vă iubiți unii pe alții și deci sunteți adevărați ucenici ai lui Hristos*». Altcum și cele mai frumoase cuvinte, nepecetluite de fapte vor suna în pustiu.

Iară voi, Iubiți elevi, dați mulțumită lui Dumnezeu, că v'ați învrednicit a intra în acest seminar, ca să vă pregătiți pentru cea mai frumoasă carieră și slujbă, să deveniți preoți, adevărați părinți și conducători ai poporului. Insemnați-vă că din această mânăstire, unde este școala voastră au ieșit mulți preoți și călugări aleși. Ieromonahul Dionisie, care era la tipografia de aci *corector*, după ce a fost prin Atos și Moscova și arhimandrit la Radu-Vodă din București — a ajuns mitropolit al Ungro-Vlahiei (1672; 6 luni); iară starețul *Daniil* dela mânăstirea Aninoasa din apropiere, asemenea a stat pe scaunul de mitropolit vr'o 12 ani (1720—1732).

Avându-i pe aceștia mereu în vedere, ca niște pilde vrednice de urmat, purtându-vă bine și dovedind spor în învățătură — mai ales voi — fiii celor ce au știut să se jertfească pentru țară și neam — veți ajunge cu ajutorul lui Dumnezeu și a ocrotitorilor

voștri, bărbați vrednici și de folos pentru voi și pentru neam.

Iubiți copilași, voi sunteți orfani; n'aveți tată care să vă crească; dar uitați-vă la doamna aceasta, care are un suflet atât de nobil și o inimă atât de largă, de cuprinde în ea — pe lângă copiii săi proprii — pe voi, și alte zeci de mii de orfani ai țării, încât iubirea, din care izvoresc ostenele și munca ei pentru orfani, are s'o ridice la înălțimea celor mai distinse femei, din câte a născut vr'o dată țara noastră. Tipăriți-vă în sufletul vostru fraged chipul ei, și roștiți seara câte-o rugăciune și pentru ea și mântuirea ei.

Iară domnul Trancu-Iași, deși fost ministru din altă grupare politică, cu tot dragul își pune și sub alt regim munca în slujba tuturor așezămintelor de ocrotire socială, din care multe însuș le-a întemeiat, fiind călăuzit de gândul curat că așezămintele țării trebuie să dea mereu înainte, oricare ar fi guvernul din fruntea ei. Laudă se cuvine unei asemenea patriotice mentalități, mai ales că în frământările partidelor politice dela noi e rară.

Pe cei dela conducerea orfanilor de aici, din eforia seminarului, în frunte cu distinsul domn Dr. Cădere, îi cunoașteți mai bine voi de aci, decât noi de departe.

În numele părinților morți pentru patrie, vă exprim tuturor mulțămitele mele de părinte sufletesc al țării, neuitând nici pe domnul ministru al cultelor C. Banu și pe împreună lucrătorii săi, cari ne-au dat întru toate concursul lor și au pus în vedere asigurarea plății profesorilor, ca seminarul să se poată desvolta și complecta și mai ales pe d-l ministru G. Mârzescu al ocrotirilor sociale, carele prin generalul Popișteanu — părintele bun al orfanilor — pe lângă ajutorul dat până acum ni-a trimes și cu acest prilej un ajutor special de 30 și de 20 mii lei.

În calitate de director trecător al acestui seminar — declar de inaugurat seminarul prin deschiderea lui solemnă de azi, și-l încredințez nu numai îngrijirii factorilor amintiți, ci în deosebi și iubitorilor mei fii

sufletești din C-Lung și din județ; onor primării și prefecturii din județ în frunte cu d-l prefect N. Nicolau, care — dacă a dat pentru restaurarea localurilor dărăpănate ale acestei mănăstiri sume mari — înainte de înființarea seminarului — cu atât mai mult nu-l va da uitării acum, când vede visul realizat. Il încredințez și întreg clerului din ținut în frunte cu vrednicul protopop al județului N. Proca, rugându-i pe toți să-i dea — în interes obștesc — ajutorul moral și material, ca să poată împlini așteptările tuturor; iară din partea-mi destinez o sumă de 5.000 lei, ca fundațiune, din a cărei camete să se premieze cel mai bun elev al seminarului — sau întru cât suma s'ar spori și cu alte danii — să se premieze cei mai buni elevi ai seminarului, ca purtare și ca spor în studii, ca astfel să iasă cu timpul din el cât mai mulți preoți vrednici, crescuți în spiritul indicat în cuvintele mele de azi. Amin.

CUVÂNTARE

LA DESCHIDEREA SFÂNTULUI SINOD. 12/25 NOEMVRIE 1922

*Preaasfințit Sinod,
Domnule Ministru!*

Prezența în număr aproape complet a membrilor Sf. Sinod la deschiderea acestei sesiuni, îmi reaminteste istoricile momente, ce le-am petrecut împreună abia înainte cu 4 săptămâni — la Alba Iulia, — căci toți stăm încă sub impresia mărețelor serbări ale încoronării glorioșilor și iubiților noștri Suverani.

Biserica ortodoxă română cu adevărat are tot dreptul să se bucure din toată inima de pecetluirea — prin încoronare — a realizării supremelor noastre aspirațiuni naționale, — căci ea a contribuit mai mult de cât orice altă instituțiune — prin munca sa de veacuri — la formarea sufletului unitar al neamului românesc și pe jertfele sutelor de mii ale *credincioșilor ei* s'a întemeiat unirea noastră națională.

Eră deci firesc, ca această biserică nu numai să-și ia partea sa din serbările încoronării, ci să se silească a înălța prin prestațiunile sale întregă festivitatea.

Silința noastră a fost încununată cu deplin succes. Slujba încoronării din biserică dela Alba Iulia a fost cea mai grandioasă manifestație rituală din tot trecutul bisericii, demnă de cel mai epocal eveniment din istoria poporului român. Nici când 17 mitropoliți, episcopi și arhieriei români, în frunte cu mitropolitul primat al țării, și asistat de un numeros cler ajutător, n'a ofi-

ciat o slujbă ortodoxă și românească în condiții atât de strălucite și de superioare. Clerul slujitor, pe care îl decorau atâtea fețe venerabile și odăjdii strălucitoare, — postat în fața catapetesmei, prezența tuturor caselor domnitoare și-a misiunilor țărilor nu numai din Europa ci unele și din Asia și America, în frunte cu augusta noastră pereche regală și cu întreaga noastră dinastie, între cari și ambele fice regine, acoperite de aur și pietre scumpe; toți fruntașii țării încărcăți de merite neperitoare pentru țară și neam; toți generalii și ostașii acoperiți de glorie și vitejie, cu un cuvânt tot ce țara are mai distins, sub cupola și bolțile ornamentate ale bisericii de încoronare: — prezentau — în lumina bogată a candelabrelor electrice un tablou feeric, unic și neuitat, căruia înălțătoarele rugăciuni, ectenii și exclamațiuni, precum și admirabilele cântări ale puternicului cor bisericesc, îi da viață, răscolind în sufletele tuturor sentimente de evlavie, de admirație, de supremă elevare sufletească și de adâncă emoție, pe cari le vădiau ochii scăldați în lacrimi ai atâtor inși.

Preașfințiți Părinți! De sigur veți simți toți o adâncă mulțumire sufletească, împărtășindu-vă, că — nu numai — fruntașii țării noastre, miniștrii, misiunile străine etc. au rămas plăcut impresionați de slujbele bisericești, la cari au asistat, adresându-mi mulțumiri și cuvinte de admirație — ci însuș Maiestatea Sa Regele, chiar la mine acasă — în modesta mea reședință — a aflat de bine a-mi adresa următoarele cuvinte: «N'am cuvinte, Înaltpreașfințite, să-ți mulțumesc din toată inima pentru extraordinara demnitate și modul impunător, cum s'a prezentat biserica în slujbele sale din prilejul încoronării, atât în fața tuturor fruntașilor țării cât și în fața celor mai distinși reprezentanți ai țărilor din Europa, și din alte continente și a augustilor membri ai atâtor familii domnitoare, cari ne-au onorat cu prezența și cari și-au exprimat admirația lor față de slujbele la cari au asistat».

Am mulțumit cu omagială supunere pentru această preainaltă constatare, asigurând pe Maiestatea Sa, că biserica ortodoxă română va fi în veci așezământul

probat, pe care să se razime în toate împrejurările neamului, țara și tronul ei. Iară acum folosesc prilejul a vă mulțumi și Frățiilor Voastre, cari ați contribuit fiecare la acest succes și la această demnă prezentare a bisericii. Doresc, să ne ajute Dumnezeu a conlucra cu frățească armonie și pe viitor la cât mai multe acte pentru înălțarea bisericii și a prestigiului ei.

Deasemenea veți simți aceeaș bucurie, descoperindu-Vă: cum în 27 Octomvrie (9 Noemvrie) 1922, s'a prezentat înaintea Noastră Preasfinția Sa episcopul anglican de Gibraltar John Grieg și în cuvinte pline de elogii la adresa Noastră personal și mai ales la adresa bisericii ortodoxe, Ne-a adus salutul călduros al bisericii anglicane, exprimându-și dorința unei apropieri cât mai întime până la o eventuală contopire, pe temeiul mărturisirii de biserică, care mai genuin profesează și păstrează adevărurile apostolice ale legii lui Hristos.

Momente importante sunt acestea pentru noi; dar ele ne întetesc înainte de toate a ne da toată silința pentru o *închegare unitară a bisericii noastre din întreg regatul*, ca apoi cu puteri unite întinerite și cu organe sporite, să inițiem lucruri mai mari și să muncim pentru întărirea bisericii în toate fibrele organismului ei dela centre până la cele mai răzlete parohii și filiale.

În scopul acesta se impune de urgență: Sporirea seminariilor teologice, ca să putem crește numărul necesar de preoți; reorganizarea lor, așezarea lor în clădiri proprii, corespunzătoare tuturor cerințelor timpului: înzestrarea «Institutului biblic»; sporirea bursierilor din străinătate; organizarea cancelariei Sf. Sinod și a cancelariilor dela episcopiile mai ales din vechiul regat; clădirea de reședințe, cari să scoată pe episcopi din situațiile umilite de azi; renovarea atâtor monumente istorice, pe cari nu-i iertat să le lăsăm prada dintelui distrugător al timpului; scoaterea mai ales a atâtor centre din Ardeal din starea de umilință, în care le-a aruncat vitregitatea timpurilor dușmănoase, prin zidirea de biserică artistice încăpătoare și demne de religia aproape a totalității poporului român, iar

drept coroană, trebuie pornită și mișcarea intru a aduna fondurile necesare pentru a zidi în capitala țării *Biserica mântuirii neamului*.

Pentru aceste trebuințe ale bisericii, Vă cerem, Domnule Ministru, ajutorul D-voastră și puternicul sprijin al întregului guvern și a credincioșilor noștri.

Cu acestea deschid ședința.

CUVÂNTARE

LA SFINȚIREA PALATULUI «SINDICATULUI ZIARIȘTILOR» DIN
BUCUREȘTI. 20 NOEMVRIE (3 DEC.) 1922

*Domnilor Miniștri,
Doamnelor, Domnilor și iubiți Ziarști!*

Deși pentru ziua de azi eram angajat în altă parte, totuș — ca fost ziarist — țineam cu orice preț — chiar și cu oarecare întârziere — să dau urmare invitării de a sfinți însumi acest frumos palat, al «Sindicatului Ziarștilor», care astăzi se dă înaltei sale destinații. Bărbătorisesc, că invitarea aceasta ne-a cauzat o bucurie deosebită, putând constata, că presa română și în deosebi cei dela conducerea acestui Sindicat, apreciază în deplină măsură frumoasele tradiții bisericesti și de credință religioasă, cari — alătura de cele naționale — stau la temelia, pe care s'a dezvoltat până acum neamul românesc și țara lui. Duhul acestor tradiții au alimentat viața românească din trecut, ca să poată produce acele energii și forțe, cari au înălțat poporul nostru la rezultatele frumoase de azi.

Dar poporul este ca un râu; mereu se frământă, mereu curge, și dă înainte. Așa și viața unui popor mereu *evoluează*. Și — cum ziarștii sunt pionierii mișcărilor sociale și propoveditorii isteți ai tuturor ideilor nobile și curentelor noi, cari frământă omenirea și cari prefac viața socială — nimenea n'are mai multă trebuință ca tocmai ei, să cunoască temeinic tradițiile scumpe poporului nostru, să cunoască notele caracte-

ristice ale sufletului românesc, sau — dacă e permis să mă exprim așa — să cunoască păturile, din cari se compune viața specifică a neamului nostru, ca astfel — prin prisma acestora analizând bine ideile și curentele noi, izvorite din sânul popoarelor cari stau în fruntea civilizației mondiale — să cultive sămânța acestor idei și curente *în solul nostru propriu*; acolo să crească, să se desvolte și se rodească astfel, încât să producă acea evoluție firească, care este *continuarea normală și liniștită* a trecutului, și este de folos pentru interesele țării și ale neamului. Fără o asemenea asimilare ori adaptare la organismul propriu, o hrană sufletească străină nu poate fi spre sănătatea organismului.

În nădejdea, că presa română va urma — ca și până acum — această probată cale; că toți ziarisții se vor niza a-și câștiga o temeinică pregătire, pentru multilaterală și enciclopedică lor ocupație; că mai ales cei din capitale mai mari, cu viața superioară, nu se vor mulțumi numai cu pregătirea enciclopedică, care tocmai enciclopedică fiind va avea o relativă temeinicie, ci vor tinde la o pregătire de *specializare*, ca astfel în deplină competență să poată da îndrumare în toate direcțiunile activității noastre publice.

În nădejdea că ziarisții — conștienți de misiunea presei de a încheșă și edifica — vor contribui la domolirea pornirilor adeseori vehemente din viața noastră publică, împăciuind — iar nu înveninând — situația, ca să nu se întârzie vindecarea rănilor;

În nădejdea că toți ziarisții se vor călăuzi în activitatea lor de principiul *adevărului și al cinstei*: binecuvintez munca, ce se va desfășura din acest palat și doresc presei române să devie și să rămâie o putere cât mai simțită a vieții noastre naționale. Amin.

III.

CUVÂNTARE

ÎN CHESTIUNEA INTEGRITĂȚII BANATULUI
18/31 DECEMBRIE 1919

P. S. S. Episcopul Ortodox Român al Caransebeșului, Dr. Miron Cristea: (Aplause). D-le președinte, d-lor miniștri, d-lor senatori! Ca episcop și părinte sufletesc, am nu numai chemarea, ci și îndatorirea sfântă de a privi lucrurile dela un punct de vedere care stă deasupra singuraticelor partide politice și a considerațiunilor lor.

Să-mi dați deci voie să vă declar, să descoper cu toată sinceritatea, dar și cu toată dragostea caldă ce o port în suflet față de noua mea patrie, acum română, că eu mi-am închipuit și aș fi dorit ca primul guvern al României-Mari, sau cu alte cuvinte, guvernul primei Adunări naționale, primei Constituante, să fie un *guvern național* cu reprezentanți din toate partidele politice, de toate vederile și de toate nuanțele. Astfel politicianii vechi, cu experiențele lor probate, în cea mai deplină dragoste și armonie frățească și fără de nici o rezervă să lucreze cu parlamentarii cei noi, cari au adus în Corpurile legiuitoare cunoștințele lor noi și mai ales avântul și însuflețirea tinerească la revizuirea Constituției țării, în toate părțile ei, și să așeze acele temelii sănătoase pe cari să se desvolte vicața noului Stat român, în toate ramificațiunile multiplei și complexe sale activități.

Este un interes vital al țării ca la aceste temelii să privească *cu încredere* deplină toți fiii țării, fără deosebire de vederi.

Dar, d-lor, se vede că împrejurările de astă dată au fost mai puternice decât dorința noastră. Și aceste împrejurări au adus cu sine, ca primul cabinet al României întregite să fie compus, în marea sa majoritate, din reprezentanții provinciilor desrobite.

Eu, d-lor, cu toate că trăesc mai bine de un an în atmosfera românească curată a României întregite, cu toate că în cursul acestui an am trecut prin multe emoții, totuș să-mi dați voe să vă descoper că și în aceste momente simțesc o adâncă emoție în sufletul meu, căci în fotolurile ministeriale regăsesc pe mulți din acei luptători ai neamului românesc de dincolo de Carpați, cari, în cele mai dificile împrejurări, cu cinste, cu mândrie, cu bărbăție și cu mare îndrăzneală și-au apărat neamul în fața celui mai dârz și secular dușman, care pururea le ținea deasupra capului sabia lui Damocles, iar în față deschise porțile închisorilor ungu-rești. (Aplause).

Am deosebita onoare să cunosc de aproape mai ales pe reprezentanții din guvern cari sunt de dincolo de Carpați, cari, încă depe băncile școalei începând și până în zilele mai recente, am avut cinstea să colaborez cu domniile lor într'o mulțime de chestiuni de interes public. Și îmi aduc aminte, cum d. președinte al guvernului nostru înainte de aceasta, numai cu mai bine de un an, în fața parlamentului maghiar, a citit cu bărbăție acea istorică declarație, în care era încadrată posibilitatea de a ne rupe de patria maghiară și a ne uni cu frații noștri liberi. (Aplause puternice).

Ne-am așteptat la scene turbulente și era pregătit să fie ridicăți pe sus puținii români de față și să fie cu puterea scoși din parlamentul maghiar. Dar impresiunea a fost așa sdrobitoare, în cât, în loc de represiune, minute întregi n'au îndrăznit nimeni să ia cuvântul dintre dușmanii neamului nostru.

Dacă d. Vaida-Voevod și ceilalți bărbați de dincolo de Carpați, în împrejurări grele, au depus toată

dragostea și râvna către neam, vă întreb : mai poate fi vre-o îndoială astăzi, când îi vedem în situațiunea strălucită de cârmuitori ai liberului neam românesc, că nu vor fi călăuziți de acelaș simț al datoriei? (Aplause).

Am deplină încredere în ei și în nobilele lor intențiuni, și știu și cred, că se vor năzui și vor depune, în locurile de încredere ce li s'au dat din partea țării și a Regelui, toată munca lor și tot sufletul lor, pentru propășirea patriei române, în toate privințele și în toate direcțiunile. (Aplause).

Programul noului guvern l-ați auzit. Aplausele domniilor-voastre sunt dovada că convine unanimității onoratului nostru Senat. Din parte-mi aflu de ajuns — să scot la iveală toată bucuria mea în fața promisiunilor ce ni s'a dat; — de a lua astfel de dispozițiuni grabnice, cari să pue capăt multelor nevoi de tot soiul și să se aducă țara la mersul ei normal, asigurându-se funcționarea statornică a tuturor nervilor ei de viață. (Aplause).

Celelalte dispozițiuni cuprind indicațiuni de proiecte pentru așezarea așezămintelor țării pe temelii democratice, cari să susție echilibrul necesar și să restabilească deplină dreptate între deosebitele clase sociale, din cari se compune țara și va fi compusă și în viitor.

Față de aceasta însă, am o singură dorință de exprimat înaltului nostru guvern. Când este vorba de democratizarea așezămintelor țării, să aibă în vedere, că aplicarea principiilor democratice să o facă în acea măsură și în acea formă care să corespundă evoluției sociale și politice a țării și a poporului ei. (Aplause). Căci dacă aceasta nu se va avea în vedere, se poate întâmpla să ne tăiem cu cuțitul nostru propriu!

Iar, pe de altă parte, am o dorință și către d-voastră, onorați colegi din incinta acestui înalt Senat: și cei mai nobili bărbați de stat și miniștri cu cele mai admirabile intențiuni, chiar în împrejurări deplin normale nu sunt totdeauna în stare să facă ceea ce vor, ci numai ceea ce le permit împrejurările. De astă-

dată împrejurările sunt excepțional de grele; ba unele s'au prefăcut într'un fel de forțe elementare, față de cari și guvernele cele mai bune pot sta adeseori neputincioase.

De aceea v'aș ruga pe toți să conlucrăm în cercurile largi ale masselor poporului, pentru a deprinde aceste masse, mai ales în starea susceptibilă și enervantă de astăzi, ca să aibă cuvenita răbdare, când așteaptă dela guvern realizarea proiectelor anunțate. (Aplause).

Curat vorba poetului:

«Lumea asta-i un râu mare, mult repede și rece,
«A cărui unde omul de-a'notul când le trece,
«La mal nici când nu poate sosi unde-a dorit,
«De valuri totdeauna mai jos este răpit».

Scuzați acest intermezzo literar.

Deci, atât în numele meu cât și în numele celorlalți membri ai Senatului, cari m'au încredințat a vorbi, țin să declar, că vom da noului guvern, cu care am conlucrat și în altă parte cu cinste, tot sprijinul de care suntem capabili. (Aplause prelungite).

Am autorizația specială a episcopatului de a mai scoate în relief îndeosebi, complăcerea bisericii ortodoxe față de enunțarea d-lui prim-ministru, că va ține întotdeauna seamă, în activitatea sa și a guvernului său, de tradițiunea bisericii ortodoxe, a cărei activitate, din cele dintâi zile ale plămădirii neamului românesc până astăzi, este strâns concrescută cu întreaga viață a țării și a neamului acestuia. (Aplause prelungite).

Și acela care se va atinge de această pânză a ortodoxiei națiunii române, adecă a ortodoxismului român sau a românismului ortodox, acela ar începe să destrame tot trecutul țării și al neamului și să periclitizeze și viitorul lor. (Aplause).

Intr'o singură chestiune, d-lor senatori, să-mi dați voie să atrag speciala atențiune a d-lui prim-ministru și a întregului nostru guvern. Este chestiunea frunta-

riilor țării noastre și, în deosebi, este chestiunea, ce pe mine ca episcop, — căruia i s'ar putea da titlatura de episcop al Banatului, — mă interesează de aproape.

Banatul, d-lor, este un colț de țară, care nu numai că este românesc, ci este leagănul leagănului nostru românesc.

Voci: Bravo! (Aplause prelungite și îndelung repetate).

P. S. S. Episcopul Ortodox Român al Caransebeșului, dr. Miron Cristea: Prin urmare, fiecare român, toată suflarea românească, sau — cum zicem noi Bănățenii — «tot natul» are datoria să ne sară în ajutor, când odată strigătul nostru de primejdie ar da alarmă.

Din punctul de vedere geografic, acest colț de țară care are margini atât de ideale: Mureșul, Tisa, Dunărea, formează un astfel de întreg, încât este temerar a te gândi că se poate împărți, că se poate tăia în două. (Aplause).

Voci: Bravo!

P. S. S. Episcopul Ortodox Român al Caransebeșului, dr. Miron Cristea: Iar din punctul de vedere economic, viața economică, comercială și industrială din Banat este atât de încheșată încât a o rupe în două însemnează a duce Banatul întreg la decadentă pe toată linia, cum a mai fost odată pe vremea turcilor, care asemenea au rupt Banatul pe un timp în două.

Eu ca episcop al acestui ținut, am reședința la Caransebeș care oraș avea 50.000 locuitori, iar în urma dominațiunii turcești, după ruperea Banatului în două, a scăzut la 7.000—8.000 locuitori.

Toate căile de comunicațiune, râurile, apele și întregul sistem de hidrotehnică cu numeroase canale sunt puse în serviciul acestei vieți economice unitare.

Veți fi citit și d-voastră cazul aproape hazliu, că frații noștri sârbi, cu cari voim să trăim în cele mai bune raporturi, când au părăsit și evacuat Timișoara

au încărcat câteva șlepuri cu mărfuri, cari erau să fie transportate pe canalul Bega.

Partea de sus din canalul acesta este în mâinile noastre și atunci românii voind a le face piedici au pus stavile și îndreptând apa în altă direcțiune șlepurile au rămas pe uscat; vă puteți deci închipui, câte conflicte și mizerii inutile se vor naște, dacă se va împărți Banatul în două.

Frunтариile de astăzi, cari sunt în Banat, nu sunt numai o imposibilitate, dar să-mi scuzați expresia, sunt curat ridicole. Satul cu casele sunt în țara românească, iar lanurile sunt dincolo în așa numita parte amenințată să devină sârbească.

Astfel și țărani noștri sunt nevoiți a merge la seceră și la cules de cucuruz cu certificate cu fel de fel de peceți dela diregătoriile civile și militare, și până să sosească aceste certificate s'a scuturat grâul și oamenii au o mulțime de pagube.

În alt caz satul este în România și casa preotului în altă țară.

Iar din punct de vedere strategic, cei cu cădere în această materie, spun, că de pe vestita culă a Vârșetului, care este o colină, pe un șes din sudul Banatului, poți, cu tunuri nu tocmai de mare calibru, să înpuști în Anina. Și Anina este o localitate, care are mine de cărbuni, din care se alimentează marile stabilimente industriale din Recița.

Și atunci, ce ne folosește Recița, dacă aceste mine sunt în tot momentul amenințate?

Asemenea puncte vulnerabile strategice avem nu numai în Banat, ci, după cum cu durere ați auzit, și în părțile Maramureșene, așa în cât, adeseori îți vine să bănuiești că din partea cea apusană, țara noastră românească a fost lăsată descoperită, pe când Tisa și cu Dunărea în părțile bănățene, ar fi pentru România întregă o graniță dintre cele mai ideale, mai puternice.

D. ministru-prezident, în expozeul său, ne-a lăsat deschisă speranța, că se pot urma tratative în privința Banatului cu vecina noastră Serbia.

De altă parte însă, se ivesc temeri, ca nu cumva granițele acestea să rămână pentru noi definitive, și astfel cea mai sănătoasă și mai dezvoltată parte a neamului nostru românesc din acele părți ale Banatului, să rămână în afară de granițele țării noastre, ca acești buni români să nu aibă parte de bucuria de a se uni cu patria lor mamă, în dorul căreia, precum prea frumos a zis d. ministru prezident, ne-au adormit frații, părinții și toți înaintașii noștri.

Dacă aceasta s'ar întâmpla, atunci noi românii din Banat ne aflăm într'o situațiune mai mult sau mai puțin analoagă cu a fraților noștri francezi din Alsacia și Lorena la 1870. (Aplause).

Gambetta, depe acel timp, voind să încheie pace cu nemții, a zis celor din Alsacia și Lorena: «sunteți frații noștri, ne doare din adâncul sufletului de voi; dar pentru interesele mari și generale ale Franței, pe voi trebuie să vă abandonăm, să vă jertfim». Și atunci reprezentanții Alsaciei și Lorenei au răspuns: «oficialitatea Franței poate face ce va voi, dar sufletele noastre vor rămâne veșnic cu Franța. (Aplause prel.)

«Noi vom rămâne și pe viitor membri ai mării și nobilei națiuni franceze». Și această declarație hotărâtă au repetat-o cu energie și bărbăție și în parlamentul nemțesc, în care mai târziu au intrat.

D-lor senatori, eu nu am avut ocazia să cunosc dosarul tratativilor dela Paris; deci nu pot vorbi pe temei de documente. Este însă cu putință, că interese mari și grave au pus guvernul nostru într'o situațiune de forță-majoră ca să iscălească pacea, și să nu risce interesele generale pentru un interes mai mic.

Onoratul Senat va avea ocaziunea să studieze și să se pronunțe în această chestiune, atunci când se va prezenta aici actul păcii, pentru cuvenita ratificare. Chestiunea păcii însă între noi și Ungaria are să se prezinte ulterior; prin urmare, mai există posibilitatea de a rezista. (Aplause).

În vederea acestei posibilități voiu adresa rugarea mea, care este rugare a tuturor sufletelor din Banat, către d. premier al cabinetului nostru.

D-lor! Eu ca episcop, am nu numai considerente politice și diplomatice, eu ca episcop sunt tot odată și părintele sufletesc al celor 86.000 de români și îi sufletești cari sunt amenințați să se înnece.

În afară de aceștia, adăogați încă 10—12.000 de români cari sufletește aparțin episcopului nostru dela Arad, colegul meu și alte câteva mii de români aparținând episcopului greco-catolic român dela Lugoj pe lângă românii cari mai sunt bisericește supuși ierarhiei sârbești.

Prin urmare, chiar și în cazul dacă în acest Senat, din 260 membri, s'ar găsi 259 cari să abandoneze pe acești bănățeni, eu, ca părinte sufletesc, și atunci ar trebui să-mi separez votul meu, căci inima nu-mi permite, dragostea mea de părinte către toți credincioșii mei nu mă lasă să nu le întind mână de ajutor până în momentul cel mai din urmă și să nu cer cu orice preț salvarea lor. (Aplause).

D. M. Policrat: Majoritatea Senatului va simți cu Sfinția Ta.

P. S. S. Episcopul Caransebeșului dr. Miron Cristea: Să-mi dați voie deci, d-lor senatori, ca, atât în numele meu și în numele colegilor episcopi cari suntem aci membri de drept, cât și în numele acelor senatori bănățeni cari sunt membri ai partidului național român de dincolo de Carpați, precum și în numele acelor senatori cari sunt independenți, dar tot din Banat, precum și în numele reprezentanților șvabilor din Banat, să fac, în fața d-voastre, în fața Țării și în fața lumii întregi următorul anunțament:

DECLARAȚIUNE

«Banatul — carele din punct de vedere etnic este leagănul neamului românesc — se înfățișează în toate privințele ca un *întreg indivizibil*.

«Din cele mai vechi timpuri, românii sunt singurii locuitori de baștină ai Banatului.

«În fruntea lor au apărat «vadurile Dunărei».

luptând pentru creștinătate și pentru cultura apuseană : Iancu Vodă Corvinul și Paul Chinezul, întocmai ca Voievozii Principatelor Române învecinate. Deci al românilor trebuie să fie și dreptul de-a fi stăpânii lui.

«Și — cu toate că în veacurile din urmă dușmanii seculari ai neamului românesc au împetrișat unele ținuturi bănățene cu răzlețe colonii străine și ajutoare pe întreaga linie de puterea Statului austriac și ungar, — totuș elementul românesc, prigonit și strâmtorat, formează marea majoritate a locuitorilor lui, și Banatul întreg și-a păstrat caracterul său românesc.

«Astfel — chiar și numai cu considerare la înaltele principii de libertate, statorite de factorii Puterilor, cari croesc din nou harta Europei, și acceptate de toate țările, precum și cu considerare la principiul auto-determinațiunii : — este absolut firesc că Banatul întreg nu poate aparține decât României, cu atât mai vârtos, că aceasta o doresc nu numai românii, ci o cere și totalitatea șvabilor și a slovacilor din Banat, adică patru ciniimi a locuitorilor lui.

«Între frontierele sale atât de ideale, cum e Mureșul, Tisa și Dunărea, pulsează o însemnată viață economică, comercială și industrială *unitară* și atât de strâns legată prin produsele solului și ale subsolului, prin râurile, căile de comunicațiune, precum și prin canalurile unui întreg sistem de hidrotehnică, în cât o divizare a Banatului nu numai va conturba această stare înfloritoare, ci va provoca o mare decadență, cum s'a întâmplat pe timpul turcilor, care de asemenea sfâșiaseră acest frumos colț de țară.

«Alipirea întregului Banat la România o cer și marile jertfe și însemnatul concurs dat de poporul român și de viteaza sa oștire întru obținerea definitivei biruințe a glorioșilor noștri aliați.

«Adus-am aceste jertfe, deoparte îndemnați de simțul firesc, că în marele conflict mondial locul poporului român trebuia să fie alături de marile sale surori latine, și de popoarele cari luptau pentru desrobirea și drepturile popoarelor asuprite, și peste tot pentru idealurile omenirii. De altă parte, poporul

român a fost îmbărbătat în vitejia sa și de cuprinsul tratatului dela 4/17 August 1916, care cu iscălitura celor patru mari Puteri aliate a sancționat dreptul României și asupra Banatului întreg.

«Aceasta o cere și interesul general pentru pacea acestor părți, căci proiectata lui împărțire cu hotarele imposibile de azi va crea un fel de Alsacie și Lorenă a orientului, care va fi un izvor de continue certe între două țări și popoare, cari până acuma nu s'au răsboit între sine, și au și pe viitor mari interese de bună vecinătate.

«În temeiul acestor considerente, noi subsemnații senatori ai Banatului, în numele celor ce ne-au trimes în această primă Adunare Națională a României Mari, în perfectă înțelegere cu deputații bănățeni din Cameră, pretindem cu toată hotărîrea :

1. Ca atât guvernul țării, cât și toți ceilalți factori ai ei, în înțelesul hotărîrei unanime a Marelui Adunări Naționale dela Alba-Iulia și a Adunărilor Naționale locale dela Lugoj (10 Iunie 1919) și Timișoara (10 August 1919), să insiste pentru alipirea integrală a Banatului la patria mamă.

2. Enunțăm că nu vom recunoaște sub nici o formă știrbirea acestui drept indiscutabil.

3. Și protestăm sus și tare contra oricărei tendințe de-a smulge dela sânul patriei mame pe cea mai sănătoasă, mai bogată și mai înaintată parte a pământului românesc, ai cărei fii, în orice împrejurări vreau să fie considerați ca aparținând Patriei române, contopiți sufletește cu frații lor de pretutindeni, și cari încurajați de sfințenia și dreptul cauzei lor și de pilda patriotică dela 1871 a fraților lor francezi din Alsacia și Lorena, exclamă acum și vor exclama și în viitor plini de nădejde în zile mai bune.

«Banatul nu-i pierdut!».

București, 5/18 Decembrie 1919.

Această declarațiune este semnată de :

Dr. Ilie Miron Cristea, senator, Episcop ortodox român al episcopiei Caransebeşului; Dr. Valeriu Traian Frențiu, senator, Episcop greco-catolic român de Lugoj; Ioan I. Papp, senator, Episcop român ortodox al Aradului; Dr. George Popovici, senator, protopop al Lugojului; Silviu Bichiceanu, senator, paroh ortodox român în Nerău, județul Torontal; Fabriciu Manuilla, senator, protopopul Lipovei; Gherasim Sârbu, senator, protopopul Belinului; Filaret Musta, arhimandrit, vicar episcopesc în Caransebeş; Em. Ungureanu, senator, avocat în Timișoara; Dr. Ion Traian Bădescu, senator, consilier în consistoriul din Caransebeş; Sebastian Olariu, senator și proto-presbiter în Făget; Ion Marcu, senator al circumscripției Bocșa-Reșița, primar în Bocșa Montana; Dr. Petru Corneanu, avocat în Oravița; Dr. Mihail Brădiceanu, senator de Sasca; Heinrich Bader, senator de Timiș-Torontal; Wilhelm Kopony, senator de Timiș-Torontal. (Aplauze prelungite).

D. Al. Constantinescu: Domnule președinte, Senatul cere să se afișeze în toate comunele din România-Mare discursul P. S. S. Episcopului de Caransebeş, ca un omagiu adus și bisericii și simțimentelor patriotice cari le-a exprimat, în această sală, reprezentantul Banatului, (Aplauze).

D. M. Policrat: Credem că nici guvernul nu se opune la afișare.

D. Paul Bujor, președinte: Fiind orele 5, aş ruga Senatul să se pronunțe pentru prelungirea ședinței.

D. Al. Vaida Voevod, președinte al consiliului de miniștri și ministru de externe: Eu vă rog, dacă se poate, să amânăm ședința pentru mâine, trebuind să merg la Cameră.

D. Paul Bujor, președinte: Mâine este sărbătoare.

D. Al. Vaida Voevod, președinte al consiliului și ministru de externe: V'aș ruga, dacă se poate, să amânăm ședința pe mâine.

Voci: Mâine e sărbătoare!

D. Al. Constantinescu: Vă rog consultați Senatul

dacă admite să se afișeze discursul P. S. Episcop al Caransebeșului în toate comunele României-Mari.

— Consultându-se Senatul, propunerea aceasta este admisă în unanimitate.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: D-le președinte, poate că nu s'a înțeles bine ce se votează; este vorba dacă Senatul admite ca cele spuse de P. S. Episcop al Caransebeșului să fie afișate în toată țara.

D. Paul Bujor, președinte: Cine este contra afișării îl rog să se ridice în picioare.

Văd că nu e nimenea contra.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei: Aceasta înseamnă unanimitatea Senatului.

CUVÂNTARE

DE FELICITARE A MAIESTĂȚILOR LOR, REGELE ȘI REGINA
LA ANUL NOU 1920, ÎN SALA PALATULUI MITROPOLITAN

I. P. S. S. Mitropolitul Primat în numele Clerului
a rostit următoarele cuvinte:

Mă simțesc deosebit de onorat și de fericit că astăzi
pentru prima dată Vă pot saluta pe Maiestățile Voastre
în această veche, dar istorică casă, care acum este lo-
cuința mea.

În sfânta biserică am cerut dela Atotputernicul
Dumnezeu ca să binecuvinteze intrarea Maiestăților
Voastre și a noastră a tuturor în anul cel nou.

Din partea mea și a întregii biserici ortodoxe-
române, doresc dela Acelaș milostiv Părinte să ne ia
și pe viitor țara sub scutul Său și să vă ajute ca —
precum anii de până acum ai domniei Maiestăților
Voastre au fost rodnici și bogați în fapte glorioase
și mai mult decât mărețe — așa și în viitor, în de-
plină sănătate și în deplină mulțumire sufletească, să
puteți îndeplini multe noi fapte alese cari să contri-
bue la întărirea, la consolidarea și progresul țării și
a neamului; iară cununa care acoperă capul Maies-
tăților Voastre să sporească cu noi lauri de glorie și
de iubire din partea tuturor supușilor și a noastră a
tuturor, cari ne mândrim în fața lumii a aveà astfel
de Suverani.

Să trăiți Maiestățile Voastre mulți ani, dimpre-
ună cu întreagă Augusta și iubita noastră Dinastie!

CUVÂNTARE

ÎN CHESTIUNEA SINODULUI EPISCOPESC. 10 FEBRUARIE 1920.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea:
D-le președinte, d-lor senatori! Unirea națională și politică a românilor de pretutindenți s'a votat în Corpurile legiuitoare în cadrul unei însuflețiri pe care românimea nici când n'a simțit-o până atunci. Înainte de a se vota în Corpurile legiuitoare, am votat această unire la Alba-Iulia, la Cernăuți și la Chișinău. (Aplause). Și cu lacrimi de însuflețire noi românii din provinciile, până atunci robite, am îmbrățișat cu toată căldura sufletelor noastre pe reprezentanții fraților din Regatul vechiu cari ne-au salvat și liberat. (Aplause)

Dacă la acele prilejuri am vărsat cele mai sincere lacrimi pe cari le varsă vreodată un fiu de român, a fost că, după sute de ani, după o mie de ani, ne-am regăsit că avem același port, aceleași datine, aceeași limbă, același suflet, și dacă sufletul acesta, în împrejurări grele, pretutindenți s'a păstrat în toată ingenuitatea sa națională românească, meritul de căpetenie este, pe lângă conservatorismul neamului nostru românesc, al poporului nostru țăran, pe lângă îndârjirea și încăpățânarea cu care el ține mai mult la limbă decât la viața sa, precum o zice un scriitor ungar *Ötvossy*, vorbind despre neamul românesc: «Poporul valah are ceva minunat în sufletul său; acest popor se luptă mai mult pentru limbă, decât pentru viață», pe lângă acest conservatism al neamului nostru, sufletul ni l-a păstrat sfânta maică noastră Biserică, această mamă a noastră. (Aplause). Și dacă, onorat Senat, s'a făcut unitatea politică, unitatea națională,

unitatea în cele lumești, vă întreb eu: Poate această mamă iubitoare, care ne-a format pe toți, să nu simtă și ea necesitatea unei unități sufletești și bisericești pe toată linia? (Aplause).

Proiectul de lege cari vi se prezintă, atât acel cu un singur articol, cât și celălalt cu două sau trei articole, este făcut așa după cum chiar este interesul Bisericii. Eu ca Mitropolit primat țin ca, totdeauna de câte ori este vorba de o legiferare care privește interesele bisericești, ideia legiferării să mănecă din sânul corporațiunii noastre bisericești. Și această chestiune, la care țin și voi ține și în viitor, s'a împlinit din partea onoratului guvern și proiectul acesta mănecă din sânul Sf. Sinod Episcopal și al Consistoriului Superior Bisericesc.

Eu, ca Episcop al Caransebeșului, când am primit onorătoarea și epocala invitație ca să participăm și noi Episcopii din provinciile desrobite la întrunirile Sf. Sinod, când am intrat cu sufletul sfânt în cinstitul Sf. Sinod, am stat ca un modest, deoparte, pe un scaun, și cel dintâi gând al meu și al celorlalți Episcopi din provinciile desrobite a fost acela, — nici nu se putea altfel — să mă rog cu evlavie și cu smerenie, ca să mă primească și pe mine în sânul Sf. Sinod episcopal.

În asemenea împrejurări excepționale, unde valul argumentelor și al simțirilor tale este mai puternic decât orice lege formală, vă întreb eu: mai puteam atunci să nu accept cu însufletire ca, după suferințe de veacuri, să mă văd în Sf. Sinod, pe care l-au visat părinții noștri, să nu încep cu dorința de a face parte dintre membrii acestui Sinod? (Aplause).

Prin urmare să nu mi se facă din nici o parte imputarea că noile sinoade episcopale sau Episcopiile din teritoriile desrobite am precipitat sau am prejudicat drepturile altor corporațiuni.

Noi credem că dorința aceasta a noastră și hotărârea Sinodului de a ne uni este atât de împăciuitoare, în cât numai încapă nici o discuțiune.

Și dacă mai sunt corporațiuni ale bisericii noastre,

este de bine înțeles că la cea dintâi întrunire nu se poate să nu adereze cu însuflețire la ceea ce am făcut noi.

Deci, sunt de părere că proiectul de lege ce ni se prezintă, ca recunoștință către Sfântul Sinod și înalțul guvern, să-l primim cu aceeași însuflețire cu care am votat toate actele de unire și pe care le vom mai vota în ceea ce privește specialitățile ei. (Aplause).

De sigur că acest proiect de lege nu face altceva decât să consfințească o situațiune de fapt, care chiar de n'am legifera-o, de sine înțeles că ar sta în picioare, căci acest articol se întemeiază pe dreptul canonic al bisericii noastre ortodoxe răsăritene și a nume pe canonul 38 apostolicesc, care spune precis că fiecare neam, fără considerațiuni de granițe politice, trebuie să aibă, în fruntea sa un singur mitropolit, o singură autoritate superioară bisericească.

Prin urmare, articolele acestui proiect de lege nu fac altceva decât să consfințească ceea ce de fapt există și ceea ce prevede canoanele Bisericii noastre.

Nu voi să lungesc vorba decât țin ca să rectific unele din observațiunile făcute de ante vorbitori.

P. S. S. Arhiepiscopul Dionisie al Ismailului, cu oarecare îngrijorare sufletească, a amintit despre situațiunea de drept a bisericii din Basarabia. Din cuvintele frăției sale deduc că, fie frăția sa, fie alți factori bisericești de acolo se tem de oarecare încercări de a se slăbi tăria bisericii noastre din Basarabia. D. ministru Vlad a binevoit a spune, că din partea guvernului, poate o va spune și d. ministru de resort al cultelor, că nu există nici o intențiune de a ataca o situațiune de drept, ori a face astfel de întocmiri noi de cari frații noștri din Basarabia să se teamă.

Cât mă privește pe mine, cred că tâlmăcesc nu numai părerea mea, dar și a altor colegi, afirmând că noi nu am venit aci a strica legea, ci a o îndeplini.

Deci eu, cât și ceilalți, prin dorința noastră de a face o lege care să uniformizeze întreaga Românie Mare, nu vrem de cât să întărim situațiunea din Basarabia, Bucovina, Transilvania, regatul vechiu și de pretutindenea.

Rog deci pe d-sa și pe ceilalți să ne privească nu ca pe niște dușmani, ci ca pe adevărați frați, căci noi căutăm ca, în unire cu toții, să menținem și să perfecționăm ceea ce este bine. (Aplause prelungite).

Voci: Așa este.

I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Miron Cristea: Termin, apărând memoria Mitropolitului nostru de vie amintire, Miclescu, mai ales că în fața mea este un nepot, care cu aceeași dreptate și dragoste își amintește de memoria lui.

Ori, la 1857, Mitropolitul Sofronie Miclescu, în marea Adunare a pus la cale unirea Moldovei cu Muntenia, și a zis următoarele cuvinte: «să facem unirea ca să facem să avem un trup, cum sufletul de veghere una ne este», și când a spus aceste cuvinte a ferit biserica, care a format neamul românesc din acelaș curat suflet, dela Hotin până la Banatul nostru.

Biserica a format sufletul neamului nostru și dacă trupul este unit, sufletul nu poate decât să se bucure.

Dacă Mitropolitul Miclescu a zis să ne unim, să formăm un singur trup, căci sufletul nostru una este, întorc acele cuvinte memorabile și zic: dacă ne-am unit din punctul de vedere național și politic, dacă, după cum spunea părintele Dionisie, mădularele noastre răslețe s'au unit, să nu mai facem nici o discuțiune și să băgăm în aceste mădulare și sufletul nostru, ca să fie una, ca să formăm chintesența, partea covârșitoare a sufletului neamului nostru. Prin urmare, zic, împreună cu d-voastră unire pe toată linia! (Aplause îndelungate).

CUVÂNTARE

ÎN CHESTIUNEA UNIFICĂRII ORGANIZAȚIUNII BISERICII ORTO-
DOXE ROMÂNE DIN ÎNTREG REGATUL 29 FAUR 1920

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea: Eu cedez, mai ales că în chestiunea aceasta numai d. ministru are deplină competență a răspunde la o interpelare.

Eu voiesc numai să dau informațiuni, dacă onor. Senat dorește a mă ascultă.

Voci: Să auzim.

Alte voci: Să vorbească acum.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea: Făcându-se unirea politică a provinciilor desrobite cu patria mamă de sine se înțelege, precum m'am exprimat în una din cuvântările mele din acest onorat Senat, că are să urmeze și unirea Bisericii, formând o singură Biserică autocefală, independentă de orice Biserică și având numai o legătură în cele dogmatice cu Biserica mare ecumenică a răsăritului.

Până când însă să se facă o lege fundamentală, care să unifice această organizație a bisericilor provinciale unite cu patria mamă, eu am purces dela considerațiunea, că noi nu putem lipsi provinciile alipite și biserica lor de acolo de acea organizare separată, pe care a avut-o înainte de declararea unirii cu patria mamă. (Aplause).

Și pe temeiul acestui principiu, eu am fost dintre acei cari am zis factorilor cu cădere, că românilor ortodoxi de dincolo de Carpați să li se respecte autonomia lor religioasă, care are temeiul legal de 60 ani și să li se recunoască dreptul a-și alege pe mitropo-

litul lor dela Sibiu, ceea ce se va și întâmpla în zilele viitoare. Acelaș drept, sunt eu de acord, să se recunoască și Bucovinei și Basarabiei. (Aplause).

Nu vă grăbiți cu aplausele, pentru că mai târziu mă tem că unii să nu fiți de altă părere. Acest drept însă la Basarabia cred că trebuie să rămână în acel cadru legal, în care Biserica a fost organizată înainte de a face declarațiunea de unire cu noi, înainte de a se aduce decretul regal prin care se întărește această unire și politică și bisericească.

În Basarabia însă, ceea ce se întâmplă în zilele acestea este un lucru care, după părerea mea, depășește acest principiu.

În Basarabia unii preoți abătându-se dela organizarea bisericească pe care o aveau înainte de război și pe care noi voim s'o recunoaștem până când vom face o altă organizație generală, cu dela sine putere au început să facă un fel de organizație aparte; adică așa numitul congres bisericesc, care constă, după actele pe cari le avem la mână, din adunarea unui anumit număr de preoți, de cântăreți și epitropi și i-au dat atribuția nouă de a alege pe chiriarhii bisericii de acolo.

Vă mărturisesc că nu am avut încă ocaziunea să citesc temeiurile hotărîrilor pe baza cărora ei au constituit acest congres bisericesc electoral.

A existat și pe timpul rușilor o asemenea organizație pentru revizia stării financiare a așezămintelor bisericii de acolo și alte asemenea afaceri; însă dreptul de a alege chiriarh nu l-a avut nici odată.

Acest drept l-a avut sfântul Sinod dela Petrograd și toți arhierii Basarabiei au fost numiți de acolo.

Întemeiat pe acest drept, sfântul Sinod al României întregite, sub conducerea locțiitorului de mitropolit primat a fratelui nostru întru Hristos, mitropolitul Moldovei, Pimen, a și făcut întregirea provizorie a scaunului de arhiepiscop al Chișinăului în persoana P. S. S. Episcopului de Huși, Nicodem, care la urmă, scârbit de multele neajunsuri ce le-a întâmpinat acolo

și obosit de multele osteneți pe care le reclamă cimentarea, în înțeles național a bisericii de acolo, cu regretul unanim al sfântului Sinod și-a dat demisiunea.

Atunci, tot Sinodul nostru arhieresc, a trimis acolo un nou locotenent de arhiepiscop tot provizoriu chiar pe Sf. S. Părintele Gurie al Botoșanilor.

Tot Sinodul nostru arhieresc, fiindcă arhiepiscopia Basarabiei este foarte mare, cuprinzând vre-o trei milioane de suflete—înainte de venirea mea aci, a hirotonisit pe un arhimandrit dela Ismail, pe părintele Dionisie întru arhireu, care oferia și el, ca arhireu, sprijinul său arhiepiscopatului dela Chișinău întru administrarea și satisfacerea trebuințelor bisericii și a credincioșilor noștri de acolo.

Acum, părintele Gurie pe baza unei telegrame ce mi se trimite, văd că a convocat acest congres bisericesc, care, după părerea mea, depășește limitele atribuțiilor sale, și își arogă dreptul de a alege arhiepiscop titular, cu drept definitiv la scaunul din Chișinău, și tot din acea telegramă—care în unele părți nu este atât de clară—s'ar vedeă că pe părintele Dionisie, care este membru ales al Senatului, l-ar fi ales undeva episcop.

Ca să vedeți mai clar chestiunea, vă cetesc telegrama, care este subscrisă de președintele congresului, Economul Stavrofor Alexandru Baltag:

«Congresul general al bisericii basarabene, în ședința dela 21 Februarie a. c., în numele clerului și poporului basarabean, a votat toată încrederea sa arhiepiscopului Gurie și episcopului Dionisie, care sunt împuterniciți de prea Sf. Sinod și înaltul guvern român pentru a conduce, ca delegați, afacerile bisericesti în Basarabia. Congresul hotărînd, în unanimitate de voturi, ca acestor doi chiriarhi să li se încredințeze conștiința și sufletele clerului și poporului basarabean în viitor, i-a ales pe ei conducătorii titulari definitivi ai bisericii basarabene și, prin acest fapt recunoscînd canonicasca unire bisericască, ca dovadă că clerul poporulul basarabean în adâncul inimilor este român. De acest act de bucurie și propășire pentru îndepli-

nirea idealurilor neamului românesc, congresul are onoare a aduce la cunoștința prea Sfântului Sinod, prin Înalt Sfinția Voastră, fiind convins că aceasta va fi recunoscută de prea Sf. Sinod, ca unul din drepturile bisericii basarabene».

Pe baza acestui act, pare-mi-se mie, ca Mitropolitul Primat, că d-lor au depășit acolo drepturile și atribuțiunile acestui congres, pe care eu îl credeam un congres informativ, astfel cum s'au adunat preoții, nu de mult aci în București și cei din Ardeal, etc., la Sibiu, și au decis anume misiuni și lucrări pastorale cum să fie îndeplinite, sau un congres cu atribuțiunile amintite mai la începutul vorbirii mele.

De aceea eu mi-am luat libertatea ca, cu toată graba, să cer părintelui locțiitor de arhiepiscop actele privitoare la acest pretins congres electoral. Și între altele cer:

1. Acea lege bisericească votată și sancționată de factorii cei în cădere privitoare la organizarea unui «congres bisericesc» și la atribuțiunile lui.
2. Actele privitoare la alegerea membrilor acelui «congres» și la validarea și verificarea lor.
3. Procesul-verbal privitor la afirmativa alegere de chiriarhi definitivi pentru biserica Basarabiei.
4. Legea privitoare la înființarea unei episcopii nouă, la care ar fi fost ales «episcop» părintele arhiereu Dionisie.

Toate aceste acte să ni se trimită aici pe lângă un amănunțit raport informativ.

Sosind aceste acte mă voi pune în coînțelegere cu d. ministru al cultelor și într'o viitoare sesiune a Sf. Sinod le vom lua în amănunțit studiu; și — dacă ne vom convinge că aceste acte pregătitoare ale congresului n'au temelie legală cum cred eu, și în deosebi că acel congres n'are atribuția legală de a alege chiriarhi, — se înțelege dela sine că Sf. Sinod va aduce hotărîrea în consecință, a legalității sau ilegalității acestui act, mai ales că în telegrama cetită ni se cere ca Sf. Sinod să recunoască acele alegeri. (Aplause).

Ca această hotărîre să se ia la Chişinău îmi dau cu socoteală, că au fost în măsura lor, încurajați de dreptul ce îl au ardelenii de a alege pe chiriarhii lor, dar *si duo idem faciunt, non est idem*. Ceeace se face în Ardeal, se face pe cale legală și ceeace se face acolo, nu se poate face pe temelie de acte ilegale dincolo.

Vorbind acestea, este departe de mine gândul — și cred și de d-voastră și de toți factorii țării — a ne atinge de oricari năzuinți ale bisericii din Basarabia pentru a se reorganiza în cadrul României întregite, într'un fel care să le aducă vre-o scădere, vre-o știrbire a obiceiurilor sau a năzuințelor lor spre progres.

Aceasta noi nu vom face-o; din contră promit, că voiu căută a ține cont, la organizarea definitivă a bisericii, de toate observațiunile juste și întemeiate ce ni se vor face de către diferiți reprezentanți ai acestui onor. Senat și în special de reprezentanții provinciilor desrobite.

Țin însă, și cu această ocaziune să vă fac declarațiunea, că — odată uniți — trebuie să lăsăm la o parte orice fel de neînțelegere și orice interes personal localnic. (Aplause).

De sigur că — încă odată repet — vom ține cont de toate observațiunile juste ce ni se vor face; însă socotesc că țara aceasta este datoare să aducă la rezon pe toți acei care nu sunt până acum pătrunși de îndatoririle și obligațiunile lor față de interesele superioare ale țării și ale neamului. (Aplause).

Ceeace s'a făcut la Chişinău nu este voința unanimă a reprezentanților bisericii de acolo, aceasta se vede și din faptul, că în ziua următoare am primit, tot din acea parte, și o telegramă, în care semnatarii ei protestează asupra celor întâmplate la acel congres.

Această telegramă, semnată de preotul econom Murafa, Mura Inculeț, este astfel redactată:

«Lucrările congresului basarabean prezintă numai părerile unui grup de preoți, cântăreți și epitropi, și nici într'un caz părerile întregii biserici din arhiepiscopia Basarabiei, de oarece programul lucrărilor n'a

fost nici cunoscut, nici discutat prin cercuri de reprezentanții parohiilor; deputații n'au fost împuterniciți să iă, în numele bisericii, hotărîri și mai cu seamă hotărîri anticanonice cari duc la desbinare. Protestăm. Așteptăm anchetarea».

Acestea sunt informațiunile ce eu pot să vă dau.

Mai sunt apoi și alte lucruri, cari merită toată desaprobară noastră, întrucât ar fi adevărate, lucruri pe cari le-am auzit, ori citit în ziare.

Acest congres ar fi răscolit valuri, chiar în edificiul seminarului, ai cărui elevi ar fi început acte de indisciplină, atăcând pe proprii lor profesori și pe rectorul seminarului, și mai la urmă ar fi început să cânte cântece în alte limbi decât în limba noastră națională. Dar, cum zic, acestea sunt lucruri necontrolate de mine, deci nici nu mai insist asupra lor. Desigur că ar fi o greșeală să se amestece în chestiuni atât de grave, băieții aceia tineri cari trebuiesc crescuți în spirit de ordine și de disciplină.

Acestea sunt informațiunile mele. (Aplause).

CUVANTARE

ÎN CHESTIUNEA MINORITĂȚILOR NEROMÂNE DIN ȚARĂ
5 MAI 1920.

I. P. S. S. Miron Cristea, Mitropolit Primat: D-lor senatori! Ca unul care, partea cea mai mare a vieții mele, am petrecut-o în aceeaș Ungarie de care ne-am rupt împreună cu d. ante-vorbitor, eu ca român și făcând parte din locuitorii acelei țări care, dela întemeierea ei prin Traian strămoșul nostru, pururea n'a încetat a fi țară românească, oricare ar fi fost, în dreptul public, numirea ei (aplaude), iar d. ante-vorbitor făcând parte din acea fracțiune de maghiari, care de veacuri a trăit în mijlocul marei masse etnografice a neamului românesc, eu, ca unul care cunosc referințele de dincolo, cu satisfacție și plăcere sufletească, ca membru al acestui Senat, iau la cunoștință frumosele enunțiațiuni și declarațiuni ale d-lui ante-vorbitor. (Aplauze).

Constatând că d-sa face parte din acea grupare, de sănătoasă politică maghiară, care dorește a uita trecutul și a încheia raporturi de frățietate și de cea mai prietenoasă conlucrare cu neamul românesc, dupăce bunul Dumnezeu așa a voit, ca între noi să-și conducă viața... (Aplauze),

...Dacă ar fi să ne privim trecutul nostru, apoi începând dela Sf. Ștefan, regele Ungariei cel dintâi și, mai ales dela regele Ungariei Bela III, apoi noi românii, am avea motive de a nu uita ușor, pentrucă persecuțiunile pe cari le-am suferit noi românii în fosta țară ungurească, abia au pereche undeva în vre-o țară din lumea întreagă. Am fost persecutați pentru credința părinților noștri, iar în timpul din urmă pentru îndârjita aderare la toate tradițiunile și la sângele

neamului nostru românesc, și aceste persecuțiuni adeseori se ridicau la înălțimea persecuțiunilor mucenicești, din primele veacuri ale creștinismului.

Eu nu le amintesc, ci constat numai în scurt că neamul românesc este un neam nobil și toate suferințele de care abia ieri alaltăieri am scăpat, pare că eu însumi, care am cărunțit în ele, le-am uitat. (Aplause).

Și cred că tălmăcesc sentimentele românilor de pretutindeni și în deosebi ale membrilor acestui Inalt Corp legiuitor, când declar că să fie siguri frații maghiari, cari au să trăiască în granițele României-Mari, că noi nu o să-i persecutăm nici când și nu o să le facem răul pe care noi l-am suferit dela ei. (Aplause).

Noi vom respecta dragostea lor către rasa maghiară, vom da respectul și toleranța cea mai largă față de credința lor, vom respecta datinele și obiceiurile lor și toate năzuințele lor juste de înaintare, cu o singură condițiune: Să se identifice cu interesele și aspirațiunile noastre. (Aplause prelungite).

Pentru încheiere, o rugăminte pentru d. antevorbitor, ca mica grupare onorabilă, din care face parte, să năzuiască să se generalizeze în cercuri tot mai largi ale neamului unguresc care este așezat în pământul României noastre întregite, și să fie siguri că toți factorii țării au să le arate cea mai largă bunăvoință, ca aci să se găsească acasă fericiți împreună cu noi. (Aplause prelungite, ovațiuni, bravo).

D. Paul Bujor, președinte: D. prim-ministru are cuvântul.

D. Șt. C. Pop, președintele consiliului ad-interim: D-lor senatori n'am avut onoarea să fiu de față când a vorbit d. senator dr. Truppel. Am aflat însă din vorbirea I. P. S. S. Mitropolitul Primat și din ce mi s'a șoptit, cum că d. Truppel, făcând declarațiuni leale față de Statul românesc și-a dat expresiunea unor sentimente pe care le-ar avea.

D-lor senatori, mă asociez întru totul celor spuse de I. P. S. S. Mitropolitul Primat. (Aplause).

CUVANTARE

CU PRIVIRE LA CEARTA DINTRE SENATORII : GENERAL LAMBRU
ȘI ADVOCAT COANDĂ.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea : D-lor senatori ! Nu numai în calitatea mea de prelat și de mitropolit arhipăstor, dar și ca simplu român și ca membru al acestui matur Corp legiuitor, totdeauna cu multă durere sufletească am asistat la multele atacuri cari se fac între membrii acestui Corp legiuitor, dintr'un partid și din celălalt și am regretat aceasta mai mult în acele cazuri când atacurile proveneau delă niște știri ziaristice. Aș dori să nu-mi ia presa în nume de rău acest cuvânt, căci mă identific și eu cu ea, întrucât întreagă viața mea, încă de pe băncile școalei și până astăzi, mă număr și eu între ziaristii noștri, de aceea zic că nu este o imputare la adresa lor, însă știu că adeseaori ziarele privesc diferitele noastre greșeli și păcatele de cari nimeni din noi nu este liber, adeseaori exclusiv prin prisma intereselor politice de partid după cum foaia aparține cutărui ori cutărui partid.

De aceea de multe ori greșeli sau vini foarte neînsemnate, privite prin această prismă, primesc o mărime nenaturală și nefirească și zic : dacă ar fi să ne facem judecata după notițele cari apar în ziare, apoi noi aci n'am mai face altceva decât să stăm veșnic să judecăm. (Aplause).

De aceea, domnilor, am un sfat pe care, fiind părintele sufletesc al tuturor, să nu mi-l luați în nume de rău. Părerea mea este că în România Mare pe care ne-a dat-o bunul Dumnezeu, să ne silim să ajungem

să ne punem odată pe temelia unor discuțiuni obiective și dacă sunt certe între noi, să se facă exclusiv pe temeliile de principii, iar nu de persoane. (Aplause).

Țăranul român are o vorbă foarte înțeleaptă, el zice: unde intră cearta în casă, deacolo norocul iasă.

Prin urmare, dacă cearta se perindă în această casă a țării, apoi să fiți siguri că de pe urma acestei certe are să sufere țara întregă și vom dovedi că nu suntem la înălțimea neamului nostru.

De aceea, eu de multe ori aș dori să nu puneți toate pe calapodul unui proces, căci procesele — după vorba românului — chiar când le câștigi, încă este mai mare pierderea decât câștigul. (Aplause).

Eu vă pot da un sfat părintesc, și acela sună și la adresa d-lui general și la adresa d-lui senator Coandă, să vă cercetați din când în când, mai ales că vine postul cel mare, (aplause)... și pe baze creștinești, dacă credeți că ați greșit unul altuia, să iertați.

D. Gr. Coandă: Eu nu am greșit părinte.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat: Cel ce a greșit, să mărturisească în sufletul său, să declare că îi pare rău și să ierte, căci nimic nu este mai frumos și nobil, decât să ierți.

CUVANTARE

IN CHESTIUNEA RESTATORNICIRII VECHII EPISCOPII ORTODOXE
ROMÂNE DELA ORADIA MARE. 1 AUGUST 1920.

D. Ștefan Meitani, raportor: Discuțiunea generală asupra acestui proiect de lege este deschisă. I. P. S. S. Mitropolitul primat are cuvântul.

I. P. S. S. Mitropolit Primat, Miron Cristea: D-le președinte, d-lor senatori!

În curs de mai multe zile, onoratul Senat, s'a ocupat cu chestiunea atât de importantă a islazurilor comunale și noi banca ierarhilor, ne-am bucurat văzând cum d-voastră, atât majoritatea cât și minoritatea, vă întreceți întru găsirea chiar a discuțiunilor subtile, ca interesele neamului și în deosebi interesele țărănilor noștri să fie cât mai bine asigurate.

În curând, discuțiunea asupra acestui proiect de lege va fi terminată.

E important acest proiect, dar e de ordin material.

Și fiindcă omul nu trăiește numai cu pâine, ci și cu duh sfânt,

Să ne dați, nouă ierarhilor, voie, ca din această parte, pentru câteva clipe, să vă atragem cu luarea aminte asupra unor lucruri, cari nu sunt de ordin material, ci sunt lucruri de ordin ceresc.

Deși timpul este înaintat, vă rog să-mi permiteți, să vă îndrept privirea spre cele cerești și aceasta nu pentru a le coborî la pământul plin de interese și bune și rele, ci pentru ca cele pământești să le mai ridicăm în sus, să le idealizăm, căci un popor, care își abate privirile dela chestiunile ideale, acela pleacă pe un povârniș primejdios. (Aplause).

Proiectul de lege pentru reînființarea Episcopiei ortodoxe-române în Crișana noastră veche, prezentat de d. ministru Goga, este chemat ca să vindece o nedreptate de veacuri făcută bisericii noastre de dincolo de Carpați. (Aplause).

Dacă, d-lor senatori, întrebați pe un țăran de frunte de dincolo de Carpați, pe un țăran care n'a fost atins de raza civilizației mai nouă; de ce credință, de ce lege te ții bade? Iti răspunde semnificativa vorbă: «Eu d-le mă țiiu de legea românească». (Aplause).

Aceasta d-lor își are explicațiunea ei foarte firească.

Când am fost noi aduși aici, fie ca ostași ai lui Traian, fie ca coloniști și când această viță nobilă a fost altoită în vâjnoasa tulpină dacică, pe vremea aceea, între romanii aduși, au fost foarte mulți creștini și aceștia au luptat și muncit în primele veacuri pentru lățirea creștinismului între noi. Astfel d-lor senatori, când ne-am plămădit și ne-am cristalizat din romani în români, ne-am pomenit că suntem și români și creștini. (Aplause).

Iată de ce, d-lor, țăranul zice, că eu mă țin de legea românească. Pentru că toate fibrele sufletului lui, nu numai românești dar și creștinești, sunt indisolubil concrescute.

Ca să mă înțelegeți mai bine, d-lor senatori, și să vedeți ce importanță are pentru noi acest fapt, să-mi dați voie să vă citesc cum un adânc cugetător, al neamului nostru de dincolo de Carpați, cu judecată filozofică și foarte disciplinată, fericitul întru pomenire Dr. Alexandru Mocsoni, unchiul d-lui ministru actual, precizează acest adevăr în niște cuvinte pe cari fiecare român trebuia să le știe așa cum știe «Tatăl Nostru». Intr'o cuvântare a sa, la parastasul de 25 de ani ai marelui nostru mitropolit Șaguna, îngropat la Rășinari, fixează astfel cele spuse de mine:

«Spiritul creștinismului ortodox, contopit cu spiritul anticei culturi române această sinteză psihică, constituie geniul, (chintesența, sâmburele) românismului întreg. Astfel biserica noastră națională română este

o parte integrantă indisolubilă a poporului și sufletului român, și deci nu e de mirare, dacă Biserica română și poporul român, de când sunt, una simțesc».

Prin urmare, d-lor senatori, nu este de mirare dacă biserica strămoșească adică ortodoxă română și poporul român sunt una și simțesc la fel.

Cunoscând bine acest adevăr indiscutabil, dușmanii neamului nostru românesc de dincolo de Carpați, atât maghiarii, cât și dinastia habsburgică, care voia să lărgească cu orice preț credința papistașă în toată împărăția, nu este de mirat, dacă toate momelile, amenințările și goanele erau, în cursul timpului, îndreptate contra credinței ortodoxe a bisericii noastre, care era o fortăreață puternică, a existenței și viitorului neamului românesc. (Aplause).

Aceste persecuții s'au întetit mai ales pe timpul calvinismului și în veacul al XVII după ce Ardealul a ajuns a fi supus Vienii. Atunci au luat caracterul lățirii cu orice preț a credinții habsburgice romano-catolice.

I. P. S. S. Mitropolitul Ardealului va citi o puternică protestare contra acestei siluiri, care s'a făcut într'un mare meeting, ce s'a ținut la Oradia-Mare și convocat de vre-o 45 protopopi din timpul acela. Să-mi dați mie voie, să întregesc această luptă frumoasă pentru apărarea legii noastre strămoșești, arătându-vă că o parte dintre preoții mai slabi de îngeri, amenințați, lipsiți fiind de venituri materiale, momiți cu promisiunea că li se va îmbunătăți această soartă au căzut jertfă acestui păinjenism, care venea atât dela Budapesta ori Strigoniu, cât și dela Viena și s'au declarat uniți cu Roma. Atunci însuș poporul, țăraniii dela sate, aceste elemente sănătoase, această mândrie a neamului nostru, s'au constituit ei înșiși în apărătorii legii lor străbune, pe care au apărat-o chiar fără a avea pe toți preoții în fruntea lor. (Aplause).

Episcopul ortodox al Aradului, care era îngrijitorul acestei Eparhii, rămasă vacantă dela moartea episcopului Veniamin (1695), — în datorința lui de vecin bun, adeseori mergea cât pe față, cât pe ascuns,

la Oradia Mare, ca să mai însuflețească și să mângâie pe credincioșii noștri ortodoxi fără păstor, fără conducător în lupta lor pentru legea românească.

Intr'un an episcopul Aradului, Vincențiu Ioanovici, se duce la Oradia și locuiește în casa episcopiei, unde poporul nostru dela Oradea Mare, căutând mângâiere la arhipăstorul său, cu adevărat pelegrină mulțimea ea la Meka, cum merg albinele la mateă, în casa sfinției sale. Văzând autoritățile Comitatului, că acest păstor își mângâie cu succes turma, s'au adunat în ședință, pentrucă, d-lor senatori, Comitatul sau județul de dincolo de Carpați, avea pe vremea ungurilor atribuțiuni foarte largi, așa că uneori putea să țină în șah dispozițiunile și ordonanțele guvernului și se amesteca în toate chestiunile, chiar în chestiuni de ordin bisericesc și confesional. Din ședință au hotărît a trimete doi procurori la locuință, să-l îndatoreze pe episcopul Vincențiu Ioanovici, ca numai decât să plece acasă, căci aci nu are dreptul să-și mângâie turma bisericii, al cărei ierarh este și de care și el se ținea (1727). Și atunci acest episcop le-a răspuns procurorilor: «Eu de aci nu-mi voi pune piciorul meu afară, până ce nu voiu primi răspunsul la memoriile mele (trimise la Viena); cele de făcut le voiu face, căci eu n'am intrat aici ca fur și hoț...». Asemenea șicane s'au ținut lanț; dar poporul nu s'a descurajat. Din contră, țărani noștri, — în parte lipsiți de preoți și de conducători, — au alarmat ei satele, au convocat ei, în felul cum știau să convoace, cu goarneau lor și cu glasul lor de chemare, adunări de protestare și de apărare. Intre altele s'a ținut o mare adunare în satul Margine. Aci vreo 7.000 de săteni, indignați că nu-lăsați a se închina lui Dumnezeu așa cum au moștenit dela părinți, au luat chiar măsuri drastice. Au atacat pe preoții, cari în loc să stea în fruntea apărării, au părăsit credința veche și turma. Pe 15 inși din ei i-au băgat într'un coteț, ținându-i acolo două zile închiși, silindu-i să se supuie Episcopului dela Arad și nu vicarului papistaș dela Oradia Mare și amenințându-i și cu aceea, că — de vor afla pe vreunul că umblă pe

la vicarul dela Oradia Mare — îl vor omori fără milă și-l vor alunga din preoție și din comitatul întreg.

În anul 1745 istoricul maghiar Baronul Emeric Miko, care era calvin de lege, ne amintește un caz și mai celebru. În județul Huniedoara se ținea adunarea cea mare a județului sau a comitatului și acolo între alte hotărâri este și aceea, că poporul nostru din județul Huniedoara, care este aproape total român, 98 la sută, să treacă la unire cu Roma, căci aceasta este poruncă de sus și trebuie să treacă.

Românii, care presimțiseră ce se va hotărî, țărani, s'au adunat și au protestat, firește de afară, că înăuntru nu prea aveau românii loc și drept. Atunci un țăran își ia îndrăzneala și intră în sala publică a județului și acolo, cu cuviința țăranului român, începe și el să le spună două-trei vorbe de protestare, apoi își desbracă straietele și le leapădă jos mânios, zicând: «Lapăd toate acestea căci mi le-a făcut boreasa din cânepa care a crescut pe pământul împărătesei Mariei Teresa (feudal). Toate le dau, toate le lapăd, dar niciodată nu'mi voi lepăda credința strămoșească, legea strămoșilor mei, sufletul, căci acesta îl am dela Dumnezeu, și numai lui îi sunt răspunzător». (Aplause).

Vedeți, d-lor senatori, d-voastră cari vă siliți, cu multă dreptate, să dați succesiv toate drepturile politice și să asigurați și situațiunea materială a acestui popor, să fiți asigurați că el este vrednic de toată considerațiunea noastră, căci el are simțul bun de a se și conduce singur și atunci când n'are conducători firești, când vitrigitatea timpului i-a lipsit de ei.

Acești țărani și acum — în timpul diferitelor curente de bolșevism, de anarhie și multe altele, — și totdeauna vor avea instinctiv sentimentul calei adevărate pe care trebuie să înainteze. Eu, care încă sunt fiu de țăran, am simțul acesta. (Aplause).

I. P. S. S. Mitropolitul Ardealului ne-a arătat cum în cursul celor 235 de ani de vacanță a Episcopiei dela Oradea, nu a fost an în care credincioșii

ei să nu bată pe la toate porțile factorilor hotărâtori și până la Tron, cu stereotipa cerere:

«Innălțate Impărate,
«Vino și ne fă dreptate.

De atâtea ori s'au adunat, — vorba nu e a d-lui ministru Goga, ci a poetului Goga din poezia sa frumoasă: «Patru juzi din patru sate», dar aci s'au adunat poporul în frunte nu cu patru ci și cu patruzeci (jude însemnează dincolo «primar»), căci primarul are și atribuțiuni judecătorești.

Aceștia s'au apărat cu pecetia satului ca să arate că satul întreg nu vrea să-și lase sufletul și să-și lepede legea strămoșilor săi.

Dar, d-lor senatori, toate insistențele, toate rugărilor, toate au rămas, atât la Viena, cât și în alte părți, numai petițiuni fără de răspuns, sau numai promisiuni goale, căci veacuri de-a rândul neamul românesc care aducea jertfe și de sânge și de avere, a fost hrănit de acolo numai cu promisiuni.

Din contră, pentru cei slabi de înger care s'au unit cu Roma, s'a făcut o episcopie greco-catolică, din ai cărei credincioși vre-o 40 de sate au fost înglobate cu forța în vestita Episcopie greco-catolică maghiară dela Hajdudorog, care va rămâne în veci o pată, o rușine a catolicismului papistaș, care prin biserică voia să răpească românilor individualitatea lor etnică românească.

A trebuit, d-lor, să ajungă dorobanțul nostru român până la Tisa (aplause), a trebuit să înainteze și dincolo de Tisa, pentru ca pe urmele lăsate de cinstitele opinci ale acestui dorobanț, să răsară bucuria reînvierii vechilor și frumoaselor noastre tradițiuni, atât naționale, cât și bisericesti. (Aplause).

M. S. Regele mergând și el până la Tisa ca să vadă isprava vitejilor săi soldați și generali, a răspuns reprezentanților bisericii noastre din Oradia-Mare, astfel: «Episcopia dela Oradia-Mare se va înființa».

Eu, d-lor senatori, după ce în calitatea mea de Mitropolit-primat constat că atât Sinodul local al Episcopiei noastre dela Arad, de care se ține acum te-

ritoriul acestei Episcopii vacante, a hotărât în frunte cu episcopul Aradului, care are de acolo și venituri, să abzică de jurisdicțiunea asupra ei și să-i dea deplină independență, după ce congresul național bisericesc de dincolo a întărit această hotărâre, după ce Sf. nostru Sinod al bisericii autocefale ortodoxe-române central, de sub președinția mea, încă a luat la cunoștință ratificând această hotărâre, și astfel chestiunea a trecut pe la toți factorii hotărâtori — este corect și bine că d. ministru al cultelor, ținând seamă de toate aceste forme legale — v'a prezentat proiectul acesta de lege, pentru ca să i se dea valoarea definitivă.

Eu când fac această constatare, aș dori să reținem pentru viitor, d-lor senatori, mai ales două fapte.

Când se desmembrează, când se rupe dintr'o Episcopie mai mare, una mai mică în teritoriu, de regulă această împrejurare este împreunată cu multe convulsii, cu multe neplăceri, cu opoziție, căci nu fiecare abzice ușor de un domeniu așa larg. Spre lauda celor dela Arad și a episcopului dela Arad, în deosebi, această reînființare se face cu consimțământul plin de bucurie al tuturor. (Aplause).

Apoi aș dori să fixez adevărul, că prin votarea acestui proiect, nu facem un lucru nou, ci dăm satisfacție luptelor de veacuri ale poporului românesc, ca să se restatornicească ceea ce am avut. (Aplause).

D-lor senatori, avem lipsă de aceste constatări în viitorul apropiat, când vom veni să închegăm biserica din România mare într'un organism unitar și nedespărțit, ca prin aceasta să contribuim la întărirea închegării noastre sufletesti. Atunci avem față de două scumpe pentru noi morminte, datorința a veni cu idea reînființării episcopiilor lui Cuza Vodă dela Ismail și cu restatornicia și a moștenirii lui Ștefan-cel-Mare în Moldova dintre Milcov și Nistru. Și atunci aș dori ca toți chiriarii locului să fie la aceeași înălțime, la care a fost episcopul Aradului și a nu ne pune nici o piedică în această privință. Căci dorința noastră nu este de a ține pe pământul dintre Prut și Nistru noțiunea geografică rusească, a unei Basarabii separată

și nici în țara fagilor nu avem interes a susține noțiunea geografică nemțească a Bucovinei, ci dorim — acum când suntem stăpâni pe aceste pământuri, — să reînviem împărțirea Episcopiuilor lui Ștefan-cel-Mare, care atât de mult a făcut pentru biserică și creștinism. (Aplause).

Vă rog, dar, eu, Mitropolitul Țării, să-mi faceți onoarea, și celor din Crișana, bucuria, de a vota în unanimitatea glasurilor, acest proiect de lege. (Aplause).

Din partea mea vă asigur, că prin votarea lui aprindeți un fel de lumină ce are să se reverse în acele părți încă întunecoase și megieșe ale țării noastre, iar pe de altă parte veți aprinde un far de cultură, care va face să bată mai puternic inima acelor din părțile acestea, pentru neam și pentru lege, pentru Tron și pentru Coroană și pentru toate idealurile scumpe inimii noastre de români. (Aplause).

Închei, d-lor senatori, cu cuvintele, că adevăratele idealuri ale unui popor nu se pot înmormânta pe veci, căci vine vremea care le reînviază, ca să trăiască mai cu glorie și mai cu strălucire ca oricând. (Aplause prelungite).

D. C. Coandă, președinte : (reocupând fotoliul prezidențial). D-lor senatori, vă rog să nu părăsiți sala până când nu vom desăvârși legea islazurilor. Mai avem un singur capitol.

Votarea legii în total va rămâne pe mâine.

Acum vă rog să binevoiți a vota legea înființării Episcopiei dela Oradea-Mare.

— Se procede la vot cu bile.

D. General C. Coandă, președinte : D-lor senatori, rezultatul votului este :

Votanți	67
Majoritate absolută	46
Bile albe	67

Prin urmare, Senatul a adoptat, în unanimitate acest proiect. (Aplause).

D. Gheorghiu are cuvântul.

D. Spiru Gheorghiu : D-le președinte, d-lor senatori,

ședința de astăzi a senatului este istorică și trebuie să o cunoască țara întreagă: de aceea sunt de părere să hotărîm tipărirea discursului, mai mult decât frumos, al I. P. S. Mitropolit Primat și afișarea lui în toate ținuturile alipite. (Aplause).

I. P. S. S. Mitropolit Primat: Vă mulțumesc, d-lor senatori, pentru această cinste ce-mi faceți.

Voci: Și toate discursurile cari s'au pronunțat.

— Se pune la vot propunerea d-lui Gheorghiu și se admite.

CUVANTARE

DUPĂ VOTAREA LEGII ISLAZURILOR COMUNALE.
1 AUGUST 1920.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea : D-le președinte, d-lor senatori, legea pe care, cu majoritate zdrobitoare, am votat-o în aceste clipe, este una din legile cele mai importante pe cari le aduce România Nouă în anul dintâi al unirii sale. Ea este chemată să întărească viața materială a grosului neamului nostru, a vrednicilor noștri țărani din cari ne tragem în cele din urmă și noi (aplause), ceea ce însemnează un pas epocal înainte spre binele țării și a cetățenilor ei.

Nu încapе îndoială că nici d. ministru Garoflid, care are mândria de a fi făcut-o (aplause), și nici întregul guvern din care face parte, nu are desigur ambițiunea de a fi făcut un lucru perfect.

Viitorul va arăta întrucât unele dispoziții din această lege nu corespund idealului, dar atunci și noi și urmașii noștri vor avea aceeaș dragoste față de țărani. (Aplause).

Eu, în calitatea mea de Mitropolit al țării, ca fiu de țăran (aplause), ca șef al clerului și al bisericii noastre, în numele conducătorilor firești ai acestor țărani, exprim d-lui Garoflid mulțumita mea pentru această lege. (Aplause).

Exprim mulțumita mea întregului guvern (aplause) și zic că Dumnezeu să ne ajute să putem desăvârși și legea cea mare agrară, cât și celelalte legi spre binele țării. (Aplause).

CUVÂNTARE

DE FELICITARE A MAIESTĂȚILOR LOR REGELUI ȘI REGINEI
«ANUL NOU 1921». ÎN SALA DE RECEPȚIE A MITROPOLIEI
DIN BUCUREȘTI

Maiestățile Voastre!

Dintre evenimentele mai importante ale anului expirat, asupra mea a lăsat urme de cele mai adânci impresii, cu deosebire epocalul fapt că s'a început împroprietărirea vrednicilor noștri țărani.

Și — dacă reforma agrară va fi dusă la bun sfârșit — vom așeză cea mai puternică piatră la temelie de consolidare internă a țării noastre.

Maiestatea Voastră!

Sunt fericit a putea constată, împreună cu întreaga țară că Maiestatea Voastră, precum în toate direcțiunile, așa și în privința reformei agrare, Ați premers cu cel mai frumos exemplu, binemeritând și din acest punct de vedere frumosul atribut de «*Rege al țărănilor*», cari au fost, sunt și vor rămâne nădejdea țării și a neamului.

Paralel cu reforma agrară trebuie să le dăm țăranilor pretutindenea și școale primare, mai ales că cele vechi, odată, bine conduse, s'au dezorganizat mult pe urma războiului. În numele bisericii și spre binele țării, Vă rog pe Maiestatea Voastră și rog înaltul gu-

vern ca aceste școale și întreg învățământul să-l așeze — după exemplul popoarelor culte cari stau azi în fruntea civilizației omenirii — pe principiul unei solide educații religioase și creștine care singură e în stare a atinge mai cu succes ținta școlii primare, fixată de cei mai distinși pedagogi, adică a ne crește cetățeni de caracter, sau vorbind mai poporal, cetățeni cinștiți și de omenie. Dacă țările, ce azi conduc lumea, fac aceasta, cu cât mai vârtos suntem datori a le urmări exemplul noi cari stăm încă în fața marilor probleme de încheiere a neamului.

Să trăiți Maiestatea Voastră, ca sub înțeleapta conducere a Maiestății Voastre, țara și cârmuitoarii ei — precum în toate direcțiunile — așa și mai ales în cele două privințe indicate de mine, să facă în noul an pași puternici de propășire.

Să trăiască și iubita noastră Regină și Altețele Lor Regale.

Să trăiască și noile odrasle Regale, altoite în tulpina sănătoasă a dinastiei române.

CUVÂNTARE

CU PRIVIRE LA CONCORDATUL CU VATICANUL. 6/19
FEBRUARIE 1921

I. P. S. S. Mitropolit Primat Miron Cristea : Domnule Președinte, Onorat Senat ! Din cele ce s'au rostit în ședința de astăzi și cea de ieri a Onor. nostru Senat, dar mai ales din discuțiunea ziaristică care s'a urmat în toată țara, în jurul acestei chestiuni, a Concordatului, ați putut observa un lucru, că lumea noastră și în deosebi credincioșii bisericii mele ortodoxe sunt cuprinși de oarecare îngrijorare. E și un fel de temere de necunoscut.

Deci mie,—ca mitropolit și părinte al lor,—să-mi dați voe să împărtășesc această îngrijorare a credincioșilor mei și să o aflu motivată. (Aplause).

Chestiunea concordatelor, vorbesc de cele încheiate în veurile din urmă, a fost o chestiune din cele mai neplăcute *chiar în țările catolice*, unde erau ambele părți catolice.

P. S. S. Episcopul Hosu I. : Cel dintâi lucru ce a făcut Serbia, a fost să încheie Concordatul.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea : Primul concordat din această eră s'a încheiat de Napoleon I. la 1801—1802. Țara lui Napoleon eră o țară mai mult catolică. El însuș eră catolic. Prin urmare nu i se putea face imputarea, că ar fi fost predispus la intoleranță față de biserica lui. El aveà în jurul lui pe marele diplomat Talleyrand, cardinal, pe care îl pusese să conceapă și să redacteze proiectul de Concordat

ce voia să încheie cu Papa Piu VII-a. Proiectul l-a trimis la Roma. Dar S. Sa Papa nu a voit la început să primească condițiunile lui Napoleon, și a trecut multă vreme, până ce Papa s'a văzut silit să primească condițiunile lui Napoleon.

Napoleon revocase pe ambasadorul său ocasional din Roma, Cacault, și astfel a fost silit omul papii să plece la Paris și să primească proiectul lui Napoleon. Cu toate acestea, acest concordat s'a publicat târziu și cu anumite dispozițiuni, cu cele 2 «articole organice» ale lui Napoleon, cari restrâng unele concesiuni din concordat, ba aproape îl desființează.

Cam așa au decurs încheierea concordatelor și imediata eludare a cuprinsului lor și'n alte țări catolice.

Am făcut această digresiune, numai ca să vă conving, că este justificată îngrijorarea credincioșilor mei ortodoxi. Dacă au fost îngrijorate țări catolice, care bun român, va putea desaproba îngrijorarea cetățenilor țării noastre? (Aplause).

Și astfel mă simt îndatorat, să iau și eu cuvântul pentru liniștirea opiniei publice, arătându-i, că cei din fruntea bisericii ortodoxe stau strajă atentă lângă interesele bisericii strămoșești; dar au și nădejdea întemeiată, că și factorii hotărâtori ai țării vor ști respinge părțile ce nu se pot accepta.

Deocamdată expun numai opiniunea mea personală, căci — fiind tratativele în primul stadiu — încă n'am avut aici un dosar, un proiect oficial, pe care — întru cât ar atinge drepturile și interesele bisericii naționale a statului — să-l prezint la timp și Episcopatului, ca să mă înțeleg cu el întru apărarea intereselor acestei biserici, dacă a fi nevoie și dacă guvernul ar fi admis ceva jignitor pentru ea. Expun numai părerea mea personală.

Biserica noastră ortodoxă a fost întotdeauna animată de cel mai *tolerant spirit* față de alte convingeri religioase, ale oricărui cult fie, creștin și chiar necreștin.

Voci: Așa este, așa este. (Aplause).

In trecutul acestei țări nu cunosc niciun singur

indiciu, că țara noastră ar fi persecutat pe cineva pentru credința sa religioasă.

Din potrivă, eu — care am trăit în altă țară atâția ani — constat un lucru, că D-voastră cei din vechiul regat nici nu băgați de seamă, de ce largă toleranță s'au bucurat toți în România? Ba în trecut s'au practicat aicea — e cam nepotrivit cuvântul, dar momentan nu-mi vine în minte altul mai adecuat — o mică indolență, o neglijență, în ceea ce privește controlul cultelor străine și a școalelor străine. Chiar eu am pățit-o în 1903 în Galați, unde nu mi s'a permis ca preot ortodox și bărbat de școală să intru în institutul «Nôtres Dammes» să văd ce educațiune capătă copilele neamului nostru ortodox în această școală streină. (Aplause, aprobări).

Prin urmare, nu de intoleranță pot vorbi oamenii chiar și Appony, care pleacă în scopul acesta în America, ci de spiritul nostru larg de indulgență, că am lăsat pe streini în țara noastră să-și practice confesiunile cum au vrut. (Aprobări, applause).

Dar nu numai în chestiunile religioase am fost toleranți, ci și în cele naționale.

Toate neamurile din Balcani și-au plămădit și format aicea aspirațiunile lor naționale, aci pe pământul tolerant și binecuvântat al nostru. (Aplause).

Eteria grecească a mers chiar așa de departe în organizarea ei, încât eră să periclitizeze interesele de existență ale propriei noastre țări.

Mai deunăzi ați avut plăcerea să constatați di vorbele și din cele scrise cu ocazia vizitei ministrului președinte bulgar Stambulinski, că aici în țară la noi, prin broșuri și cărți tipărite, aicia s'a născocit și s'a plămădit pentru întâia dată avântul național al neamului bulgar. Și d-l Stambulinski a zis, că dacă s'ar pierde această literatură bulgară, tipărită pe pământul nostru tolerant, atunci nu și-ar cunoaște o pagină din cele mai însemnate a trecutului lor național.

Într'o astfel de țară nu se poate vorbi de intoleranță! Și dați-mi voe să constat, că acest simțimânt de toleranță față de confesiunea fiecăruia, biserica noastră

pravoslavnică l-a introdus în tradiția și simțimintele obștești ale neamului nostru. (Aplause).

Nu există în istorie urme că neamul românesc ar fi inițiat persecuțiuni religioase contra cuiva. Răsboaiele religioase s'au pornit în alte țări cu altă biserică. Iar mie, permiteți-mi, — fără să răscolesc tot amarul adevărilor istorice — să spun numai pe scurt, că istoria neamului românesc de dincolo de Carpați de o mie de ani, nu a fost altceva decât un șir lung de grele suferințe, de robie sufletească, de persecuții provenite de la dinastia catolică de Habsburg și administrația ungurească, cari foloseau forța și toate armele puterii de stat împotriva credinței noastre ortodoxe. (Aplause).

Am putea deci avea, d-lor, fireasca slăbiciune acum, — când suntem noi stăpâni — de a răsplăti cu aceeaș măsură celor ce pe vecie se credeau stăpâni ai noștri-nedrepti. Dar departe de noi acest gând. (Aplause).

Biserica noastră iartă, neamul nostru e nobil, uită suferințele și persecuțiile și le iartă cu duh creștinesc.

De aceea, sunt de părere — și cred că și frații mei întru Hristos, membrii Episcopatului, vor fi de acord cu mine, — că Biserica națională a țării românești și în chestia concordatului trebuie să fie condusă de acelaș spirit larg de toleranță, și — când va veni dosarul și proiectul de concordat al înaltului guvern, noi nu numai vom admite în principiu idea de a încheia concordatul, ci în ceea ce privește concesiunile acceptabile vom și sprijini înaltul guvern întru încheierea norocoasă a acestui contract bilateral între țara noastră și Sfântul Scaun dela Roma.

Noi — episcopii ortodoxi — dorim să se dea Sf. Papă dela Roma și credincioșilor săi din regatul român precum și celorlalte culte și pe viitor cea mai deplină și largă libertate confesională. (Aplause).

Aceasta nici nu trebuie să se ceară în special. O are prevăzută Constituția noastră cea veche, și Constituția noastră nouă — când vom revizui-o — cu aceeaș mână largă va recunoaște-o.

Dar, Onorat Senat, un lucru trebuie să se bage în seamă.

Dacă țări aproape catolice, — cum a fost Franța lui Napoleon — dacă țări și mai curat catolice, ca Bavaria, unde la 1817—1818 s'a făcut pentru astăzi concordatul, pentru ca mâine aproape să se revoace prin așa numitul «Religionsedikt»; dacă însăși hipercatolica Austrie, unde împăratul Frantz Iosef aveà dreptul de veto la alegerea Papei, a încheiat la 1855 Concordat, ca la 1868 prin trei legi speciale a dreptului matrimonial, a secularizării școalelor, și a tuturor cultelor, să-l restrângă, iar la 1870 să-l desființeze, declarându-se papa de infailibil; dacă aceste țări eminentemente catolice au făcut concordate fără viață lungă, dați-ne voe ca noi, care suntem o țară pravoslavnică cu cel puțin 12.000.000 cetățeni ortodoxi, să fim la locul nostru, dacă avem o îngrijorare și vrem să vedem, ce trebuie să se facă, și ce poate să se facă? (Aplause).

Regret că eri, fiind ocupat la Ministerul Cultelor, nu am putut auzi enunțiamntul reprezentantului înaltului guvern, al d-lui Tache Ionescu, pe care nu l-aș aproba, întru cât ar fi zis — precum mă informează unii — cuvintele «că concordatul îl vom face cu orice preț și sub orice condițiuni».

Voci : Nu! nu! nu! N'a zis asta!

I. P. S. S. Mitropolitul Primat : Imi pare foarte bine că nu s'a zis.

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei : Aceasta nu se poate!

I. P. S. S. Mitropolitul Primat : Cred și eu, că d-l Tache Ionescu este diplomat cu mult mai distinct în expresiunile sale, ca să fi zis lucrul acesta. Concordat cu «orice preț» nu vom face, dar cu observarea drepturilor fiecăruia și a spiritului de toleranță și cu susținerea dreptului bisericii noastre autocefale ortodoxe, da.

Dacă Appony și altcineva merge să facă acuzații pe tema aceasta și agitații, binevoiască a luà cunoștință — ca merinde — că în Alsacia și Lotaringia, după ce stăpânirea franceză a intrat cu triumf în Strassburg, cu hotărîre a fost revocați și demiși toți

episcopii catolici puși de mai 'nainte, iar Ceho-Slovacia, îndată ce a devenit stăpână pe țara care și-a creiat-o, a demis cu excepția unuia, toți episcopii catolici, deși erau din neamul lor.

Noi, Onorat Senat, noi România veche, am fost în punctul acesta atât de toleranți, încât nici un fir de păr din capul unui episcop catolic nu s'a clintit. În biserica din Timișoara se zice că s'au găsit mitraliere, în timpul domniei românești. M. S. Regele a fost la Alba-Iulia odată și a fost altădată mai înainte și A. S. Regală Principele Carol, în țara Lor, în domeniul și moștenirea Marelui Mihai. M. S. Regele a cercetat biblioteca cea vestită și episcopul Majlath, precum sunt informat, nici de atâta onoare nu și-a ținut, să iasă întru întâmpinarea Lui și să-L salute, și dacă nu ca rege, dar cel puțin ca un oaspete distins, care îi cercetează casa. Noi sperăm, că acești noi cetățeni vor reveni ei înșiși la convingeri mai bune și-i vom considera cu toată stima.

Domnilor! În astfel de împrejurări spiritul de intoleranță nu se poate impută acestei țări. Fie deci toată lumea sigură, că vom da fiecărui cetățean român loial ceea ce se cuvine, dar nu vom lăsa să se știrbească întru nimic drepturile inalienabile ale bisericii strămoșești, care este strâns legată cu tradițiunile acestei țări, cu ale neamului care a creat-o, încât duhul ei transpiră din fiecare arbore, din fiecare frunză a codrilor noștri din Carpați. (Aplause prelungite).

CUVÂNTARE

TOT ÎN CHESTIA CONCORDATULUI. 7/20 FAUR 1921

I. P. S. S. Mitropolitul Primat Miron Cristea: D-le președinte, d-lor senatori! În calitate de Mitropolit al țării, mă țin dator ca, în urma discuțiunii de ieri și de astăzi, să fixez numai două puncte. D. ministru al cultelor, care cunoaște meritul acestei chestiuni dela început până în stadiul de astăzi, a avut amabilitatea să ne facă două declarații, cari ne par liniștitoare.

Cea dintâi este asigurarea că d-sa în Corpurile legiuitoare va prezenta chestiunea delicată a Concordatului cu Sfântul Scaun, după ce va discuta și preciză situațiunea de drept a bisericii noastre ortodoxe, care are meritul că, în decursul vremurilor grele prin care a trecut țara aceasta și poporul nostru, a contribuit, într'o măsură puternică, la crearea României Mari. (Aplause).

Și această asigurare din partea d-lui ministru al cultelor este foarte satisfăcătoare și foarte mulțumitoare pentru noi.

Al doilea moment este enunțarea făcută în Camera zilele trecute, că la încheierea acestui Concordat are să dea credincioșilor Papei și ai tuturor cultelor, cari au devenit cetățeni ai țării noastre, cea mai deplină libertate a exercițiului convingerilor lor religioase, dar d-sa a promis că va avea în vedere ca biserica noastră ortodoxă să nu fie știrbită în drepturile sale, bazate pe dreptul dumnezeesc, pe dreptul firesc sau

pe dreptul frumoaselor tradițiuni cari o leagă de pământul acestei țări. (Aplause).

Cred că aceste două declarațiuni ale d-lui ministru al cultelor sunt foarte liniștitoare pentru toți cetățenii din această țară și eu, din acest punct de vedere, îi aduc mulțumirile mele și a credincioșilor bisericii mele, că ne-a dat acest prilej. (Aplause).

CUVÂNTARE

PRIVITOARE LA REÎNFIINȚAREA EPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI CU REȘEDIȚA LA CLUJ. 24 MAI 1921

D. Șt. Meitani, vice-președinte : D-lor senatori, discuțiunea generală este deschisă.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat are cuvântul.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea : D-le președinte, d-lor senatori ! În cazul restatornicirii vechii episcopii dela Oradea Mare n'am făcut altceva decât am reînviat o veche tradiție a părinților noștri ; și astăzi avem fericirea rară ca după o vacanță înăbușită de dușmanii neamului, care a durat 226 de ani, să vedem chiar aci pe întâiul episcop, pe martirul Roman Ciorogariu (aplaude prelungite), care astăzi a primit din mâna M. S. Regelui tuturor românilor cărja arhiepiscopală a celei mai expuse părți din românime, ca să fie acolo strajă neadormită, precum a credinței noastre strămoșești, așa și a intereselor patriotice și naționale. Deci prin acest proiect de lege nu facem decât să reînviem o veche tradiție a strămoșilor noștri și anume revenim la moștenirea marelui și sfântului Voievod al Moldovei Ștefan-cel-Mare.

În adevăr, Ștefan-cel-Mare — după cum ne spune istoria — la sfârșitul veacului al 15-lea, când devenise Domn peste o parte însemnată din nordul Transilvaniei până la Ciceiu, după vechile obiceiuri ale vechilor Domni, atât moldoveni, cât și munteni, a împlântat crucea, troița credinței noastre strămoșești, în părțile acestea îndepărtate și a înființat în comuna Vadului

o frumoasă și sfântă mânăstire, închinând-o Maicii Domnului și totodată o nouă episcopie ortodoxă română, aducând din Suceava istorică episcop sfințit.

Istoria ne mai spune, că primul episcop sfințit a fost Ilarion pe la 1523, iar la 1529 amintește istoria pe un altul, Anastasie, care de Petru Rareș a fost folosit și în delicate misiuni diplomatice. Iar în afară de aceștia, istoria mai amintește alți 12 episcopi, cu titlul de episcopi ai Vadului.

Timpurile vitrege au adus cu sine, după pierderea acelor părți nordice ale Ardealului, că s'au pierdut și așezămintele făcute de înaintași, dar nu s'au pierdut, onor. Senat, frumoasele tradițiuni, cari au ars veacuri întregi sub cenușe, cum arde focul cel sacru, până ați venit frățiile voastre cu ostașii din vechiul regat, cari, cu suflul vitejiei lor, a împrăștiat spuza și cenușa opresiunilor dușmane, încât astăzi putem reface aceste frumoase tradiții, prin proiectul, înfățișat — vorbind în limba timpului lui Ștefan-cel-Mare — de logofătul trebilor bisericești, d. Octavian Goga. (Aplause).

Vadul este azi o mică comună, un sătuleț, pe care d. Mihali îl cunoaște mai bine, căci este în patria sa restrânsă, în județul Solnoc-Dobâca. El păstrează ca amintiri din timpul lui Ștefan-cel-Mare numai două locuri: așa numitul «Râtul Vlădicului» și «Moara Vlădicului.

Aceasta este una din temelii, pe cari vrem s'o așezăm noi episcopii dela Cluj, a Vadului, iar a doua tradiție, sau temelie, este a Feleacului, pe care proiectul, din scâpare de vedere, nu o scoate la iveală.

Feleacul este o comună românească din preajma Clujului. Frățiile voastre, cari v'ați ocupat cu cele de dincolo de Carpați, cunoașteți «cântecul lui Iancu», care eternizează oștile ce coborau din munții apuseni spre Clujul dușmanilor noștri:

«Pe drumul Feleacului
«Merge oastea Iancului».

În acest Feleac eră la 1488 o episcopie, unde eră episcop un Marcu. Istoria mai amintește pe Petru și

pe Dancu, pe care istoricul Iorga îl face identic cu un Daniil, care zidise acolo o biserică gotică a Sf. Paraschiva, care este și astăzi în stare bună.

Acolo încă găsim urmele marelui Voevod Ștefan-cel-Mare.

La 1493, Isac vistierul lui Ștefan-cel-Mare a dăruit o prea frumoasă evanghelie ferecată în argint, episcopiei dela Feleac. Mi-se pare că este aceeaș care se păstrează și astăzi, și are istorica inscripție că aci în Feleac este chiar o mitropolie ortodoxă.

Eu cred că în proiect s'a scăpat din vedere aceeaș tradiție a lui Ștefan-cel-Mare, de aceea numește episcopia numai «Episcopia Vadului». De aceea eu fac propunerea ca aceeaș episcopie să se cheme «a Vadului, Feleacului și a Clujului», care e azi centrul politic și cultural al întregului ținut, pentru ca astfel să se reînființeze ambele aceste două tradiții strămoșești.

După aceasta, d-lor senatori, eu nu vă cer votul, căci sunt convins că toți îl veți da cu toată dragostea — ca fii buni ai legii strămoșești simțiți la fel — votând în unanimitate acest proiect de lege, ci încheiu cu cuvintele: Fericiți să vă simțiți astăzi, că v'a învrednicit Dumnezeu, ca prin votul ce-l veți da ca niște nepoți aleși ai marilor înaintași, să reînviați frumoasa tradiție și moștenire a lui Ștefan-cel-Mare și Sfânt. (Aplause).

D. Octavian Goga, ministrul cultelor și artelor: D-lor senatori, este foarte necontestat adevărul istoric că supremul criteriu al naționalității poporului român, în cursul veacurilor, a fost biserica strămoșească.

De aceea cred, d-lor senatori, că sunt în asentimentul d-voastre al tuturor, zicând că în unanimitate veți binevoi a vota acest proiect de lege cu amendamentul propus de I. P. S. S. Mitropolitul Primat. (Aplause).

CUVÂNTARE

CU PRIVIRE LA APĂRAREA MOȘTENIRILOR TESTAMENTARE
ALE SAFTEI BRÂNCOVEANU, CARE A ÎNTEMEIAT «AȘEZĂMIN-
TELE BRÂNCOVENEȘTI» (AZIL DE BĂTRÂNE, BISERICĂ, SPITAL)
DIN BUCUREȘTI. 10 MAI 1921.

D. Ștefan Meitani, vice-președinte: Discuțiunea generală este deschisă. I. P. S. S. Mitropolit Primat are cuvântul.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea: D-le președinte, d-lor senatori! Proiectul de față atinge chestiuni sanitare sau medicale; de aceea să-mi dați voie să iau cuvântul ca un medic, care în unele cazuri, pentru a preîntâmpina bolile, ia anumite măsuri profilactice, sau de prevedere.

Deci nu intru în meritul sau fondul acestui proiect de lege, ci mai mult țin să atrag binevoitoarea atenție a d-lui ministru de interne asupra unor tendințe — de câte ori se fac asemenea proiecte — voiesc a depăși marginele necesare în năzuințele altcum lăudabile de a promovă interesele sanitare ale popoului. Am față de activitatea d-lui ministru de interne întreg respectul, și adeseori chiar admirația mea; rog deci pe d. ministru să considere cele ce voi spune ca privind trecutul, înainte de ministeriatul său.

Proiectul de lege dela ordinea zilei urmărește unificarea administrativă sanitară din țara întreagă și extinde dreptul de competență al administrației consiliului sanitar sau al direcțiunii generale sanitare și asupra provinciilor alipite. Prin urmare, și eu și d-voastră,

cred, că nu numai cu bunăvoință, dar cu însuflețire trebuie să salutăm și acest proiect ca orice altul, care tinde la unificarea noastră pe toată linia. (Aplause).

Dar am cuvânt de observație la adresa administrației centrale sanitare, și mai ales a celor ce-o inspiră.

Oarecare datorință am în această chestiune, pentru că, în calitatea mea de Mitropolit Primat, sunt eful suprem al admirabilelor instituțiuni, numite «Așezămintele Brâncovenești», întemeiate de în veci cu recunoștință pomenita Doamnă Safta Brâncoveanu.

Administrația aceasta sanitară tinde a-și întehi activitatea. Foarte bine. Aprobăm cu plăcere. Dar eu am observat de un an, doi de zile, de când am onoarea să trăiesc în Capitala țării românești, că adeseaori administrația aceasta sau alți factori medicali tind a depăși limitele necesare și a se ingeră într'o măsură, care nu este absolut trebuincioasă, și în amănunte de viață internă a acestor așezăminte.

Așa și din incidentul acestui proiect de lege s'a făcut încercarea, nici mai mult, nici mai puțin, decât ca aceste Așezăminte, cu toată averea, cu toată administrația, cu un cuvânt cu tot inventarul lor, să treacă în administrația ministerului de interne, respectiv a direcțiunii generale sanitare.

Mă simt dator, d-lor, să contrazic cu toată hotărîrea asemenea năzuințe chiar în embrion, căci zădărnicesc gândul nobil al celor ce vor să mai facă danii umanitare țării. Și voi arăta și mai amănunțit care este logica mea în această privință.

D-lor senatori, ce este al Statului, este al nostru al tuturor, și ce este al nostru al tuturor adeseaori este al nimănui.

Iată de ce chiar și în țările cu administrația cea mai conștientă, adeseaori găsim instituții cari nu sunt la înălțimea lor, pentru că Statul și organele sale ocupate în multe părți, nu poate să îngrijească de ele, așa cum se pot îngriji, de pildă, de asemenea instituțiuni Eforii speciale, numite pe baza unor dispoziții testamentare, și cari Eforii conduc o singură instituție cu toată energia lor.

Și așa să nu ne mirăm, că și în jurul direcțiunii generale sanitare se ivesc o mulțime de nemulțumiri.

Eu vă voiu ceti părerea unui distins medic asupra acestor nemulțumiri, privitoare la trecut, cu care eu nu mă identific, dar asupra căreia atrag numai atențiunea celor competenți.

Iată ce zice acest distins medic :

«Pentru moment, însă, afirm că direcțiunea generală sanitară n'a făcut niciodată nimic pentru puericul-tură, nu a organizat o combatere serioasă a sifilisului în întreaga țară, nu a făcut în ultimii 20 ani aproape nimic pentru combaterea și prevenirea tuberculozei, și a făcut foarte puțin pentru împușinarea paludismului și a alcoolismului!»

Repet. Eu personal nu mă identific, nu acuz pe nimeni, poate că n'au putut face ; dar citez cele scrise de un bun medic.

Eu, ca efor suprem al Așezămintelor Brâncove-nești, am cerut chiar oarecari date, bănuind că nu ar fi mijloace financiare la dispoziția direcțiunii generale sanitare, pentru ca ea să desvolte cum dorește o activitate mai mare, și nu mi s'a putut da alte date, decât acele din 1917.

Din acele date rezultă că bugetul țării pune la dispozițiunea direcțiunii generale a serviciului sanitar suma foarte mică de 14.000.000 lei. Și m'am uimit aflând că din aceste 14.000.000 lei s'au folosit după datele acelea, probabil incomplete, pentru trebuințele curat medicale, numai 3.380.000 lei, dintre cari abia 540.000 lei pentru medicamente. Iar pentru subvențiunile acordate diferitelor instituțiuni sanitare de asistență particulară s'au dat 1.450.000 lei, va să zică vre-o 5 milioane, pe când aproape 10 milioane s'au folosit pentru alte trebuinți, poate pentru administrațiunea internă.

Citatul d. medic arată că se cheltuiesc mulți bani ai țării pe lucruri cari s'ar putea ocoli. Poate exagerată iată ce scrie : «Se cheltuiesc sute de milioane cu misiuni și paramisiuni, de multe ori inutile, se plătesc din buget tot felul de sinecure atâtor parasiți sociali

protejați, iar cele mai importante chestiuni vitale de cari depinde sănătatea atâtor brațe de muncă este cu totul ignorată; iar cei dela direcțiunea generală sanitară, cari trebuiau să cunoască aceste probleme mari sociale destul de vechi, nu au intervenit niciodată, dela 1912 până astăzi?»

D-lor senatori, nu voiu să mă identific câtuș de puțin cu cele citate, dar un lucru putem constata din ele că direcțiunea generală sanitară are un câmp larg de muncă într'un țărâm destul de înțelenit și neîngrijit de nimenea. Deci, până la regulamentul așezămintelor particulare mai este lucru destul în alte părți.

Deci un învățământ să scoatem în relief. Atunci când se găsesc așezăminte sanitare, cari funcționează în țară la noi și funcționează binișor sau relativ bine, contribuind la alinarea suferințelor celor mulți, spre binele sanitar al țării, datorința noastră și a factorilor oficiali este să nu le stingherim și cu lucruri ce nu-s necesare; ci să facem aceeace admirabil a justificat d. ministru-președinte eri, când a arătat că este în interesul țării ca societăți particulare, ca de exemplu societatea «R. R. R.», nu știu cine a botezat-o, așa în cât vedeți că nici nu-i pot pronunța binele numele, noi preoții am fi botezat-o altfel, ori «Reconstrucția», să fie încurajată de către toată lumea; și guvernele țării, oricari ar fi ele, sunt datoare să dea tot concursul material și moral unor asemenea instituțiuni particulare, cari s'au angajat să refacă țara, să le ajute cu mână largă, iar nu să le împiedice, provocând ingerințe interne împreunate cu certe și nemulțumiri. (Aplause).

De asemenea, pildele particularilor cari fac bine trebuiesc susținute și imitate și în orice ocaziune avem datorința să preamărim memoria acelor cari și-au lăsat tot avutul lor sau parte din avutul lor instituțiunilor de binefacere și să respectăm inviolabilitatea dispozițiilor lor făcute cu frumos altruism. Eu, d-lor, vă mărturisesc, că nu am citit decât prea puține hrisoave mai demne de laudă și de recunoștință veșnică a țării întregi, ca testamentul adormitei întru Domnul, a roabei lui Dumnezeu Safta Brâncoveanu care, de acord cu

soțul ei mort mai înainte, a lăsat cu limbă de moarte îndemnată de duhul ei creștinesc și umanitar, avere atunci de vre-o 30.000.000 lei, întemeind așezămintele Brâncovenști:

- a) Biserica mândră, care e o podoabă a Capitalei;
- b) Azil pentru bătrâne, care poartă numele ei, și
- c) Spitalul atât de bine cunoscut, care alină suferințele atâtor suferinzi; iar în urmă în loc să plece, după vorba ironică a lui Bolintineanu, în «Efropa» la distracții, a îmbrăcat haina modestă de maică, chipul sărăciei, și a devenit simplă călugăriță monahă la mănăstirea Vărativ. (Aplause prelungite).

Iată o femeie ideală, în adevăratul înțeles al cuvântului. Mă închin memoriei ei, pe care am reînviat-o pe câteva clipe în fața d-voastră și al cărei testament pururea mi-oiu țineă de creștinească și românească datorință a-l apăra.

Este inutil, d-lor senatori, să mai vorbesc de rolul binefăcător și umanitar al acestor Așezăminte Brâncovenști, puse de drept prin însuș testamentul fericitei donatoare sub președinția de onoare a Mitropolitului Primat al Țării.

Spitalul e cunoscut și de cercurile medicale europene, cari au venit să studieze organizarea și conducerea lui, iară cauzei sanitare din țară i-a făcut atâtă bine, atât înainte cât și în cursul războiului și continuă a face și azi.

Cu toate acestea, aceste așezăminte Brâncovenști mereu sunt stingherite, iar acum în urmă eră să se ceară trecerea administrației întregi în mâna Statului, o dorință, după părerea mea, absolut neîntemeiată, contrară testamentului. Știm că la Așezămintele Brâncovenști sunt averi mari. Eu, din partea mea admit dreptul tuturor cetățenilor și a factorilor țării, de a se interesa de administrarea și întrebuințarea ei, pentru că atunci când e vorba de administrarea unei averi publice, cea mai strictă corectitate trebuie să domnească acolo. Cu cât se administrează mai cinstit și mai bine, cu atât fondurile acelei instituțiuni publice se sporesc

mai bine și sunt mai cu succes întrebuințate pentru scopurile de binefacere pentru cari au fost destinate.

Dar în ceea ce privește Așezămintele acestea Brâncovenesti, ele au îngrijit dela fondarea lor și până în prezent câte 75.000 de bolnavi anual, iar dacă întereze generale ori tehnice ar cere ca asemenea așezăminte să intre într'un plan unitar de sistematizare a muncii sanitare, asemenea chestie trebuie rezolvată în înțelegere cu eforia autonomă și cu scopul original al fundațiunii, fără a vătăma intențiunile și dispozițiile fundatorilor.

Eu care am venit din alte părți, unde îngrijirea bolnavilor se plătește cu bani, trebuie să vă mărturisesc că am constatat cu o deosebită mulțumire sufletească că aici în vechiul regat, bolnavii erau îngrijiți cu o deosebită atenție și gratuit în institutele acestea de binefacere.

Și dacă România veche are ceva cu care se poate mândri în fața lumii, este că nicăiri în Europa nu există așezăminte spitalicești ca în vechiul regat. Orice, cetățean fie român, fie venetic sau de orice nație, primea în aceste spitale particulare îngrijiri gratuite până la însănătoșire. (Aplause).

Deci, rog pe d. ministru de interne, care a avut bunăvoința să sprijine aceste așezăminte, neadmițând pretențiunea de a se ataca administrarea lor autonomă, să primească dela mine, supremul lor efor, mulțumi-rile mele și ale întregii eforii pentrucă a știut să prevină neînțelegerile ce s'ar fi ivit.

Noi, d-lor senatori, suntem datori de a ne ridică la înălțimea la care cu adevărat să fim civilizatorii acestui colț de pământ, civilizatorii Orientului acestuia. Și ca să putem deveni factori de civilizație, cu fapta și nu din gură numai, trebuie să ne uităm ce fac țările cari stau în fruntea civilizației mondiale, cum este Anglia, Elveția, Danemarca, etc. În aceste țări inițiativa particulară este la ea acasă. În Anglia, de pildă, învățământul public și cultele nici nu au miniștri de instrucție și de culte în forma dela noi, căci este așa de bine condusă educația tinerelor generații de către

inițiativa particulară, încât administrația oficială dă adeseori numai ajutorul ei la bunul mers al acestora. De aceea, cum spuneam, trebuie ca și noi să sprijinim din toată inima inițiativa particulară, care este foarte lăudabilă acolo unde ea se găsește, și s'o ajutăm prin toate mijloacele, acolo unde sunt tendințe de a se ivi.

Termin, rugând guvernul să continue a da ajutorul său moral și material așezămintelor și inițiativei particulare și să nu admită ingerințe inutile la Așezămintele Brâncovenesti și la altele asemenea lor, cari se întrețin ca până acum — ce-i drept cu greu — din fondurile lor, fără să ceară dela guvern niciun singur ban. (Aplause).

CUVÂNTARE

DUPĂ VOTAREA LEGII AGRARE PENTRU VECHIUL REGAT.

11 IULIE 1921

D. General C. Coandă, președinte.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat are cuvântul.

I. P. S. S. Miron Cristea, mitropolitul primat: D-le președinte, onorat Senat! În aceste istorice și epocale clipe, nimeni dintre cetățenii României întregite nu simte în adâncul sufletului său o mai îndreptățită bucurie, decât banca vlădicilor, noi părinții sufletești ai poporului din această țară, căci nimeni nu poate stă cu inima mai aproape de popor și deci nimeni nu este convins în adâncul sufletului, decât noi părinții poporului, despre marele favor, despre epocala dreptate, ce se face țăranului român prin legea pe care am votat-o astăzi. (Aplause prelungite).

O nedreptate de veacuri se înlătură prin votul d-voastre, căci pământul, glia strămoșească, cu ziua de astăzi și cu această lege ajunge în mâna acelor cari, cu sudoarea feții și cu brațele lor, au muncit-o și o vor munci și pe viitor. (Aplause prelungite).

Tocmai de aceea noi, ca părinți ai bisericii românești, trebuie să ne îndeplinim și o dorință părintească în aceste clipe, mulțumind înaltului guvern și tuturor celor cari au votat această lege, ori au conlucrat în cursul desbaterilor asupra ei, cu luminele lor, la îndreptarea și complectarea proiectului original.

Dar se va zice că noi, ierarhii țării, putem să votăm cu bucurie legea, căci nu jertfim din al nostru

nimic. Să-mi dați voie să constat că și acum biserica aduce jertfa sa, iar în trecut biserica și-a dat aproape totul țării, rămânând săracă.

Eu m'am bucurat mult și când am văzut printre acei cari au votat legea și din aceia cari până ieri au fost dintre cei mai mari proprietari din țară, ba ați auzit acum cu urechile proprii că un asemenea boier a votat-o cu cea mai mare însuflețire, cu cel mai puternic «pentru». (Aplause).

Pe de altă parte, nici cele 17 voturi cari au fost «contra» eu nu le consider ca purcezend din sufletele unora cari nu doresc binele țăranului; din contră, ele sunt voturile unora cari au susținut numai punctul *principal* al lor de opoziție parlamentară. (Aplause).

În sufletul lor de sigur că ei simt aceeași bucurie cu noi (aplause), dar numai că ei cer mai mult pentru țărani.

D. V. Vârtolaș: Opozițiunea a votat contra, nu pentrucă e contra împroprietăririi, ci pentrucă dorește o împroprietărire mai dreaptă și mai largă pentru țărani.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat: Fiți siguri că dacă s'a făcut țăranului această dreptate, implicit prin aceasta vor începe a se soluționa o mulțime de alte chestiuni cari stau în legătură firească cu chestiunea agrară și sunt în interesul țăranului.

Odată cu rezolvirea acestei chestiuni se rezolvă în mare parte și chestiunea culturală și chestiunea igienei și chestiunea ridicării țăranului nostru din toate punctele de vedere. (Aplause).

Negreșit că dacă țăranul își va munci glia sa proprie, o va munci din toată inima și cu tot sufletul, ceea ce însemnează că va produce mai mult, și astfel el se va hrăni mai bine și va avea mijloace a se cultiva mai bine, a-și da copiii la școală, va avea locuință mai bună, a-și face clădiri economice, cu un cuvânt, el se va ridica din toate punctele de vedere, ceea ce va fi identic cu ridicarea țării. (Aplause).

Prin legea de față, am făcut un lucru aproape așa însemnat, ca biruința ce ne-a dat întregirea neamului. Vitejia Românilor a pus hotarele țării; această lege

va întări talpa țării, care este țaranul nostru. (Aplause prelungite și îndelung repetate).

Voci: Trăiască generalul Averescu!

I. P. S. S. Mitropolitul Primat: Căci, după cum zice cântecul popular: «Opincuța-i talpa țării, stă ca stânca'n fundul mării». (Aplause).

Această «stâncă» ați întărit-o și mai bine prin legea agrară.

Și, dacă acest țaran, în timpul cât a muncit pentru altul, când avea de partea lui numai munca, iar «belșugul» — după vorba poetului Goga — «il duceau alții», dacă în împrejurări atât de grele a știut să-și facă datoria cu atâta entusiasm, încât în împrejurările cunoscute să câștige victoriile dela Mărăști și Mărășești, dacă atunci a fost capabil de asemenea jertfă, vă puteți închipui de ce va fi capabil de aci înainte, ce virtuți cetățenești va putea desvoltă.

Înainte de a termina această cuvântare, țin să spun câteva cuvinte și asupra boierilor noștri, la adresa cărora, în cursul desbaterilor privitoare la această lege, s'au aruncat cuvinte — după părerea mea — unele drepte, căci au fost boieri cari le-au meritat dar pe multe, însă, le consider nedrepte și exagerate.

M'am ocupat, cât trebuie să se ocupe un om cult, și eu de chestiunea agrară, și astfel cred că nu greșesc dacă constat că în toate țările chestiunea agrară s'a rezolvat mult mai greu decât la noi, ba chiar cu mari vărsări de sânge, și s'au deslănțuit revoluții crâncene între fiii aceleeaș țări. Dar boierii neamului românesc s'au arătat mai nobili, căci ei aveau în mijlocul lor, după 1848, o mulțime de tineri boieri, crescuți și inspirați la duhul libertății dela Paris.

Unii, venind acasă, și fără legi speciale, conduși numai de legea superiorității lor sufletești, au desrobit pe robii lor, cum a fost, spre exemplu, Alexandri, care a slobozit pe țigani, în timpul când nu erau încă pregătiți, și nu știaua toți ce este libertatea; dovadă că la câteva zile s'au înapoiat spre a fi reprimiți, pentru că spuneau ei, nu aveau ce face cu libertatea.

Această pildă a fost urmată și de alți boieri ai

noștri, încât, după cât am eu cunoștință, numai Barbu Catargi a căzut în 1864 jertfă regulării chestiunii agrare, pe vremea lui Cuza Vodă.

Spre lauda boerilor noștri, fie zis chiar cu ocaziunea pregătirii exproprierei, a discuțiunii și a votării acestei legi agrare, care reprezintă o îndrăzneată reformă socială, s'au ocolit la neamul nostru vărsări de sânge, căci am văzut boeri punându-se chiar în fruntea acestei mișcări de expropriere, iar alții și-au pus de mai înainte la dispoziția țăranilor moșiile lor, de cari și sufletul lor eră legat prin moșii și strămoșii lor, în temeiul dreptului lor de proprietate. (Apause).

Am de dat un sfat insistent și patriotic la adresa acestor boeri ai noștri. Acești boeri devenind acum proprietari de capital mobilier, îi rog să îl facă de folos țării, căutând să *naționalizeze industria și comerțul*, căci bogăția unei țări este tocmai în industrie, și cu durere astăzi constatăm că industria și comerțul sunt în cea mai mare parte în mâinile străinilor. Ei vor bine merită recunoștința neamului întreg dacă vor folosi capitalul acesta în această direcție, naționalizând, cu ajutorul Statului și a guvernelor, industria străină și creind ramuri de industrie nouă, de cari avem atâta lipsă, siguri fiind că, după biruința greutăților începutului, vor beneficia și de dividend mai mare decât acela pe care îl dădea pământul lucrat de alții.

De încheiere vă reamintesc o figură din mitologia antică: figura lui Anteu. Anteu aveă dușmani mulți, și fiindcă îl biruiă mulțimea dușmanilor, ei l-au isbit de atâtea ori de pământ; dar, fiindcă pământul eră mama lui Anteu, atingându-se de ea căpătă puteri noi, și, ca printr'o forță magică, cu noi puteri, se ridică în picioare gata de luptă și se aruncă asupra dușmanilor lui. Aveă energii noi, eră renăscut.

Prin faptul că ați dat pământ țăranilor, ei îl vor considera ca pe mama lor, îl vor brăzdă zilnic, îl vor lucra, îl vor cultivă cu drag, cu îngrijirea ce o dai unui obiect, care ți-e scump, și, venind zilnic în atingere cu el, vor căpătă puteri noi, și din aceasta vor izvorî energii noi, va ieși numai belșug și bine pentru Țară.

În numele meu, în numele episcopilor români, binecuvîntez mâinile tuturor celor cari vor munci glia, brazda românească, și vor scoate din ea avuții nestimate spre binele și fericirea tuturor.

Dumnezeu să ajute tuturor cari au făcut, votat și completat legea. (Aplause îndelungate).

CUVÂNTARE

ÎN CHESTIA ÎNFIINȚĂRII «CASEI CULTURII POPORULUI»
26 IULIE 1921

Părintele Ipolit Tarnavski vice-președinte: I. P. S. S. Mitropolitul Primat are cuvântul.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea: D-lor senatori! Proiectul de lege de față nu are la temelia sa chestiunea educațiunii fizice așa de mult, precum au accentuat toți oratorii cari s'au perindat la această tribună.

Temelia, intențiunea cea mai primordială din care mâneacă Alteța Sa Principele Moștenitor, care s'a pus în fruntea acestei mișcări, este în general cultura poporului nostru românesc. Fericitul lui părinte, cu viteaza sa armată, a tras hotarul țării noastre până la marginile cele mai extreme ale graiului nostru românesc. Însă această biruință mare, nu este iertat să ne disechilibreze sau să ne ducă în brațele strămoșescului «dolce farniente», căci țara încă nu s'a cucerit în toate fibrele sale, și această țară pe care Ferdinand I a creat-o în marginile sale de acum, trebuie să fie consolidată și întărită. Chiar în ce ne privește numai pe noi Români, cei ce avem ocaziunea să cutreerăm țara, cruciș și incurmeziș, cu durere sufletească trebuie să constatăm, că în privința încheșării noastre sufletești, în privința încheșării noastre culturale, încă suntem departe de a atinge idealul, spre care trebuie să tindem, ca să avem o garanție deplină a viitorului acestui neam, vrednic de o soartă cât se poate de frumoasă. Sunt astăzi: munteni, moldoveni, ardeleni, bucovineni.

basarabeni, cari grăim această limbă românească frumoasă, unii mai bine, alții mai rău; dar o foarte mare parte a neamului nostru încă stă sub impresiunea unei robiri de cultură străină, fie germană, fie ungurească, sau rusească. Noi cărturarii avem datorința să sdrobim aceste diferențieri, căci această iobăgie sufletească va dispărea din sânul cetățenilor țării noastre numai printr'o propovăduire neamănată și stăruitoare, astfel ca să ajungă în cele mai răzlețe comune și cătune ale neamului nostru, cultura noastră specific românească. (Aplause).

Alteța Sa, în mândria Sa nobilă de a imita pe gloriosul și fericitul său părinte, vine în fruntea acestei acțiuni, ca ceea ce a cucerit tatăl lui prin biruința armatelor, el să desăvârșească prin armele culturii noastre naționale. (Aplause).

El știe marele adevăr, cuprins în cuvintele unui mare strateg, care a spus că «biruința în luptă și în război nu este scrisă în vârful sulitelor celor ce luptă, ci este înscrisă în sufletul neamului din care au ieșit luptătorii, în educațiunea, în convingerea și în mândria conștiinței lor naționale». Acesta este idealul pe care trebuie să-l cucerim. Acesta este steagul sub care ne învață Alteța Sa pe toți intelectualii neamului nostru, la luptă și muncă culturală.

Cu această ocazie să-mi dați voie d-lor să amintesc un lucru. Anume adeseori se cere totul dela noi, preoții. Dacă este un sat mai decăzut în cele morale, dacă sunt greșeli, păcate, patimi, dacă e cuprins satul de întuneric în cele culturale, dacă e sărăcit în cele economice, etc., toate se impută clerului, toți cer dela el îndreptare. Să-mi dați voie să pretind că în fruntea acestor mișcări trebuie să fim nu numai noi, vlădicii și preoții, ci să veniți cu noi toți intelectualii, ca și Alteța Sa, întru propovăduirea culturii românești în masele largi ale poporului, căci toți sunteți fiii lui, toți trebuie să simțiți deopotrivă nevoile lui și deci toți cărturarii lui să vă faceți datorința și să vedeți atunci cum în 10—20 de ani se va schimba fața pământului nostru românesc. E mare trebuință pe acest tărâm!

Ca să vedeți ce besnă, ce întuneric este încă în masele largi ale poporului nostru, vă voi spune numai un caz trist. D. Iorga, acest luceafăr al culturii noastre românești, acest uriaș al muncii culturale, cum de veacuri neamul nostru nu ne-a dat și care azi n'are pereche în Europa întreagă, acest om în vechiul regat a rămas necunoscut la mulți. S'au găsit soldați în armata noastră, cari au venit din vechiul regat în Ardeal, și venind vorba de Iorga, de această lumină a neamului nostru, cu care ne mândrim, habar nu aveau că există în țara românească acest om. (Întreruperi).

Eu nu vorbesc din considerații politice. Mă închin însă d-lui Iorga, ca la o lumină a culturii și luminării noastre și mă doare în suflet când constat că după 30 de ani de asemenea muncă și activitate dezinteresată pentru cultura neamului tău, se mai găsesc oameni cari nu te cunosc, depe nume măcar, dar să-ți mai cunoască și luminile minții tale! Acesta este răul cel adevărat și o mare neglijență în propaganda culturală!

Nu există pedagog, care să se ocupe de creșterea și educația unui popor, și să nu constate, că adevărata creștere a unui neam se dă dezvoltându-i în mod armonios toate puterile sale și sufletești și trupești. La neam ca și la individ. Când văd un băiat, mergând la școală cu un întreg vraf de cărți sub subțioară, îmi vine o groază și compătinesc pe acest băiat, când mă gândesc până când va rumegă el tot amarul de cărți, până când va cuprinde el întreaga învățătură din ele, care poate fi bună, dar prea multă pentru o ființă plăpândă!

Aceasta are urmare, că după ce băiatul de școală a isprăvit cartea și vine cu diplome frumoase, este lipsit de orișice energie, nu are voință în viața practică și adeseori nu se alege cu nimic din el, căci i s'a nimicit sistemul nervos. (Aplause).

De aceea sunt de părere: «mai puțină carte și mai multă sănătate». (Aplause prelungite).

Este un adevăr de pedagogie socială, d-lor, că un popor sănătos trupește, este în stare și de cultură sufletească sănătoasă. D-voastră, cari v'ați ocupat cu

criminalogie și de medicina legală, știți că crimele cele mai mari — după cum constată criminalogii — nu sunt adeseori altceva decât rezultatul unei boli trupești, care duce în mod fatal la săvârșirea acestei crime, căci organismul lui nu eră sănătos. Un curent politic-social bolnăvicios se ivește mai ușor acolo, unde poporul este bolnav trupește. (Aplause).

De aceea noi, dacă vrem să avem o cultură națională sănătoasă, trebuie să facem ca neamul nostru să fie sănătos și trupește. Deci ne trebuie o educație fizică. Am auzit accentuându-se că poporul nostru delat țară nu are lipsă de educație fizică, căci se mișcă în continuu. Vă înșelați. Nu este așa. Dacă d-voastră călătoriți, cu ochi observatori, prin satele noastre, mai ales din vechiul regat, în deosebi din Muntenia și prin unele părți foarte întinse din Ardeal, vă veți convinge că poporul nostru românesc este trupește în mare parte pipernicit, neîngrijit.

D. D. Dobrescu: Muncește prea mult. (Înteruperi).

Voci: Sunt robi și mor de foame.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea: D-lor, pipernicirea unei părți din neamul nostru trebuie să ne îngrijoreze. Un vestit antropolog, mi se pare Hoffmann, studiind organismul trupurilor din punct de vedere fizic, a constatat, prin studiile sale de specialist, că nu este om, nu este popor pe lumea întreagă care din punct de vedere al organismului său fizic, să fie mai superior decât românul. Date fiind aceste norocoase condiții fizicești, avem datorința să năzuim într'acolo ca această afirmare să fie și devie adevăr, cu privire la fiecare individ și la fiecare fiu al neamului nostru românesc.

Cauzele pipernicirii sunt multe și ar trebui să vă vorbesc o zi întreagă, ca să le înșirăm toate.

Îndreptarea atârnă delat ridicarea nivelului cultural al masselor poporului. Cultura cea sănătoasă ridică un popor în toate privințele. Educația fizică, cu toate apartinențele ei, încă aparține aici.

Și eu aflu că este foarte îndreptățită părerea d-v., cari ați vorbit până acum, că nu trebuie să ne milita-

rizăm. Cu atât mai puțin acum trebuie să căutăm a ne militariza, când în toată lumea cultă nu este cuvânt mai odios decât acela de militarism, mă gândesc la «militarism» în înțelesul cel rău al cuvântului.

Eu, care am luat parte la facerea acestei legi, m'am ales din discuții cu convingerea că nimeni nu dorește o astfel de militarizare, ci dorim numai ca, alături de educațiunea culturală a poporului nostru, să-i facem și o educație fizică și mai ales sanitară.

D. D. Dobrescu: Militarii nu prea sunt sanitari, vindecă numai falcile. (Iaritate).

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea: D-lor, nu cred să fie multe popoare, care să sufere mai mult ca noi de lipsa cunoștințelor de igienă.

Țăranul nostru nici nu știe ce este aceea «aer». Lipsește acest cuvânt din limba poporului.

În Banat de exemplu, doar câte o servitoare umblată la oraș, zice la aer «Luft». Aerul din casa țăranelui nu se primenește, decât prin crăpătura ușii sau prin geamurile sparte. (Aplause).

Mai are românul o mare scădere din punct de vedere sanitar nu știe să se nutrească, nici atunci când are cu ce.

Eu, ca fiu de țăran, în vacanțe mă duceam adeseori la țară, la niște rude, tot țărani. La o mătușă a mea vedeam că avea de toate, vaci, brânză, ouă, făcea unt, dar nu le folosea în casă, ci le ținea pentru vânzare, deși cuprind elemente atât de necesare trupului.

Va să zică, ne trebuie o educație largă, temeinică, din punct de vedere sanitar. Asta mai ales la sate. Iar la orașe avem lipsă de nițică încredere în puterea mâinilor noastre. Ca să mă înțelegeți mai bine, să vă aduc un exemplu, pe care l-am văzut cu ochii mei.

Un tânăr, care făcea studii superioare, locuia la o rudă a lui, care este și a mea. Îl găsesc odată iarna stând în casă pe un divan cu paltonul în spate, deși vedeam lemne lângă sobă. Îi zic: «Măi băiete de ce stai îmbrăcat cu blana în casă? Mi-e frig! — De ce nu-ți faci focul, că lemne sunt. — Păi de când tot aștept să vină servitoarea să mai puie lemne pe foc, ca să nu se stingă!»

Vedeți, d-lor, el credeă că este o rușine să se scoale de pe divan, să-și facă însuș focul. Eu în totdeauna accentuez: Oricât ai fi de bogat, trebuie să infiltrezi copilului tău ideia că banii se câștigă cu multă greutate, muncă, sudori, ca să-l pregătești a fi cruțător și să se știe însuș ajutoră în traiul zilnic, să nu aștepte ca tot alții să-i bage de-a gata lingura în gură.

Numai așa poți deveni folositor societății în care trăești. Altcum rămâi un parazit. (Aplause).

Lucrul acesta nu se poate face decât crescând în acest spirit copiii noștri, cum am indicat și la ce m'am gândit când am contribuit la alcătuirea proiectului.

Eu sunt mitropolit și cu toate acestea îmi cos singur, când este nevoie, câte un nasture; câte odată a fost nevoie să-mi spăl și o batistă; am făcut-o fără întârziere, căci așa am fost crescut de copil.

Trebuie să fii așa educat, ca să nu te simți nefericit când ai ajuns în situațiunea de a trebui să faci tu însuș ceva, sau când dau peste tine nevoi neprevăzute, cum de exemplu a fost cazul în timpul acestui război.

Trebuie să fi învățat a suportă toate nevoile, și când ți se opune o împrejurare grea, să nu te simți nefericit și disperat până la sinucidere.

În acest înțeles să luați scopul educațiunii fizice, cuprinsă în proiect.

Nu știu ce va face d. ministru al instrucțiunii publice, dar cred că nu va fi în contră ca, — dacă d.-v. veți găsi de trebuință a introduce, ici, colo modificări, cari să domolească spiritul militar, — să le facem.

De aceea, închei cuvântarea mea, rugându-vă pe toți intelectualii Români — cei aci de față, cât și pe cărturarii din întreaga țară, — ca să ne înșirăm toți sub drapelul Alteței Sale Regale, Moștenitorul Tronului, la muncă stăruitoare pentru răspândirea culturii românești, în masele largi ale neamului nostru. Să votăm legea! (Aplause prelungite).

CUVÂNTARE

ÎN CHESTIA EDUCAȚIUNII FIZICE. 27 IULIE 1921

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, Miron Cristea: D-lor senatori. Din cuvântarea mea de alaltăeri, pe care am ținut-o în această onorabilă sală, ați văzut că eu, deși chiar vice-președinte de drept al acestei asociațiuni, am declarat că sunt contra «militarismului».

Dar să fim bine înțeleși, eu condamn «militarismul» în sensul rău al cuvântului, militarism, care înăbușe în sâmbure, orișice individualitate, orișice inițiativă particulară și pretinde o oarbă supunere a voinții.

Sunt în contra militarismului aceluia prusac, care crede că militarul este o ființă superioară nouă, oamenilor acestora de rând.

Aceasta este un fel de parvenitism social. În contra acestui militarism orb, desechilibrat, care cere ascultare necondiționată, care nu admite niciun semn de voință proprie și nici o dezvoltare a însușirilor individuale, în contra acestui militarism suntem d-lor, toți oamenii cumiști.

Dar să nu fie cu supărare, dacă constat că niciun popor nu are atâta necesitate de nițică «rânduială» ca românul, țăran sau domn.

Nu prea are rânduială și simț de ordine în toate ale sale.

Este puțină anarhie în viața noastră de toate zilele.

Prin urmare, d-lor, un militarism bun, care să ne învețe pe toți nițică disciplină, ordine, rânduială, este binevenit, este necesar, îl dorim ori din ce parte ar veni.

Disciplina aceasta o putem învăța dela militarii noștri.

Eu, care nu sunt de mult în vechiul regat, vă spun drept și deschis — fără intențiunea de a supăra pe cineva — că am constatat, în diferitele ramuri de activitate publică din țara noastră multă lipsă de rânduială, de ordine și de iubire de muncă. Ei bine, cu privire la armată nu se poate spune acelaș lucru. Gândiți-vă, de când ne sbatem noi să facem legile agrare și unificarea administrativă, să unificăm justiția, învățământul și celelalte.

Chiar noi, biserica, cari suntem însuflețiți de duhul păcii, desbatem de atâta timp chestiunea unificării organizării noastre bisericești și nu am ajuns încă la un rezultat definitiv; ba de multe ori mi s'a întâmplat să am impresia, cum a fost spre exemplu la M-tirea Argeș, că cecece am hotărît peste zi, noaptea să se desfacă.

Armata însă a făcut unificarea pe toată linia, fără multă gălăgie, cum s'ar zice peste noapte. Nici n'am știut, numai ne-am pomenit cu un lucru mare, d-lor, cu o «armată unitară» și bună. Onoare armatei noastre!

Armata a știut întotdeauna să se organizeze fără multă discuțiune. Avem deci multe de învățat dela armată.

Prin urmare, eu vă rog să nu suprimăm acest articol.

Alteța Sa Regală ne-a spus, că s'au trimes chiar mai mulți militari în pregătire superioară în străinătate, în Suedia, etc., ca să studieze organizarea educațiunii fizice a poporului și a tinerimii, și că unii s'au înapoiat cu rezultate foarte satisfăcătoare, dupăce au studiat acolo chestiunea.

Încă odată vă rog, să lăsăm neschimbat acest articol, asigurându-vă că vom ști să luăm numai cecece este bun din această dispoziție, reflectând și la militari, când vor fi pregătiți pentru asta.

CUVÂNTAREA

DELA ANUL NOU 1922, ÎN SALA PALATULUI MITROPOLITAN
DIN BUCUREȘTI

Maiestate,

Vieața omului se aseamănă cu o călătorie, în cursul căreia din când în când te oprești la o răspântie oarecare, și așezându-te pe o piatră dela marginea șoselei, te uiți înapoi asupra drumului parcurs și asupra celor trecute.

Privind și noi îndărăt, acum la intrarea într'un an nou, mie mi se pare, că noi Românii pe urma succesorilor naționale extraordinar de mari ce le-am dobândit, am căzut într'un fel de amorțeală, fie că ne-au istovit eforturile prea mari ale războiului, fie că realizându-se deodată toate visurile, ne-a cuprins un fel de, nu știu cum i-aș zice — e cam vulgar cuvântul ce-mi vine în minte — un fel de beție națională, din care încă nu ne-am desmeticit, fie și din multe alte cauze inerente unor așa de mari schimbări sociale, prin care a trecut lumea și cu ea și noi.

Destul atât, că și eu — simțind ca arhipăstor pulsul țării — aflu, că la noi carul treburilor obștești de mult timp nu se menține, cum zic Moții, la «irima» (inima) drumului, și adeseori dă în dreapta, dă în stânga și prea des se înămolește.

Fel și fel de interese particulare stingheresc rezultanta puterilor Statului și a progresului obștesc.

Nu e vorbă, un fel de criză morală și economică

se observă pretutindeni. Răul e mondial. Dar totuș, alte state s'au mai recules; unele s'au refăcut bineșor. Se miră străinii cum de noi Români, cari dispunem de toate bogățiile lumii: grâu, porumb, lemne, munți, fân, petrol, aur, cărbuni, fer, gaz, metan, ape, etc., șchiopătăm pe urma altora.

Suntem cei mai bogați și totuș valuta noastră a devenit derizorie. Banii ne ies astfel din țară cu duimul, iar în țară scumpetea e de neîndurat.

În asemenea situație, Vă puteți închipui în ce mizerii trăiesc nu numai miile de funcționari, dar și cei din clasele de mijloc, și mai rău mulțimea celor săraci sau nevoiași.

Maiestatea Voastră ați chemat la cârma țării fie pe bărbatul dorit de opinia publică, fie pe bărbatul reclamat de interese superioare, ori de interesele speciale ale momentului.

Acești premieri, de sigur, ar vedeà bucuros în jurul lor tot ce are țara mai deosebit, fie ca pricepere, fie ca muncă.

Atunci, de ce atâți fii buni și capabili nu colaborează în frățească armonie? Împrejurările vieții extrem de grele și glasul unanim al țării cere aceasta tuturor. Atunci, de ce nu găsim și dintr'o parte și dintr'alta căile și mijloacele unei conlucrări, fără de care normalizarea vieții Statului o väd imposibilă?

Platforma unei colaborări pentru un șir de ani *trebuie* să se găsească! Altcum, «Roma deliberante, Sanguinum perit» spuneau strămoșii noștri, — Români.

În această situație, Noi — cari slujim la altar, nu putem decât să rugăm pe Dumnezeu, ca să încâlzească inimile tuturor fiilor buni și capabili ai țării de focul patriotismului celui mai dezinteresat și de sentimentul datoriei către Țară, care-i chiamă nu la nesfârșite discuții platonice, ci la munca pozitivă pentru refacerea și consolidarea ei.

Maiestate! Nici căsătoriile nu se închee toate sub auspiciile celei mai desăvârșite iubiri și înțelegeri. Dar vin roadele ostenelilor comune și legătura dragostei se cimentează și căsătoria devine trainică. Așa și în politică.

Deci să vină să colaboreze toți, sprijinind guvernele Majestății Voastre și ale Țării, și, ușurându-Vă sarcina domniei și împuținându-Vă grijile, să slujească Țara, în aceste momente de criză, cum n'au mai fost, în aceste momente, când Țara are lipsă și imploră concursul tuturor.

În această nădejde doresc un fericit an nou *Majestăților Voastre, Altețelor Lor și întregii Țări.*

CUVÂNTARE

CĂTRE CLERUL DIN MITROPOLIA UNGRO-VLAHIEI DIN PRI-
LEJUL ALEGERILOR PENTRU PARLAMENT 1922.

Alegerile pentru corpurile legiuitoare pornesc în toate țările o mișcare vie în sânul cetățenilor, alimentată de partizanii diferitelor grupări politice. Dată fiind firea noastră latină mai aprinsă, la noi Români — mai mult ca aiurea — degenerează pe-alocurea asemenea mișcări politice în patimi și certe păgubitoare pentru bunul mers al intereselor obștești. Orice adevărat patriot trebuie să regrete asemenea deslănțuiri de patimi; iar — când în fruntea pornirilor pătimase vedem și slujitori ai altarului — aceasta devine de-adreptul o monstruozitate socială.

Prea adevărat, că preoții — ca cetățeni — au și ei drepturi cetățenești; dar — în exercitarea acestor drepturi — preoților nu le este permis a depăși cadrele sfintei lor chemări de apostoli ai ordinii, ai păcii, ai înfrățirii, ai armoniei sociale, și a intra în rândul celor ce ațâță patimi, ură, desbinări și cultivă exagerațiuni electorale, cari — scormonind noroiul certelor — îi stropesc și pe ei. Preoților nu le este permis a se folosi de alte arme, decât de cuvântul evangheliei lui Hristos. Acesta îi menține la o anumită înălțime morală, la care nu se pot ridică patimile. Preoții trebuie în această privință să se conducă de un deosebit tact și înțelepciune.

Cum să-și îndeplinească preotul mai bine datorința patriotică de bun cetățean? Așa, ca în tot timpul păs-

toririi sale să folosească toate ocaziunile pentru a trezi și dezvoltă în sufletul poporului său o cugetare sănătoasă asupra treburilor obștești și sănătoase convingeri cetățenești, cari să facă din pastoriții săi elemente de ordine, de supunere, de iubire către țară și tron, forțe de muncă pentru cultivarea pământului, pentru exercitarea meșteșugurilor, ce le practică, gata a da țării dajdiile și jertfele necesare pentru asigurarea existenței ei și a unui progres continuu; cu un cuvânt să știe distinge între bine și rău.

A părăsi acest tărâm principial și a contribui prin cuvântări pătimase, pline de personalități la învrăj-birea fiilor sufletesti, al căror «părinte» ești și trebui să rămâi, însemnează a nu înțelege cele mai elementare datorințe ale unui adevărat păstor sufletesc și a compromite cu totul autoritatea bisericii, mama bună a tuturor sătenilor, nu numai a unei părți din ei.

Biserica cere închegarea rândurilor, înfrățirea tuturor pe temeiul unor învățături divine, pe cari preotul trebuie să le propoveduiască, nu să le sfideze. Cel ce nu are tactul convenit în această privință, vatamă cele mai superioare interese ale bisericii, la slujitorii căreia toți poporenii trebuie să se uite cu aceeași simpatie.

Biserica și sf. ei altar, adecă îngrijirea religioasă, duhovnicească, trebuie să fie ocupațiunea zilnică și de căpetenie a preotului. Ea absoarbe întreagă energia unui om, mai ales că în multe părți acest câmp de activitate este atât de înțelenit și plin de pălămide, iar în alte părți atâtea propagande subversive atacă la temelie credința noastră strămoșească. În asemenea situație, a părăsi cu săptămânile postul de păstor, și încă în postul sf. Învieri, și a-și lăsa turma pradă lupilor, însemnează a comite o crimă față de sfânta chemare de preot și părinte sufletesc.

Poporul nu mai poate iubi pe un astfel de preot și ușor poate imită pilda unui oraș, unde credincioșii au pus preotului lor alternativa: «Ori biserica ori Camera deputaților, căci poporul nu poate fără preot».

Să dăm mulțumită Cerului, că poporul cere preot;

și dacă preoții îi vor neglija trebuințele sufletesti — poporul se va răci tot mai mult de biserică.

Energia de muncă, ce le rămâne preoților după împlinirea celor ce privesc activitatea pur bisericească, să o întrebuițeze preoții pentru participarea la conferințe preoțești, pentru propaganda misionară și culturală, precum — spre bucuria noastră — s'au făcut unele frumoase începuturi.

Când iubita noastră preoțime va înțelege aceste sfaturi și pe toată linia se va conforma lor, va fi apreciată de toți bărbații de Stat și se vor găsi oameni politici, cari vor apăra cu toată căldura și insistența interesele bisericii și ale preoțimii cu deplin succes; iar preotul nicăeri nu poate apăra mai bine interesele adevărate ale bisericii, decât la altar și pe câmpul misiunii sale preoțești. Să nu ne depărtăm deci de altar.

Lipsa de preoți este pretutindenea atât de simțită și dăunătoare intereselor bisericii și ale statului, încât rărirea și mai tare a rândurilor aduce pagube ireparabile mai ales în acest timp de mari prefaceri a sufletului poporului.

Aștept dela preoțimea noastră observarea acestor sfaturi și îndrumări.

SCRISOARE

PREA CUCERNICILOR PROTOPOPI ȘI CUCERNICILOR PREOȚI DIN
MITROPOLIA UNGRO-VLAHIEI

De sigur între îndatoririle de căpetenie ale bisericii și ale slujitorilor ei, stă propovăduirea evangheliei lui Hristos și a învățăturilor mărturisite de biserica ortodoxă, adică lățirea credinței, întărirea ei, unde începe a slăbi, și readucerea celor rătăciți pe calea adevărului.

Dar, ca să ne îndeplinim în mod complet chemarea, trebuie să nu pierdem din vedere adevărul cuprins în cuvintele Sf. Apostol Iacob: «Credința fără fapte este moartă».

În ceea ce privește credința, biserica noastră își face datoria în măsura pregătirii clerului său și a zelului apostolic, de care e pătruns și condus fiecare preot; în privința însă a împlinirii faptelor milei creștinești, biserica noastră e astăzi cu mult de tot îndărătul frumoaselor tradiții de odinioară. Odată, făcea danii celor nevoiași, cu mâna largă.

Biserica dispunea de averi mari, hărăzite ei de pioșii Voivozi, boeri și creștini, ori agonisite din buna gospodărie și cruțare, a multor înaintași vrednici.

Nepriceperea însă a frunțașilor bisericii de a angaja enormele venituri ale marilor averi în susținerea de școli, licee, spitale și tot felul de așezăminte samaritene de o parte, iar de altă parte lăcomia călugărilor greci, cari ni-au venit pe cap și s'au rățoit în bunătați necâștigate de ei, au compromis acele averi,

Încât marii patrioți ai vremii au fost siliți să le secularizeze.

Astfel am ajuns cu biserica niște săraci în țară bogată.

Aceasta nu trebuie să ne descurajeze. Poporul nostru e un popor bun, evlavios, cu inima predispusă pentru danii pe seama bisericii. Din acest izvor viu și puternic ne vom putea reface din nou grădina activității pastorale, plântându-o cu tot soiul de pomi, cari vor produce bunele roade ale milei creștinești.

Iubita noastră preoțime trebuie să și îndrepteze cât mai des luarea aminte asupra nevoilor de tot felul ale părților ei și să le sară în ajutor cu sfatul dezinteresat și drept ducător la scop. Sfatul bun este adeseori mai de preț, decât multe bunătăți materiale. «Cine știe să dea sfaturi, va fi iubit», spune un proverb a lui Solomon (XVI, 13). Dar ca să poți da cuiva sfaturi de folos, trebuie să fii om superior. De aceea preoții sunt datori să studieze mereu și să fie la curent cu toate chestiunile, care pot să atingă mai de aproape interesele poporului lor. De ex.: sunt o mulțime de cazuri, în care invalizii, văduvele sau orfanii nu beneficiază de dreptul lor, pentru că nimeni nu se interesează mai de aproape de ei. Nimeni nu le dă vre-o îndrumare. Și ce apreciat ar fi preotul în satul lui, când lumea ar vedea că nu e caz, în care preotul să nu se silească a fi de folos fiilor săi sufletești.

Dela ajutorul cu sfaturi, biserica trebuie să treacă și la o ajutorare efectivă. Ca să poată face aceasta, trebuie să și adune mijloace. Pentru aceasta, cu ordinul nostru No. 2708 din 1921. am dispus ca să se poarte în toate bisericile Duminica și sărbătoarea «*discul milinelor*». Purtarea lui o va face un fruntaș al satului ori al parohiei în cursul vre unei ectenii, ca să nu fie stingerită slujba dumnezească în o parte esențială.

Am fost informat, că în multe părți această dispoziție a Noastră a fost primită cu toată bunavoința; iar în unele locuri i s'a arătat oarecare neîncredere. Așteptăm, ca cinstita noastră preoțime să risipească motivele neîncrederii și discul să se poarte regulat în

toate bisericile, chiar și în cele dela Sf. Mănăstiri pe timp când sunt cercetate de vizitatori mai numeroși.

Se recomandă ca pe disc să se așeze o hârtie cu inscripția «*Pentru fondul milelor*». Aceasta mai ales la orașe ca să știe dăruitorii, în ce scop dau.

Suntem la începutul începutului; dar — dacă sumele adunate într'un șir de ani se vor depune la o bancă din apropiere —, fondul va crește an cu an și va forma un capital, din al cărui venit vom putea da ajutoare fie mai mici, fie mai mari, după cum ne va fi puterea.

Vom urmări cu atenția Noastră pe cei ce vor afla mijloacele de sporire ale acestui fond și cei ce vor ajunge mai curând să adune 10.000 lei se vor face vrednici de recunoștința Noastră.

Cu arhierească binecuvântare.

TABLA DE MATERII

I

	Pag.
Cuvântare rostită în fața celor 100.000 români adunați la Alba Iulia, unde s'a decis unirea politică cu regatul României, 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1918	3
Cuvântare rostită la gara de Nord, la sosirea celor 4 soli ardeleni, cari au închinat Ardealul, Bănatul, Crișana și Maramureșul Regelui României, cu carea s'a unit pe vecie	9
Cuvântare ținută la statuia lui «Mihai Viteazul» în prezența unei imense mulțimi de cetățeni ai Capitalei	11
Cuvântare la trecerea Generalului francez Berthelot prin Caransebeș 13/26 Decemvrie 1918	13
Cuvântare rostită la congresul preoților ținut în Sibiu 6 Martie 1919. Rugăciunea unirii tuturor românilor, citită în catedrala mitropoliei din Sibiu, după doxologia pentru Alteța Sa Regală Principele Carol, moștenitorul tronului. 26 Martie 1919	14
Cuvântare în numele bisericii ortodoxe române, cu ocazia recepțiunii la Alteța Sa Principele Carol. Martie 1919.	16
Rugăciune cu ocazia doxologiei de mulțumită, oficiată în catedrala mitropoliei dela Sibiu cu prilejul venirii pentru prima dată a Maiestăților Lor Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria în Ardealul Lor. 26 Maiu (8 Iunie 1919)	21
Cuvinte de salutare Maiestăților Lor Regelui și Reginei pe câmpia Turzii cu prilejul parastasului pentru Mihai Viteazul. 28 Mai (10 Iunie) 1919.	23
Cuvântarea dela înființarea regiunii Sibiu a societății «Ocrotirea orfanilor din răboiu». Duminica Floriilor 1919	25
Cuvântare la parastasul oficiat în Turnu-Severin pentru eroii neamului. 30 Iunie 1919.	27
Cuvântare ținută la sosirea armatei franceze în Caransebeș-Banat. Vara 1919	30
Cuvântare la sosirea armatei române în Caransebeș-Banat 28 Iunie 1919. » la inaugurarea liceului de stat Caransebeș, Noemvrie 1919. » la adunarea generală a «Societății regale române de Geografie» de sub președenția Regelui Ferdinand I. Decemvrie 1919.	34
Cuvântare la prima aniversare a adunării naționale dela Alba-Iulia în aula Universității din București. 18 Noemvrie (1 Decemvrie 1919. Cuvântare la Prăznuirea marelui învățat al neamului Nicolae Iorga Decemvrie 1919.	36
	39
	45
	48
	53

Cuvântarea dela alegerea de Mitropolit Primat al țării 18/31 Decembrie 1919	54
Cuvântarea dela investitura regală și predarea toiagului de Mitropolit-Primat. 1 Ianuarie 1920 st. n.	57
Cuvântarea Maiestății Sale Regelui Ferdinand I de la serbarea investiturii	60
Cuvântarea D-lui Nicolae Iorga dela instalare. 19 Decembrie 1919--1 Ianuarie 1920	63
Cuvântare de rămas bun dela credincioșii din Caransebeș, rostită în Biserică. 25 Decembrie 1919 st. v.	65
Cuvântarea Protopopului Andrei Ghidiu cu acelaș prilej	69
Pastorală de rămas bun de la credincioșii eparhiei Caransebeșului 26 Decembrie 1919 st. v.	72
Pastorală către obștea credincioșilor din întreaga Românie No. 1461/1920.	78
Epistolă irenică către sfințiile lor patriarhii ecumenici și către capii tuturor bisericilor autocefale ortodoxe de răsărit.	85
Cuvântare la deschiderea conferințelor «universității libere»	89
» ținută elevilor dela seminarul «Nifon», Ianuarie 1920	92
» ținută în biserica «Radu-Vodă» dela internatul facultății teologice din București în ziua hramului sf. Grigorie 25/I/1920	96
Cuvântare la înmormântarea «Bunicii Neamului Românesc» a distinsei Românce Pia I. C. Brătianu.	99
Cuvântare: sfaturi către popor 7/20 Martie 1920.	102
» la împărțirea din partea M. S. Regelui a semnelui pentru invalizii de război.	105
Cuvântare la înființarea secției regionale din Banat a societății «Ocrotirea orfanilor de Război» 15 Aprilie 1920	108
Cuvântare la înființarea «Asociațiunii culturale din Banat». 15 Aprilie 1920	111
Cuvântare la deschiderea secției pentru boale de ochii și ginecologie dela Spitalul Brâncovenesc. Aprilie 1920.	114
Cuvântare ținută în Palatul de Justiție cu ocazia sfințirii plăcii comemorative a magistraților și advocaților din județul Ilfov, căzuți în război în 1916--1919. Duminică 2 Mai 1920	117
Cuvântare la adunarea generală a societății de cultură Macedo-Română din 2 Mai 1920	119
Indemnurile către primii ostași din basarabia și părinții lor. 3 Mai 1920.	122
Telegrama D-lui General Vernescu către I. P. S. Mitropolit Primat Dr. Miron Cristea.	125
Cuvântare la deschiderea sesiunii de primăvară a consistorului superior bisericesc. 5 Mai 1920	127
Cuvântare la deschiderea sesiunii de primăvară a Sf. Sinod. 14 Mai 1920.	130
» Deschiderea ședinței festive a Sf. Sinod. 10/23 Mai 1920..	134
» la procesiunea cea mare pentru pomenirea eroilor din ultimul război. 20 Mai 1920	137
Scrisoarea Ministrului de Război, General Râșcanu, către mitropolitul primat cu acelaș prilej	140
Cuvântare la sosirea în sibir cu prilejul hirotoniei întru arhiereu a Mitropolitului Ardealului. 29 Mai 1920.	143
Cuvântare la sfințirea întru Arhiereu a Mitropolitului Dr. Nicolae Bălan. 30 Mai 1920	144
Cuvântare la parastasul oficiat de mine, împreună cu Mitropolitul Nicolae al Ardealului, Ioan Episcopul Aradului, Nicodim Episcopul Hușilor, Vartolomeu locțiitor de Episcop la Rmâncul-Vâlcea și Evghenie locțiitor de Episcop la Argeș, la mormântul Mitropolitului Andrei Șaguna în Râșinari. 31 Mai 1920	150

Cuvântare la deschiderea congresului Societății «Ocotirea orfanilor de Răsboi»	153
Cuvântare la ședința comitetului societății «Azilul pentru lehuzele sărace». Mai 1920	158
Cuvântare la deschiderea congresului «Societății ortodoxe naționale a femeilor române»	160
Cuvântare la congresul profesorilor universitari. 12 Iunie 1920	164
» la Mănăstirea Dealului cu ocaziunea așezării în mormânt definitiv a capului lui Mihai Viteazul. 26 August 1920	167
Cuvântare la congresul preoților, ținut la Iași. 6 Octombrie 1920.	172
» la deschiderea așa numitei «Constituante Bisericești» 14 Octombrie 1920	180
Cuvântare la Inaugurarea Universității dela Cernăuți 25 Oct. 1920	185
» la sfințirea caselor harnicului român Ignat Mircea	188
» la înmormântarea ministrului D-tru Greceanu, și a Episcopului Dr. D-tru Radu al Oradiei-Mari, victime ale atentatului dela Senat	190
Cuvântare la cununia Alteței Sale Prîncipesei Elisaveta a României cu A. S. Regală Diadocul Elinilor George 14/27 Februarie 1921	194
Cuvântare la centenarul lui Tudor Vladimirescu 17 Martie 1921	196
» la instalarea Episcopului Vartolomeu Băcăoanu în biserica Catedrală din Râmnicul-Vâlcea. 9/22 Aprilie 1921.	198
Cuvântare către A. A. L. L. Regale Prîncipele Moștenitor Carol și soția sa, Prîncipesa Elena, cu prilejul sosirii lor în țară după cununie. 25 Aprilie 1921	203
Gramata sinodală pentru primul Arhiepiscop român al Basarabiei. Cuvântarea dela instalarea primului Arhiepiscop național Gurie Grosu în scaunul din Chișinău (Basarabia). 2/15 Mai 1921	208
Cuvântare către poporul din Basarabia pentru deslegarea blestemului aruncat de poporul Moldovean asupra Prutului despărțitor Mai 1921.	214
Cuvântare ținută la Florica la centenarul dela nașterea marelui bărbat de stat Ioan C. Brătianu 11/24 Mai 1921	217
Cuvântarea la inaugurarea Facultății de Medicină Veterinară și la promovarea primilor Doctori 18 Octombrie 1921	222
Cuvânt Pastoral către Preoți (Preoții și mișcările culturale)	225
Pastorală	228
Cuvântare ținută în Biserica Sfinților Împărați dela Ploești cu ocazia unei serbări pentru ostașii eroi și în deosebi pentru Magistrații și Avocații morți pentru Patrie, 15/28 Mai 1922	232
Cuvântare la deschiderea congresului «Societății ortodoxe naționale a femeilor Române», ținut în București la 22 Mai (4 Iunie) 1922.	238
Cuvântare la deschiderea Consistoriului Superior Bisericesc. 6 Iunie 1922.	241
» la deschiderea Sfântului Sinod. 12 Iunie 1922	246
» la înmormântarea fostului prim Ministru Take Ionescu 29 Iunie 1922	250
Cuvântare ținută în Biserica dela Mănăstirea Varatecu. Duminică 7/20 August 1922	253
Cuvântare la hirotonia primului misionar intern Grigore Pișculescu (Gala Galaction) 8 Septembrie 1922.	260
Cuvântare la inaugurarea «Seminarului Teologic pentru orfanii de război» dela Câmpulung. 2/15 Noembrie 1922	265
Cuvântare la deschiderea Sfântului Sinod. 12/25 Noembrie 1922.	272
» la sfințirea palatului «Sindicatului Ziariștilor» din București, 20 Noembrie (3 Decembrie) 1922	276
Cuvântare în chestiunea integrității Banatului 18/31 Decembrie 1919.	278
» de felicitare a Maiestăților Lor, Regele și Regina la anul nou 1920, în sala Palatului Mitropolitan	290

Cuvântare în chestiunea Sinodului Episcopesc. 10 Februarie 1920..	291
» în chestiunea unificării organizațiunii Bisericii ortodoxe române din întreg Regatul 29 Faur 1920	295
Cuvântare în chestiunea minorităților neromâne din țară 5 Mai 1920.	301
» cu privire la cearta dintre Senatorii: General Lambru și Advocat Coandă	303
Cuvântare în chestiunea restatornicirii vechii Episcopii ortodoxe române dela Oradia Mare. 1 August 1920	305
Cuvântare după votarea legii islazurilor comunale 1 August 1922..	314
» de felicitare a Maiestăților Lor Regelui și Reginei. «Anul Nou 1921». In sala de recepție a Mitropoliei din București	315
Cuvântare cu privire la concordatul cu Vaticanul. 6/19 Febr. 1921 .	317
» tot în chestia Concordatului. 7/20 Faur 1921	323
» privityoare la reînființarea Episcopiei Vadului, Feleacului și eu reședința la Cluj. 24 Faur 1921.	325
Cuvântare cu privire la apărarea moștenirilor testamentare ale Saftel Brâncoveanu, care a întemeiat «Așezămintele Brâncovenesti» (azil de bătrâne, biserică, spital) din București 10 Mai 1921	328
Cuvântare după votarea legii agrare pentru vechiul regat. 11 Iulie 1921.	335
» în chestia înființării «Casei Culturii Poporului» 26 Iulie 1921.	340
» în chestia educațiunii fizice. 27 Iulie 1921.	346
» dela Anul nou 1922, în sala Palatului Mitropolitan din București	348
Scrișoare către clerul din Mitropolia Ungro-Vlahiei din prilejul alegerilor pentru Parlament 1922	351
Scrișoare prea cucernicilor protopopi și cucernicilor preoți din Mitropolia Ungro-Vlahiei. Discul milelor	354

